

İDARE

Dahiliye vekâletinin aylık mecmuası

Yıl: 7

Birinciteşrin 1934

Sayı:79

RESMÎ KISIM

Tayinler
Vekâlet emrine alınanlar
Takdir ve tecziye edilenler
Vekâlet inzibat komisyonu kararları
İcra Vekilleri Heyeti kararları
Şûrayı Devlet kararları
Tamimler
Hususî İdare bütçelerinin 934 varidat yekûnleri
Belediyeler Bankası Umumî Heyet içtimai, İdare meclisi raporu ve
pilânço
Eylül 934 ayı içinde idari teşkilâtta vukubulan tebeddûlat Tekaüt ve
yetim muamelesi ikmal edilenler

GAYRÎ RESMÎ KISIM

Holandada idari kaza
Budunlar arası (Mahallî idare kongraları)
İlâve:
Hukuku idare (Berthelemy)

Çeviren: **Ali Kemali**
K. Naci
M. Atıf
Ziraat V. Müsteşarı

Matbaacılık ve Neşriyat T. A. Ş. — İstanbul

1934

Resmî Kısım

Tayinler

No. 2/1223

Seyhan Valiliği

Seyhan valiliğine Emniyet işleri Umum Müdürü Tevfik Hadi Beyin tayini; Dahiliye Vekilliğinin 3/9/934 tarihli tezkeresi üzerine İcra Vekilleri Heyetince 3/9/934 te tesvip ve kabul olunmuştur.

3/9/934

No: 10811

Emniyet işleri Umum Müdürlüğü

1 — Emniyet işleri Umum Müdürlüğüne Trakya Umumî Müfettişliği Başmüşaviri Şükrü Beyin tayini tensip edilmiştir.

2 — Bu kararnamenin icrasına Dahiliye Vekili memurdur.

9/9/934

No: 10824

Kaymakamlar:

Açık olan Diyadin Kaymakamlığına Eğridir Kayma-

kamı Edip, Eğridir Kaymakamlığına Bayramiç Kaymakamı Zeki, Balya Kaymakamlığına eski Kaymakamlardan Rifat, Petürge Kaymakamlığına Mülkiye mezunlarından staj müddetini bitirmiş olan Hasançelebi nahiyesi müdürü Adnan, Çemişkezek Kaymakamlığına Hukuk mezunlarından Edincik nahiyesi Müdürü Celâl, Fethiye Kaymakamlığına Marmaris Kaymakamı Nazım, Avanos Kaymakamlığına Hukuk mezunlarından ve; eski merkez memurlarından Vehbi, İskilip Kaymakamlığına Buldan Kaymakamı Cemal, Karaköse Kaymakamlığına Arpaçay Kaymakamı Murat Nihat Beylerin naklen ve yeniden tayinleri tensip edilmiştir.

Bu kararnamenin icrasına Dahiliye vekili memurdur.

11/9/934

* * *

No: 10826

Açık olan Orhaneli Kaymakamlığına eski Söğüt Kaymakamı Nazım, Gölpaazar Kaymakamlığına Tavşanlı Kaymakamı Osman Nuri, Mut Kaymakamlığına eski Kaymakamlardan Mustafa Asım, Derik Kaymakamlığına Tosya Kaymakamı Adil, Tosya Kaymakamlığına Küre Kaymakamı Şemsettin, Artova Kaymakamlığına Salihli Kaymakamı Kerim Refi, Pazar Kaymakamlığına Andirin Kaymakamı Şakir Beylerin nakil ve yeniden tayinleri tensip edilmiştir.

Bu kararnamenin icrasına Dahiliye Vekili memurdur.

11/9/934

No: 10823

Şube Müdürlüğü:

İkinci Kültür şubesi Müdürlüğüne Birinci Umumî Mü

fettişlik İskân Müdür muavini Akif Beyin tayini tensip edilmiştir.

Bu kararnamenin icrasına Dahiliye Vekili memurdur.

11/9/934

Vekâlet emrine alınanlar

No: 10825

Görülen lüzuma binaen Karaköse ve İznik Kaymakamı Ruhi ve Vahip Beylerin Vekâlet emrine alınmaları tensip edilmiştir.

Bu kararnamenin icrasına Dahiliye Vekili memurdur.

11/9/934

* * *

No: 10827

Görülen lüzuma binaen Eleşkirt Kaymakamı Rahmi Beyin Vekâlet emrine alınması tensip edilmiştir.

Bu kararnamenin icrasına Dahiliye Vekili memurdur.

11/9/934

**Eylül 1934 ayında Takdirname alanlarla tecziye edilen
merkezden mensup memurlar**

Takdirname alan Valiler

Eskişehir Valisi İsmail Hakkı Bey: Eskişehirin kocayayla ve taştepe ormanlarında çıkan ve rüzgârın şiddetiyle genişle-

yen büyük yangının söndürülmesi hususundaki alâka ve verimli mesaisinden dolayı Ziraat Vekâletince şayanı takdir görülmüştür.

Afyon Valisi Ahmet Durmuş Bey Onuncu yıl Cumhuriyet bayramında 25 köy mektebinin açılma ve inşasına başlanılan 45 köy mektebinden 36 sınıfın ders senesi başına kadar bitiriliceğinden bu sahadaki kıymetli mesai ve faaliyetinden dolayı Maarif Vekâletince takdir edilmiştir.

» » » »

Vilâyet dahilindeki Çiçek hastalığının tamamen söndürülmesi ve hastalık istilâlarına mani olmak hususundaki mesaisinden dolayı Ziraat Vekâletince takdir edilmiştir.

Tire Kaymakamı Gafur B:

İçtimaî ve İktisadî sahada gösterdiği mesai Başvekâleti Celilece şayanı memnuniyet görülmekle Vilâyetçe takdir edilmiştir.

Ödemiş Kaymakamı Haşim Bey:

İçtimaî ve İktisadî sahada gösterdiği mesai Başvekâleti Celilece şayanı memnuniyet görülmekle Vilâyetçe takdir edilmiştir.

Ünye Kaymakamı Feridun Bey:

Ünye ve mülhakatındaki nüfus tecrübe sayımında himemi valâları se meresi olmakla nümayan olan sâyügayretin-

- den dolayı Vilâyetçe takdirname ile taltif edilmiştir.
- Alaca Kaymakamı Necip B: Dördüncü tasarruf ve yerli mali haftası münasebetile gösterdiği yüksek alâka Ve mesaiden dolayı Vekâletçe takdirname ile taltif edilmiştir.
- Tosya Kaymakamı Şemsettin Bey: Küre Kaymakamlığında bulunduğu dolayı köy yolları ve telefon tesisatı işlerindeki faaliyeti Vilâyetçe şayanı takdir görülmüş olduğundan takdirname ile taltif edilmiştir.
- Mardin Valisi Talât Bey: Çekirge mücadelesindeki fevkalâde sayügayretinden dolayı Ziraat Vekâletince takdir edilmiştir.
- İzmir Valisi Kâzım Paşa: İzmir dördüncü beynelmilel 9 Eylöl panayırının kısa bir zamanda muvaffakiyetle başarılması için sebkeden delâlet ve himmetlerinden dolayı İktisat Vekâletince takdirname ile taltif edilmiştir.
- İçel Valisi Hazım Bey: Vilâyetin 1932-1933 malî seneleri muhtelif vergileri tahsilâtının diğer bazı Vilâyet tahsilâtına nazaran mucibi memnuniyet bir halde görülmüşünden dolayı Maliye Vekâletince takdir edilmiştir.
- Bilecik Valisi Ali Rıza Bey: Bolu Valiliğinde bulunduğu esnada mezkûr Vilâyetin

1932 - 1933 Malî seneleri muhtelif Vergileri tahsilâtının diğer bazı Vilâyet tahsilâtına nazaran mucibi memnuniyet bir halde görülmesinden dolayı Maliye Vekâletince takdir edilmiştir.

Edirne Valisi Özdemir Salim Bey Vilâyetin 1932 - 1933 Malî: seneleri muhtelif vergileri tahsilâtının diğer bazı Vilâyet tahsilâtına nazaran mucibi memnuniyet bir halde görülmesinden dolayı Maliye Vekâletince takdirname ile taltif edilmiştir.

Zonguldak Valisi Halit B: Vilâyetin 1932-1933 Mali seneleri muhtelif vergileri tahsilâtının diğer Vilâyat tahsilâtına nazaran mucibi memnuniyet bir halde görülmesinden dolayı Maliye Vekâletince takdir edilmiştir.

Çanakkale Valisi Süreyya B: Vilâyetin 1932 - 1933 Malî seneleri muhtelif vergileri tahsilâtının diğer bazı vilâyat tahsilâtına nazaran mucibi memnuniyet bir halde görülmesinden dolayı Maliye Vekâletince takdir edilmiştir.

Denizli Valisi Fuat Bey: Vilâyetin 1932 - 1933 Malî seneleri muhtelif vergileri tahsilâtının diğer bazı vilâyat tahsilâtına nazaran mucibi memnuniyet bir halde görül-

mesinden dolayı Maliye Vekâletince takdir edilmiştir.

Takdirname alan Kaymakamlar

Hafik Kaymakamı Celâl B:

Kaza dahilindeki emniyet ve asayişin temini ve soygun hadisesi faillerinin ve mağsup para ve eşyaların elde edilmesi hususunda gösterdiği faaliyet ve muvaffakiyetten dolayı Vilâyetçe takdirname ile taltif edilmiştir.

Zara Kaymakamı Nami B:

Divriği postanesi vasıtasile Vilâyete gönderilen bir mektup üzerine hâdisenin tahkikine memur edildiği ve bu tahkikatı iyi bir surette yaptığı, mektubun musanna ve mürettep olduğunu faillerini tayin suretile meydana çıkarmak hususundaki mesai ve gayretinden dolayı Vilâyetçe takdir edilmiştir.

Kaş Kaymakamı Mehmet Ali Bey: Çine Kaymakamlığında bulunduğu sırada Yol vergisi tahsilatının % doksanı geçmesi hususundaki gayret ve mesaisinden dolayı Aydın Vilâyetince takdirname ile taltif edilmiştir.

» » » »

Çine Kaymakamlığında bulunduğu sırada Umumî varidatın tahsilinde ve yol inşaatında, imar işlerinde kazanın

- idamei asayiş ve intizamında gösterdiği mesai ve faaliyetinden dolayı Aydın Vilâyetince takdir edilmiştir.
- Bergama Kaymakamı Fikri Bey: Mektep ve yol işlerinde gösterdiği gayret ve mesaiden dolayı Vekâletçe takdir edilmiştir.
- Kuşadası Kaymakamı Dilâver Bey: İmarcılık, mektepçilik ve köycülük hareketi bakımından gösterdiği faaliyet ve gayretinden dolayı Vekâletçe takdir edilmiştir.
- Kadirli Kaymakamı Rifat B: Kazası dahilindeki karakolların kısa bir müddet zarfında telefonca yekdiğerine bağlanması hususunda gösterdiği gayret ve faaliyetinden dolayı Vekâletçe takdirname ile taltif edilmiştir.
- Birinci Umumi U. M. Umuru Tahririye Müdürü Rauf B.: Yazı işlerinde gösterdiği verimli mesainin şayanı takdir görüldüğü B .U. Müfettişliğin iş'arı üzerine Vekâletçe takdir edilmiştir.
- Birinci Umumi Müfettişlik Asayiş Müdür muavini Hulusi Bey: Kısa bir müddet zarfında asayiş işlerini tanzim ederek mesainin düzgün bir şekilde yürütmesinde ehliyet ve varlık göstermesinden dolayı Vekâletçe takdirname ile taltif edilmiştir.
- İzmir Umuru Hukukiye Müdürü Fuat Bey: Konsoloslar muamelelerinin tanziminde ve Vilâyetin huku-

Mahalli İdareler U. M. Ş. 2
Müdürü Saim Bey.

Mahalli İdareler U. M.Ş. 2
Şefi Fikri Bey:

Mahalli İdareler U.M.Ş. 2
Şefi Arif Bey:

kî ve İdarî işlerini isabetli tedbirlerle ve büyük bir intizam ve vekarla idare etmek hususunda gösterdiği faaliyet ve mesaisinden dolayı Vekâletçe takdir edilmiştir:

Vilâyet hususî idare bütçelerinin tetkik ve tasdikinde gösterdiği çalışkanlık ve fevkalâde sürattan dolayı Vekâletçe takdir edilmiştir.

Vilâyet hususî idare bütçelerinin tetkik ve tasdikinde gösterdikleri çalışkanlık ve fevkalâde süratten dolayı Vekâletçe takdir edilmiştir.

Vilâyet hususî idare bütçelerinin tetkik ve tasdikinde gösterdikleri çalışkanlık ve fevkalâde süratten dolayı Vekâletçe takdir edilmiştir.

Tecziye edilenler

Erbaa Kaymakamı H. Ferit Bey:

Resmî muhaberatı teahhüre uğratmasından dolayı Vilâyetçe ihtar cezasile tecziye edilmiştir.

Malazkirt Kaymakamı Sıtkı
Bey:

Zayi olan bir pasaport hakkında yazılan mahrem işaretli tahri-rata vaktinde cevap vermiyerek vaki tekit üzerine de açık telle cevap yazdığından dolayı 1851 No.lı kanunun 2 inci maddesine tevfi kan

Karaköse Kaymakamı Ruhi
Bey:

ihhtar cezasile tecziye edilmiştir.

Hâzineyi alâkadar eden davalar hakkında mülhakata tebliğ olunan tahriratı umumiyye ve vaki tekitlere rağmen cevap vermiyerek malûmatın gecikmesine sebebiyet vermesinden dolayı 1851 No. İl kanunun 2 inci maddesine tevfi kan Vilâyetçe ihhtar cezasile tecziye edilmiştir.

Vekâlet inzibat komisyonu kararları

Karar No: 524

Karacabey müstantikliğinde bulunduğ u sırada evine getirdiğ i iki mültecinin kızına tecavüz eylesmesinden dolayı Adliye Vekâletince hakkında müstantiklikten ihraç cezası verilen Karayaka nahiyesi müdürü Ali Riza beyin ar ve hicabı mucip olan mezkûr hareketinden dolayı Vekâleti müşarünileyhaca tahkikata müsteniden verilip kat'iyet kesbeden ve mahiyeti itibarile Memurin kanununun 33 üncü maddesine tevafuk eyleyen ihraç kararından sonra Dahiliye mesleğinde de istihdamı muvafık görülmeyerek Tokat Vilâyetince Devlet memuriyetinden ihracına dair verilen 29/5/934 tarih ve 17 numaralı karar mumaileyhin vaki itirazi üzerine müstenidatile birlikte ikinci derecede tetkik ve mütalea edilerek yerinde görülen ihraç kararının tasdikina karar verildi.

18/9/934

Karar No: 525

Nahiyede birtakım eşhası başına toplayarak evinde kumar oynatmasından, köy defterleri, bekçi elbisesi ve tayyare bileli vesaire namile köylerden aldığı paralarla şahsına ait 100 liralık Cumhuriyet Merkez Bankası senedini kumara vermesinden dolayı Deliilyas nahiyesi müdürü Canip efendi hakkında Sivas Vilâyeti inzibat komisyonunca sınıfının tenziline dair ittihaz olunan 25/4/934 tarihli ve 4 numaralı karar ve müstenidatı mumaillehyin bu baptaki itirazı üzerine ikinci derecede tetkik ve mütalea olundu.

Kumar oynamak filinin suçlunun müevvel itirafı ile de sabit görülmesine mebnî yerinde görülen Vilâyet inzibat komisyonu kararının tasdikine karar verildi.

18/9/934

Karar No: 526

Hopa kazası hükümet tabibi Celâl beyin 933 Malî senesi içinde tahakkuk etmiş elan cürmü meşhut harcırahına ait ita emrini şahsî igbirarı neticesi imza etmiyerek paranın düyuna kalmasına sebebiyet veren mezkûr kaza Kaymakamı Sabri beyin bu baptaki müdafaası ile buna müteferri evrak tetkik edilerek vazifede kayıtsızlığına delâlet eden bu hareketinden dolayı ihtarla tecziyesine karar verildi.

18/9/934

Karar No: 527

Seyhan emniyet müdürlüğünden Vekâlet emrine alınan Memduh beyin Antalya emniyet müdürlüğünde bulunduğu sırada maaş kanununun sarahati hilâfına aybaşında işe başlamayan 8 numaralı polis Haşan efendiye maaş vermesin-

den dolayı inzibatî ceza tatbikini mutazammın evrakı mumaileyhin müdafaaanamesile birlikte tetkik ve mütalea edilerek meselenin mahiyeti itibarile hukukî bir tazmin işi olmasına mebni inzibatî cepheden muamele tayinine mahal görülemiyerek evrakın vilayete iadesine karar verildi.

18/9/934

Karar No: 528

Sızacak derecede sarhoşluk neticesi tiyatroda Saadet isminde bir hanlına el ve ayaklarile sarkıntılık ederek bu hanimin oğlundan dayak yemesinden dolayı Tekirdağ Vilâyeti evrak kâtibi Vehbi efendi hakkında mezkûr Vilâyet inzibat komisyonunca memuriyetten ihracına dair ittihaz edilen 25/6/934 tarih ve 7/8 numaralı karar ve müstenidatı mumaileyhin itiraznamesile birlikte ikinci derecede tetkik ve mütalea edildi.

İsnat olunan suçun mutahakkık görülmesine ve halen Vekâlet emrinde olması keyfiyetinin inzibatî cepheden tecziyesine mani bulunmamasına mebni ar ve hicabı mucip olan mevzubahs hareketlerinden dolayı hakkında verilen ihraç kararının yerinde görülerek tasdikine karar verildi.

18/9/934

Karar No: 529

Nazilli Kaymakamlığında bulunduğu sırada ahlâki mazbut olmayan kadınlarla makamında sureti hususiyede görüştüğü, genç çocukları odacılıkta istihdam ettiği ve umuru idarede, ciddi alâka göstermiyerek hükümet muamelâtını kâtibine terkettiği ileri sürülerek hakkında inzibatî ceza tatbikine lüzum gösterilen Seferihisar Kaymakamı Ali Rıza

beye ait fezlekeli evrak mumaileyhin müdafaanamesile birlikte tetkik ve mütalea olundu.

İddia edilen hareketlerinin varit ve mütehakkık görülmemesine mebni hakkında muamele tayinine mahal olmadığına karar verildi.

18/9/934

Karar No: 530

Ahvali sıhhiyesine binaen verilen iki aylık mezuniyeti bir buçuk ay daha temdit edildiği ve bu da 25/3/934 tarihinde hitam bulduğu halde 15/4 934 tarihinde vazifesine geldiğinden tecavüz ettirdiği yirmi günün on günü azimet ve avdet müddeti hesap edilerek iznini on gün tecavüz ettirdiği için hakkında inzibatî ceza tatbiki Diyarbekir Vilâyetinden talep edilen Çernik Kaymakamı Hayri beye ait muameleli evrak mumaileyhin müdafaanamesile birlikte tetkik ve mütalea olundu. Mezuniyetsiz ve mazeretsiz olarak vazifesi başına gelmediği sabit olduğundan memurin kanununun 31 inci maddesine tevfikan üç ay kıdem tenzili cezasile tecziyesine karar verildi.

18/9/934

Karar No: 531

Sabık Gemlik ve lâhik nüfus Umum Müdürlüğü birinci şube memurlarından Niyazi beyin Orhangaziden naklen Gemliğe gelerek adı iskân hakkını haiz olmayan Serezli Hüseyin efendiye 341 senesinde Gemliğin Hamidiye mahallesinde 18 numaralı ev verilmiş iken 932 senesinde ayrıca adi iskân suretile Gemlik balıkpazarında 82 numaralı evin tem-

lik ve tesciline ve 1771 numaralı kanunun meriyete vaz'ı esnasında işgali altında ev bulunmayan Hüseyin oğlu Osman harikzede sıfatile bu kanundan sonra ev tahsisine sebebiyet vermesinden dolayı hakkında inzibatî ceza tatbiki talebile Nüfus Umum Müdürlüğünden gönderilen evrak mumaileyhin müdafaanamesile birlikte tetkik ve mütalea olundu:

Mumaileyhin usulsüz olarak verdiği iki ev tefvizi meselesinde devlet ve efratça zararı mucip bir hal mutasavver olmadığından hakkında muamele tayinine mahal olmadığına karar verildi.

18/9/934

Karar No: 532

Ayvalık iskân memuru Bahaettin efendinin tefvizen mal verilmesi lâzımgelen İstanbulda mukim İbrahim beye adî iskân suretile mal temlik muamelesi yaptığından dolayı memuriyetten ihracı cihetine gidilmek üzere nüfus işleri Umum Müdürlüğünden gönderilen tezkere ve buna müteferri evrak mumaileyhin müdafaanamesile birlikte tetkik ve mütalea olundu:

İbrahim bey namında bir mübadile tefviz yolile vermesi lâzımgelirken adî iskân suretile usulsüz mal vermiş olması hâdisesinde devlet ve efratça zararı mucip bir hal mutasavver olmadığından hakkında muamele tayinine mahal olmadığına karar verildi.

Karar No: 533

Ayancık kazasına bağlı Türkeli nahiyesi hükümet konağına ait parayı zimmetlerine geçirmekten suçlu mezkûr kaza eski ve Kilis kazası yeni Kaymakamı Nuri ve Türkeli

nahiyesi eski müdürü olup halen Tekirdağ Vilâyeti encümen başkâtipliğinde müsrahdem Şevki beyler haklarında 1609 numaralı kanun ahkâmına göre Vekâletten istihsal edilen mezuniyet üzerine Sinop Vilâyeti müstantikliğince yapılan ilk tahkikat neticesinde zimmetlerine para geçirdikleri tahakkuk etmediğinden her ikisinin de zimmetten dolayı muhakemelerinin men ine ancak kendisine teslim edilen paradan Şevki beye elli lira ödünç vermek suretile Kaymakam Nuri beyin memuriyet vazifesini suiistimal eylediği ve Şevki beyin de Nuri beyi bu işe teşvik ve tahrik ettiği anlaşılmış ve umumi ceza Kanununa göre muamele ifası lâzımgelmekte isede hâdisenin 2330 numaralı af kanununun dairei şümulünde olmasına ve kendilerinin de sabıkâlılardan bulunmamasına mebni takibat icrasına mahal olmadığına karar verildiği evrakının tetkikinden anlaşılmış ve umumî ceza bakımından muamele tayinine mahal olmayan Nuri ve Şevki beylerin salifüzzikir hareketlerinin 1700 numaralı Dahiliye memurları kanununun 21 inci maddesine şümulü dahi görülememiş olduğundan her ikisi hakkında muamele tayinine mahal olmadığına karar verildi.

18/9/1934

Kararnameler

Kararname No: 2/1239

2573 sayılı kanunun yedinci maddesine göre Maliye Vekilliğince hazırlanıp Şûrayı Devletçe görülerek 25/8/ 1934 tarih ve 17128 sayılı tezkere ile tevdi olunan ilişik «Devlet davalarını takibe memur avukatlar hakkında nizamname» nin mer'iyete konulması, İcra Vekilleri Heyetince 10/9/1934 de tasvip ve kabul olunmuştur.

10/9/1934

**Devlet davalarını takibe memur Avukatlar
hakkında nizamname**

1 - Hazine avukatlarının vazife ve salâhiyetleri

Avukatların vazife ve salâhiyetleri

Madde 1 — Umumî muvazeneye dahil dairelerin davalarını takip ve müdafaâ etmek ve bu dairelerin icra yollarile aranan alacak ve hakkındaki takip ve defileri ve her türlü tebliğleri yapmak, Maliye Vekâleti Hukuk Müşavirliğine bağlı Hazine avukatlarına aittir.

Hazine avukatları bu takip ve müdafaalar münasebetile davanın taallûk ettiği daireyi temsilen her nevi teşebbüslerde bulunur ve bütün kanun yollarına müracat ederler.

Hazine avukatları, mülhakat davalarını da takip ve müdafaaya mecburdurlar. Bu takdirde kendilerine kanunî harcırahtan başka bir şey verilemez.

Hazine avukatları, dairelerden kendilerine verilen dosyalar üzerine hukukî mütalealarını bildirmekle ve bu dairelerce aktedilecek mukavele ve şartname müsveddelerini tetkik etmekle ve resen veya cevaben çekilecek ihtarnameleri hazırlamakla mükelleftirler.

Avukata iş verilmesi

Madde 2 — Birinci maddede yazılı daireler, mahkeme veya icraya intikal etmiş ve edecek olan ihtilaflı işe ait dosyayı muamele safhasını gösterir bir hülâsa ile birlikte avukata verir ve bu işe taallûku olan kanun ve nizam hükümlerini, usulleri, tek

nik cihetlerini ve dairenin noktai nazarını bildirir.

Dava ile alâkası olupta dosyada bulunmiyan kayıt ve vesikaların tasdikli birer sureti dosyaya konulur. Avukat, bu kayıt ve vesikaların asıllarını ve dava münasebetile tetkika lüzum görüldüğü diğer evrakı ister se bunlar da lef pusulasile birlikte ve imza mukabilinde kendisine verilir.

Avukata verilen dosya ve malumatın, kayıt ve vesikaların yanlış veya noksan verilmesinden veya geciktirilmesinden o işi tevdi eden dairenin âmiri mes'uldür.

İlk tetkikler ve davanın açılması

Madde 3 — Dava açılmak üzere kendi sine dosya verilen avukat ilk olarak işi müruru zaman bakımından gözden geçirir ve buna ait hukukî tedbirleri alır.

Müruru zaman vukuu varit olmasa dahi, davanın en çok bir ay içinde açılması mecburidir. Herhangi bir noksanın tamamlatılmasına veya uzun tetkikata ihtiyaç görülmesine mebni bu müddet içinde dava açılmazsa keyfiyet sebeplerde birlikte alâkalı daireye bildirilir.

Davanın açılmasından vazgeçilmesi

Madde 4 — Alacağın müruru zamana veya affe uğraması, takas veya ibra edilmiş olması veya sübut delillerinden mahrum bulunması veya ihtilâfın mahiyetine haksız görülmesi gibi hukukî veyahut mirası olmiyan borçlunun mirasçı bırakmaksızın ölmesi gibi alacağın istifa edilmesi ümidini gideren maddî sebeplerle bir davan açılmasını faidesiz gören hazine avukat: keyfiyeti bir mütalea ile hazine hukuk mü-

şavirliğine bildirir. Bu mütalea hazine hukuk müşavirliğince de yerinde görülürse dosya mütalea suretile birlikte ait olduğu, daireye gönderilir.

Bu suretle dava açılmıyan işlerde hukukça mes'uliyeti mucip cihetler bulunursa mesuller alâkalı dairelerce tayin ve takip olunur. Mesuliyeti mucip bir cihet yol veya mes'ulleri takibe hukukî veya maddî bir mâni varsa bu alacakların silinmesi yoluna gidilir. Maamafih, ihtilâfata Hükûmetin haksız olduğuna dair hazine hukuk müşavirliğince dermeyan olunan mütaleaya, icra makamı ittibaa mecbur değildir.

Davanın tâkibinden vaz geçilmesi

Madde 5 — Kıymet veya miktarı 300 liraya kadar olan davalardan hazine âleyhine neticelenen ve kanun yoluna müracaat halinde bu neticenin değişmeyeceği anlaşılmanın takibinden vaz geçmeye davayı takip ve müdafaa eden avukatın veya da âmirinin teklifi ve Hazine Hukuk Müşavirliğinin mütaleası üzerine Maliye Vekili salâhiyetlidir.

Kıymeti veya miktarı 300 liradan çok olan davalardan takibinde Devlet için menfaat olmıyanlar hakkında Muhasebei Umumiye Kanununun 137 nci maddesine göre muamele yapılır.

Vaz geçilecek davalara ait tedbirler

Madde 6 — 4 ve 5 inci maddelere göre açılmasında veya derecelerden geçirilmesinde faide görülmiyen davalar hakkında o maddelerde yazılı yollara gidilmekle beraber müruru zamana veya hakkı düşüren müddetlere mahal kalmamak üzere icap eden tedbirlerin alınması mecburidir.

II — Daire âmirlerinin ve muhakkik ve müfettişlerin vazife ve mes'uliyetleri

Daire âmirleri nin vazifeleri

Madde 7 — Hazine avukatı veya dava vekili bulunmayan yerlerde bunlara ait vazifeleri alâkalı dairenin o yerdeki en büyük âmiri yapar.

Muhakkik ve müfettişlerin vazifeleri

Madde 8 — Muhakkik ve müfettişler ve daire âmirleri tahkikine memur oldukları suçlar hakkında yapacakları tahkikat fezlekesinin bir suretini sübut delillerde birlikte «suçtan doğan zarar ve ziyan ve her nev' şahsî hakların takibini temin için» icabı hale göre ceza davasına müdahale etmek veyahut hukuk mahkemesinde dava açım üzere alâkalı hazine avukatına tevdi mecburdur.

III. — Hazine avukatlarının tayini

Kadroya dahil Avukatlar

Madde 9 — Muhakemat Müdürlerinde hazine avukatları, hazine Hukuk Müşavirliğinin inhası üzerine Maliye Vekili tarafından tayin, tebdil, tecziye ve taltif olunur.

Baro bulunmayan yerlerde ruhsatnameli dava vekilleri kullanılabilir. Kadroda bulunan avukat ve dava vekillerinin sicilleri hazine Hukuk Müşavirliğince tutulur.

Kadrodan fazla avukat Kullanma salâhiyeti

Madde 10 — İşi çok olan verlerde hazine avukatına yardım etmek veya ayrıca müdafaa ve takip eylemek üzere mukavele ile avukat kullanmağa Maliye Vekili salâhiyetidir.

Ehemmiyetli davalarda, başka bir avukatın da yanına katılmasını hazine avukatı

istiyebileceği gibi bu lüzum, Hazine Hukuk Müşavirliğince de resen ileri sürülebilir.

Bu hallerde, icra Vekilleri Heyeti kararla, mukaveleli avukat tutulur.

Mukaveleli avukatların ücretleri mahkeme masrafları tertibinden verilir.

Mukaveleli avukatlar takibine memur edildikleri işlerden dolayı hazine avukatlarının salâhiyetini haiz ve onlara ait vazife ve mes'uliyetle tâbidir.

Mes'uliyet

Madde 11 — Devlete ait davaları ve icra işlerini takip edenler özürsüz ve kanunsuz muhakeme ve takiplerin gecikmesine. Devlet aleyhine gıyap masrafı, celse ücret veya ceza hüküm edilmesine ve kendi kusurlarile Devlet aleyhine hüküm çıkmasına veya kanun yollarına müracaatı kendilerinden ihmal ederek haksız ve hatalı telâki edilen bir hükmün Devlet aleyhine kat'ileşmesine ve mürura zaman gibi sebepleri hakkın düşmesine sebebiyet verilirse bu yüzden doğacak zararlar ve mahkeme masrafları kendilerine ödettirilir.

IV — İdarî davalar

İdarî davaları takip vazifesi

Madde 12 — İdarî davalar, alâkalı idare şubelerince takip ve intaç olunur.

Ancak bu davaların açılması ve takibi sırasında malî hükümleri tazammun eden ve hâzineyi alâkalandıran işler hakkında Maliye Vekilliğine ve vilâyetlerde o yerin en büyük malmemuruna malûmat vermeğe ve dava arzuhallerini ve yazılı müdafaana-

**İdarî davaları;
duruşmasında
temsil salâhiyeti**

melerin birer suretini göndermeğe daire mirleri mecburdur.

Madde 13 — İdarî davaların duruşmalarında, hazine avukatları alâkalı daireyi temsil ederler ve İdarî kaza mercilerindeki takipleri yaparlar.

Lüzum ve icaba göre dairelerin âmirleri ve hukuk müşavirleri de duruşmada bulunurlar.

**V — Davaların tecil ve
murakabesi**

Dava sicilleri

Madde 14 — Umumî muvazeneye dahil dairelerin davaları:

A - Hazine avukatlarınca, B - alâkadar dairelerce, C - davanın ait olduğu Vekâlet veya daire Hukuk Müşavirliklerince, Ç - Hazine Hukuk Müşavirliğince,

Örneği bu nizamnameye ekli defterlere her daireye ait dava kendi sıra numaraları altında ayrı ayrı kaydedilmek suretile geçirilir ve takip safhaları kaydedilir.

Hazine avukatları, açtıkları davanın açılma tarihini, mahkeme ismile dosya numarasını, işi kendisine tevdi eden daireye gününde bildirirler.

Bu daireler yeni açılan davayı kendi defterlerinde aldığı sıra numarasına kaydederler ve Hukuk Müşavirliklerinde tutulacak deftere bu sıra numarasile geçirilmek üzere altı aylık cetvellerde bu ciheti işaret ederler.

Hazine avukatları, takibini deruhde ettikleri dava ve icra işleri hakkında, her akşam bulundukları yerin en büyük mal memuruna bir iş cetveli vermeğe mecburdurlar.

Dava cetvelleri

Madde 15 — Hazine avukatları, her yılın mart ve eylül aylarının birinci günlerinde olmak üzere her daireye ait davaların bu müddet içindeki takip safhalarını örneği bu nizamnameye bağlı cetvellerle o dairelere ayrı ayrı bildirmeğe mecburdurlar.

Bu cetveller ikişer nüsha olarak tanzim olunur. Biri alâkalı dairede kalır, diğeri dairenin mensup olduğu Vekâletin hukuk müşavirliğine gönderilir.

Oraca kayitleri yürütüldükten sonra Hazine Hukuk Müşavirliğine verilir.

Davalarını kendileri takip eden daireler, dava cetvellerini yalnız mensup oldukları Hukuk Müşavirliklerine gönderirler.

Müdafaaların murakebesi

Madde 16 — Hazine avukatları, takip ve üzerlerine aldıkları davalara ait arzuhal, lâyhâ ve cevaplarının ve nihai kararların suretlerini alâkalı daireler vasıtasile o dairelerin mensup oldukları Hukuk Müşavirliklerine gönderirler ve icabında bu makamlarca verilecek talimata göre mütemmim lâyiha ile mahkemeyi tenvir ve idarenin hakkını temine çalışırlar.

İlâmların saklanması

Madde 17 — Hazine avukatları tarafından takip ve müdafaa edilen davalara ait ilâmların birer sureti alâkalı dairelerin Hukuk Müşavirlikleri vasıtasile Hazine Hukuk Müşavirliğine gönderilir ve orada saklanır.

Bu suretlerin asıllarına mutabık olduğu alâkalı dairenin âmirile avukat tarafından tasdik edilmek lâzımdır.

**Mahkeme masrafları
hesapları**

Madde 18 — Hazine avukatları takip ve müdafaâ ettikleri davalara ve icra takiplerine ait olarak mahkeme masraf ve harçları tertiplerinden sarfettikleri paranın hesabını taallûk ettiği dava kayıt defterinin buna ait sütununa günü gününe ve müfredatı ile işaret etmeğe ve hasma yükletilmek üzere mahkemeden noksansızca istemeğe mecburdurlar

İcra takipleri

Madde 19 — Hazine avukatları, ilâmlı ve ilâmsız icra ve iflâs yolları ile takip edecekleri Hazine borçlularının ikametgâhlarını ve malî vaziyetlerini tahkik ettirirler ve lâzımgelen tebliğleri vaktinde yaptırırlar ve duruşmalarda ait olduğu daireyi temsilen bulunurlar.

Ödeme ve icra emirleri aleyhinde kanunî teşebbüslerde bulunmağa ve icra ve idare dairelerinin kararları aleyhine kanun yollarına müracaat etmeğe mecburdurlar.

İcra takip safhaları dahi yapılacak altı aylık dava cetvellerinde gösterilir.

İnfaz

Madde 20 — Hazine için icra dairelerince tahsil edilmiş olan mahkûmünbih alacakların ve mahkeme masraflarının ve vekâlet ücretlerinin kabzı avukatlar tarafından alâkalı daireye bildirilir.

Hazine avukatlarının bu paraları bizzat kabzetmeleri yasaktır.

**Nizamnamenin
mer'iyeti**

Madde 21 — 2573 numaralı kanunun yedinci maddesine göre kaleme alınmış olan işbu nizamname 1 eylûl 1934 tarihinden itibaren mer'idir.

Kararname No. 2/1181

12/11/1933 tarih ve 15264 sayılı kararnameye zeyildir:

Fuhuşla ve fuhuş yüzünden bulaşan zührevî hastalıklarla mücadele nizamnamesinin bazı maddelerini değıştirmek üzere hazırlanıp Şûrayı Devletçe görölerek 27/8/1934 tarih ve 17162 sayılı tezkere ile gönderilen ilişik nizamnamenin meriyete konulması, icra Vekilleri Heyetince 27/ 8 /1934 te tasvip ve kabul olunmuştur.

27/8/1934

12/11/1933 tarihli fuhuşla ve fuhuş yüzünden bulaşan Zührevî hastalıklarla mücadele nizamnamesinin bazı maddelerini değıştiren nizamname

Madde 1 — Nizamnamenin 20 inci maddesinin B fıkrası aşağıdaki şekilde değıştirilmiştir.

B - 21 yaşını ikmal etmiş olmak.

Madde 2 — Nizamnamenin 79 uncu maddesi aşağıda yazılı şekilde değıştirilmiştir.

«Yaşı 21 den aşağı olan kadınları evine kabul eden veya fuhuş için ziyaretçilere çıkaran umumî ev sahibinin hanesi bir ay müddetle kapatılır ve kendisi hakkında Ceza Kanununun 436 inci maddesine göre takibat yapılır.»

Madde 3 — Nizamnamenin 14 üncü maddesinde yazılı 10 uncu ve 11 inci maddeler 7 inci ve 8 inci ve 84 üncü maddede yazılı 78 inci madde rakamı 79 ve 115 inci maddede yazılı 106 inci madde rakamı 113 olmak üzere tashih edilmiştir.

Madde 4 — Şûrayı Devletçe görülen bu nizamname neşri tarihinden muteberdir.

Madde 5 — Bu nizamnamenin icrasına icra Vekilleri Heyeti memurdur.

[15264 numaralı kararname ile mer'iyete konulmuş olan nizamname 2560 sayılı Resmî Gazetededir.]

Kararname No. 2/1122

2219 sayılı Hususî Hastaneler Kanununun 13, 17, 22 ve 29 uncu maddelerine göre Sıhhat ve İctimaî Muavenet Vekilliğince teklif ve Şûrayı Devletçe görölerek 5/8/1934 tarih ve 16804 sayılı tezkere ile tevdi olunan ilişik «Hususî Hastaneler Nizamnamesi» nin mer'iyete konulması; icra Vekilleri Heyetince 8/8/1934 te tasvip ve kabul olunmuştur.

8/8/1934

Hususî Hastaneler Nizamnamesi**BİRİNCİ FASIL****Hususî Hastanelerin kabul edecekleri hastalara göre tarifeleri ve hastane binalarının umumî vasıfları**

Madde 1— Hususî hastaneler açılmalarındaki maksada ve ruhsat kâğıtlarındaki kayda göre bir veya bir kaç tıbbî şubeyi alâkadar eden hastaları kabul ederler. ...

Tıbbî şubeler 29 Haziran 1929 tarihli tababet ve ihtisas vesikaları hakkındaki nizamnamenin ikinci maddesinde gösterildiği veçhile şunlardır:

Dahilî hastalıklar, haricî hastalıklar, aklî ve asabî hastalıklar, burun ve boğaz ve kulak hastalıkları, göz hastalıkları, cildi ve zührevî hastalıklar, çocuk hastalıkları, doğum ve kadın hastalıkları, idrar yolu hastalıkları.

Madde 2 — Dahilî hastalıklar için muvazzaf mütehassısı bulunan ve ayrıca çocuk, cildi ve zührevî, asabî hastalıkları için muvazzaf mütehassısları olmıyan küçük ve orta hastanelere dahilî hastalıklı çocuklarla cilt ve zührevî ve asabî hastalıklar kabul ve dahiliye mütehassısı tarafından tedavi edilebilir.

Haricî hastalıklar için muvazzaf mütehassıs «Operatör» bulunan ve ayrıca burun - boğaz - kulak, göz, idrar yolu, kadın, çocuk hastalıkları için muvazzaf mütehassısları bulunmıyan küçük ve orta hastanelere de bu hastalık

ların cerrahî şekilleri kabul ve hastalar tarafından hariçten mütehassıs davet edilmediği takdirde hastanenin hariciye mütehassısı tarafından tedavi edilebilirler. Fakat bu kabil hastalıkların hususiyetlerine göre hastanenin mahsus tertibat ve teşkilâtı bulunmalıdır.

Büyük hastanelerde tesis edilecek ihtisas şubelerinin her biri için mütehassıs muvazzaf tabip bulunması mecburidir.

Madde 3 — Bir şubeyi alâkadar eden hastaları kabul etmek üzere izin verilmiş ve açılmış olan ve her biri bir tababet ihtisas şubesine tevafuk eden:

Çocuk, burun - boğaz, kulak, göz, idrar yolu, cilt ve zührevî, aklî ve asabî, doğum ve kadın hususî hastanelerin her birinde ait olduğu ihtisas şubesinin mütehassıs muvazzaf tabibi bulunmak şartile yalnız kendi şubelerinin hastalarını kabul ederler.

Madde 4 — Sanatoryomlarla akıl hastalıkların muhafaza ve tedaviye mahsus müesseselerin, ve münhasıran intanî hastalıklara tahsis edilen hastanelerin ve nekahat yurtlarının «Sıhhat evleri» ve bünyevî hastalıkların tedavisi için açılacak «Kür evleri» nin izin kâğıtlarında bu müesseselerin kabul ve tedavi edecekleri hastalıkların ve zayıflıkların nevileri tayin olunur.

Madde 5 — Hususî hastanelerden hasta yatak sayısı elliye kadar olanlara küçük, elli birden yüz elliye kadar olanlara orta, yüz elliden fazla olanlara büyük hastane denilir.

Madde 6 — Hususî hastanelerde erkek ve kadınlar ayrı yerlerde yatırılır. Otuz yatağa kadar küçük hastanelerde erkek ve kadın hasta odaları tercihan ayrı katlarda veya birbirinden ayrı dairelerde veya bir binanın ayrı kısımlarında bulunur, buna imkân olmadığı surette erkek ve kadın hasta odaları ayrı ayrı ve mümkün mertebe ayrı grup halinde bulunur.

Hasta yatağı otuzdan fazla olan küçük hastanelerle orta ve büyük hastanelerde bir hastaya mahsus lüks ve birinci sınıf hususî odalar müstesna olmak üzere erkek ve kadın kısımları ya tamamen ayrı dairelerde veya ayrı katlarda veya bir katın kapı ile ayrılmış kısımlarında bulunur.

Madde 7 — Ayrıca çocuk servisi bulunmayan Hususî hastanelerde on beş yaşına kadar olan çocuklar büyük hastalardan ayrı yatırılır.

Ayrıca çocuk servisi bulunan hastanelerde on yaşından fazla kız ve erkek çocuklar birbirinden ayrı kısımlarda tedavi edilir. Ailelerinden birile gelen çocuklar bu hükümden müstesnadır.

Madde 8 — Hususî hastaneler kabul edecekleri hastalık şubelerinin nev'ine göre, hastalara zarar verebilecek surette gürültülü yollardan ve havayı ihlâl edecek sınaî müesseselerden uzak, havadar, ferah ve tercihan bahçe içinde veya bahçeli ve ağaçlı mahallerde inşa veya tesis edilir.

Madde 9 — Bu nizamnamenin neşrinden sonra inşa edilecek hususî hastanelerin duvar ve bölmeleri ve bütün kat zeminleri kolaylıkla yanmayacak inşaat malzemesile «taş, tuğla, beton ve bunlara benzer maddeler gibi» yapılacak ve esas duvarları ve bölmeleri ahşap olan binalarda dahi yeniden hususî hastane açılmasına veya mevcut bir hastanenin nakline müsaade edilmeyecektir.

Bu Nizamnamenin nesri zamanında esas duvarları tamamen ahşap binalara yerleşmiş hususî hastanelerin, bu binaların diğer vasıfları ve şartları bu nizamnameye uygun olsa da yedi sene içinde kagir binalara nakil veya ıslâh edilmeleri mecburidir.

Madde 10 — Hususî hastanelerde hastalara tahsis edilen odalar gönün her hangi bir zamanında doğrudan doğruya ve kâfi derecede güneş ışığı ile aydınlanacak halde olacaktır. Eğer bu odaların zemininin pencerelerden ziya alan en derin noktasından en az beş derecelik bir vürut zaviyesi içinde gök görülebiliyorsa bu şart yerine getirilmiş sayılır. «Vürut zaviyesi:» Pencereye mukabil en uzak nokta zaviyenin başı gibi alınarak zaviyenin üst dil'i pencerenin en yüksek kısmından ve alt dil'i ise göğü görmeğe mani olan şeyin «ev, dağ, duvar... ile.. üst kenarından geçen hatların arasında teşekkül eden zaviyedir.

Binaların doğrudan doğruya güneş ziyası görmiyen odalarına hasta yatırılmıyarak bu odalar tercihan diğer hizmetlere tahsis edilir.

Madde 11 — Hastalara tahsis edilen odalar haricî zemin sathından en az 0,30 metre yüksek ve rutubetin nüfuzuna karşı muhafaza edilmiş olacaktır. Bu odaların duvarları düzgün ve duvar sathı beyaz veya açık renkte boyalı, kolaylıkla temizlenebilecek bir halde ve ameliyathanelerle, doğum odaları ve bulaşıcı hastalıklara mahsus odalar tabîî ziyayı daha çok alacak halde ve duvarları yıkanmıya elverişli olmalıdır.

Madde 12 — Hasta odalarile hastalara tahsis edilecek diğer odaların ve koridorlarla merdivenlerin doğrudan doğruya dışarıya bakan pencereleri olacaktır. Tek yataklı odalarda pencere genişliği en az iki metre murabbai ve birden fazla yataklı odalarda pencere genişliği oda döşeme sathının asgari $\frac{1}{8}$ i kadar olmalıdır. Doğrudan cenuba nazır tek yataklı odaların pencere genişlikleri 1,75 metre murabbai olabilir.

Madde 13 — Birden fazla yataklı odalarda her hasta için en az yirmi beş metre mik'âbı hava ve 7 metre murabbai zemin sathı ve tek yataklı odalarda 32 metre mik'âbı hava ve on metre murabbai zemin sathı bulunmalıdır. Fennî şekilde daimî tecdidi hava tertibatı olan hastanelerde on dört yaşından aşağı çocuklara tahsis edilen odalarda her yatağa isabet edecek hava hacmi büyüklerinkinden $\frac{1}{3}$ kadar noksan olabilir. Doğum müessesesi ve servislerinde çocuğu ile beraber yatan loğusa odalarının hacmi en az tek yataklarda 35, müteaddit yataklılarda 30 metre mik'âbı olmalıdır.

Madde 14 — Hasta yatan katların koridorları en az 1,8 metre genişliği olmalı ve koridorlara dolap konulmıyarak bunların yerine duvara gömülmüş kapalı dolaplar bulunması tercih edilmelidir.

Madde 15 — Kırtan fazla hasta yatan katlarda bina dışına çıkılabilecek iki merdiven bulunmalı ve alelûmum merdivenler kâfi derecede geniş az meyilli ve yangına karşı korkusuz ve sağlam olmalıdır.

Madde 16 — Hususî hastaneler, hasta odalarını ve koridorları ve ameliyathane ve doğum odalarını, hastanenin bulunduğu mahalle göre icap eden derecede ve kolay-

lıkla ve muntazam surette ısıtabilecek tarzda teshin tertibatını havi olmalıdır. Merkezî ısıtma teşkilâtı olmiyan hastanelerin hasta odalarında saç sobalar kullanılması ve alelûmum sobaların ihtirak mahsullerinin odalar dahiline, pek cüz'î miktarda dahi olsa, intişar etmesi, ve ihtirak mahsulü doğrudan oda içinde kalan petrol ve hava gazı sobalarile ve mangal ile odaların ısıtılması yasaktır. Hususî hastane mes'ul müdürleri soğuk mevsimlerde hastanenin hasta odalarile hastalar tarafından kullanılan bütün akşamını, koridor ve hollerini fennen icap eden derecede sıcak bulundurmak ve geceleyin hararetin sıhate zarar verecek dereceye inmemesini temin etmekle mükelleftir.

Madde 17 — Hususî hastaneler hasta odalarının ve hastalar tarafından kullanılan bütün mahallede koridor ve methallerinin muvafık bir surette hava aldırılmalarını ve aydınlatılmalarını mümkün kılacak tertibat ile mücehhez ve pencereler kolaylıkla açılıp kapanacak şekilde olmalıdır.

Madde 18 — Hastanenin yatak sayısı ne olursa olsun erkek ve kadın hastalar için ayrı ayrı klozetler ve tuvalet yerleri bulunur. Ve dış kapılarının üstüne bunların erkek ve kadınlara mahsus olduğu yazılı sabit levhalar bulunur. Klozetlerin adedi en çok her on beş hasta başına birden eksik olmaz.

Klozetler sifonlu daimî bol suyu havi, zemini ve en az bir buçuk metre yüksekliğine kadar duvarları yıkanabilecek ve duvar ve döşeme içine su sızabilmesine meydan vermiyecek bir halde olmalıdır.

Madde 19 — Her hususî hastanenin, ölü koymıya ve yıkamıya ve icabında otopsi yapmağa mahsus bir cenaze yeri olmalıdır. Cenaze yeri hastanenin mutfağından uzak olacak ve Zemini su nüfuzuna müsait olmayacak ve her tarafı kolaylıkla yıkanabilecek ve temizlenebilecek surette mazbut yapılmış bulunacaktır. Zemininde, kirli suları umumî mecraya sevkedecek tertibat bulunacaktır.

Madde 20 — Orta ve büyük hastanelerde hastaların kabulüne mahsus fennî şekilde ayrı bir kısım ve ayırma odaları, ve her hastanede hastalar ve müstahdemin için kâfi miktarda banyo odaları bulunur.

Madde 21 — Hususî hastanelerin mutfakları temiz tutulabilecek ve kolaylıkla yıkanacak surette ve aydınlık olacak ve bulaşık kapların yıkanacağı mahal bilhassa mutfak kısmından ayrı bulunacaktır. Mutfaklardan hasta odalarına ve koridorlara yemek kokusu intişar etmemelidir.

Madde 22 — Hastahanelerin çamaşırhanelerinin mutfakla doğrudan doğruya münasebeti olmamalıdır.

Madde 23 — Hususî hastahanelerde binalarının vaziyetine ve hastahane kadrosuna göre tabiplere ve diğer memur ve müstahdemlere kâfi gelecek miktarda odalar verilir. Her hastahane gece nöbetine kalacak tabipler için münasip yatma yerleri tahsis olunur. Bu yerler müteaddit binalar dan mürekkep hastahanelerde mümkün mertebe merkezî bir vaziyette bulunur.

Hastahane binalarının hastalara tahsis edilen kısımları dahilinde sıhhi hizmetin icaplarına göre yatması zarurî olanlardan başka şahısların muvakkat ve daimî olarak ikametleri memnudur.

Madde 24 — Akıl hastalıklarını kabul eden hususî hastahanelerin binaları yukarıdaki maddelerde yazılanlardan başka aşağıdaki şartları dahi ihtiva etmelidir,

1 - Akıl hastalarının tedavisine tahsis olunan müesseseler hastalarla sükûn ve istirahatini temin edebilmek için şehirler haricinde ve kâfi derecede geniş ve etrafı muhafazalı arazi üzerinde ve tercihan yatırılacak hastaların hususiyetlerine göre müteaddit dairelerden mürekkep olmalıdır Bu şartları haiz olmak üzere şehir dahilinde dahi bu müesseselerin açılmasına veya mevcut bir hastaneye akli hastalıklar kısmı ilâvesine müsaade edilebilir,

2 - Diğer tıp şubelerini dahi cami olan hastahanelerin akli hastalıklara tahsis edilen kısımları her türlü şartları haiz ayrı binalar halinde olması ve bu binaların etrafında kendilerine mahsus ve hastahänenin diğer kısımlarile teması olmayacak surette çevrilmiş bahçeleri bulunması lâzımdır.

3 - Akıl hastalıklarına tahsis olunan binalar hastaların kaçmalarına meydan vermiyecek surette mazbut ve mahfuz,

duvar, pencere, kapıları, karyola ve yatak takımları ve diğer aksamında hastaların bir kaza çıkarmalarına müsait olmayacak şekilde fennî tertipleri haiz olmalıdır.

4 - Mütemadiyen veya gündüz dahi yatakta kalan hastalara, zaptedilmez bir halde bulunan delilere ve temiz olmıyanlara ve hususî tedaviye muhtaç olanlara ayrı odalar tahsis edilmelidir. Bu odaların genişliği diğer hasta odaları gibidir.

5 - Gündüz yatmıyan ve kırıp dökücü ve muhitine zararlı olmıyan ve tamamen temiz olan hastaların müşterek yattıkları odalarda beher hasta için en az on beş metre mik'abı hava ve bunların gündüz toplandıkları odalarda her hata için en az iki metre murabbai zemin sathı hesap edilebilir Bu toplanma odalarına kâfi ziya gelmek şartile pencerelerin büyüklüğünde de istisnalar yapılabilir.

6 - Akıl hastalarından çalışmalarına müsaade edilecekler için her müessesede uygun iş yerleri bulundurulur.

7 - Akıl hastalıkları kabul eden müesseseler dahilinde muntazam devamlı banyo ve duş tertibatı bulunur.

8 - Bu müesseselerde hastaların gündüz açık havada çalışmaları ve hava almaları için kâfi genişlikte ve etrafı mahfuz bahçe veya arazi bulunur.

Madde 25 — Yalnız doğum hizmetine mahsus doğu evlerde hususî hastanelerin doğuma tahsis edilen kısımları umumî şartlardan başka aşağıdaki vasıfları dahi haiz olmalıdır.

1 - Ağrı çeken kadınlara, loğusalara, doğurmadan mütevellit hummalılara veya başka surette husule gelmiş tana musap olanlara, hastalanmış süt çocuklarına mahsus ayırma odaları.

2 - Her türlü fennî tertipleri haiz doğum odası.

3 - Yalnız doğum hizmetine mahsus müesseselerde vilâdî ameliyatlar icrasına mahsus ve her türlü tertipleri haiz ameliyathane bulunur. Doğumlardan başka diğer şubeleri olan hastanelerin ameliyathaneleri bu işin yapılmasına müsait olduğu halde doğum kısmında ayrıca ameliyathane bulunması mecburî değildir.

4 - İçinde temizlenecek ve temizlenmiş eşya için iki ayrı kısmı havi ve yatak takımlarını ihtiva edecek genişlikte bir arıtma etüvü bulunan etüv dairesi bulunur.

Madde 26 — Koch basili intanına musap hastaların sıhhi kimyevî ve tıbbî usullerle tedavisi için açılan ve bu nizamnamedeki şartları ihtiva eden hususî hastanelere (Verem sanatoryomu) denilir.

Madde 27 — Verem sanatoryumlarının yerleri ve binaları diğer umumî vasıflardan başka aşağıdaki şartları dahi ihtiva etmelidir:

1 - Sanatoryomlar havası temiz ve tozsuz açıklık yerlerde kuru ve kabili nüfuz arazi üzerinde, park ve bahçeler içinde ve etrafı koruluk arazide tesis olunur.

2 - Sanatoryomların binaları ve etrafı bulundukları mahallerin sert rüzgârlarından tabîi olarak mahfuz olmalıdır.

3 - Sanatoryomlarda erkek ve kadın hastalara ayrı binalar tahsis edilir ve bunların kür ve gezinti mahalleri de ayrı olur. Aynı bina dahilinde erkek ve kadınların bulunmasına ancak bunların işgal ettiği daireler ve kür yerleri birbirinden ayrı olmak şartile müsaade edilir.

4 - Ücretli sanatoryomlarda her hasta için mümkün mertebe ayrı odalar ve ücretsiz sanatoryomlarda dahi yatak kadrosundan en az yüzde onu nisbetinde tek yataklı odalar bulunur.

5 - Yatan hastaların hepsine kâfi genişlikte kür mahalleri veya her hastaya mahsus ayrı kür yerleri ve kâfi genişlikte toplantı mahalleri, yemek salonları tahsis olunur.

6 - Tek yataklı odalarda zemin sathı yatak başına en az 9 metre murabbai ve birden fazla yataklı odalarda en az altı metre murabbai olmalıdır.

7 - Hasta odaları toplanma ve yemek salonları daimî surette havanın yenileşmesini temin edecek şekilde ve kür mahalleri rüzgârdan mahfuz kalmak üzere daimî serbest havaya maruz bir halde olmalıdır. Hasta odalarına icabında havanın serbest surette girebilmesi temin olunur.

8 - Sanatoryomlarda hastalara tahsis edilen her yere

kâfi derecede doğrudan doğruya güneş ziyası girebilmelidir.

9 - Bina dahili kolaylıkla dezenfekte edilebilmek için zemin ve duvarlar rutubet nüfuzuna mani olmalı, zemin ve duvarlarda toz girecek çatlaklıklar bulunmamalı.

10 - Mobilyalar basit ve sıhhi olmalı.

11 - Bina dahilinde her türlü ihtiyaca kâfi gelecek miktarda bol su ve banyo daireleri bulunmalı.

12 - Sanatoryom binaları bir merkezden muntazam bir surette ısıtılacak tertipleri haiz olmalı ve elektrikle tenvir edilmelidir.

13 - Her sanatoryomda icap edecek muayene ve tetkikleri yapabilecek şekilde bakteriyoloji ve radyoloji lâboratuvarları, ve cerrahi müdahale yapılabilecek bir mahal ve arıtma etüvü dairesi ve tükürük kaplarının takimi için hususî vasıtalar bulunmalıdır.

Madde 28 — Hastalık geç ren ve her hangi bir suretle zayıflamış olanların yeniden eski kuvvetlerini buluncıya kadar sıhhi şartlar içinde yaşayabilmesi için tesis olunan sıhhat evleri aşağıdaki şartları ihtiva etmelidir:

1 - Sıhhat, evleri şehirler haricinde güzel manzaralı yerlerde ve park ve bahçeler, ormanlar içinde, veya deniz kıyılarında Veya tabii su membarları yakınında veya bunlar gibi insanlara istirahat ve sükûnet temin edecek mahallerde tesis olunur,

2 - Sıhhat evlerinde erkek ve kadınlara ve çocuklara tahsis edilen kısımlar birbirinden ayrı bulunur. Bu müesseseler zayıfların ihtiyaç ve istirahatlerini temin edecek tarzda kür mahallerini, toplanma ve okuma salonlarını ve gezinti mahallerini ihtiva eder.

3 -27 inci maddenin 6, 7, 8, 10, 11 inci fıkraları hükümleri sıhhat evlerine de şamildir.

Madde 29 — Bünyevi hastalıkların sıhhi Ve kimyevî nezaret altında tedavileri için açılacak «Kür evleri» nin daimî veya senenin bir kısmında açık bulunacağına ve tesis edileceği mahallere göre bina vasıfları bunların açılma izinleri verilmezden evvel Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâleti tarafından tayin olunur.

Madde 30 — Sırf bulaşıcı hastaları kabul etmek üzere açılacak hususî hastanelerle bu gibi hastaları da kabul eden hastanelerin bulaşıcı hastalıklara mahsus kısımları umumî şartlardan başka ayrıca aşağıdaki vasıfları ve şartları ihtiva etmelidir:

- 1 - Hastaların kabulüne mahsus ve ayrı methali bulunan bir hasta kabul kısmı;
- 2 - Hastalıkların sirayetine meydan vermiyecek şekilde ayrı odalar ve ayrı banyo tertibatı;
- 3 - Hastaların başlıca ifraz ve ifrağlarını tâkim için hususî tertibatlı mahaller;
- 4 - Bulaşıcı hastalıklara bakan müstahdemlerin oturup yatmaları için ayrı odalar;
- 5 - Bulaşıcı hastaların yemek kaplarının ayrıca takimi için hususî mahal ve tertipler;

İKİNCİ FASIL

Hususî hastanelerin eşhas kadroları ve bulundurulması zarurî olan ilâç, alât ve sair malzemenin en az miktarları

Madde 31 — Hususî hastanelerde tavzif olunacak tabip, hemşire ve hastabakıcıların en az miktarları aşağıda gösterilmiştir:

1 - Mütihazsıs tabipler.

A - İkinci maddede zikredilen dahilî ve haricî ihtisas şubelerine ait hasta kabul eden küçük ve orta hususî hastahanelerde bu şubelerden herbirinin en çok otuz hastası için birer mütihazsıs tabip istihdam olunur.

Eğer bu hastanelerde (Tababet ve ihtisas vesikaları hakkındaki nizamname) de yazılan serirî ihtisas şubelerinden biri veya birden fazla ayrı şubeler halinde tesis edilir se bu şubelerden herbirine tevafuk eden en çok otuz hasta için ayrıca mütihazsıs istihdam olunur.

B - Hasta kadrosu 150 den fazla olan büyük hastanelerde kabule mezun oldukları her ihtisas şubesine ait hastalıkların en çok 30 yatağı için ayrıca mütihazsıs tabipler bulunur,

C - Sıhhat evlerinde ve akıl hastanelerinde her mütehassıs tabibe isabet eden hasta adedi bundan daha fazla olabilir.

D - Hususî hastanelerde asistan bulunduğu takdirde asistan bulunan şubelerde mütehassıs tabibe isabet eden hasta sayısı elliye geçmemek üzere arttırılabilir.

2 - Hemşireler,

Hemşireler Sıhhat ve İctimaî Muavenet Vekâletince hastabakıcı hemşirelik sınıfına kabul edilmiş olan kadınlardır.

A - Kadrosu yirmiye kadar olan hastanelerde en az bir hemşire «Doğum evleri için ebe» ve yirmiden fazla olanlarda her on beş yatağa kadar en az bir olmak üzere hemşire istihdam olunur. Kadrosu elliden fazla olan hastanelerde münhasıran ameliyathane ve lâboratuvarlarda çalışan hemşireler bu adetlere dahil değildir.

B - Dörtten fazla hemşire istihdam eden hususî hastanelerde ayrıca bir başhemşire dahi bulunur,

3 - Hastabakıcılar:

Hastane yatak kadrosunun her on yatağı için en az bir hastabakıcı istihdam olunur. Hastabakıcıların kadın ve Türkçe okur yazar olması şarttır. Erkek akıl hastaları için erkek hastabakıcı istihdam edilebilir.

Madde 32 — Hususî hastanelerde binaların adedine ve kadronun genişliğine göre umumî hizmetleri yapmaya yetiyecek miktarda diğer müstahdemler ve yazı ve hesap işleri için gereği kadar memur bulunur.

Madde 33 — Hususî hastanelerin kabul ettikleri hastalara ve yatak sayısına göre daima bulundurmak mecburiyetinde oldukları ilâç, alât ve malzemenin en az miktarlarını gösteren aşağıdaki listeler bu Nizamnamenin sonuna ilâve edilmiştir.

1 - İlâç listesi (bu listede patent isimleri yazılmış ilâçlar yerine aynı kimyevî terkip ve devaî hassayı haiz diğer ilâçlar da kaim olabilir.)

2 - Umumi cerrahî aletleri listesi (Cerrahî servisi bulunan hastaneler için),

3 - Haricî hastalıklar için tertibatı mevcut hususî hastanelerde bulundurulacak göz hastalıklarında kullanılan cerrahî alât ve edevat,

4 - Umumî cerrahî servisi olmıyan yalnız göz hastalıkları kabul eden hastanelerde bulundurulacak göz alât ve edevat listesi,

5 - Umumî cerrahî servisi olmayıp burun, boğaz, kulak servisi olan hastanelerde bulundurulacak kulak, burun- boğaz alât ve malzemesi listesi,

6 - Umumî cerrahî servisi olan ve burun - boğaz - kulak hastası da kabul eden hastanelerde bulundurulacak alât ve malzeme,

7 - Doğum ve kadın hastalıkları servisleri olan hastanelerde bulundurulacak alât ve malzeme,

8 - Dahilî hastalıklara musap olanları kabul eden hastanelerin bu servise mahsus alât ve malzeme listesi,

9 - Lâboratuvar alât ve malzemesi,

Madde 34 — Bir hususî hastanenin her hangi bir şubesine lâzım olan alât ve malzemenin en az miktarlarının bir misli bu hastanenin diğer şubeleri listesinde mevcut ise o şube için bunların ayrıca bulundurulması mecburî değildir. Çok kullanılan alât bu hükümden müstesnadır.

Madde 35— Cerrahî servisi bulunan hususî hastanelerle doğum evlerinde aseptik ve septik ameliyat ve müdahaleler için ayrı ayrı ameliyathaneler bulunması mecburidir. Bunların her türlü tesisat ve levazımı fennin icabına uygun olmalıdır.

Madde 36 — 33 üncü maddede yazılı listelerdeki alât, edevat ve malzemenin nevi ve miktarları bile lüzum görüldükçe Sıhhat ve İçtimâî Muavenet Vekâletince tadil edileceği gibi cerrahî ameliyathanelerin ve hastanelerin bu nizamnameye dahil olmıyan diğer müstemilâtının vasıfları ve şartları da bu Vekâletçe ayrıca talimatnamelerle tayin olunur.

ÜÇÜNCÜ FASIL

Hususî hastanelerin iç hizmetleri

Madde 37 — Hususî hastanelerde, bu hastanelerin

mütehassıs tabipleri tarafından tedavi edilmek üzere yatan hastaların her gün saat 12 den evvel bu tabipler tarafından vizitaları yapılır. Ağır hastalarla mühim cerrahî müdahaleler yapılmış hastalar ve sıhhi vaziyetleri sıkı müşahede ve takibi icap ettiren hastaların müdavi tabipleri görülecek lüzuma göre günün başka zamanlarında dahi hastalarını ziyaret ederek muktazi tedbirleri almakla mükelleftir.

Madde 38 — Yatak sayısı yirmiye kadar olan hastahanelerde günün herhangi bir zamanında hastalara yardım edecek bir tabip temin olunur. Yatak sayısı yirmiden fazla olan hastahanelerde daimî bir nöbetçi tabibi bulunur.

Nöbetçi tabibi akşam üstü bütün hastaları görür o gün müdavi tabipler tarafından tavsiye edilen usul ve vasıtaların tatbikini temin ve icap eden diğer yardımları ifa eder ve ağır hastaların geceleyin dahi ahvalini takip ederek kendisi tarafından yapılabilecek acil müdavatı icra ve fevkalâde hallerde tabibi müdaviyi en seri vasıta ile haberdar ederek alacağı talimata göre hareket eder.

Madde 39 — Anî bir arıza veya kaza neticesinde çok çabuk tedaviye muhtaç olan şahısların hususî hastanelere müracaat veya nakillerinde hastahane mes'ul müdür bulunmadığı zaman bunlar hakkında yapılacak tıbbî muavenet ve tedbirlerin icra ve temini ile nöbetçi tabipleri mükelleftir. Nöbetçi tabibi bulunmayan hastahanelerde bu vazifenin muntazaman icrasile mesul müdürler mükelleftir.

Madde 40 — Şahıslara ait hastahanelerin mesul müdürleri, ve idare heyeti bulunanların bu heyetle müştereken mesul müdürleri tarafından hususî hastaneler kanunu ve bu nizamname hükümlerine ve esaslarına muvafık olmak üzere bir «iç hizmet ve vazifeler talimatnamesi» tanzim olunur. Bu talimatnamede hastaların kabul şartları ve suretleri, sınıfına göre hastalardan alınacak ücret miktarı, meccani hasta kabul eden müesseselerde hangi hastaların ne suretle meccanen kabul edilecekleri, ücretli hastalardan ücretlerin ne zaman alınacağı, hasta emanet ve eşyalarının

muhafazasına ait hükümler, hastaların hariçten ziyaret zamanları, sınıfına göre hastaların yatacakları mahallerin vasıfları, hastalıkların vaziyetlerine göre yapılacak ihtimamlar, tabibin göstereceği lüzum haricinde hastalara umumi yelle verilecek gıda maddelerinin kemiyet ve keyfiyetleri yemek zamanları, hastahane vefat vukuunda yapılacak arıtma, tabiplerin nöbet vazifeleri hemşirelerin ve hastabakıcıların ve diğer müstahdemlerin vazifeleri, polikiliniği olan ve harice meccanen ilâç veren hastahanelerde bu kısımların hizmetlerinin cereyan sureti ve dahilî hizmetlere ah diğer hususlar tesbit olunur. Bu talimatname Sıhhat ve İctimaî Muavenet Vekâletince tetkik ve tasvip edildikten sonra tatbik olunacağı gibi yapılacak her hangi tadiller de bu Vekâletin tasvibinden sonra muteber olur. Hususî hastahanelerin mesul müdürleri bu talimatnameyi istenildikte hastalara ve hasta sahiplerine göstermeğe mecburdurlar.

Madde 41 — Sanatoryomlarla, Sıhhat evleri ve kür evleri için tanzim olunacak iç talimatnamelerin 40 ıncı maddede zikrolunan hastalardan başka hastalara verilecek yemeklerin umumî listeleri ve istirahat ve hareket zamanları ve müessesenin hususiyetine göre yapılacak müdavatın tarzı ve müessesenin disiplinine ait hususat dahi dercedilir.

Madde 42 — Bilcümle hususî hastahanelerde yatan hastaların kayitlerine mahsus defter tutulur. Bu defter her hasta için aşağıdaki şeylerin kaydine mahsus haneleri ihtiva eder.

1 - Sıra numarası «Her sene ikinci kânun iptidasından başhıyarak sene sonuna kadar aralıksız devam eder.

2 - Hastanın adı, babasının adı,

3 - Yaşı,

4 - Memleketi,

5 - Oturduğu yer «tam adresi»,

6 - Hastahaneye girdiği tarih,

7 - Hastahaneye girmesine sebep olan hastalığın teşhisi,

8 - Ücretli veya ücretsiz olduğu, ücretli ise kaçınıcı sınıfa kabul edildiği,

9 - Hastalığın sonu,

10 - Hastahaneden çıktığı tarih,

11 - Hastahane de kaldığı günlerin sayısı,

12 - Mülâhazat,

Hastalar yatırılırken vesikaları tetkik ve hüviyetler tayin edilerek bu deftere kayıt ve icap eden fennî temizlin yapılarak kendisine yatak tahsis edildikten sonra (hasta kabul muamelesi) bitmiş olur. Hastahaneden çıkarken dahi bu deftere lâzımgelen kayıtlar yazılır. Hastaların gerek kabulü zamanında ve gerek çıkarken bu deftere yazılacak kavillerin geciktirilmesi caiz değildir.

Madde 43 — Bilcümle hususî hastanelerde yatan hastaların hastaneye teslim edilen elbise ve eşyası, parası, mücevherleri, ve kıymetli evrakının kaydine mahsus bir (emaret) defteri tutulur. Bu deftere hasta girdikçe veya eşya ve emanet teslim ettikçe muntazaman kayıt ve bunla sahibine geri verilmesinde dahi işaret edilir.

Akıl hastaları kabulüne mahsus hususî hastahanelerle hususî hastananelerin akıl hastalıkları kısımlarına mahsus olan «emanet» defterlerinin her sahifesi müessesenin bulunduğu mahallin en büyük zabıta makamının mühürlü ve sabiteler numaralı olmak ve emanet eşyanın kimin tarafından teslim edildiği açık hüviyet ve adresi yazılmak şartile kaydedilmek lâzımdır.

Madde 44 — Sırf akli hastaları tedavi eden veyahut ay rica akıl hastaları kabulüne mahsus şubesi bulunan hususî hastahanelere bu hastalıklara müptelâ olanların kabulünden evvel aşağıdaki şartların ikmal edilmesi lâzımdır.

1 - Akli hastalığa veya malûliyete müptelâ olan bir hastayı akli hastalıklar müessesesine koymak isteyen kimse o müessesenin mesul müdürüne hitaben yazılmış imzası altında bir talepname ile müracaat eder. Bu talepnamede ge-

rek kendisinin ve gerek yatırmak istediği hastanın adları, aile isimleri, yaşları, sanatları ve ikametgâhları, memleketleri ve birbirine olan hısımlıkları derecesi ve hısımlıklar' olmadığı takdirde aralarındaki münasebetin neden ibaret olduğu ve hastayı müessesede ne kadar zaman bırakmak istediği beyan edilir. Bu talepnameye aşağıdaki vesikalar raptolunur:

A - Hastanın nüfus kâğıdı veya hüviyet cüzdanı,

B - Hastanın akıl hastalığına müptelâ olduğunu ve bir akıl hastalığı müessesesinde tedavi veya müşahede veya muhafazası lâzımgeldiğini mübeyyin ve usulen tasdik olunmuş bir tabip raporu,

C - Eğer hasta vesayet altında veya mahcur ise bu bapta mahkeme ilâmlarının ve diğer kanunî vesikaların asılları veya noterlikten musaddak suretleri,

D - Hasta sahibinin ve hastanın hüviyetlerini göstermek üzere bunların ikamet ettikleri mahallin zabıtası tarafından verilmiş bir ilmühaber,

2 - Eğer hasta akıl hastalığına müptelâ olduğundan dolayı müesseseye kabulü için 45 inci maddede yazılı haller haricinde olmak üzere mahallin en büyük mülkiye memurunun yazılı talebile gönderilmiş ise bu talepname de tabip raporunun bulunması lâzımdır. Akil hastahanelerinin mesul müdürü ve ayrıca akıl hastalıkları şubesi olan hastahanelerin akıl hastalıkları mütehassisi tarafından hasta muayene ve vesikalar tetkik edildikten sonra hasta kabul olunur.

Madde 45 — Münhasıran Devlete ait hastahanelere sevkedilmeleri icap eden aşağıdaki hastalar hususî hasta hanelere kabul edilmezler.

1 - Her hangi bir cürüm veya kabahatin faili olup suç işlediği zaman şuurunun bozukluğundan dolayı mahkemelerce bir sıhhi müesseseye veya akıl hastalıkları müessese sine konulmasına hükmedilmiş olan hastalar,

2 - Akıl hastalığından dolayı mahkemelerce hastaha-

nelerde tıbbî müşahede altına alınmasına lüzum gösterilen şahıslar,

3 - Zehirli veya uyuşturucu maddelere iptilâdan dolayı hastahanelerde tedavilerine mahkemelerce karar verilenler,

4 - Kanunen cezayi müstelzim bir suçun faili olup akıl hastalıklarından birine müptelâ olan veya bu hastalıklardan birine müptelâ olduğu iddia olunan ve mahkemelerce haklarında henüz karar verilmemiş olan şahıslar,

Madde 46 — Hususî hastahanelerde yatan her hasta için bir fennî müşahede dosyası bulunur. Bu dosya hastahanenin müşahede kâğıdını, hararet derecesi kâğıdını, hastanla hastahane bulundığı müddetçe yapılan fennî tetkikatın raporlarını veya bunların musaddak suretlerini ve diğer fennî vesikaları ihtiva eder. Bu dosya kabının üzerinde hasta hüviyetile beraber (hastahane kayıt defterindeki) sıra numarası ve senesi yazılır.

Fennî müşahede dosyası hastalar çıktıkça mesul müdür tarafından hıfzedilerek salâhiyet sahibi zevat tarafından talep vukuunda ibraz edilir.

Madde 47 — Hususî hastahanelere yatan her hastanın girişini müteakip tafsilâtli müşahedesi müşahede kâğıdına yazılacağı gibi müteakip zamanlarda dahi mühim ve ağır hastalıklar için her günlük müşahede kaydolunur, Hastaya verilen ilâçlar ve yapılan müdavat ve ameliyeler dahi müşahede kâğıdına günü gününe yazılır.

Madde 48 — Hastalar hakkında yapılan tıbbî müşaverelerin neticesi müşahede kâğıdına yazılır.

Madde 49 — Hususî hastahanelerde yapılacak mühim cerrahi ameliyelerden evvel ameliyatı yapacak tabip veya tabipler müdahaleyi mucip olan sebebi ve lüzumlu olduğu nu müşahede kâğıdına yazarak imza ederler. Eğer hastanın sıhhî hali bir an evvel cerrahî müdahaleyi istilzam ediyorsa bu rapor ameliyatı müteakip yapılır.

Ameliye veya müdahaleyi müteakip de bunların ne suretle yapıldığı ve ne netice alındığı aynı müşahede kâğıdına yazılarak ameliyatı yapanlar tarafından imza edilir.

Madde 50 — Karin, göğüs ve beyin dahilinde yapılacak cerrahî ameliyelerle diğer umumî iptali his ile yapılacak mühim ameliyelerden evvel hastada ameliyat icrasına mâni olabilecek hallerin mevcut olup olmadığının tetkiki için lâzım ve elde mevcut vasıtalarla göre mümkün ve mutad olan serirî ve lâboratuar muayene ve tetkikleri yapılır. Bu tetkikler neticesinde ameliyatın yapılmasında, hastalığın ve cerrahî ameliyenin bizzat kendisine mahsus olan muhtemel neticelerinden başka, ayrıca mahzur olabilecek bünyevî veya arizî sebepler mevcut olduğu anlaşılırsa ameliyatın icrası bu sebeplerin muvafık tedavi ile izale veya ıslâhına kadar tehir edilir. Eğer hastanın hali lâboratuvar tetkikatı yapılabilecek zamana veyahut mevcut bir arızanın uzun sürecek tedavisine kadar beklemekte hayatının tehlikeye gireceğini gösterirse ameliyatın yapılması tehir edilmez. Ameliyat bu tetkikat ve tedaviden evvel veya sonra yapılsa dahi yapılan her türlü tetkikler ve tedaviler ve ameliyatın acele yapılmasının sebepleri açık surette hastanın müşahede kâğıdına kaydedilir.

Madde 51 — Hususî hastahanelerde yatan hastalara daima şefkatle muamele edilerek hastalığın icap ettirdiği her türlü tedavi ve hizmetler zamanında ve itina ile yapılır.

Madde 52 — Hususî hastanelerin gerek bina dahilinde bulunan bilcümle akşamı ve gerek hastane bahçe ve avluları daima temiz tutulur. Hasta yatak takımları ve çamaşırlar, yemek takımları, ve hasta için kullanılan bilcümle malzeme ve eşyanın gereği gibi temiz olması lâzımdır. Hastanelerin hasta yatan kısımlarında sinek olmamasına itina olunur. Bunun için de icabında pencerelere tel nesiçler geçirilir.

Madde 53 — Hususî hastanelerde yatan hastalardan

sınıflarına göre alınacak gündelik ücret Sıhhat ve İçtimâî Muavenet Vekâletinin tasvip ettiği miktarı geçmez. Bu miktarın artırılmasına lüzum hisseden müesseseler daha evvel Vekâlete esbabı mucibesile keyfiyeti bildirerek Vekâletçe kabul ve tasvip edilen miktarları tatbik ederler. Vekâletçe tasvip dilen gündelik ücret miktarı bir sene tatbik edilme dikçe arttırılması istenilemez.

Madde 54 — Hususî hastanelerde yatan hastalardan miktarı göre alınacak gündelik ücrette «Hususî hastaneler Kanununun 26 inci maddesinde tasrih edildiği veçhile ikamet, iâşe ve hastalığın icaplarına göre yapılması lâzım- gelen bütün bakım ve hastanede yapılan basit laboratuar muayenelerde hastanenin hastaya bakan muvazzaf mütehassis tabibin ücreti de dahil olduğundan hastanın istemesile dışarıdan çağırılacak hekimin muayene ve tedavi paraları hastalar tarafından ayrıca tesviye edileceği cihetle kanunun 12 ve 25 inci maddeleri mucibince hastanın arzusuyla dışarıdan hekim çağırılarak hastanın tedavisi bu tabibe tevdi edilirse, gündelik ücretten hastanenin mütehassis ta bibine ait olan kadar bir miktar tenzil edilir. Fakat hariç ten çağırılan tabip hastanın gece gündüz tedavisine ait bütün vazifeleri deruhde etmediği ve hastanenin mütehasssla tabibinin hastaya kısmen dahi olsa bakma vazifesi baki kaldığı takdirde hasta gündelik ücreti tamamen öder.

Madde 55 — Hususî hastanelere yatan hastalar yattıkları her gün için gündelik ücreti tamamen tediye ederler. Bu hastanelere yatacak olan hastalar tıbbî ve cerrahî ve vilâdî vak'alarda en az üç gün ve akıl hastalıklarında on beş gün için kabul edilirler, daha evvel çıktıkları takdirde bu müddetler için alınmış olan ücretin bakiyesi geri verilmez.

Madde 56 — Hususî hastaneler, yatacak ücretli hastaların kabulünden evvel on beş günlük ücret ve masraflara tekabül edecek miktarda parayı peşin olarak ve emaneten alabilecekleri gibi hasta hastanede kaldığı müddetçe

emanete alınan para hasta hesabına sarfolunup bittikçe aynı suretle on beş günlük daha alabilirler. 55 inci maddede zikredilen ve ilk defaya mahsus hükümler mahfuz kalmak üzere hasta bu müddetin hitamından evvel hastaneden çıkarsa peşin olarak alınmış olan paranın mütebakisi kistelyevm hesabı ile geri verilir.

Madde 57 — Hususî hastanelerde hastalar hesabına alınan paralara mukabil hastanenin resmî mührile mühürlenmiş ve mes'ul müdürü ile var ise hesap memuru veya veznedarı imzalarını havi makbuz verilir. Bu makbuzda gündelik ücret, eğer varsa ilâç, pansıman ve hastaya sarf olunan malzeme, röntgen muayeneleri ve laboratuar muayene ve tahlilleri bedelleri ve ameliyat ücretleri ve hasta tarafından verilmesi lâzım gelen diğer masraflar her günü hesabi ayrı ayrı gösterilecek surette yazılır.

Madde 58 — Hususî hastaneler hastalar tarafından istenildiği takdirde aşağıdaki vesikaları dahi meccanen vermeğe mecburdurlar.

- 1 - Hastane tarafından sarf edilip parası hastadan alınan ilâç, ve timar malzemesinin isim ve miktarlarını gösterir liste,
- 2 - Hastanede veya hariçte yapıp parası hasta tarafından verilen laboratuar ve röntgen muayene raporları, ve röntgen filmleri ve şemaları,
- 3 - Hastane haricinde eczanelere yaptırılan veya hariçten satın alınan ilâç ve malzemenin reçeteleri,
- 4 - Ücretli hastaların şeriri haline ve hastanede yapılan tetkik ve tedaviye ait muhtasar müşahede varakası.

Madde 59 — Hususî hastaneler tarafından ücretli hastalar için sarfolunan ilâç ve malzemenin fiatları ayrı maddelerin hariçten tedariki halinde verilecek paralardan fazla olamaz. Yalnız timar malzemesi için hastanede yapılacak takım gibi fazla masraflar hakikî kıymete zammedilir.

Madde 60 — Hususî hastanelerin mes'ul müdürleri her ayın hastalara ve laboratuvar ve varsa poliklinik mesaisine ait tıbbî istatistiklerini müteakip ayın on beşine kadar ve senelik istatistiklerini yeni senenin ilk ayı içinde Sıhhat ve İçtimâî Muavenet Vekâletince kabul edilen nümuneye tevfikân Vilâyetin Sıhhat ve İçtimâî Muavenet Müdürüne verilir.

Madde 61 — Hususî hastanelerde salâhiyetliler tarafından yapılan teftişlere ait müşahede ve mütaleaların kaydına mahsus ve her sahifesi Sıhhat ve İçtimâî Muavenet Müdürlüğü mühürde mühürlenmiş bir teftiş defteri bulunur.

Madde 62 — Hususî hastaneler kanununun 10 uncu maddesine tevfikân hakikî şahıslardan gayriye ait olan hususî hastanelerin idare Heyetlerinin isimleri mahallî Sıhhat ve İçtimâî Muavenet Müdürlerine bildirilir. Bu heyetler kanun, nizamname ve hastanenin iç talimatnamesi ahkâmına göre hastanenin her türlü ihtiyaçlarını temin ve mes'ul müdürün bu husustaki haklı taleplerini is'af ederler.

Madde 63 — İdare heyetleri kendilerince lüzum görülecek zamanlarda ve en az ayda bir kere toplanarak hastanenin hesaplarını tatbik eder. Ve yapılacak İdarî işler hakkında karar verilir. İdare heyetleri hastane idaresinde kanunî yolsuzluklar görülürse ait olduğu Devlet makamını keyfiyetten haberdar ederler.

Madde 64 — Hususî hastanelerde yatan hastalardan veya polikiliniğe müracaat edenlerden Umumî Hıfzıssıhha Kanununun 57 inci maddesinde yazılı hastalıklara musap oldukları tahakkuk eden veya bu hastalıklardan şüphe edilen kimselerin derhal usulü dairesinde ait olduğu makama ihbara mes'ul müdürler mecburdur. Poliklinik tabipleri bu vak'aları derhal mes'ul müdüre bildirmekle mükelleftir.

Madde 65 — Hususî hastanelerde tedavi edilen ve Umumî Hıfzıssıhha Kanununun 57 inci maddesinde yazılı hastalıklara musap olanlar hastalığın seyri müddetince hastaneden çıktıkları takdirde mes'ul müdür keyfiyetten ait olduğu makamı haberdar edeceği gibi hastalıkları şifayap olmakla beraber mikrop hâmili olduğu anlaşılmış ise bu halde hastaneyi terkeden hastaları da gidecekleri yeri tayin etmek suretile aynı veçhile ait olduğu makama bildirirler.

Madde 66 — Umumî Hıfzıssıhha Kanununun 57 inci maddesinde yazılı olmayıp bu kanunun 64 üncü maddesine tevfi kanun Sıhhat ve İçtimâî Muavenet Vekâleti tarafından ihbarları mecburî tutulacak olan hastalıklara musap eşhasın hususî hastanelere kabul veya polikliniklerine müracaatlarında dahi ihbarları mes'ul müdürün vazifesidir.

Madde 67 — Sari ve salgın hastalıklar musaplarının kabulüne mezun olan hususî hastanelerde bu hastalıklar sirayet şekillerine göre ayrı odalarda yatırılır. Ve bunlara bakan müstahdemlerin diğer sınıf hastalara sirayet vasıtası olmamalarına fevkalâde itina edilir.

Ruhsat kâğıtlarında sarî ve salgın hastalıkları kabule mezun olmıyan hastanelerde her hangi bir sari hastalık zuhuru takdirinde derhal ayrı bir mahalde tecrit olunarak tedavisine devam olunur. Eğer hastanenin teşkilâtı ta hastalığın tedavisine müsait değilse Devlet hastanelerine veya bu hastalığı tedavi edebilen diğer hususî hastanelere naklolunur.

Madde 68 — Çocuk hastanelerinde sirayet tehlikesi olan teneffüs cihazı iltihaplarına ve diğer sarî ve salgın hastalıklara musap olanlar derhal fennî bokslara ve yahut ayrı bir daireye veya mümkünse başka bir binaya naklolunarak gerek doğrudan doğruya kendilerinin ve gerek bu hastalara bakan müstahdemlerin lüzumuna göre çocuklarla ihtilâtları kat'î surette kesilir.

Madde 69 — Verem sanatoryumlarında mebzul basil çıkaran hastalar ayrı odalarda yatarlar. Ve bunların açık hava kürü yerleri de diğerlerinden ayrı bulunur.

Madde 70 — Hususî hastanelerde yangın tehlikesine karşı icap eden her türlü tedbirler alınır. Ve lâzım, gelen bütün tertipler hazırlanır. Bunun için mes'ul müdürler, mahallî belediyelerine müracaatla hastanelerini bu noktadan muayene ve tetkik ettirerek muktazasını icra ederler.

Madde 71 — Hususî hastanelerde her türlü hizmetler hastaları iz'âç etmiyecek surette sükûnetle ifa ve sanatoryomlarda hastaların istirahat zamanlarında sükûnet temin olunur.

Madde 72—Bu nizamname hükümlerini yerine getirmiyenler hakkında 2219 numaralı Hususî Hastaneler Kanununun 45 inci maddesi hükümleri tatbik olunur.

Madde 73 — Bu nizamname hükümleri, neşri tarihinden 45 gün sonra mer'iyet mevkiine geçer. Ancak 2219 numaralı Hususî Hastaneler Kanununun neşrolunduğu 5 Haziran 1933 tarihinde mevcut hususî hastanelerin mes'ul müdürleri ve sahipleri Nizamnamenin neşriden sonra 6 ay içinde kendi hastanelerinin her türlü hususlarını kanun ve nizamname hükümlerine göre tamamlamaya borçludur.

Madde 74 — Şûrayı Devletçe görülmüş olan bu nizamname hükümlerini icraya Sıhhativle İçtimâî Muavenet, Adi iye ve Dahiliye Vekilleri memurdur.

[2219 numaralı kanun 2419, 8034 numaralı kararname ile mer'iyete konulan tababet ve ihtisas vesikaları nizamnamesi 1228, 1593 numaralı Umumî Hıfzıssıhha Kanunun 1489 sayılı Resmî Gazetededir.]

Hususi hastahaneler ilâc listesi

İsimleri	20 yatâğa kadar	50 yatâğa kadar	Miktarlar				200 yatâğa kadar	daha ziyade yatâğa kadar
			75	100	150	200		
1 Kafein ampul 0.25	10 adet	20	30	40	50	50		
2 Kâfuri zeyt ampul 20 % 1	10 »	20	30	40	50	50		
3 Kardiyazol » 0.10 gr.	10 »	20	30	40	50	50		
4 Atropin (kîbrîtiyet) ampul 1/4 m. gr.	10 »	20	20	20	20	20		
5 Strikinin (azotiyet) » 1. m. gr.	10 »	10	20	20	20	20		
6 Lobelin (klormaiyet) » 0.02 gr.	10 »	10	20	20	30	30		
7 Adrenalin 1 0/00 ampul 1 m. gr.	10 »	10	20	20	20	20		
8 Dijitalin 1 0/00 mahlûlü	10 Gr.	10	20	20	20	30		
9 Uabayin (ouabaine) ampul 1/4 m. gr.	10 adet	10	10	20	20	30		
10 Salirgan (salyrgane) ampul 0.01 gr.	10 »	10	10	20	20	30		
11 Apomorfîn (kloriyet) » 0.01 »	10 »	10	10	20	20	30		
12 Emetin (klormaiyet) » 0.05 »	10 »	20	20	30	30	30		
12 Emetin (klormaiyet) » 0.05 »	10 »	10	10	20	20	20		
13 Hipofizin - Pitüvitrin » 0.10 »								
14 İspirto	1000 Gr.	2000	2000	3000	3000	4000		
15 Eter	250 »	500	500	1000	1000	1000		

	İsimleri	20 yatağa kadar	Miktarları					200 yatağa kadar	daha ziyade yataklı
			50 yatağa kadar	75 yatağa kadar	100 yatağa kadar	200 yatağa kadar			
16	» ampul	10 adet	10	20	20	30	30		
17	Tannalbin (kompr.) 0.50 gr.	20 »	20	25	25	30	30		
18	Kalsiyum (calcium) dahili verit zerk için ampul 5 s. m.	10 »	20	25	25	30	30		
19	Pilokarpin (klormaiyet) kompr. 0.02 gr.	5 »	5	10	10	20	30		
20	Afyon sıbğı	10 Gr.	15	20	20	25	30		
21	Hint yağı	200 »	200	300	300	400	500		
22	Kibritiyeti sodyum	200 »	200	300	300	400	500		
23	Sani karboniyeti sodyum	200 »	200	250	250	500	500		
24	Klormaiyeti kinin kompr. 0.25	10 »	10	20	30	50	50		
25	» » üreten ampul 0.25 gr. adet	10 adet	10	20	20	30	30		
26	Efetonin (ephetonine) kompr. 0.05 gr.	10 »	10	20	20	30	30		
27	Asit asetilsalsilik (aspirin) 0.50 gr.	10 »	10	20	20	30	30		
28	Piramidon kompr. 0.10 gr.	10 »	10	20	20	30	30		
29	Kloretil (klorure d'ethyle) ampul	2 »	3	4	4	5	5		

İsimleri	Miktarları						
	20	50	75	100	200	daha	
	yatağa	yatağa	yatağa	yatağa	yatağa	yatağa	
	kadar	kadar	kadar	kadar	kadar	kadar	
30 Novokain (klormaiyet) ampul 0.01 gr. Cerrahî vak'a kabul edenler 0.05 ve 0.10 gramlık ampullerden miktarı kâfi bulundu- rabilirler.	10 »	10	20	20	30	30	
31 Novokain (klormaiyet) toz halinde	5 gr.	5	10	10	20	20	
32 Kodein (fosforiyet) kompr. 0.02 gr.	20 adet	20	50	50	50	50	
33 Diyonin kompr. 0.01 gr.	20 »	20	50	50	50	50	
34 Skopolamin (bromumaiyet) 1/4 m. gr.	10 »	10	20	20	30	30	
35 » morfin ampul 1/4 m. gr.	10 »	10	20	20	30	30	
36 Bromüral tablet 0.10 gr.	20 »	20	30	50	50	50	
37 Lüminal » 0.02 gr.	20 »	20	30	50	50	50	
38 İnsülin (Insulin)	200 ünite	200	400	400	800	800	
39 Ergotin ampul 0.25	20 adet	20	40	40	50	50	
40 Opyum konsantratı (pantopon) ampul 0.02 gram.	20 »	20	40	40	50	50	

	İsimleri	Miktarları						
		20 yatağa kadar	50 yatağa kadar	75 yatağa kadar	100 yatağa kadar	200 yatağa kadar	300 yatağa kadar	daha ziyade
41	Kokain (klormaiyet) toz halinde Göz ve kulak cerrahisi kabul edenler üç misli fazla bulundurulabilirler.	2 gr.	3	5	5	10	10	10
42	Devâî kömür (Carbon médicinal)	200 gr.	200	250	250	300	300	300
43	Jelatin ampul 20 % 10 s. m. Arzu edenler ayrıca 10 % nisbetinde olan- lardan da aynı miktarda bulundurulabilirler.	5 adet	5	10	10	20	20	20
44	Azotiyet amil	5 »	5	10	10	20	20	20
45	Hardal tohumu veya unu	500 gr.	500	500	750	1000	1000	1000
46	Hardal kâğıdı	12 adet	12	24	24	48	48	48
47	Lizol (lysol) Nisai hastalıklar ile doğum kabul edenler dörder misli fazla bulundurulabilirler.	500 gr.	500	1000	1000	1000	1000	1000
48	Zeybak (klorani), Süblime tablet 0.50 gr. Cerrahi kabul edenler beş misli fazla bu- lundurulabilirler.	50 adet	50	50	100	100	100	100

	İsimleri	Miktarları						
		20 yatağa kadar	50 yatağa kadar	75 yatağa kadar	100 yatağa kadar	200 yatağa kadar	daha ziyade yatağa kadar	
49	Müvellidülhumuzalı su Cerrahî hastalıklar kabul edenler beser Misli fazla bulundurulabilirler.	1000 gr.	1000	1500	2000	2000	2000	
50	Müvellidülhumuza gazı	1 bidon	1	1	1	1	1	
51	İyot sıbğı Cerrahî kabul edenler üçer misli fazla bulundurulabilirler.	500 Gr.	500	500	500	500	500	
52	Daken mahlulü (solition die Dakin)	500 »	500	500	1000	1000	1000	
53	Rivanot toz Cerrahî kabul edenler iki misli bulundurulabilirler.	50 »	50	50	50	100	100	
54	Amonyak mayii	50 »	50	50	50	100	100	
55	Klorform Mübattılühis Cerrahî kabul edenler üçer misli bulundurulabilirler.	100 »	100	250	250	250	250	
56	Benzin	250 »	250	300	500	500	1 000	
57	Gliserin	150 »	200	250	300	400	500	

İsimleri	Miktarları						
	20 yataga kadar	50 yataga kadar	75 yataga kadar	100 yataga kadar	200 yataga kadar	250 yataga kadar	daha ziyade kadar yataklı
58 Mukattar su	500 »	500	1000	1000	1500	2000	
59 Vazelin beyaz	200 »	200	400	400	500	500	
60 Klor sodyum (Chlaurue de sodium)	500 »	500	750	750	1000	1000	
61 Zeyti timol (Huile Thymolée)	500 »	500	750	750	1000	1000	
62 Peru pelesengi	100 »	100	150	150	200	250	
63 Fidda (azotiyet) kalemi	1 adet	1	1	2	2	3	
64 Tutya humuzu merhemi (Pom. oxyde de zinc)	100 Gr.	100	150	150	200	250	
65 Fevki manganiyeti potasyum.	50 »	50	50	100	100	200	
66 Tetanos serumu	50 c. c.	50	75	100	150	200	
67 Kuşpalazı serumu gr.	100 Gr.	100	100	200	200	300	
68 Fizyolojik serum (Klorsodyumla)	2 Kilo	2	3	3	4	5	
69 Hipertonik klorsodyum mahlûlu	50 c. c.	50	100	100	150	200	

Umumî Cerrahî alât listesi

	Alet, ilaç ve malzemenin isimleri	20 yatağa kadar	Miktarları				200 yatağa kadar	daha ziyade
			50 yatağa kadar	75 yatağa kadar	100 yatağa kadar	100 yatağa kadar		
1	Bisturi	6	6	10	12	12	12	12
2	Dişli penset	6	6	6	16	16	16	16
3	Dişsiz penset	6	6	6	16	16	16	16
4	Düz makas	3	4	6	16	16	16	16
5	İğri makas	3	4	6	16	16	16	16
6	Küret muhtelif	3	4	6	6	6	6	6
7	Çarşaf pensî	6	6	6	12	12	12	12
8	Koher pensî emostatik	24	24	24	36	36	36	36
9	Pean pensî	6	10	10	20	20	20	20
10	Uzun koher pensî	6	6	6	12	12	12	12
11	Porte-aiguille muhtelif	3	3	4	6	6	6	6
12	Büyük münharif pensler	3	3	3	6	6	6	6
13	Trokar (kebt ve kilye için)	1	1	1	2	2	2	2
14	Ustura	2	2	2	3	3	3	3
15	Tırış usturası	1	2	2	2	2	2	2

Alet, ilâç ve malzemenin isimleri

Miktarları

	20	50	75	100	200	daha
	yatağa kadar	yatağa kadar	yatağa kadar	yatağa kadar	yatağa kadar	ziyade kadar yataklı
16 Dil baskısı	2	2	2	4	4	4
17 Sond kanüle	3	3	3	6	6	6
18 Stile (muhtelif)	6	6	10	10	10	10
19 Döşan iğnesi	2	2	2	4	4	4
20 İdrar tahliye sondası (erkek-kadın)	birer düzine		ikişer düzine			
21 İğne (Cilt, Em'a Rihve aksam)	»	»	»	»	»	»
22 Reverden iğnesi (muhtelif)	3	3	3	6	6	6
23 Agraft	500	500	500	1000	1000	1000
24 Agraft pensi	1	1	1	2	2	2
25 Rezeksiyon bıçağı	2	2	2	4	4	4
26 Alçı bıçağı	1	1	1	2	2	2
27 Alçı makası	1	1	1	2	2	2
28 Destere cerrahi	2	2	2	3	3	3
29 Destere	birer düzine		ikişer düzine			
30 Spekünü anal	1	1	1	2	2	2
31 Kostotom	1	1	1	2	2	2
32 Ağz açacak âlet	1	1	2	3	3	3

Alet, ilaç ve malzemenin isimleri	Miktarları						
	20	50	75	100	200	daha	
	yatağa	yatağa	yatağa	yatağa	yatağa	yatağa	daha
	kadar	kadar	kadar	kadar	kadar	kadar	ziyade
33 Eter maskesi	1	1	2	3	3	3	3
34 Klorform maskesi	1	1	1	2	2	2	2
35 Dil çekme aleti	1	1	1	2	2	2	2
36 Rekor şırıngası (her hastanede)	2. 5. 10. 20 c. m. lıktan						
37 Pravaz şırıngası (muhtelif)	5. 2. 1. 1. adet bulunacaktır						
38 Şırınga iğneleri (muhtelif)	3 3 3	3	3	5	5	5	5
39 Büyük şırınga (100 c. c.)	birer düzine	ikişer düzine					
40 Cam ve lastik drenler (muhtelif)	1	1	1	2	2	2	2
41 Cam vantuzlar (Birer) şişesi		miktarı kâfi					
42 Termo veya Elektrokoter	2	2	2	4	4	4	4
43 Band d'Esmark	1	1	1	2	2	2	2
44 Ampütasyon bıçakları	2	2	2	4	4	4	4
45 Doyen pensleri	1	2	2	2	2	2	2
46 Perforatör kemik için	6	6	6	12	12	12	12
47 Osteo-Sentez plâkaları ve vidal.	1	1	1	2	2	2	2
48 Steinman veya kirşner cihazı	1	1	1	1	1	1	1

Alet, ilaç ve malzemenin isimleri	20	Miktarları					200	daha
		yatağa	50	75	100	200		
	kadar	kadar	yatağa	yatağa	yatağa	yatağa	kadar	ziyade
			kadar	kadar	kadar	kadar		yataklı
49 Çekiç	1	1	1	2	2	2	2	2
50 Guj (muhtelif)	5	5	5	8	8	8	8	8
51 Elevatör	1	1	1	2	2	2	2	2
52 Burin	2	2	2	3	3	3	3	3
53 Rujün adla için	2	2	2	4	4	4	4	4
54 Dişli erkartör (muhtelif)	4	4	4	6	6	6	6	6
55 Faraböf ekartörü	2	2	2	4	4	4	4	4
56 Batın ekartörü (muhtelif)	2	2	2	4	4	4	4	4
57 Sekestr pensı	1	1	1	2	2	2	2	2
58 Kemik daviyeleri	2	2	2	4	4	4	4	4
59 Kebet ekartörleri	1	1	1	2	2	2	2	2
60 Pens kupan (muhtelif)	3	3	3	5	5	5	5	5
61 Meri cismi ecnebi pensı, musattah dişli	2	2	2	2	2	2	2	2
62 Hançere kanülleri (muhtelif)	5	5	5	10	10	10	10	10
63 Guvatr sondası	1	1	1	1	1	1	1	1
64 Guvatr pensı	2	2	2	2	2	2	2	2
65 Diş daviyeleri (muhtelif)	6	6	6	6	6	6	6	6

Alet, ilaç ve malzemenin isimleri		Miktarları					
		20	50	75	100	200	daha
		yatağa	yatağa	yatağa	yatağa	yatağa	ziyade
		kadar	kadar	kadar	kadar	kadar	yataklı
66	Mide pensı	3	3	3	6	6	6
67	Rezeksiyon pensleri (mide)	2	2	2	2	2	2
68	Lâstik sondalar (muhtelif)	(Bekiy,	Nelton,	Peser (	beherinden1/2	düzina	
69	Tenet (mesane taşlarına)	1	1	1	2	2	2
70	İhlil cismi ecnebi pensı	1	1	1	1	1	1
71	Kramer mizabeleri	3	3	6	6	12	12
72	Kalın mukavva			Miktarı kâfi			
73	Tel gutiyeler (muhtelif)			İki sağ iki sol, beherinden dörder			
74	Trommel	5	5	5	10	10	10
75	Eldiven			Miktarı kâfi			
76	Katküt			»			
77	İpek			»			
78	Foşer tüpü	2	2	2	4	4	4
79	Boğaz aynası	1	1	1	2	2	2
80	Aynhorn sondası	2	2	2	4	4	4
81	Trepanasiyan aleti	1	1	1	1	1	1
82	Batın trokarı	1	1	1	1	1	1

	Alet, ilaç ve malzemenin isimleri	Miktarları							
		20	50	75	100	200	daha		
		yatağa	yatağa	yatağa	yatağa	yatağa	ziyade		
		kadar	kadar	kadar	kadar	kadar	kadar	yataklı	
83	Tazyıkı demi ölçme aleti	1	1	1	1	1	1	1	1
84	Poten cihazı	1	1	1	1	1	1	1	1
85	Pantosta	1	1	1	1	1	1	1	1
86	Termometre	6	6	12	12	12	12	12	12
87	Sterilizatör âlet takımı	2	2	2	3	3	3	3	3
88	Transfüzyon âleti	1	1	1	1	1	1	1	1
89	Otoklav (30×50)	1	1	1	2	2	2	2	2
90	Sıcak hava banyosu	1	1	1	1	1	1	1	1
91	Alçı			Miktarı kâfi					
92	Serum cihazı	1	1	1	2	2	2	2	2
93	Batın spatülü	1	1	1	1	1	1	1	1
94	Alın lambası	1	1	1	2	2	2	2	2
95	Tüp rektal	2	2	2	4	4	4	4	4
96	Havsala süppuru	1	1	1	2	2	2	2	2
97	Termofor	5	5	5	10	10	10	10	10
98	Buz kesesi	5	5	5	10	10	10	10	10
99	Sedye	1	1	1	2	2	2	2	2

Alet, ilâç ve malzemenin isimleri	Miktarları						
	20 yatağa kadar	50 yatağa kadar	75 yatağa kadar	100 yatağa kadar	200 yatağa kadar	daha ziyade	
100 Arkalık	6	6	6	12	12	12	
101 İrrigatör	5	5	5	10	10	10	
102 İdrar kapları							
103 Mevaddı gaita kapları							
104 Lâstik simit			Kâfi miktarda				
105 Muayene çekici	2	3	5	5	6	10	
106 Stetoskop	1	1	1	2	2	2	
107 Ponksiyon Lomber iğnesi	2	2	2	4	4	4	
108 Vantuz	15	15	15	30	30	30	
109 Skarifikatör	1	1	1	1	1	1	
110 Pansuman muşambası			Miktarı kâfi				
111 Küvetler			»				
112 Dinleme havlusu			»				
113 Cep elektrik lâmbası	1	1	1	2	2	2	
114 Spatül	1	1	1	2	2	2	
115 Ölçü şeridi	2	2	2	3	3	3	
116 Oksijen bombası	1	1	1	2	2	2	

Alet, ilâç ve malzemenin isimleri	Miktarları					
	20	50	75	100	200	daha
	yatağa	yatağa	yatağa	yatağa	yatağa	ziyade
	kadar	kadar	kadar	kadar	kadar	yataklı
117 Pnömotoraks âleti	1	1	1	1	1	1
118 Flaster			Miktarı kâfi			
119 Alçı sehпасı	1	1	1	1	1	1
120 Radyum lâmbası	1	1	1	1	1	1
121 Dalhgren makası	1	1	1	1	1	1
122 Ümnüssulbe makası	1	1	1	1	1	1
123 » sont kanülesi	1	1	1	1	1	1

Harici hastalıklar için tertibatı mevcut hususi hastanelerde bulundurulması lazım olan göz hastalıklarına mahsus alât ve edevatı cerrahiye listesidir

İsimleri	Miktarları					
	20	50	75	100		
	yatağa	yatağa	yatağa	yatağa		
	kadar	kadar	kadar	kadar		
1 Göz muayenesi için lâmba	1	1	1	1	1	
2 Oftalmoskop	1	1	1	1	1	
3 Ecfan için relevör	2	2	2	2	2	

İsimleri	Miktarları			
	20 yatağa kadar	50 yatağa kadar	75 yatağa kadar	100 yatağa kadar
4 Blefarosta (Panas)	2	2	2	2
5 Cismi ecnebi iğnesi	2	2	2	2
6 Gref bıçağı	3	3	3	3
7 Lanseoler bıçağı (iğri)	3	3	3	3
8 » » (düz)	3	3	3	3
9 Dissiziyon iğnesi	2	2	2	2
10 Muhafaza iğnesi	2	2	2	2
11 Spatül	2	2	2	2
12 Katarakt küreti	4	4	4	4
13 Şinillen halkası	1	1	1	1
14 Tespit pensı	2	2	2	2
15 Kuzahiye pensı (düz)	2	2	2	2
16 » » (iğri)	2	2	2	2
17 Küçük makas (düz ve iğri)	2	2	2	2
18 Küçük porte aiguille	1	1	1	1

İsimleri	Miktarları			
	20	50	75	100
	yatağa kadar	yatağa kadar	yatağa kadar	yatağa kadar
19 Küçük iğne	6	6	6	6
20 Kuzahiye makası	1	1	1	1
Weber bıçağı	2	2	2	2
22 Bovman sondası iki taraflı 5-6 numara	6	6	6	6
23 Desmar şıngısı	1	1	1	1
24 Munzamma pensi Galezowski	1	1	1	1
25 Knap pensi	1	1	1	1
26 Kohen pensi	1	1	1	1
27 Kirpık pensi	1	1	1	1
28 Strabizm çengeli	2	2	2	2
29 İhracı ayn spatülü	1	1	1	1
30 İhracı ayn için keskin küret	3	3	3	3
31 İsterilizatör (ufak)	1	1	1	1
32 Damlalıklı şişe	5	5	5	5
33 Göz kadehi	2	2	2	2

Harcâ hastalıkları almak için tertibatı olmayıp sıf göz hastalıkları kabul eden hususî hastanelere mahsus alât ve edevat listesidir

İsimleri	Miktarları			
	20 yatağa kadar	50 yatağa kadar	75 yatağa kadar	100 yatağa kadar
1 Göz muayenesi için lâmba	1	1	1	1
2 Oftalmoskop	2	2	2	2
3 Mikyası basarî (Landolt eşeli)	2	2	2	2
4 Perimetr	1	1	1	1
5 Ecfan için relevör	4	4	4	4
6 Blefarosta (Panas)	4	4	4	4
7 Cismi ecnebi iğnesi	4	4	4	4
8 Graf bıçağı	6	6	6	6
9 Lanseoler bıçağı iğri	6	6	6	6
10 » düz	6	6	6	6
11 Dissiziyon iğnesi	3	3	3	3
12 Mahfaza iğnesi	3	3	3	3
13 İspatül	3	3	3	3
14 Katarakt küreti	4	4	4	4

İsimleri	Miktarları			
	20 yatağa kadar	50 yatağa kadar	75 yatağa kadar	100 yatağa kadar
15 Şnllen halkası	2	2	2	2
16 Tespit pensı	3	3	3	3
17 Kuzahiye pensı düz	3	3	3	3
18 » » iğri	3	3	3	3
19 » » makası	2	2	2	2
20 Küçük makas düz ve iğri	4	4	4	4
21 Küçük porte aiguille	1	1	1	1
22 » » iğne	12	12	12	12
23 Veber bıçağı	3	3	3	3
24 Boyman sondası iki taraflı 5-6 numara	6	6	6	6
25 Desmar şıngası	1	1	1	1
26 Küçük bıçak	3	3	3	3
27 Dışsiz tesliş pensı	4	4	4	4
28 Dışli » »	4	4	4	4
29 Dışli ekartör	2	2	2	2
30 Küçük pens emostatik	6	6	6	6
31 Iskarifikatör Desmar	2	2	2	2

İsimleri	Miktarları			
	20 yatağa kadar	50 yatağa kadar	75 yatağa kadar	100 yatağa kadar
32 Madenî plâk	2	2	2	2
33 Küçük keskin küret	4	4	4	4
34 Desmar pensi	2	2	2	2
35 Munzamma pensi (Galezowski)	2	2	2	2
36 Knap pensi	2	2	2	2
37 Kohen pensi	2	2	2	2
38 Kirpit pensi	2	2	2	2
39 Tırış usturası	1	1	1	1
40 İstrabizm çengeli	4	4	4	4
41 İhracı ayn ispatülü	1	1	1	1
42 İhracı ayn için keskin küret	3	3	3	3
43 Tirlang	1	1	1	1
44 Uvrbuş	1	1	1	1
45 Abeslang	2	2	2	2

İsimleri	Miktarları			
	20 yatağa kadar	50 yatağa kadar	75 yatağa kadar	100 yatağa kadar
46 Tetuvaz iğnesi ispatülü	2	2	2	2
47 Termokoter takım küçük uçlu	1	1	1	1
48 İsterilizatör	1	1	1	1
49 Gaz ocağı (elektrik ve havagazı olmyan yerlerde)	1	1	1	1
50 Otoklav, 35×50 s. m. muhitinde	1	1	1	1
51 Trommel 15 s. m. muhitinde	2	2	2	2
52 Rekor şıngası 2lik	2	2	2	2
53 » » lik ve ince iğneleri.	2	2	2	2
54 Makara ipek iplik 1-2 No.	4	4	4	4
55 Damlalıklı şişe	5	5	5	5
56 Kloroform maskesi	1	1	1	1
57 Ether maskesi	1	1	1	1
58 Göz kadehi	3	3	3	3

Harcıye tertibatı olmyan ve kulak, boğaz, burun hastalıkları kabul eden hususi hastanelerde yukarıki alât ve edevatı hususiyeden maada atideki aletlere de ihtiyac vardır

İsimleri	20 yatağa kadar	Miktarları				200 yatağa kadar	daha ziyade yataklı
		50 yatağa kadar	75 yatağa kadar	100 yatağa kadar	200 yatağa kadar		
1 Muhtelif kutur ve ebatta bisturi	4	4	4	4	4	4	4
2 Pantosta	1	1	1	1	1	1	1
3 Otomatik ekartör	1	1	1	1	1	1	1
4 Dişli ekartör	1	1	1	1	1	1	1
5 Faraböf ekartörleri	2	2	2	2	2	2	2
6 Simhak kazımağa mahsus elevatoryum	1	1	1	1	1	1	1
7 Büyük cerrahi küret	3	3	3	3	3	3	3
8 Çekiç	1	1	1	1	1	1	1
9 Katı nezif pensi (Pean)	6	6	6	6	6	6	6
10 Katı nezif pensi (Koher)	12	12	12	12	12	12	12
11 Düz ve eğri makas, muhtelif, büyüklükte	4	4	4	4	4	4	4
12 Dişli ve dişsiz muhtelif büyüklükte pensler	4	4	4	4	4	4	4
13 Muhtelif büyüklükte ve muhtelif kalınlıkta Reverden iğneleri	3	3	3	3	3	3	3

İsimleri	20 yatağa kadar	Miktarları					200 yatağa kadar	daha ziyade yataklı
		50 yatağa kadar	75 yatağa kadar	100 yatağa kadar	100 yatağa kadar	200 yatağa kadar		
14 Muhtelif büyüklükte ve muhtelif kalınlık- ta Hekedon	1	1	1	1	1	1	1	1
15 Ameliyat eldiveni	2	2	2	2	2	2	2	1
16 Narkoz edevatı (kloroform, ether maske- leri)	2	2	2	2	2	2	2	2
17 Takım için edevatı lâzime (otoklav 30-50 ve sterilizatör)	2	2	2	2	2	2	2	2
18 Trommel orta	3	3	3	3	3	3	3	3
19 Deşan iğnesi	2	2	2	2	2	2	2	2
20 Muakkam katküt ve ipek iplikler	6	6	6	6	6	6	6	6
21 Çarşaf pensleri	2	2	2	2	2	2	2	2
22 Sond kanule	2	2	2	2	2	2	2	2
23 Muhtelif şekilde kemik amport piyesi	2	2	2	2	2	2	2	2
24 Rekor şırıngası (5 - ccm.)	2	2	2	2	2	2	2	2
25 Korneler üzerinde koterizasyon veya hut hicabı enf üzerinde keza koterizasyon yap- mak için bir adet sapla beraber koter uç- ları,	3	3	3	3	3	3	3	3

İsimleri	Miktarları					
	20 yatağa kadar	50 yatağa kadar	75 yatağa kadar	100 yatağa kadar	200 yatağa kadar	daha yatağa kadar yataklı
26 Meriden cismi ecnebi çıkarmıya mahsus münharif uzun biri dişli diğeri musattah uçlu pens	2	2	2	2	2	2
27 Muayene lâmbası	1	1	1	1	1	1
28 Kulak yıkamağa mahsus 150 gramlık ma- deni veya camdan mamul şırınga	1	1	1	1	1	1
Harici hastalıklar için tertibatı mevcut hastanelerde bulundurulması lâzım olan kulak, boğaz ve burun hastalıklarına mahsus alât ve edevatı cerrahiye listesidir						
İsimleri	Miktarları					
	20 yatağa kadar	50 yatağa kadar	75 yatağa kadar	100 yatağa kadar	200 yatağa kadar	daha yatağa kadar yataklı
1 Klar elektrik aynası	1	1	1	1	1	1
2 Muayene için adi alın aynası	1	1	1	1	1	1
3 Muayene lâmbası	1	1	1	1	1	1

	İsimleri	20 yatağa kadar	Miktarları				200 yatağa kadar	daha ziyade yataklı
			50 yatağa kadar	75 yatağa kadar	100 yatağa kadar	200 yatağa kadar		
4	Kulak ve burun muayenatı için spekülüm- ler.	3	3	3	3	3	3	3
5	Muhtelif kuturlarda hançere aynası	3	3	3	3	3	3	3
6	Müteaddit ve kolayca tákim edilebilecek madenî lisan basan abeslanglar	3	3	3	3	3	3	3
7	Kulak ve burun pansumanları için müte- addit dirsekli ve süngü şeklinde pensler	2	2	2	2	2	2	2
8	Kulak nahiyei halemiye ameliyatı için mü- teaddit büyüklükte mizabeli mizabesiz küs- küler.	5	5	5	5	5	5	5
9	Ufak küturda büyüklü, küçüklü sanduka ve nahiyei halemiye küretleri.	3	3	3	3	3	3	3
10	Müteaddit kulak ve burun pansumanları için dişli ve dişsiz istileler.	3	3	3	3	3	3	3
11	Hançere için münharif istile	2	2	2	2	2	2	2
12	Burunden polip çıkarmaya mahsus pençe- reli pençeresiz müdevver ve yassı muhtelif küturda dirsekli pens.	3	3	3	3	3	3	3

İsimleri	Miktarları					
	20 yatağa kadar	50 yatağa kadar	75 yatağa kadar	100 yatağa kadar	200 yatağa kadar	daha ziyade yataklı
13 Korneler üzerinde müdahale için dirsekli veya münharif makas.	1	1	1	1	1	1
14 Burun müdahalelerinde pansuman için dirsekli uzun lubebarbon.	1	1	1	1	1	1
15 Ceybi fekkiye ponksiyon yapmak için düz ince trokar.	1	1	1	1	1	1
16 Bademcik için (Rüolt) amport piyesi yahut orta boyda Giyotün	1	1	1	1	1	1
17 Venitasyon için muhtelif cesamette halfi enfi vejetasyon küreti.	2	2	2	2	2	2
18 Belumu enfiden cismi ecnebi çıkarmak için münharif ve uçları küretli pens.	1	1	1	1	1	1
19 Muhtelif büyüklükte haz'î şezen ameliyesi için manderenli kanül.	4	4	4	4	4	4
20 Meri teşennüci tazayyukatı için uzun sapla beraber muhtelif kütürda zeytunlar.	Muhtelif					

Doğum ve nisaie alet listesi

İlaç, alet ve malzemenin isimleri	20 yatağa kadar	Miktarları					200 yatağa kadar	daha yatığa ziyade
		50 yatağa kadar	75 yatağa kadar	100 yatağa kadar	100 yatağa kadar	200 yatağa kadar		
1 Tek ve çift Müzo pensi	2	2	2	4	4	4	4	4
2 Over pensi	2	2	2	4	4	4	4	4
3 Rahim polip pensi	1	1	1	1	1	1	1	1
4 1,2 ve 4 dişli rahim pensi	2	2	2	4	4	4	4	4
5 Miyom burgusu	1	1	1	1	1	1	1	1
6 Rahim küretleri	Bir seri							
7 Rahim lāvaj sondası	2	2	2	3	3	3	3	3
8 Diyatermi	0	0	0	1	1	1	1	1
9 Kist trokarı	1	1	1	2	2	2	2	2
10 Kornçanke	2	2	2	4	4	4	4	4
11 Uzun saplı bisturi	1	1	1	2	2	2	2	2
12 Ambriyotomi makası	1	1	1	1	1	1	1	1
13 Tarniye forsepsi	1	1	1	1	1	1	1	1
14 Baziyotrip Tarniye modifiye	1	1	1	1	1	1	1	1
15 Kroşe	2	2	2	4	4	4	4	4

	İlaç, alet ve malzemenin isimleri	Miktarları					
		20 yatağa kadar	50 yatağa kadar	75 yatağa kadar	100 yatağa kadar	200 yatağa kadar	daha ziyade yataklı
16	Kroşe künt	2	2	2	4	4	4
17	Balon pens büyük ve küçük	2	2	2	2	2	2
18	Ambrivotom Ribemond Dessaigone	1	1	1	1	1	1
19	Uzun valv	2	2	2	4	4	4
20	Kısa valv	2	2	2	4	4	4
21	Avortman pens	2	2	2	2	2	2
22	Avortman münhani pens	2	2	2	2	2	2
23	Uzun ve büyük rahim küreti	3	3	3	6	6	6
24	Balon (muhtelif) Chanpeitive de Rribs	3	3	3	6	6	6
25	Çocuk terazisi	1	1	1	1	1	1
26	Çocuk için uzun makas	1	1	1	2	2	2
27	Çocuk banyosu	1	1	1	1	1	1
78	Hegar bujileri (seri)	Bir seri					
29	Rahim pens	2	2	2	3	3	3
30	Rahim pens münhani	2	2	2	3	3	3
31	Histerometre	1	1	1	2	2	2
32	Jinekolojik iğne						

İlaç, alet ve malzemenin isimleri	Miktarları					
	20	50	75	100	200	daha
	yatağa	yatağa	yatağa	yatağa	yatağa	ziyade
	kadar	kadar	kadar	kadar	kadar	yataklı
33 Verthaym pensi (mühani)	2	2	2	4	4	4
34 Havsala pergeri	1	1	1	1	1	1
35 Hançere ve şezen tübü	1	1	1	2	2	2
36 Memburg borusu	1	1	1	1	1	1
37 Bisturi	6	6	6	12	12	12
38 Dişli penset	6	6	6	12	12	12
39 Dişsiz penset	6	6	6	10	10	10
40 Düz makas	6	6	6	10	10	10
41 İğri makas	6	6	6	10	10	10
42 Çarşaf iğnesi	6	6	6	12	12	12
43 Koher pensi (Hemostatik)	36	36	36	60	60	60
44 Pean pensi	10	10	10	20	20	20
45 Uzun Koher pensi	6	6	6	12	12	12
46 Porte-aiguille (muhtelif)	4	4	4	6	6	6
47 Büyük münharif pensler	3	3	3	6	6	6
48 Ustura	2	2	2	3	3	3
49 Snükülün Vajinal	2	2	2	3	3	3

İlaç, alet ve malzemenin isimleri

	20 yatağa kadar	Miktarları					200 yatağa kadar	daha ziyade yataklı
		50 yatağa kadar	75 yatağa kadar	100 yatağa kadar	1000 yatağa kadar	1000 yatağa kadar		
50 Ektör Bossi	1	1	1	1	1	1	1	1
51 Unku rahmi batundan dışliyerek yakalayan pens	1	1	1	1	1	1	1	1
52 Şüt takım cihazı	1	1	1	1	1	1	1	1
53 Dar valv	2	2	2	4	4	4	4	4
54 Gavöz	1	1	2	4	4	4	4	4
55 Dil baskısı	2	2	2	4	4	4	4	4
56 Sond kanüle	3	3	3	6	6	6	6	6
57 Stile (muhtelif)	6	6	6	10	10	10	10	10
58 Deşan iğnesi	2	2	2	4	4	4	4	4
59 İdrar tahliye sondası	6	6	6	12	12	12	12	12
60 İğne (Cilt, em'a, aksamı rihve)			Birer düzine					
61 Reverden iğnesi (muhtelif)	3	3	3	6	6	6	6	6
62 Agraf	500	500	500	1000	1000	1000	1000	1000
63 Agraf pensi	1	1	1	2	2	2	2	2
64 Spekulum anal	1	1	1	2	2	2	2	2
65 Ağz açacak âlet	2	2	2	3	3	3	3	3

İlaç, alet ve malzemenin isimleri	Miktarları							
	20	50	75	100	200	daha		
	yatağa	yatağa	yatağa	yatağa	yatağa	yatağa	ziyade	
	kadar	kadar	kadar	kadar	kadar	kadar	yataklı	
66 Eter maskesi	2	2	2	3	3	3	2	
67 Kloroform maskesi	1	1	1	2	2	2	2	
68 Dil çekme âleti	1	1	1	2	2	2	2	
69 Rekor şırıngası (2, 5, 10, 20) c. c.	Beherinden	ikişer		Beherinden	dört			
70 Pravaz şırıngası (muhtelif)	3	3	3	5	5	5	5	
71 Şırınga iğneleri »	Birer düzine			ikişer düzine				
72 Muhtelif cam ve lâstik drenler	Miktarı kâfi			Miktarı kâfi				
73 Termo veya Elektro koter	1	1	1	2	2	2	2	
74 Doyen pensleri	6	6	6	12	12	12	12	
75 Dişli ekartör (muhtelif)	4	4	4	6	6	6	6	
76 Faraböf ekartörü	2	2	2	4	4	4	4	
77 Batın ekartörü (muhtelif)	2	2	2	4	4	4	4	
78 Kalın mukavva	Miktarı kâfi			Miktarı kâfi				
79 Tel gutiyeler. (muhtelif)	İki sağ iki sol beherinden	dört	adet					
80 Trommel	5	5	5	10	10	10	10	
81 Eldiven	Miktarı kâfi			Miktarı kâfi				
82 Katküt	»			»				

Alet, ilaç ve malzemenin isimleri

	20 yatağa kadar	Miktarları					200 daha yatağa ziyade
		50 yatağa kadar	75 yatağa kadar	100 yatağa kadar	100 yatağa kadar	200 yatağa kadar	
83 İpek	»	»	»	»	»	»	»
84 Boğaz aynası	1	1	1	2	2	2	2
85 Sterilizatör	2	2	2	3	3	3	3
86 Transfüzyon âleti	1	1	1	1	1	1	1
87 Sıcak hava banyosu	1	1	1	1	1	1	1
88 Serum cihazı	1	1	1	2	2	2	2
89 Batın spatülü	1	1	1	1	1	1	1
90 Tüp rektal	2	2	2	4	4	4	4
91 Havsala süpürü	1	1	1	2	2	2	2
92 Termofoz	5	5	5	0	0	0	0
93 Buz kesesi	5	5	5	0	0	0	0
94 Sedye	1	1	1	2	2	2	2
95 Arkalık	6	6	6	12	12	12	12
96 İrigatör	5	5	5	10	10	10	10
97 İdrar kapları	Miktarı kâfi		Miktarı kâfi		Miktarı kâfi		
98 Mevaddı gaita kapları	»	»	»	»	»	»	»

	Alet, ilaç ve malzemenin isimleri	Miktarları							
		20	50	75	100	200	daha		
		yatağa kadar	yatağa kadar	yatağa kadar	yatağa kadar	yatağa kadar	ziyade		
99	Lâstik simit	5	5	5	10	10	10		
100	Stetoskop	2	2	2	4	4	4		
101	Ponksiyon Lomber iğnesi	2	2	2	4	4	4		
102	Vantuz	15	15	15	30	30	30		
103	Skarifikatör	1	1	1	1	1	1		
104	Pansuman muşambası		Kâfi miktar		Kâfi miktar				
105	Küvetler		Miktarı kâfi		Miktarı kâfi				
106	Dinleme havlusu		»		»				
107	Spatül	1	1	1	2	2	2		
108	Ölçü şeridi	2	2	2	3	3	3		
109	Oksijen lâmbası	1	1	1	2	2	2		
110	Flaster		Kâfi miktar		Kâfi miktar				
111	Batın trokarı	1	1	1	1	1	1		
112	Radyum lâmbası	1	1	1	1	1	1		

Dahili hastahklar alan husu hastaneler alet ve malzeme listesi

İsimleri	Miktarları					
	20	50	75	100	200	daha
	yatağa	yatağa	yatağa	yatağa	yatağa	yatağa
	kadar	kadar	kadar	kadar	kadar	ziyade
						kadar
						yatağı
1 Rekor şırıngası 1, 2, 5, c. c. beherinden	2	2	3	3	4	4
2 Rekor şırıngası 10, 20 c. c. »	1	1	2	2	3	3
3 Şırınga iğneleri (muhtelif boyda)	8	8	15	15	20	20
4 Katani bezil iğnesi	2	2	3	3	4	4
5 İrigatör (teferriatile) iki litrelik	1	2	3	3	4	4
6 Fizyolojik serum zerk cihazı	1	2	3	3	3	3
7 Vantuz	10	10	20	20	20	20
8 İskarifikatör	1	2	2	2	2	2
9 Prizniç (muşamba)	3	4	5	8	8	8
10 Buz kesesi	2	2	3	4	4	4
11 Hava simidi	2	2	3	4	4	4
12 Termofoz	2	2	3	4	4	4
13 İhlil sondası (kadın ve erkek)	2	2	3	4	5	5
14 Muhtelif küvetler	4	6	8	8	10	10
15 Çekiç (Refleks muayenesi için)	1	1	1	1	1	1

İsimleri	20 yatağa kadar	Miktarları					daha ziyade yatağa kadar
		50 yatağa kadar	75 yatağa kadar	100 yatağa kadar	200 yatağa kadar		
16 Ölçü şeridi	1	1	1	1	1	1	
17 Terazi (hasta tartmak için)	1	1	1	2	2	2	
18 Müvellidülhumuza balonu (teferruatile)	1	1	2	3	3	3	
19 Pnömotoraks cihazı	1	1	1	2	2	2	
20 Einhorn lâstik sondası	1	2	2	3	3	4	
21 Mide sondası	1	2	2	3	3	4	
22 Batın trokarı (muhtelif boyda seri)	1	1	1	1	1	1	
23 Bisturi » »	1	1	1	2	2	2	
24 Pens	2	2	2	3	3	3	
25 Penset	2	2	2	3	3	3	
26 Trommel	1	1	2	2	2	2	
27 Dinamometr	1	1	1	1	1	1	
28 Poten cihazı (teferruatile)	1	1	1	1	2	2	
29 Tansiyon cihazı (şıryan tazyığı için)	1	1	1	2	2	2	
30 Trakeotomi kanülü (muhtelif)	1	1	1	1	1	1	
31 İstetoskop	1	1	2	2	4	4	
32 Tel mizbe (muhtelif)	3	3	6	6	0	0	

İsimleri	Miktarları						
	20	50	75	100	200	daha	
	yatağa	yatağa	yatağa	yatağa	yatağa	yatağa	
	kadar	kadar	kadar	kadar	kadar	kadar	yataklı
33 Müvellidülhumuza bombası	0	0	0	1	1	1	1
34 Tubaj takımı	1	1	1	3	3	3	3
35 Mizabelik mukavva			Kâfi miktarda				
36 Hasta arkalı	2	3	4	4	6	6	6
37 Haçere aynası	1	1	1	1	1	1	1
38 Dil basacak	1	1	1	2	2	2	2
39 Kan nakil cihazı	1	1	1	1	1	1	1
40 Sterilizatör	1	1	1	1	1	1	1
41 Küçük cerrahi trusu (makas, pens, penset bisturi, iğne, porte-aiguille, ipek, katüküt.	1	1	1	1	2	2	2
Lâboratuvarı malzemesi							
1 Mutavassıt model mikroskop / tam takım immersiyon objektifle	1	1	1	1	1	1	1
2 El spektroskopu	1	1	1	1	1	1	1
3 Roberval terazisi (gramlarla) kiloluk	1	1	1	1	1	1	1
4 Santigramlık hassas terazi (gramlarla)	1	1	1	1	1	1	1

İsimleri	Miktarları							
	20	50	75	100	200	daha		
	yatağa	yatağa	yatağa	yatağa	yatağa	yatağa	ziyade	
	kadar	kadar	kadar	kadar	kadar	kadar	yataklı	
5 Kan küreyvatı saymak için cihaz	1	1	1	1	1	1	1	
6 Hemoglobini tayini cihazı	1	1	1	1	1	1	1	
7 Nageotte cihazı	0	0	0	1	1	1	1	
8 Danismetr (idrâr için)	2	2	2	4	4	4	4	
9 Bunsen lâmbası (havagazı varsa)	2	2	2	3	3	3	3	
10 İspirto lâmbası	2	2	3	3	3	3	3	
11 Primus lâmbası	1	1	2	2	2	2	2	
12 Hamamı mari	0	0	0	1	1	1	1	
13 Plâtin öze	2	2	2	2	3	3	3	
14 Rekor şıngası 2 sm.	2	2	2	2	2	2	2	
15 » » 10 sm.	2	2	2	2	2	2	2	
16 Beher gals seri	2	2	2	2	3	3	3	
17 Süppor (tüp için)	2	2	2	2	3	3	3	
18 » » (büret için)	2	2	2	2	2	2	2	
19 Kan almak için kalın iğne	1	1	2	3	3	3	3	
20 » » muakkam tüp	10	10	0	0	15	15	15	
21 Tecrübe tübü	25	25	5	5	10	10	100	

İsimleri	Miktarları						
	20 yatağa kadar	50 yatağa kadar	75 yatağa kadar	100 yatağa kadar	200 yatağa kadar	daha yatağa ziyade	daha yatağa kadar
22 Petri kutusu	10	10	10	10	25	25	
23 Ayaklı dereceli kadeh (250 s. m.)	2	2	4	4	6	6	
24 » » (500 s. m.)	2	2	4	4	4	4	
25 Epruvet (10 s.m.)	1	1	1	1	4	4	
26 » (100 s. m.)	2	2	2	4	4	4	
27 » (250 s. m.)	2	2	2	2	4	4	
28 » (500 s. m.)	1	1	1	2	2	2	
29 Büret (25 s. m.)	2	2	2	2	2	3	
30 Balon Jaugé 500 s. m.	1	1	1	1	2	2	
31 » » 1000 s. m.	1	1	1	1	2	2	
32 Pisot	1	1	2	2	2	2	
33 Delikli lastik tapa	4	4	6	6	10	10	
34 Muhtelif kuturda havan	2	2	2	3	3	4	
35 Huni (ufak)	10	10	10	10	10	10	
36 » (mutavassıt)	2	2	2	2	3	3	
37 » (büyük)	1	1	1	2	3	3	
38 Porselen kapsül (muhtelif boyda)	2	2	2	3	3	4	

İsimleri	Miktarları					
	20	50	75	100	200	daha
	yatağa	yatağa	yatağa	yatağa	yatağa	yatağa
	kadar	kadar	kadar	kadar	kadar	ziyade
						yataklı
39 Emayye küvet (tencere)	2	2	2	4	4	4
40 Esbach tübü	2	2	3	3	4	4
41 Damlalık şişe	5	5	5	5	6	10
42 Cam kapaklı şişe	5	5	5	5	5	10
43 Boyalar için şişe	5	5	5	10	10	10
44 Lam (kutu)	2	2	2	4	4	5
45 Lamel »	2	2	2	4	4	5
46 Santrifüj tübü	4	4	4	10	10	10
47 Pastör pipeti	1/2 kilo	1/2	1/2	1/2	1	1
48 Sedimentasyon cihazı	1	1	1	1	1	1
49 Klod manometrosu	1	1	1	1	1	1
50 Tumsol kâğıdı	Miktarı kâfi				Miktarı kâfi	
51 Phenolphtalein	»	»			»	»
52 Dimethylamidoazobenzol	»	»			»	»
53 Fehling miyarı A ve B ayan şişelerde	500 c.c.	500 c.c.	500 c.c.	500 c.c.	1000 c.c.	1000
54 Acide acétique, acide azotique, acide chlorhydrique					Beherinden 100 c. c.	

İsimleri	Miktarları						
	20	50	75	100	200	daha	
	yataga kadar.	yataga kadar.	yataga kadar.	yataga kadar.	yataga kadar.	yataga ziyade	
55 Alcaol absolu	250 c.c.	1/2	1/2	1/	1	1	kilo
56 Esbach miyari	150 c.c.	250	250	250	500	500	500
57 Ether	150 gr.	250	250	250	500	500	500
58 Chloroforme	50 »	50	50	100	100	100	100
59 Xylol	50 »	50	50	100	100	100	100
60 Acéton	50 »	50	50	100	100	100	100
61 Eau oxygénée	50 »	50	50	100	100	100	100
62 Sedr yağı	10 »	10	10	10	25	25	25
63 Desinormal sut mahlûlu	250 c.c.	250	250	500	500	500	500
64 Benzidin	5 gr.	5	5	5	5	5	10
65 Guayac reçinası	25 »	25	25	25	25	25	25
66 Saf klorsodyum	1/2 kilo	1/2	1/2	1/2	1	1	1
67 Sut kostik	100 gr.	100	100	100	250	250	250
68 Pötas kostik	100 »	100	100	100	250	250	250
69 Perchlorure de fer	100 »	100	100	100	250	250	250
70 Sous de plomb (acetate)	100 »	100	100	100	200	200	200
71 Fuchsin	10 »	10	10	10	25	25	25

İsimleri	Miktarları						
	20 yatağa kadar	50 yatağa kadar	75 yatağa kadar	100 yatağa kadar	200 yatağa kadar	250 yatağa kadar	daha ziyade
72 Eosin	10 »	10	10	10	25	25	
73 Jansiyon morü	10 »	10	10	10	25	25	
74 Metilen mavisi	10 »	10	10	10	25	25	
75 May Grunvald	50 »	50	50	100	200	200	
76 Giemsa	50 »	50	50	100	200	200	
77 Cam üzerine yazar kalem	1	1	1	1	1	1	
78 Pastör furunu mütevassıt büyüklükte	0	0	0	0	1	1	
79 37 derecelik mutavassıt büyüklükte etiv	0	0	0	0	1	1	
80 Otoklav (30 × 50)	0	0	0	0	1	1	
81 Kanda üre tahlil cihazı	0	0	0	0	2	2	
82 İdrarda üre tahlil cihazı	1	1	1	1	1	1	
83 Hassas terazi (miligram)	0	0	0	0	1	1	
84 Buz dolabı	1	1	1	1	1	1	
85 1 s. m. 1 : 100 taksimathı pipet	4	4	4	10	10	10	
86 10 s. m. lik pipet	1	1	2	2	4	4	

İsimleri	Miktarları					
	20 yatağa kadar	50 yatağa kadar	75 yatağa kadar	100 yatağa kadar	200 yatağa kadar	daha ziyade yatağa kadar
87 Acetate de zinc	10 gr.	10	10	10	10	10
88 Hypobromite mahlülü	0	0	0	0	250 gr.	250
89 Kükürt tozu	0	0	0	0	25 gr.	25
90 Muakkam su	1 litre	1	1	1	2	5
91 Jeloz, buyon, mütehasir serum	0	0	0	0	her birinden	miktarı kâfi

2/1156 sayılı kararnameye merbut Birinci teşrin 1934 — Nisan 1935 kontenjan listelerinden Birinci teşrin 1934 ayna ait kontenjanın gümrüklere sureti tevzii ile Umum müdürlükte kalan miktarı gösterir cetvel

İhtar:

- 1- İkinci teşrin Kontenjan tevziatı birinci teşrin kontenjanının ayındır.
- 2- Bu kontenjanların ikiye misli birinci teşrin ve ikinci teşrin kredili kontenjan olarak tevzi edilmiştir.

Tarife No	Bir aylık	Vekâlet emrine kalan	İstanbul	Haydarpaşa	İzmir	Mersin	Urfa	Samsun	Trabzon	Ayıntap	Kars	Zonguldak	Anıtağa	Ankara	Van	Mülâhazat
106-A	500	75	425					8				4		6		
106-B	1666	250	985	160	223	30		12								
107-A	166	25	141													
107-B	500	75	380	13	20									43		
107-C	133	20	113													
125-A-2	200	30	100						27							
132-B	666	366	300													
148-A-1	50	50														
178	50000	7500	42500													
213-B	33333	5000	21462	241	4244	36		2000								
227	3500	525	2975													
233-B	150	22	128													
236-A	3000	450	2439													
272-A	500	75	80	36			11									
276-C	16666	2190	14176				8		12	7	16				41	
276-D	8333	8333														

Surye, Mısır, Yunan için

Tarife No.	Bir aylık	Vekâle emrine kalan	İstanbul	Haydarp.	İzmir	Mersin	Urfa	Samsan	Trabzon	Çayırdağ	Kars	Zonguldak	Antalya	Ankara	Van	Mulâhazat
278	200	50	150		224											
331	1000	276	500						2							
335-A	500	75	423													
335-B	1000	1000														
337	500	500														
370-A	1000	998				2										
373	3333	3333														
374	2666	1666	1000													
377BB.C.D.E.	16666	2500	2538	284	2594	3721	2080	393	1594	419	47	27	204	26		
378.C.D.E.F.	4166	625	1794	102	485	622	243	63	59	83	39	25	0	2		
379.C.D.E.F.	16666	2500	5353	1236	863	2619	2161	586	864	44	216	66	55	102		
380	13333	12133	1200													
383	750	112	612	2	24											
413	150	22	128													
414	500	75	383		42											
418-A	166	166														
450	200	200	500													
451	1500	1000														
469	25000	25000														
469	8333	8333														
472	1000	1000														
477-D	333	50	283													
496	1500	1500														
497-A. B.	5000	750			73											
501	500	500														
511-C	333	50	283													
511-D	3000	450	2550													
																Simon fondü.
																Çiniciilikte müstamel beyaz çimen-to.

Şurayı Devlet kararları

Tanzimat Dairesi Mazbatası

Esas No. 35

Karar No. 32

Hâzinenin veznedarlık umurunu ifa etmekte olan Ziraat Bankasının tediyaı temin için şubası arasında yekdiğerine veya hâzineye göndermek zaruretinde bulunduğu mebalığ - Mallandıklarının tasdikile posta idaresince uzun bir zamandanberi meccanen sevk edilmekte iken - hususî idareler veznedarlığını yapmakta olan İş Bankasının posta vasıtasile icra etmekte olduğu müraselâtı naktiyeden dolayı posta ücreti istifası icap edeceğine dair Şûrayı Devletçe verilen karar üzerine - Ziraat Bankasının hâzineye ait müraselâtından da ücret alınması icap edeceğine dair Nafia Vekâletinden sebkeden iş'ara cevaben hazine tediyaını temin için Bankanın şube ve sandıkları arasında nakletmek veya hâzineye göndermek zaruretinde bulunduğu mebalığın malsandıklarının tasdiki ile meccanen şevki temin edildiği ve malsandıklarına ait veznedarlık umurunun Ziraat Bankasına tahmil edilmesi ile hazine bu hususa ait teşkilâtını ona göre tanzim etmiş ve bu suretle de Banka hazînenin bir kısım vazifesini deruhte etmiş bulunduğu ve esasen bütçe ile ifası taahhüt edilen hizmetlerin karşılığı olarak cibayet edilmekte olan varidatı Devletin, memleketin her noktasile alâkadar bulunması itibarile hazine müraselâtının idarei hususiyelerin vaziyeti ile kıyas edilemeyeceği ve diğier taraftan Bankaya bu vazifeyi ifa için bir komisyon veya ücret verilmediğine göre posta idaresince talep edilecek ücretlerin hâzineden istifa edilmesi lâzım geleceği ve bu şekilde yani malsandıklarının tetkik ve tasdiki ile yapılmakta olan müraselâtın muafen ve meccanen temininde kanunî bir mahzur olamayacağı bildirilmiş ise de Nafia Vekâletince Bankanın hazine veznedarlığını yapmakta olması keyfiyeti müraselâtının ücretten muafiyetini icap ettiremeyeceği ve Bankaların mahiyetleri hususî olmalarına binaen Hükûmete de ait olsa birbirlerine taallûk eden müraselâttan posta

ücreti alınması zarurî bulunduğu cevabı verildiği ve Ziraat Bankasınca yapılan bu müraselâtnın memurlarının tasdiki keyfiyeti ücretten muafiyete dair olan fıkrai kanuniyedeki makamâtı resmiye arasında yapılmış müraselâtı ifade ve teyide matuf ve binaenaleyh hükmü kanuna mutabık bulunduğu beyanile Nafia Vekâleti ile bu hususta tahaddüs eden noktai nazar ihtilâfının bir şekil ve sureti tesviyeye raptı için keyfiyetin bir kere de Şûrayı Devletçe tetkiki hakkında Maliye Vekâletinden Yüksek Başvekâlete takdim olunup Şûrayı Devlete havale buyurudan 9/6/1934 tarihli ve 4896 numaralı tezkere dairemize tevdi kılındığından okundu.

İdarei hususiye veznedarlığını ifa eden İş Bankasının idarei hususiye paralarını naklinden dolayı posta idaresince nakliye ve bendiye ücreti alındığı anlaşıldığından ve halbuki gerek İş Bankası gerek Ziraat Bankası idarei hususiye veznedarlığını ifa etmekte olup idarei hususiye emvalinin emvali Devletten madut bulunduğundan bahisle idarei hususiye hesabına bu da Bankalarca, mahalli teslimi neresi olursa olsun, yapılacak nakit müraselâtnın posta ücretine tâbi olmaması ve Bankaların bu vaziyetleri itibarile idarei hususiyenin veznedarı olmak dolayısıyla resmî daireler şümülünden istifade etmesi ruhu kanuna uygun olacağı beyanile Dahiliye Vekilliğinden sebkeden iş'ar üzerine keyfiyet dairemizde tezekkür olunarak kanunun posta ücretinden muafiyet verdiği posta nakliyatı yalnız makamâtı resmiye arasında icra edileceklerle münhasır olduğuna göre idarei hususiye veznedarlığını ifa eden İş Bankasının idarei hususiye hesabına göndereceği paraları bu mayana ithal ederek postta ücretinden muaf addetmiye kanunun sarih ibaresi müsait görülmediğinden Posta ve Telgraf ve Telefon Umum Müdürlüğünün bu baptaki noktai nazarı kanuna uygun görüldüğü 23/8/1933 tarihli mazbatada dermeyeran kılınmış ve keyfiyetin Heyeti Umumiyece müzakeresinde de azadan Hüsnü ve Emin Beyler hususî idareler emvalinin Devlet emvalinden madut olması itibarile bu idarelerin Bankalar vasıtasile resmî makamlara yapmakta oldukları irsalât mahiyeten resmî makamlar arasında yapılan irsalâtтан farklı olmadığı ve hususî idarelerin resmen veznedarlıklarını yap

makta olan Bankaların bu irsalâta tavassut etmeleri için mahiyetini tebdil edemeyeceği ve esasen bu irsalâtın posta ücretine tâbi tutulması esası kabul edildiği takdirde bu ücretin netice itibarile hususî idarelerce verilmesi lâzım geleceği ve halbuki bu da kanunun ruhuna muhalif olacağı cihetle bu kabil nakliyattan ücret alınmaması icap edeceğini ve Azadan Asım Bey de nakil meselesinde Banka bir mutavassıt vaziyetinde bulunduğu cihetle ücret idarei hususiyelerce tediye edildiği takdirde nakliye ve bendiye ücretlerinin alınmaması, böyle olmayıp ta veznedarlık vazifesini Banka muayyen bir komisyon veya ücret mukabilinde yaptığı halde posta ücretinin Bankalarca verilmesi icap edeceği mütaleasında bulunmuşlarsa da kanun, ücretten muafiyeti resmî makamlar arasındaki münakalâta hasretmekte olmasına ve hâdisede mevzuu bahis nakliyat ise bir dairei resmiye tarafındın diğer bir resmî daireye yapılmayıp hususî mahiyeti haiz; Bankalar tarafından icra edildiğine nazaran kanundaki sarahat karşısında muafiyetin bu nevi irsalâta da teşmili mümkün görülmemiş olduğundan Tanzimat Dairesinin mazbatasında beyan edildiği veçhile bu nakliyattan nakliye ve bendiye ücretlerinin alınmasına 4/9/1934 tarihinde ekseriyetle karar verildiği anlaşılmıştır.

376 numaralı Posta Kanununun otuzuncu maddesinin 23 Haziran 1927 tarihli ve 1145 numaralı kanunla muaddel ikinci fıkrasında (yalnız muvazene! umumiye ve hususiyeye ve mülhak bütçelere dahil makamâtı resmiye arasında teati olunan umuru Devlete müteallik mevaddı muhabere ile kıymeti mukadderdi mekâtip ve kıymetli, kıymetsiz posta paketleri posta ücretinden muaftır) denilmektedir.

İcabı düşünüldü:

Hazine veznedarlığını kanun mucibince ifa etmekte bulunan Ziraat Bankasının şubeleri arasında hazine nam ve hesabına vaki olan ve malsandıklarınca tasdik edilen müraselâtın - Bankaca bu veznedarlıktan dolayı ücret ve komisyon namile bir şey alınmadığı ve Banka tarafından tediye olunacak posta ücretlerinin hazine tarafından tediyesine mecburiyet hasıl olacağı cihetle - esas itibarile posta ücretlerinden muaf tutularak meccanen nakilleri muvafık

ise de muafiyete esas olan 376 numaralı Posta Kanununun otuzuncu maddesinin 23 haziran 1927 tarihli ve 1145 numaralı kanunla muaddel ikinci fıkrasının sarahati bu mafuviyetin makamâtı resmîye arasında teati olunacak şeylere münhasır olmasına ve Bankaların hususî mahiyeti itibarile şubeleri arasında teati olunacak şeylerin mahiyeti her neden ibaret bulunursa bulunsun ve her kimin nam ve hesabına olursa olsun Bankaları resmî makamattan addetmek de kabil olmamasına binaen zikri geçen kanun maddesinin şümulü dahiline sokmıya imkân görülmediğinden Ziraat Bankasının hazine veznedarlığını ifası dolayısıyla yapacağı nakli nukut muamelâtının malmemurluklarınca tasrih edilmek şartile posta ücretlerinden istisnası hakkında bir maddei kanuniye istihsali lâzımeleceği ekseriyetin mütaleası icabındandır.

Azadan Edip Kemal Bey Ziraat Bankasının şubeleri arasında teati edilen paralardan Maliye hâzinesine aidiyeti ve ücretsiz nakledileceği malmemurluklarınca tasdikli paraların resmî makamlar arasında teati edilen paralardan mahiyet itibarile hiçbir farkı olmadığı cihetle bugüne kadar cari olduğu gibi bu günden sonra da mevcut vaz'ı kanununin şümulü dairesinden hariç telâkki edilemeyeceği reyinde bulunarak keyfiyetin Şûrayı Devlet Kanununun 17 inci maddesi mucibince bir kerre de Heyeti Umumiyece müzakeresi zımnında Riyaseti Celileye takdimi 13/6/1934 tarihinde ittifakla kararlaştırılmıştır.

Heyeti Umumiye Mazbatası

No: 119/118

Kanunu mahsus mucibince hazine veznedarlığını yapmakta olan Ziraat Bankasının şubeleri arasında hazine namına vaki olan ve malsandıklarınca tasdik edilen müraselâtın posta ücretine tâbi tutulmaması muvafık ise de, 376 numaralı kanunun muaddel 30 uncu maddesinin ikinci fıkrasında

ki makamâtı resmiye meyanına Ziraat Bankasının ithali mümkün olmayacağından bu gibi müraselâtın posta idaresince ücrete tâbi tutulması lâzımgeleceğine dair Tanzimat Dairesinin 13/6/1934 tarihli ve 35/32 numaralı mazbatası Heyeti Umumiyyede okundu:

Mazbatanın aynen kabulü mütaleasında bulunan Tanzimat Dairesi Reisi İsmail Hakkı, Azadan Ali Rıza, Asaf Talât, Ömer Lûtfî, Ferit, Nuri ve Rifat Beylerin muhalif reylerine karşı, mazbatada reyî akalliyette kalan Azadan Edip Kemal Beyin mütalaası veçhile Ziraat Bankası şubeleri arasında teati edilen ve hâzineye aidiyeti ve ücretsiz nakledileceği malmemurluklarınca tasdik olunan paraların - resmî makamlar arasında teati olunan paralardan farklı olmaması hasebile - posta nakliye ücretine tâbi tutulmaması, 21/6/1934 tarihinde, ekseriyetle mütalea olundu.

No: 141/140

1041 numaralı kanun ile 1312 numaralı kanunun 10 uncu maddesinin son fıkrasının tatbikında reşitlik çağının göz önüne alınmasına lüzum olup olmadığının tetkiki hakkında Dahiliye Vekâletinin Yüksek Başvekâletten havale buyrulan 15/3/1934 tarihli ve 1609/3440 numaralı tezkeresi dosyasile yapılan tetkikat neticesinde Mülkiye Dairesinin 31/3/1934 tarihli ve 733/782 numaralı mazbatasında mesele gerek 1041 numaralı kanunun hükümleri noktasından ve gerekse 1312 numaralı Türk Vatandaşlığı Kanununun 10 uncu maddesinin son fıkrası veçhesinden karara bağlanmış ise de Heyeti Umumiyenin 30/4/1934 tarihli ve 75-76 numaralı mazbatasında 1312 numaralı kanunun 10 uncu maddesinin son fıkrasının tatbikına dair bir mütalea mevcut olmadığından bu nokta hakkındaki Heyeti Umumiye Kararını da bildirilmesine dair Dahiliye Vekâletinin 27/6/1934 tarihli ve 11767/3874 numaralı tezkeresi Yüksek

Başvekâletten Şûrayı Devlete havale buyrulup Heyeti Umumiyyeye tevdi olunmakla keyfiyet Heyeti Umumiyyede müzakere edildi.

Mülkiye Dairesinin zikri geçen kararının bu noktaya dair olan kısmında beyan olunduğu veçhile, ecnebi bir memlekette mukim oldukları halde 5 seneden fazla bir müddet içinde kendilerinin Türk konsoloshanelerinde tescil ettirmemiş olan vatandaşların vatandaşlıktan ıskatı için bu beş senelik müddetin küçükler hakkında, rüşd yaşına vüsulden itibaren başlanması umumî hükümlere uygun olacağına karar verilerek mazbatada buna dair beyan olunan mütalea 19/7/1934 tarihinde ittifakla tasvip olundu.

Tamimler

2395 numaralı Kazanç Vergisi Kanunu hakkında

umumî tebliğ

IX

2395 numaralı Kazanç Vergisi Kanununun 3 üncü maddesinin 8 inci fıkrası mucibince vergiden müstesna tutulan köy değirmenlerde istisna haricinde kalan değirmenlerin nasıl tefrik ve tayin edileceğinden ve vergiye tâbi değirmenlerle un fabrikalarının ne suretle mükellefiyetlerinin tesis olunacağına bazı mahallerce tereddüt edildiği görülmektedir. Keyfiyet berveçhiati tavzih olunmuştur:

Kanunun 3 üncü maddesinin 8 inci fıkrasında: «su ve yel ile işliyen eleksiz ve turbinsiz köy değirmenleri» vergiden müstesna tutulmaktadır. Bu hüküm ile köylülerin ihtiyacatını tatmin etmek üzere köylerde vücade getirilen ve su ve yel ile işliyen adi köy değirmenlerinden vergi aranmamak ve köylüyü tazyik etmemek gayesi istihdaf olunmuştur.

Köy değirmeninden maksat, hemen münhasıran, köy

ihtiyacı için vücuda getirilen ve senenin muayyen zamanlarında çalışan ve değirmenciye imâl ücreti olarak para yerine, sureti umumiyede bir miktar buğday (değirmencilik hakkı) verilen değirmenlerdir. Köy değirmenleri, ticaret değirmenleri gibi, piyasaya mal çıkarmak arzusu ile tesis edilmiş değildir. Değirmenci köylünün getirdiği buğdayları öğütmekle iktifa eder; mal mübaya ve piyasa muamelelerinde iştilal etmez.

Fıkrai kanuniyedeki kayıtlara göre, köy değirmenlerinin vergiden müstesna olabilmesi için değirmenin,

- A) Köy değirmeni olması,
- B) Su ve yel değirmeni olması,
- C) Eleksiz ve türbinsiz olması,

lâzımdır. Köy değirmeninin köy hududu içinde bulunması esastır. Ancak köyde akar su bulunmaması dolayısıyla köy civarında akar bir su üzerine kurulan ve fakat faaliyet tarz, itibarile münhasıran köy ihtiyacını karşılayan ve yukarıki evsafı haiz bulunan değirmenlerin de köy değirmeni addedilmesi tabiidir. Şukadar ki bu nevi değirmenler, şehir ve kasaba sahası içerisinde veya civarında bulunacak olurlarsa değirmenin faaliyeti köylü ihtiyacını değil şehir ve kasabalar ihtiyacını temin edeceğinden bunların köy değirmeni sayılmalarında isabet olmaz.

Su ve yel değirmenleri, su veya yel ile veya hem su ve hem yel ile işliyen değirmenler demektir. Su ve yel haricinde mazot, benzin, petrol, kömür, elektrikle işliyen değirmenler, her nerede olursa olsun vergiye tabidirler.

Köy değirmenlerinin eleksiz ve türbinsiz olmaları şarttır. Elek tertibatı malumdur. Türbinden maksat, su türbini olup, oluktan akan su ceryanını kuvvetlendirmek ve kuvvei muharrikeyi tezyit eylemek için kullanılan bir âlettir.

Fıkrai kanuniyedeki istisna hükmü, değirmene ait olup değirmenciye taalluku olmadığından, bir şahıs uhdesinde istisna şartlarını haiz olan bu kabil değirmen birden fazla da olsa istisnaiyet mevcuttur.

Vergiden müstesna olan değirmenler haricindeki değirmenlere gelince,

Bunlar, vergiden müstesna tutulan köy değirmenleri evsafını haiz olmıyan ve daha fazla ticaret değirmenleri mahiyetinde bulunan değirmenlerdir. Bu nevi değirmenler için de köyde bulunduğu halde su ve yel ile işlemiyen değirmenler de bittabi dahildir. Keza şehir ve kasaba civarında bulunan ve şehir ve kasaba veya civarı halkının ihtiyaçlarını karşılayan su ve yel değirmenleri de vergiye tâbi bulundurulacaktır. Bunlar vergiye tabiiyet noktasından değirmen ve su fabrikası namile ikiye ayırmak mümkündür.

Fabrika evsafını haiz olmıyan değirmenler:

Bu nevi değirmenler, kanunun 17 inci maddesi mucibince sen elik gayrisafı iratları üzerinden vergiye tâbidir. Gayrisafı iratların sureti tefriki ve emlak vergisi cari olan mahallerde kazanç vergisine matrah olacak gayrisafı iratların tayini için yapılacak muamele (4) numaralı umumî tebliğde mufassalan izah edilmiştir.

Bu değirmenlerin vergi nisbetleri şu suretle hesap olunacaktır.

Kanunun 34 üncü maddesinin (A) fıkrası vergiden müstesna tutulan köy değirmenleri haricinde kalan köy değirmenlerini gayrisafı iratlarının % 20 si üzerinden vergiye tâbi bulundurulmaktadır. Bu nisbet münhasıran köylerdeki istisnadan istifade edemiyen değirmenlere aittir. Faraza su ve yel yerine petrol veya benzinle işliyen veya elek tertibatını haiz olan köy değirmenleri gibi,

Kasaba ve şehir değirmenlerinin vergi nisbetleri 34 üncü maddede gösterilmemiştir. Bu nevi değirmenlerin vergi nisbeti, kanunun 35 inci maddesine istinaden ve 4 numaralı umumî tebliğin üçüncü maddesinde gösterildiği şekilde mahallî ticaret odalarının bunlar yoksa belediyelerin mütaleası alınarak varidat idarelerince tayin edilecektir. Bu nisbetin tayininde köy değirmenlerinin % 20 nisbetinde vergiye tâbi tutuldukları ve şehir ve kasaba değirmenlerinin ise, istihlâk

sahası daha geniş ve köy değirmenlerine nazaran muamele ve kazançları daha fazla bulunduğundan da nazarı dikkate alınması lâzım gelir.

Un fabrikaları: Kanunun 7 inci maddesinin 1 inci fıkrasında fabrikaları sureti umumiyede kazançlarını beyanname ile bildirmeğe mecbur müesseseler arasına ithal etmiştir. Fıkra da fabrikalar, mutlak olarak zikredilmiş olduğu cihetle bu tabir içine un fabrikalarının da dahil bulunması tabiidir.

Un fabrikaları piyasa ihtiyacını temin etmek üzere mevaddı iptidaiyesi ekseriya sahibi tarafından tedarik olunarak muhtelif cinsten külliyetli imalât yapan ve yüksek kuvve muharrike ile işliyen ve ekseriyetle vals ve elek tertibatını haiz değirmenler demektir. Herhangi bir değirmenin fabrika addedilmesi için, kuvve muharrikesinin mutlaka elektrik veya mazot veya petrol olması lâzım olmayıp su ve yel ile işliyen değirmenlerin, muhtelif evsafa un imaline salih vals ve elele tertibatını havi olması bunların da kazanç vergisine tabiiye: noktasından fabrika addedilmesini icap ettirir. Keza bu şeraiti haiz değirmenlerin aynizamanda hariçten getirilen buğdayları da ücret mukabilinde öğütmesi, fabrika olarak kabulüne mâni değildir. Binaenaleyh bir değirmenin fabrika olup olmadığını tayin için evsafına dikkat etmek lâzımgelir. Eğer bir değirmen faaliyeti mevsime tâbi olmayıp daimiyet arz etmekle beraber,

1 - Mevaddı iptidaiyesi sahibi tarafından tedarik olunarak külliyetli imalât vücade getiriyorsa,

2 - İmalâtı muhtelif cins ve evsafa vücade getirecek vals ve elek tertibatını havi ise,

Kanunen fabrika addedilerek beyannameye tâbi tutulması icap eder. Bu cihetlerin katiyetle tayin edilmediği ahvalde mıntaka sanayi müdürlüklerinden veya ticaret odalarından, bulunmayan yerlerde belediyelerden, tereddüt edilen mahallin ne suretle tescil edilmiş olduğu tahkik edilerek değirmenin mahiyeti tayin olunur.

Un fabrikaları kazançlarını kanunun umumî hükümleri dairesinde her malî seneye takaddüm eden mart ayı zarfında eğer bir anonim şirket tarafından işletilmekte ise (nisan ayında) alelusul bağlı olduğu varidat idaresine bildirmekle mükelleftirler.

Bu dairede muamele ifa ve kâfi nüshalarının mülhakata da irsali temenni olunur.

2395 numaralı Kazanç Vergisi Kanunu hakkında

umumî tebliğ —

X

2395 numaralı Kazanç Vergisi Kanununun 3 üncü maddesinin 7 inci fıkrası mucibince:

«İşçi kullanmaksızın kendine veya başkalarına ait malzemeyi bizzat veya birlikte oturan ailesi efradile el veya a yakla veya bedenî kuvvetle işler makine ve tezgâhlarda çalışan ev sanatları erbabı ve birlikte oturan ailesi efradı» vergiden müstesna tutulmaktadır.

Kanunun bu fıkrasındaki (ev sanatları) erbabından maksat, evlerinde çalışan işçiler demektir. Ev sanatları mefhumu, işçilik hudut ve şumulü içinde mütalea edilmek lâzımgelir. işçilikten maksat, bir maddei mamûle için icap eden malzemeyi işliyerek bu işleme mukabili yalnız imâl ücreti almak demektir.

Ev sanalları erbabı işçi vaziyetinde olunca, (ev sanatları erbabı) ile (evinde icrayı sanat edenler) arasında fark vardır. (Ev sanatları erbabı), müşteri vaziyetinde olan şahıslarla alâkadar değildir. Ev sanatları erbabı, ekseriyetle bir tüccar veya bir fabrikacı namı hasabına işçilik yapar. (Evinde icrayı sanat edenler) ise umumiyetle müşterisinden aldığı siparişi işler veya müşteriye teslim eyler; yaptığı iş bir işçilik hududu dahilinde kalmayıp bir sanat icra eylemek

vaziyetindedir. Faraza, bir halı imalâthanesi malzemesini vererek evlerde halı dokutacak olsa bu suretle evlerde çalışanlar ev sanayii erbabındandır. Keza, İstanbulda Feshane fabrikası ipliğini veya bezini vermek suretile evlerde çorap, fanila, kuşak, çamaşır diktirecek olsa bunları evlerinde işliyenler ev sanatları erbabı hududu içinde kalırlar. Fakat evinde çalışan bir terzi veya kunduracı işçi olmayıp sanatkâr vaziyetinde bulunduğundan bu kabil sanatkârların dükkân açmaksızın evlerinde çalışmaları, kendilerinin ev sanayii erbabından talâkkilerini istilzam etmez.

Kanunun 3 üncü maddesinin 7 inci fıkrası ev sanatları erbabını da sureti mutlakada vergiden müstesna tutmamakta bu istisnayı bazı şartlara bağlamaktadır. Aranılan şartlar şunlardır:

1 — Ev sanatları erbabı ikamet ettiği evinde çalışacaktır.

2 — Kendine veya başkalarına ait malzemeyi bizzat veya birlikte oturan aile efradile birlikte işliyecektir. Bizzat işlemeyipte ortak veya yardımcı ile birlikte işlerse veya ailesi efradından olmakla beraber birlikte oturmıyan şahısların yapılan işe iştirakları bulunuyorsa istisna tatbik olunamaz. Birlikte oturan ailesi tabirinden maksat, karısı, babası, anası, çocukları, gelini veya damadı ve torunları gibi bir çerçeve dahilinde mütalea olunabilir. Hangi yaşta olursa olsun çirak istihdamı vaziyeti değiştirir.

3 — El veya ayakla veya bedenî kuvvetle işler makine ve tezgâhlarda çalışılacaktır. Bu makine ve tezgâhlar dikiş çorap, fanila, örgü, nesç makine ve tezgâhlarından ibarettir.

Ev sanatları erbabı, yukarıki şartlar dairesinde çalışırlarsa kendileri ve birlikte oturdukları ailesi efradı vergiden müstesna tutulacaktırlar. Aksi takdirde evlerinde icrayı sanat veya hırfet eden mükellefler gibi, işgal ettikleri mahallerin gayrisafi iratları ifraz edilerek kanunun 17 ve 34 üncü maddeleri mucibince vergiye tâbi tutulurlar.

Kanunun bütçe encümeninde müzakeresi sırasında, is

tisnadan istifade edecek ev sanatları erbabı tadat edilmek istenilmişti. Bu tadadın, haklarında istisna muamelesi tatbik edilecek ev sanatlarının tayin ve tefrikinde, bir fikir vermek üzere, buraya alınmasında faide görülmüştür. Bütçe encümenine göre

- A) Halı, kilim, çul, keçe, bez ve sair mensucat dokumacılığı,
- B) Çorap, fanila ve sair örgü işleri yapmak ve iplik eğirmek,
- C) Kamış, saz, ağaç dalları ve talaşlarından hasır, zembil, masa ve emsali imalâtı,

ev sanatları cümlesinden addolunmuştur.

Ev sanatları erbabının, evlerinde çalışan sanatkârlarla karıştırılmaması ve tatbikatın bu umumî tebliğ dairesinde temini tasviye ve kafi miktarda gönderilen bu tamimden mülhakata da irsali temenni olunur efendim.

2395 numaralı Kazanç Vergisi Kanunu hakkında

umumî tebliğ

XI

Yeni kazanç vergisi kanunu, müteahhit ve mültezimlerin kazanç vergisi dolayısıyla, umumî mülhak ve hususî bütçeli daire ve müesseselerin, bankaların ve sermayesinin en az yansı Devlete ait müesseselerin, menafii umumiyeye hadim cemiyetlerin ve imtiyazlı şirketlerin muhasebecilerine, âmiri ita veya müdürlerine vazife ve mes'uliyetler tahmil eylemektedir. Kanunun bu yoldaki hükümleri, 1 haziran 1934 tarihinden itibaren mer'iyete gireceğinden, tatbikatta herhangi bir yanlışlığa ve mes'uliyete mahal kalmamak üzere, keyfiyet aşağıda izah edilmiştir.

Kazanç Kanununun istihdaf ettiği müteahhit ve mültezimler:

Kanunun 8 inci maddesinin birinci fıkrasında: «umumî, mülhak ve hususî bütçeli daire ve müesseselere, bankalara, sermayesinin en az yarısı Devlete ait olan müesseselere menafii umumiyeye hadim cemiyetlere ve imtiyazlı şirketlere karşı taahhüdatta bulunan müteahhitler ve mültezimlerle bu mütaahhit ve mültezimlere karşı derece derece taahhütte bulunanlar bu taahhütlerinden dolayı beyanname vermeler.» hükmü bulunmaktadır. Bu mütaahhit ve mültezimlere ait kazanç vergilerinin kanunun 74 üncü maddesinin (B) fıkrası mucibince tediye sırasında 33 üncü madde hükmü dairesinde tediye olunan paranın % 1,5 ğu üzerinden hesap ve tevkif olunacağı tasrih olunmaktadır. Bu hükümlere nazaran, Kazanç Kanununun 8 inci maddesinin bir numaralı fıkrasile istihdaf olunan müteahhit ve mültezimler, mezkûr fıkra yazılı daire ve müesseselere karşı taahhüdatta bulunup o daire ve müesseselerden kendilerine, yapılan iş veya teslim olunan mal bedeli mukabili, tediyede bulunulan şahıslar demektir. Taahhüde girişmiş olan şahısların hakikî veya hükmî şahıs olmaları, mütaahhitlik vaziyetini tabdil edemez. Mevzuubahis daire ve müesseseler iş yaptırmak veya mal bedeli ödemek gibi müşteri vaziyetinde olmayıp da satıcı mevkiinde bulunurlar ve tediye olunan mebalîğ de bu yolda bir muameleden tevellüt etmiş ve kendilerine yapılmış olursa, kanunun 8 inci maddesinin 1 numaralı fıkrası hükmünün bu muamelelere taallûku olmaz.

Taahhüt ve iltizamı bu suretle anladıktan sonra, taahhüt ve iltizamın hududunu tayin eylemek lâzımgelir. Kanun deki daire ve müesseselere yapılan her iş veya satılan her mal mutlaka bir taahhüdün mevcudiyetini ifade etmez. Taahhüt ve iltizamdanda maksat şudur:

1) Muvazenei umumiyeye dahil daire ve müesseselerle, mülhak ve hususî bütçeli daire ve müesseselerde müzayede, münakaşa ve ihâlât kanunu mucibince bu daire ve müesseselere mal teslimi veya bir işin ifasının deruhde edilmesi taahhüdü beyan eder. Bu taahhüt bir mukavelenameye istinat

eder. Taahhüdün kapalı zarf, alenî münakaşa veya pazarlık suretile olması vaziyeti değiştirmez.

2) Mülhak ve hususî bütçeli daire ve müesseselerin müzayede ve münakaşa ve ihâlât kanununa tâbi olmıyan ve ticarî mahiyette idare edilen muamelelerinde, ticaret kanununun taahhüdatı ticariyeye taallûk eden 642-662 inci maddeleri hükmü mucibince ticarî taahhüt addedilen muamelelerin yapılması taahhüdü tazammun eder.

3) Yukarıki fıkralar haricinde kalan müesseselerdeki taahhüt vaziyeti ise, keza ticaret kanununun 642-662 inci maddelerinde yazılı ticarî taahhüddan ibarettir.

Binaenaleyh, müzayede, münakaşa ve ihâlât kanunu mucibince yapılan muamelelerle ticaret kanununun taahhüdatı ticariyeden addettiği muameleler haricinde kalan işler ve muameleler taahhüdü tazammun etmiyeceğinden, Kazanç Kanununun 8 inci maddesi hükmü taahhüt addedilmesi lâzım gelmiyen bu nevi işlere ve muamelelere tatbik olunmaz.

Müzayede, Münakaşa ve İhâlât Kanunu hükümleri mal-memurlarınca malûmdur. Ticaret Kanununun taahhüdatı ticariyeye ait olan maddelerine gelince, bu taahhüdatın da, Müzayede, Münakaşa ve İhâlât Kanunu mucibince yapılan muamelelerde olduğu gibi, bir mukavelenameye müsteni olması ve bir işin ifası veya bir malın teslimi bu mukavelename ile deruhte edilmiş bulunması lâzım gelir. Mukavelenamede yapılması lâzım gelen işin veya teslimi meşrut malın ne kadar zaman zarfında ve nerede yapılması ve teslimi icap edeceği, pey akçesi veya teminat, taahhur halinde olunacak muamele, ekseriyetle, tayin ve tasrih kılınmaktadır. Mukavelenamede meskût kalan hükümlerden dolayı zuhur eden ihtilâflar da ticaret kanununun ticarî taahhüdata mütedair hükümleri dairesinde bir sureti halle bağlanmış olur.

Taahhüt ve iltizam bahsinde iki noktanın tavihinde fayda görülmüşür:

1) Büyük Millet Meclisinin Dahiliye - Adliye Muhtelit

Encümeninde, hükümetten sevkolunan ve diğer encümenlerce de kabul edilmiş olan 8 inci maddenin birinci fıkrasının metninde yerli mütaahhitler ve mütezimler zikredildikten sonra (ve doğrudan doğruya taahhütlere giren ecnebi şirketler ve fertler) ibareside mevcuttu. Meclis Heyeti Umumiyesinde maddenin müzakeresi sırasında bu ibareye lüzum olmadığı ve kaldırılması muvafık olacağı şeklindeki ifadeye karşı, mazbata muharriri tarafından verilen ve zapta geçen beyanatta (doğrudan doğruya taahhüde girişen ecnebi şirketler ve fertler), tabirinin kaldırılması, filhakika maksadı daha kuvvetle tavzih edeceği ve taahhütte bulunanlar içerisinde ecnebi ve yerli tamamen dahil bulunduğu cihetle bu tabirin tayyı teklifine iştirak edilmiş ve Meclis Heyeti Umumiyesince bu beyanat aynen tasvip olunmuştur. Bu itibarla, Türkiye'de kanunun 8 inci maddesinin 1 numaralı fıkrasında yazılı daire ve müesseselere taahhüdatta bulunanların, kanunun 2 inci maddesi mucibince Türkiye'de yerleşmiş sayılanlardan olmasalar dahi kendilerine tediya bulunulurken hesap ve tevkif olunmak lâzım gelir.

2) Kanun taahhüt bahsinde, teşviki sanayi kanunundan istifade eden ve binaenaleyh kazanç vergisinden muaf olan sınaî müesseseleri de vergiye tâbi tutmuştur. Yani kanunun 8 inci maddesinin 1 numaralı fıkrasında yazılı daire ve müesseselere karşı teşviki sanayi muafiyet ruhsatnamesini haiz bir müessese, taahhüde girmiş olsa, bu ruhsatname tediye sırasında verginin kesilmesini bertaraf edemez.

Yeni kazanç vergisi kanununun tatbikına ait 3 numaralı ve 5/41934 tarihli umumî tebliğin 3 üncü sahifesinin 1 numaralı fıkrasındaki satışlara dair olan ibare ile yukarıda izah edilen taahhüt vaziyetleri kastedilmiştir. Binaenaleyh tatbikatta bu cihet daima nazarı dikkatte bulundurulurken bir yanlışlığa mahal verilmemesi lâzım gelir.

Kanun hükümlerinin tatbikinde merkez ve mülhakat muhasiplerde mülhak ve hususî bütçeli daire ve müesseseler muhasiplerinin ve bunlar haricinde kalan diğer müesseseler

muhasebecilerinin ne suretle hareket edecekleri de aşağıda sırasıyla gösterilmiştir:

1) Umumî bütçeye dahil daire ve müesseseler muhasebecileri tarafından yapılan tediyeler.

Umumî bütçeye yani muvazenei umumiyyeye dahil olan daire ve müesseseler bakındaki hükümleri, biri merkez tediyatı diğeri mülhakat tediyatı olarak iki kısımda mütalea etmek muvafıktır.

1) Merkez tediyatı.

Merkezde müteahhitlere ve icabı halinde mültezimlere yapılan tediyat, muhtelif eşkâl irae etmektedir.

A) İta emrine raptolunan tediyeler:

Hizmet kısmen veya tamamen ifa edildiği ve istihkakın da kısmen veya tamamen tediyesi tahakkuk ettiği zaman, tahakkuk dairesince alınan mucipli müzekkere üzerine muhasebe müdürleri tarafından biri nakit diğeri tevkifat ita emri olarak iki ita emri tanzim olunarak müteahhit veya mültezime tediyesi lâzım gelen miktar nakit ita emrinde (beyaz ita emri) ve tediyesi icap eden meblâğdan % 1,5 nisbetinde tevkifi lâzım gelen kazanç vergisi de tevkifat ita emrinde gösterilir. Tediye emirlerinin merkez muhasebeciliğine vürudunda merkez muhasibi, nakit ita emri muhteviyatını tediye ve tevkifat ita emri muhteviyatını da varidat bütçesinde kazanç vergisine ait fasıl ve maddeye irat kaydeder.

Merkez muhasebeciliğinde müteahhit veya mültezime yapılan tediyatın kısmen nakit ve kısmen hazine bonusu itası suretile icrası iktiza ederse, bu takdirde tevkifat ita emri muhteviyatı nakit ita emri muhteviyatından indirildikten sonra bakiyesi tediye ve nakten tediye olunmayan kısım hazineden mehuzat hesabına geçirilerek sahibine (hazine muhasibine ibraz edilmek ve bono alınmak üzere), bir makbuz verilir. Nakit ita emrinden merkez muhasipliğince indirilmiş olan kazanç vergisi yukarıda zikredildiği veçhile varidat bütçesine taallük ettiği fasıl ve maddeye irat olunur.

B) Avans ilmühaberde yapılan tediyeler.

Mukavelenamesinde, bir kayıt olduğu takdirde; müteahhitlere, taahhüdâtın sülûsü miktarında ve teminat mukabilinde avans verildiği vakidir. Bu suretle avans verilebilmek için tahakkuk dairesince mucibe iktiran ettirilen tahakkuk evrakı muhasebe müdürlerince avans ilmühaberine raptolunur. Kazanç Vergisi Kanununun 74 üncü maddesinin (B) fıkrası, müteahhit ve mültezimlere yapılan tediyeler ister kat'î tediye, ister avans mahiyetinde olsun, her tediye yapıldıkça verginin kesilmesini âmir bulunduğundan, muhasebe müdürlerince avans ilmühaberi tanzim olunurken bu avansın % 1,5 ğu nisbetinde tahsili lâzım gelen kazanç vergisi ilmühaber üzerinde tenzil edilerek bu miktar için ayrıca tahsil müzekkeresi de kesilir.

Avans ilmühaberi ve tahsil müzekkeresi merkez muhasebeciliğine geldiğinde, eğer tediyeatın tamamı nakten yapılacaksa, avans ilmühaberi muhteviyatı müteahhit veya mültezime teslim, tahsil müzekkeresi muhteviyatı da varidat bütçesinin kazanç vergisi fasıl ve maddelerine irat kaydolunur. Avans ilmühaberi muhteviyatının tamamı nakden tediye edilmeyecekse, bu takdirde nakden tediyesi mümkün olan kısımdan tahsil müzekkeresi muhteviyatı indirildikten sonra kalan bakiye müteahhit veya mültezime verilir, ve üst tarafı içinde yukarıki (A) fıkrası mucibince Hazine Muhasipliğinden bono alınmak üzere alâkadara makbuz ita olunur.

C) Gelecek senelere sarı mukavelâttan mütevellit tediyeler,

Gelecek senelere sarî mukavelâttan mütevellit olarak kanunu mahsuslarının verdiği salâhiyete istinaden hâzinece müteahhitlere bono veya poliçe verilmektedir. Bu suretle bono veya poliçe verilebilmek için kanunu mahsusunu icraya memur edilen vekâletten, Maliye Vekâletine hitaben yazılan müzekkere üzerine, Hazine Muhasipliğince bono veya poliçe tanzim ve alâkadara tevdi olunur. Bu bonolar veya poliçeler ifa edilmiş veya edilecek bir hizmet mukabili olmasına ve bankalara iskonto ettirilebilmesine göre filen tediye mahiyetinde telâkki edilmek zaruridir. Bu itibarla, bonoların veya poliçelerin vadeleri hulûlünde tediyelerine in

tizar edilmeyerek, bonoların bidayeti tanzimlerinde, vergilerinin tahsil olunmasını teminen alâkadar Vekaletlerce Maliye Vekâletine hitaben tezkere yazılması sırasında bu tezkerelere, tevkifi icap eden, kazanç vergileri için de birer tahsil müzekkeresinin merbut olarak gönderilmiş bulunması şart tır. Hazine Muhasipliği, tahsil müzekkeresi muhteviyatını alıkoyarak üst tarafı için bono veya bolîçe tanzim ve alâkadara tevdi eder. Tahsil müzekkeresi münderecatını da, malî sene sonunda Muntazam Borçlar muhasibine verdiği bonolar veya Poliçeler listesinde ayrıca gösterir. Muntazam Borçlar Muhasibi, kazanç vergisi olarak tevkif olunan bu mebalîğin malî sene sonunda varidat bütçesine irat kaydını temin ve icra eder.

2) Mülhakatta yapılan tediyeler,

Vilâyetlerde ve kazalarda mal daireleri veya sair nakit muhasipleri tarafından müteahhit ve mültezimlere yapılan tediyelerde nakit ve tevkifat ita emirleri tanzim olunarak nakit ita emri muhteviyatı alâkadara tediye ve tevkifat ita emri muhteviyatı da varidat bütçesine irat kaydolunur. Avans suretile yapılan tediyelerde, avans ilmühaberi ve tahsil müzekkeresi tanzim edilmek ve tahsil müzekkeresinde tevkif ve tahsili lâzım gelen kazanç vergisi irae edilmek icap eder.

Veznede veya banka hesabı carisinde kâfi miktarda para bulunmamasından dolayı müteahhit veya mültezime yapılacak tediye tamamen nakden yapılmıyacak olursa, bu takdirde nakden tediyesi mümkün olan miktardan tevkifat ita emri veya tahsil müzekkeresi muhteviyatı bidayeten tevkif edildikten sonra bakiyesi nakten verilir, ve nakden verilmeyen kısım için de bilâhare emanetten reddiyat suretile tediyesi temin edilmek üzere makbuz verilir.

Gerek merkezde, gerek mülhakatta bankalar üzerine çek verilmesi suretiyle yapılan tediyeler, nakten tediye mahiyetindedir.

II) Mülhak ve hususî bütçeli daire ve müesseseler muhasebecileri tarafından yapılan tediyeler.

Mülhak ve hususî bütçeli daire ve müesseseler muhasebecilerince yapılan tediye, ister kat'î tediye ister avans şeklinde olsun ahkâmı esasiye itibariyle, muvazenei umumiyyeye dahil dairelerden yapılan tediya'nın tâbi bulunduğu usul ve merasime tâbidir. Şu kadar ki mülhak ve hususî bütçeli daire ve müesseselerde umumî bütçede olduğu gibi hazine muameleleri ve hazine bono veya bolideleri tanzimi muameleleri mevcut olmadığından mezkûr idarelerin tediya'ya nakten veya banka üzerine çek verilmesi suretile cereyan etmektedir ki, her iki muamele de nakten tediye hükmündedir.

III) Bankalar, sermayesinin en az yarısı Devlete ait müesseseler, menafii umumiyyeye hâdim cemiyetler ve imtiyazlı şirketlerden yapılan tediyeler.

Bu tediyelerin, Ticaret Kanunu hükümleri dairesinde (taahhüdâtı ticariye) dolayısıyla olması lâzım geleceği yukarıda mevzubahs edilmişti. Taahhüdâtı ticariye mahiyetinde olmiyan muamelâtı ticariyenin kanunun 8 inci maddesile alâkası yoktur. Binaenaleyh, taahhüdâtı ticariye netayicinden olmak üzere işbu daire ve müesseseler tarafından müteahhide, ister kat'î tediye ister avans mahiyetinde olsun yapılacak tediyeler sırasında kazanç vergisinin hesap ve tevkifi lâzım geleceği tabiidir.

IV) Kazanç Vergisi Kanununun 8 inci maddesinin birinci fıkrasında, yukarıda yazılı daire ve müesseselere karşı taahhüdatta bulunan müteahhit ve mültezimlerin bu taahhütlerinden dolayı beyannameye tâbi bulunmadıkları ve vergilerinin de kanunun 74 üncü maddesinin (B) fıkrası mucibince tediye sırasında kesileceği yazılır.

İbaredeki (bu taahhütlerinden dolayı beyanname vermezler) hükmü ile kastolunan mana şöyledir:

1) 8 inci maddenin birinci fıkrasında yazılı daire ve müesseselere taahhüdatta bulunanların işleri eğer münhasıran taahhütten ibaret ise beyanname vermezler ve vergileri kendilerine tediye yapıldığı sırada kesilmek lâzımgelir. Bu müteahhitlerin vergileri tediye sırasında kesileceğine gö-

re, yazıhanelerinden dolayı başkaca bir vergi de, bittabi talep olunmaz.

2) 8 inci maddenin 1 inci fıkrasında yazılı daire ve müesseselere taahhüdatta bulunanların, işleri, münhasıran taahhütten ibaret olmayıp ta, taahhütten başkaca işlerle de iştigal etmekte iseler bu takdirde taahhütleri dolayısıyla beyanname vermezler. Taahhüt haricindeki işleri için de, eğer bu işler kanunun 6 ve 7 inci maddeleri mucibince beyannameye tâbi işlerden ise, kanunun umumî hükümleri dairesinde miadında beyannamelerini verirler. Bu işler beyannameye tâbi işlerden değilse, işgal ettikleri mahallerin garisafî iratları üzerinden vergiye tâbi mükellefler gibi muamele görürler.

3) Taahhütten maada beyannameye tâbi işi olan teşebbüsât erbabı, beyannamelerinde, ve bilânçolarında taahhüde ait işlerle taahhüt haricindeki işlerini tamamen yekdiğerinden tefrik etmek mecburiyetindedirler. Devamlı surette taahhüt muamelelerinde bunun tefriki kolaydır. Fakat erbabı ticaretten biri ârızî olarak veya bir iş için taahhüde girişmiş bulunacak olursa, beyanname ve bilânçosunda bu ciheti tefrik edebilmesi ne tarzda cereyan edecektir. Böyle bir vaziyette tatbik olunacak muamele şudur:

Ticarethane veya müessese, taahhüde ait olan muamele de dahil bulunduğu halde, bilumum muamelâtının netayicini beyanname ve bilânçosunda gösterdikten sonra, safî kazancına göre tahakkuk edecek vergisinden, taahhüdü dolayısıyla vermiş olduğu vergi miktarı, irae edeceği makbuza istinaden terkine alınarak bakiyesinin alelusul tahsili temin edilir.

V) Vergi nisbeti,

Müteahhitlere ve mültezimlere yapılacak tediyelerden kesilecek vergi nisbeti, kanunun 33 üncü maddesinin 1 inci fıkrası mucibince, tediye olunan meblâğın % 1,5 ğudur.

VI) Tahsilât hükümleri ve müeyyideleri,

Kanun, müteahhit ve mültezimlere yapılacak tediye dolayısıyla kesilecek miktarlar hakkında bir itiraz hakkı ta

nınamaktadır. Maddî sehivler dolayısıle alâkadarların müracaatları, tediyei yapan merci tarafından bittabi tetkik olunmak icap eder.

Kanunun 74 üncü maddesinin muhasiplere tahmil ettiği vazife ve mes'uliyetler şöyledir:

Muvazenei umumiyeye dahil olan daire ve müesseseler muhasebecileri tarafından tevkif olunan mebalîğ, mezkûr muhasipler tarafından varidat bütçesine alelusul irat kaydedilmek icap eder.

Mülhak ve hususî bütçeli daire ve müesseseler ile diğer daire ve müesseseler muhasebecileri tarafından kesilen mebalîğ, kesildiği tarihten itibaren 15 gün içinde alâkalı varidat idaresine bir irsaliye ile bildirilir; ve aynı günde malsandığına teslim olunur. Tevkif edilen vergileri bu müddet zarfında, malsandığına teslim etmeyen daire ve müesseselerin ita âmirleri ve muhasebecileri ile sair teşebbüsat sahip veya müdür ve muhasebecilerinden teslim etmeğe mecbur oldukları paralar, % 10 fazlasile ve tahsili emval kanunu mucibince tahsil olunur. Muhasipler vazifelerini yaptıkları evrakı sarfiye ile varidat idarelerine karşı isbat edecek olurlarsa mesuliyet yalnız ita âmiri, müdür veya teşebbüs sahibine ait olur.

VII) İkinci müteahhit ve mültezimler.

Kanunun 8 inci maddesinin birinci fıkrası, birinci müteahhit ve mültezimlere karşı taahhüdatta bulunan ikinci veya üçüncü veya dördüncü müteahhit ve mültezimlerin de taahhüdatta giriştikleri, kendilerinden evvelki müteahhitlere ve mültezimlere karşı olan vaziyetlerine temas etmekte ve bu suretle derece derece birbirinden iş alan müteahhit ve mültezimleri yekdiğerine bağlanmaktadır. Yani, birinci müteahhit aldığı işi, parçalıyarak birkaç müteahhide tevzi edecek olursa, ikinci müteahhitlere yapacağı tediye sırasında bunların vergilerini, tediye miktarının % 1,5 ğu üzerinden kesmeğe ve kanunun 74 üncü maddesi mucibince kestiği tarihten itibaren on beş gün zarfında irsaliye ile mensup olduğu varidat idaresine bildirmeğe ve aynı günde tediye

mecburdur, ikinci müteahhit, aldığı işi üçüncü müteahhide verecek olursa kazanç vergisi noktasından ikinci müteahhidin vaziyeti, birinci müteahhit hakkında yazılanların aynıdır.

VIII) Kanunun 8 inci maddesinin 1 numaralı fıkrasında, umumî, mülhak ve hususî bütçeli daire ve müesseselere, bankalara, sermayesinin en az yarısı Devlete ait müesseselere, menafii umumiyeğe ait cemiyetlere ve imtiyazlı şirketlere karşı taahhüdatta bulunduğu zaman, bu daire ve müesseselerin ve bu daire ve müesseselere karşı taahhüdatta bulunan müteahhit ve mültezimlerin taahhüt mukavelesinin yapıldığı tarihten itibaren bir ay içinde keyfiyeti alâkalı varidat dairesine yazı ile bildirmeğe mecbur oldukları tasrih kılınmaktadır. Bu mecburiyeti ifa etmeyenler hakkında kanunda hususî bir ceza mevzu bahis edilmemiştir; binaenaleyh, Ceza Kanununun 526 ıncı maddesi mucibince ahkâmı kanuniyeye riayet etmeleri ihtar edildikten sonra cezaî tatbikibatta bulunulması lâzım gelir.

İntikal devresi

Yeni kanun mucibince mükellefiyet şekli tebdil edilen müteahhit ve mültezimler hakkında eski kanun hükümlerinden yeni kanun hükümlerine ne suretle intikal edileceği yeni kanunun muvakkat ikinci maddesinde beyan edilmektedir. Kanunun muvakkat üçüncü maddesinin 2 inci fıkrasında yazılı hükmün müteahhitlere şümulü yoktur. Muvakkat ikinci madde hükmüne göre:

8 inci maddenin birinci fıkrasına dahil olan müteahhit ve mültezimlerden, taahhüt ve iltizam teşebbüslerinden maada beyannameye tâbi iştigalleri bulunmayanlar kanunun mer'iyeti tarihi olan 1 haziran 1934 tarihinde hesaplarını keserek üç ay içinde bu muamelelerin neticelerini bildiren beyannamelelerini — terki ticaret edenler gibi — vermeğe mecburdurlar.

Kanunun bu hükmü taahhüt ve iltizam teşebbüsünden

maada işleri olmıyanlara taallûk etmektedir. Bu şahısların 1 haziran 1934 tarihinde kestikleri muameleleri 1 kânunusani 1934 - 31 mayıs 1934 devresine taallûk edecektir. Bu beyannameler eski kanun hükümleri dairesinde muamele görecektir. İltizam ve taahhüt işlerinden maada işi olan mükelleflere gelince, bu mükelleflerin iltizam ve taahhüt işlerine ait vergileri 1 haziran 1934 tarihinden itibaren yeni kanun hükümleri dairesinde muameleye tâbi bulunduğundan bunların taahhüt ve iltizam işlerine ait muamelelerinin dahi 31 mayıs 1934 tarihinde kesilerek 1 kânunusani 1934 - 31 mayıs 1934 devresi için beyanname vermeleri zarurîdir. Bu beyannameler dahi eski kanun hükümleri dairesinde muameleye tâbi tutulacaklardır. Taahhüt ve iltizam teşebbüsünden maada olan işleri eğer yeni kanun mucibince de beyannameye tâbi işlerden ise, diğer beyannameliler gibi kanunun umumî hükümleri dairesinde muameleye tâbi tutulurlar. İşgal edilen mahallin gayrisafî iratları üzerinden vergiye tâbi işlerden ise, bu dairede vergileri tarh ve tahakkuk ettirilir.

Kanunun muvakkat ikinci maddesi, «1 haziran 1934 tarihine kadar ödenmemiş olan müteahhit ve mültezim istihkakları bu kanun hükümlerine tâbi tutulur » hükmünü muhtevidir. Buradaki ödenmemiş kaydı, gerek nakten, gerek bono veya poliçe verilmesi suretiyle yapılan tediyeyle taallûk etmektedir. Bono veya poliçe verilmesi suretile yapılan tediylere, filî tediye mahiyetinde kabul eylemek icap ettiğinden, evvelce bono veya poliçesi verilmiş olupta, kanunun mer'iyeti tarihinden sonra vadesi hulûl eden ve tediyesi yapılan bono ve poliçalardan vergi kesilmemek zarurî olur. Ancak, 31 mayıs 1934 tarihine kadar olan muamelât için verilecek beyannameler, bu devre zarfında müteahhit ve mültezimlere tediye edilmiş olan mebaligi ihtiva edeceğinden bu devre zarfında sitüasyona raptedilmiş olmakla beraber nakten tediyesi icra kılınmamış olan mebalig tabiatile bu beyannamelere ithal edilmemek

lâzım geleceğinden bunların vergileri yeni kanun hükümleri dairesinde tediye sırasında tevkif edilmek lâzımgelir.

Kanunun muvakkat ikinci maddesi, teşviki sanayi kanunundan istifade eden sınaî müesseselerin müteahhitlik vaziyetine girmiş olmaları halinde tatbik edilecek muamele için hususî bir hükmü ihtiva eylemektedir. Bu hükme göre:

Teşviki Sanayi Kanunundan istifade eden müesseselerin, yeni kanunun neşri tarihi olan 25/3/1934 tarihinden evvel vuku bulmuş olan taahhütlerde, yine yeni kanunun neşri tarihinden evvel vergileri tahakkuk ettirilmiş olan müteahhit ve mültezimler hakkında eski kanun hükümleri cereyan edecektir. Sınaî müesseselerin yapmış oldukları taahhüt mukavelenamelerinin müddeti bitinciye kadar, kendilerinden yeni kanun hükümleri dairesinde tediye sırasında vergi talep edilmeyeceği gibi; yeni kanunun neşri tarihinden evvel, her ne suretle olursa olsun vergileri tahakkuk ettirilmiş olan müteahhit ve mültezimler hakkında da evvelki kanun hükümleri yani beyannamelerine müsteniden tarhedilmiş olan vergilerinin alelusul tahsil usulü cereyan edecektir.

Bu dairede muamele ifası ve kâfi nüshalarının mülhakata da irsali temenni olunur.

**2395 numaralı Kazanç Vergisi Kanunu mucibince beyanname
vermeğe ve beyannamelerine bilanço ve kâr ve zarar hesabının
cetvelini raptetmeğe mecbur olan mükellefler hakkında umumî
tebliğ**

XII

Yeni Kazanç Vergisi Kanununun 6 inci maddesile 7 inci maddenin 1 numaralı fıkrasında yazılı hakikî ve hükmî şahıslar, vergiye tâbi tutulacak kazançlarını gösterir beyan

name vermeğe ve 11 nci madde hükmüne göre bu beyannamelerine bilançoları ile kâr ve zarar hesap cetvellerini raptetmeğe mecburdurlar. Bu tebliğde, beyanname, bilanço ve kâr ve zarar hesap cetveli vermeğe mecbur olan mükelleflerin - kanunun 6 inci maddesinin 3 numaralı fıkrasında yazılı müesseseler hakkında ayrıca umumî bir tebliğ hazırlanmakta bulunduğundan bunlar hariç olmak üzere kimler olduğu ve bu mükelleflerin beyannamelerde bu beyannamelerine merbut olması lâzımgelen bilânço ve kâr ve zarar hesap cetvellerinin ne suretle tanzim ve alâkalı varidat dairesine tevdi edecekleri hakkında malûmat verilecektir.

D) Bilançoya müstenit beyanname vermeğe mecbur olan mükellefler:

1 — Kanunun 6 inci maddesi mucibince,

A) Merkezleri Türkiyede bulunan Anonim, eshamlı veya adi komandit, limited ve kazanç dağıtan eshamlı ve eshamsız kooperatif şirketler,

B) Kanunun 2 inci maddesi hükmüne göre Türkiyede yerleşmiş veya yerleşmiş sayılan ecnebi müesseseler ile;

2 — Kanunun 7 inci maddesinin 1 inci fıkrasına dahil olan,

A) Bankalar ve bankerler ve bankerlik muamelâtile uğraşan sarraflar,

B) Tasarruf ve teavün sandıkları (yalnız azasına ikrazatta bulunan tasarruf sandıkları vergiden muaftır.)

C) İthalât, ihracat ve beynelmilel nakliyat komisyoncuları,

Ç) Konsinyasyon suretile iş yapan komisyoncular.

D) Komisyon üzerine muamele yapan ticaret ve fabrika mümessilleri,

E) Toptan ecza tacirleri, fabrikalar, matbaalar,

F) Transit depoları ve antrepolar,

G) Bine vergisi kanunu mucibince gayrisafî iratlar iki bin lira ve ondan fazla olan mahallerde ticaret ve sanat yapanlar (hamamlar ve fırınlar sureti umumiyede gayrisafî iratları üzerinden vergiye tabidirler.) Beyanname vermeğe mecburdurlar.

Yukarıda (1) numaralı maddede yazılı olanlar mahallî ticaret odalarından, (2). numaralı maddeye dahil olanlardan (A) fıkrasında tadat edilenler menkûl kıymetler ve kambiyo borsalarından borsa olmıyan yerlerde ticaret odalarından ve diğer fıkralarda yazılı bulunanlar da ticaret odasından her takvim senesinin hitamında, musaddak liste talebi suretile tahkik ve tesbit edilecektir.

Konsinyasyon suretile iş yapan komisyonculardan maksat; kendisine satılmak üzere gönderilen malları nezdinde muhafaza ve bunların satılmasını temin eyliyen ve komisyoncu olarak ticaret siciline kaydedilmiş bulunan hakikî ve hükmi şahıslardır. Ticaret siciline komisyoncu olarak tescil edilmemiş bulunan erbabı ticaretin, konsinyasyon suretile mal satmağı da deruhte eylemesi, onun mutlaka beyannameile tâbi tutulmasını icap ettirmez. Bu nevi erbabı ticaret, eğer kanunun 6 ve 7 inci maddelerinin birinci fıkrasında sayılan veya beyan edilenlerin haricinde kalmakta iseler, işgal ettikleri mahallerin gayrisafî iratları üzerinden vergiye tâbi tutulmaları lâzımgelir.

Komisyon üzerine muamele yapan ticaret ve fabrika mümessilleri de, temsil ettiği ticaret ve fabrika nam ve hesabına muamelâtı ticariyede bulunmayıpta, komisyoncu gibi, kendi namına ve bir müvekkil hesabınla ticaret mukabilinde muamelâtı ticariyeyi deruhte ve sanat ittihaz eden hakikî ve hükmi şahıslardır. Ticaret ve fabrika mümessillerinin, ticaret siciline kayıtlı olmaları şarttır. Konsinyasyon suretile iş yapan komisyoncuların, ticaret siciline komisyoncu olarak tescil edilmiş olmaları lâzım geldiği halde, komisyon üzerine muamele yapan ticaret ve fabrika mümessillerinin ticaret siciline komisyoncu olarak kayde-

dilmiş bulunup bulunmadıklarını aramağa mahal yoktur. Yani, komisyoncu olarak ticaret siciline kayıtlı olmıyan erbabı ticaretten biri komisyon üzerine ticaret ve fabrika mümessilliği de yapacak olursa komisyon üzerine yaptığı işin beyannameye tâbi tutulup tutulamıyacağı aranılmaksızın kanunun 17 inci maddesi mucibince ticaret ve muameleleri mecmuu üzerinden bilançoğa müstenit beyannameye tâbi tutulurlar.

3 — Beyanname verilmesinin tercih edilmesi hali,

Kanunun 47 inci maddesi mucibince, gayrisafı iratları üzerinden vergiye tâbi tutulacak mükelleflerle kollektif şirketler, birinci kânun sonuna kadar, mensup oldukları tahakkuk dairelerine yazı ile müracaat ederek, gelecek yıl içinde beyannameli mükellefler gibi muameleye tâbi tutulmalarını istiyebilirler. Beyanname vermeği tercih eden bu mükellefler, kanunda ne suretle beyanname verecekleri tasrih kılınmış ise beyannamelerini o dairede tanzim eylemeleri, bu yolda hususî bir hüküm mevcut değil ise bilânçoğa müstenit beyanname vermeleri lâzımgelir. Faraza serbest meslek erbabından bir avukat beyanname vermeği tercih ederse, kanunun 15 inci maddesinin (A) fıkrası mucibince defter tutması ve beyanname tanzimi icap edecektir. Bir manifatura ticarethanesi beyanname vermeyi tercih ederse bunun da bilânçoğa müstenit beyanname vermesi iktiza eyliyecektir.

II) Tutulması mecburî defterler,

Kanunun 15 inci maddesine göre, altıncı maddeye dahil olan müesseselerle 7 inci maddenin 1 numaralı fıkrasına dahil olan mükellefler Ticaret Kanunu mucibince tutulması lâzımgelen defterlerden başka (defteri kebir) tutmağa da mecburdurlar.

Ticaret Kanununun 66 - 68 inci maddeleri, mezkûr kanun mucibince tutulacak defterlerden bahistir. Ticaret Kanununun 66 inci maddesi, «her tacir, mevcudat ve mu-

vezne defteri, yevmiye defteri ve kopya defteri namlarile üç defter tutmağa ve umuru ticariyesine dair resen yazdığı ve cevaben ahzeylediği mektuplar ve telgrafnameler ile tediyyatını mutazammın evrakı muntazaman muhafaza etmeğe mecburdur.» hükmünü muhtevîdir. Ticaret Kanununun 67 inci maddesine göre her tacir, umuru ticariyesinin göstereceği lüzum ve ihtiyaca göre, tutulması mecburî olan üç defterden başka defter de tutabilir.

Ticaret Kanununun tutulmasını mecburî addettiği defterlerden :

1 — Mevcudat ve muvazene defteri,

Ticaret âleminde (envanter defteri) denilen defterlerdir. Ticaret Kanununun 70 inci maddesine göre bu deftere, tacirin ticarete başladığı günde bilûmum mevcudat ve düyununu kaydeylemesi ve her ticarî yıl sonunda da bilcümle mevcudat ve düyununu mübeyyin tanzim edeceği bilançosunu sırasile derç ve kaydetmesi mecburidir.

2 — Yevmiye defteri ile kopya defterine nelerin kaydedileceğini de Ticaret Kanununun 71 ve 72 inci maddeleri beyan eylemektedir. Defteri kebire gelince,

Bu defterin Ticaret Kanunu mucibince tutulması mecburî değilse de, Kazanç Vergisi Kanunu, bilançoğa müstenit beyanname verecek mükellefler için defteri kebir tutulmasını emreylemektedir. Filhakika defteri kebirin tutulması ve ibrazı mecburî olmasa, bilançoğu tetkik etmek son derece müşkül ve çok fazla zaman sarfını icapettirecek bir vaziyet ihdas eder.

Ticaret Kanununun tutulmasını mecburî kıldığı defterlerden yevmiye defteri ile Kazanç Vergisi Kanununun tutulmasını emreylediği defteri kebirin ne suretle kullanılacağı ve sene sonunda bilançonun ne gibi muameleler yapılmak suretile hazırlanacağı (ticarî usulü muhasebe) kitaplarında yazılıdır.

Kazanç Vergisi Kanununun 15 inci maddesi, kopye defterleri, muhaberatın istinsah makine veya âletleri ile a-

linmiş suretleri tarih ve numara sırasile saklanmak ve ticarî yıl sonunda ciltlettirilmek şartile, kabul olunmasına cevaz vermektedir.

Kazanç Vergisi Kanununun 16 inci maddesi, Ticaret Kanununun tutulmasını emreylediği defterler ile defteri kebirin (eğer kopye defteri yerine ikinci nüshalardan tereküp eden ve yıl sonunda ciltlettirilmiş olan kopye defteri tutuluyorsa bu defter hariç olarak), her ticarî yıl başında notere tasdik ettirmesini mecburî kılmaktadır. Defterlerini müteakip yılda da kullanmak isteyenler her ticarî yılın birinci ayı içinde geçmiş ticarî yıla ait son muamelelerini notere işaret ve tasdik ettirmek suretile bu defterleri kullanmağa devam edebilirler.

Yeniden işe başlayanlar, işe başlamadan evvel, defterlerini tasdik ettirirler.

III)Beyannamenin şekil ve muhteviyatı ve verilme zamanı :

Matbu kazanç vergisi beyannameleri, yenileri tap ve tevzi edilinceye kadar, üzerinde lâzımgelen tashih at icra olunarak istimal olunacaktır. Kanununun 11 inci maddesine göre bu beyannameler,

- A) Ticaret unvanını,
- B) Mükellefin ticaret odasınca kayıtlı sınıfı,
- C) Ticaret mahallini,
- Ç) Mükellefin ikametgâhını,
- D) işgalin nev' ini,
- E) Gayrisafî kazancın yekûnunu,

F) Gayrisafî kazançtan tenzili iktiza eden rakamları, ihtiva eylesmesi lâzımdır. Binaenaleyh mevcut matbu beyannamelerde bu izahatı ihtiva edecek şekilde sütunlar açılmak iktiza eder.

Ticaret unvanı, Ticaret Kanununun 41 -55 inci mad-

desi mucibince, mükellefin ticaret unvanı ittihaz ettiği ve sicilli ticarete kaydettirdiği unvandır. Mükellefin ticaret odasınca kayıtlı sınıfı, kayda mutabık olmak tabiidir. Ticaret mahalli, mükellefin ticarî ikametgâhidir. Ticarî ikametgâh, muamelâtı ticariyenin icra olunduğu mahaldir. Şirketlerde nizamnamelerinde sarahat varsa orası yoksa, merkezi idarelerdir.

Erbabı ticaret ve san'atın kazanç vergilerinde esas, bir senenin ticarî muameleleri netayıcı üzerinden ticarî seneyi takip eden malî senede vergi almak merkezinde olduğundan, kazanç beyannamelerinde neticesi alınmış olan ticarî yıl içinde, kazanç vergisi kanununa göre vergiye tâbi tutulacak kazancın beyan edilmesi lâzım gelmektedir. Bu maksadı temin için, beyannamede, mükellefin neticesi alınmış olan ticarî yıl içinde yaptığı muamelelerden aldığı metaliğin yekûnu ile, gayrisafî kazançtan tenzili lâzımgelen rakamların yekûnunun da gösterilmesi kanunun emri iktizasındandır, Gayrisafî kazançtan tenzili Lâzımgelen miktarlar, aşağıda bilânço ve kâr ve zarar hesabı bahsinde tafsil edilecektir.

Kazanc Vergisi Kanununun 9 uncu maddesi, ticarî yılı beyan etmektedir. Mezkûr maddeye göre, ticarî yıl ikinci kânun iptidasından birinci kânun sonuna kadar süren takvim yılıdır. Bu hüküm esastır. Kanun istisnaen, beyanname vermeğe mecbur olan mükelleflerden - bazı ihracat mümessilleri gibi - ticarî yıllarının takvim yılı sonunda kapatılması imkânı olmadığını iddia ve isbat edenlere Maliye Vekâletinin müsaadesile ticarî yıl tayin olunabileceğini göstermiştir. Bu suretle bir iddia dermeyan edecek mükellef, esbabı mucibesile, mensup olduğu varidat dairesine müracaat eder. Varidat dairesi de keyfiyeti tetkik ederek neticeyi tetkikatile birlikte mükellefin istidasını mahallinin en büyük malmemuru delâletile Maliye Vekâletine arz ederek alınacak cevaba göre keyfiyet mükellefe tahriren tebliğ olduktan sonra; münderecatına göre muamele olunur.

Kazanç beyannameleri, her malî yıldan önce gelen mart ayı (eshamlı şirketlerde nisan ayı) ve ticarî yılları Maliye Vekâletince tayin edilecek mükellefler için, ticarî yılların sonundan başlayarak dördüncü ay sonuna kadar, mükellef tarafından kanunun beşinci maddesi mucibince, bağlı bulunduğu varidat dairesine (makbuz mukabilinde) verilir. Makbuz vermeksizin beyanname almak memnudur. Makbuzda beyannamenin hangi ticarethaneye ait olduğu, beyannamenin taallûk ettiği malî sene, mükellefin vergiye tabiiyetini beyan ettiği safî kazanç miktarı ve beyannamenin tanzim ve tesellüm tarihleri yazılır. Makbuz dip koçanına da aynı izahat dercedilir.

Beyannamenin, mükellefin mensup olduğu varidat dairesine teslimi icap eder. Ancak kanun taahhütlü olarak posta ile gönderilmesini de kabul eylemektedir. Bu takdirde postahaneye teslim tarihi, varidat dairesine teslim sayılır ve müddette o suretle hesap olunur.

IV) Beyannameye merbut olması lâzımgelen evrak

Kanunun 11 inci maddesinde, mükellefin beyannamesinde göstereceği gayrisafî kazanç yekûnundan, kanunen indirilmesi caiz miktarlar çıkarıldıktan sonra, kalanı mükellefin vergiye tâbi tutulacak kazancını beyan eder denilmektedir. Mükellefin gayrisafî kazancından indirilmesi caiz olan miktarların tayin ve tesbiti, bu mükelleflerin bilanço ve kâr ve zarar hesaplarının ve bu hesaba mehz teşkil eden kanunî defterlerinin tetkik ve tahlili ile mümkündür. Bu itibarla, kanunun yine 11 inci maddesi, altıncı maddenin 1 ve 2 numaralı fıkralarile 7 inci maddenin 1 numaralı fıkrasında yazılı mükelleflerin, beyannamelerine bilânçoları ile kâr ve zarar hesap cetvellerini rapteylemelerini ve bunları beyannamelerde birlikte varidat dairesine vermelerini mecburî kılmaktadır.

1) Bilanço,

Bir tacirin veya bir müessesenin ticarî yıl nihayetinde vaziyetini göstermeğe yarıyan mevcudat ve matlûbat ile

düyunat kısımlarından müteşekkil cetvele bilanço derler. Bilançonun sol kısmı matlûbat ve mevcudatı beyan eder; bu kısımda mevcut emval ile matlûbat, taallûk ettiği kıymetlerde gösterilir. Bilançonun sağ kısmı da sermayeyi ve düyunatı irae eder.

Bilançonun gerek sol, gerek sağ kısımlarında yazılı unsurların her biri bir hesabın neticesidir. Bilânçonun sol kısmında yazılı kıymetler, envanter mizanının bakiyei zimmetlerini sağ kısmında yazılı kıymetler de envanter mizanının bakiyei matlûplarını gösterir. Bilânçonun sol ve sağ kısımları yekûnlar arasındaki fark, kâr ve zarar miktarını bildirir. Bilanço tanzim edilirken, envanter mizanının bakiyei zimmetlerde bakiyei matlûpları bilânçooya, envanter mizanındaki sırayı takiben ve aynen naklolunmaz. Bu bakiyeler, bilançonun tertibi dairesinde fasıllar altına alınarak, her fasılda tacir veya müessesenin ticarî vaziyetini beyan edecek şekilde maddelere tefrik edilmiş bulunur.

Bilançonun hazırlanmasına tekaddüm eden envanter mizanının ne suretle vücade getirileceği ve ondan bilânçonun nasıl çıkarılacağı ticarî usulü muhasebeye taallûk eden malûmat cümlesinden olduğundan bu umumî tebliğin mevzuu haricinde telâkki edilmiştir. Burada mevzubahs olan bilânço, erbabı ticaretin beyannamelerine raptten Varidat Dairelerine verecekleri bilânço yeni, ticarî bilânço üzerinde Kazanç Vergisi Kanunu hükümleri dairesinde icap eden tadilât yapılmak suretile hazırlanacak (malî bilânço) dur. Kazanç Vergisi Kanununun Hükümet tarafından hazırlanmış olan esbabı mucibesinde (malî bilânço) hakkında şu izahat verilmiştir: «...ticarî bilânço ile malî bilânçonun aynı olması imkânı yoktur. Ticaret ve muhasebe usulleri itibarile, bilânçonun muhtelif hesaplarına geçirilecek bazı masarif vardır ki, bunların malî bilânçoda iraei ve kabulü caiz değildir. Mükellefler, ticarî bilânçolarını istedikleri gibi tanzim etmek salâhiyetini haiz olmakla beraber, Varidat Tahakkuk İdaresine verecekleri bilânçoları Kazanç

Vergisi Kanunu hükümleri dairesinde tadil etmeğe mecburdurlar. Bu mecburiyet her memlekette mevcuttur. Bu mülâhaza, ve vergi tarhile iştilgal eden memurlara ve komisyonlara ve beyannameleri ihzar eden mükelleflere bir teshilâl olmak, içtihatlar ve indî mülâhazalara nihayet verilmek; üzere bilançoların (mevcudat ve matlûbat) kısmile (düyunat) kısmının ne yolda tanzim edileceği birer birer tadai olunmuştur...»

Malî bilançonun hangi esaslara göre hazırlanacağı kanunun 12 inci maddesinde beyan olunmaktadır. Bu maddeye göre malî bilançonun mevcudat ve matlûbat kısmile düyunat kiminin ihtiva eylemesi lâzımgelen fasıllar ve her faslın inkısam eylediği maddeler ticarî bilançolardaki mutat taksimata uydurularak malî bilançonun (mevcudat ve matlûbat) ve (düyunat) kısımlarına girecek kıymetlerin, kanundaki hükümlerin daha vazih bir surette izahını teminen muhtasar bir malî bilanço şekli tertip ve izahat o şekle göre verilmiştir:

Bir malî bilançonun muhtasar şekli:

Mevcudat ve matlûbat
(Aktif)

Düyunat
(Pasif)

I) Gayri mütedavil kıymetler:

1 — Maddî kıymetler

- A).....
B)
C).....

2 — Gayri maddî kıymetler

- A)
B).....
C)

II) Mütedavil kıymetler:

- A)
B)
C)

I) Sermaye

II) İhtiyat akçesi

III) Provizyon

IV) Tahvilât

V) Borçlar:

A)

B).....

C)

VI) Kâr

III) Stok emtia

IV) Alacaklar:

A)

B)

C)

V) Meşkûk alacaklar

VI) Zarar

Kazanç vergisi kanununun 12 inci maddesi, malî bilançonun (mevcudat ve matlûbat) kısmile, (düyunat) kısmına geçirileceği kıymetlerin ne suretle tayin kılınacağını beyan etmektedir. Bu madde hükmüne göre malî bilançonun her kısmına dahil olan unsurları gözden geçirelim:

Mevcudat ve matlûbat kısmı

I) Gayri mütedavil kıymetler:

Ticarî mübadeleye mevzu olmıyan ve ticarethanelerin faaliyeti için gayri mütedavil bir halde bulunan kıymetler, bilançoda gayri mütedavil kıymetler, faslı altında toplanır. Bu kıymetlerin bir kısmı bina, arazi, alât ve edevat ve mobilya gibi maddî kıymetlerdir. Bu kısmı da ihtira beratları, işletme imtiyazları, peştemallık, ve şirketlerde ilk tesis masrafı gibi gayri maddî kıymetlerdir. Kanunun 12 inci maddesinin 1 numarasının A fıkrasına göre maddî ve gayri maddî kıymetler, bilançoaya müessese veya ticarethaneye mal olduğu fiat ile yazılmak lâzımadır. Gayri maddî kıymetlerde maliyet fiatını tayin hayli güçtür. Maahaza kanun bunların da maliyet fiatile geçirilmesini âmir olduğundan, bu gayri maddî kıymetleri mubayaa için müessese ne miktar masraf etmiş ise onları maliyet fiatı olarak kabul eylemek lâzımdır.

Maddî kıymetlerden, kanunun 13 üncü maddesinin E fıkrası mucibince amortisman yapılması kabul edilen mallarda, amorti edilmiş olan kıymetlerden mütebaki kısmın

maliyet fiyatı olarak kabul edileceği kanunda tasrih kılınmıştır. Bu hükümden maksat faraza on bin lira kıymetindeki bina, 1934 senesinden evvelki senelerin bilançolarında kıymetinden ceman % 25 nisbetinde amorti edilmiş olsa 1934 senesi bilançosunda bu binanın maliyet bedeli 7500 lira olarak kaydedilmek lâzımgelir.

Kanunun 12 inci maddesinin 1 numarasının A fıkrasındaki «Sanayi ve ticarete mahsus binaların tevsii ve vapurların tertibatının tanzimi gibi ticarî ve sınaî teşebbüsün inkişafına yarayan mühim masraflar ilk tesis masarifi hesabına girer. Bunların haricinde kalan tamir ve idame masrafları umumî masraflara kaydolunur.» hükmü ticaret kanununun 328 inci maddesi mucibince anonim şirketlerde riayeti lâzımgelen bir hükme taallük etmektedir. Ticaret Kanununun mezkûr maddesine nazaran, «Şirketin tesis ve taazzuv ve idaresi için vaki olan masarifin tamamı, senei. hesabiye masarifine ithal olunur. Şu kadar ki iptidaî tesisat veya yeni bir şubei muamelât ihdası veya muamelâtın tevessüü için şirket mukavelenamesinde veya heyeti umumiye kararında muayyen olan taazzuv masarifi, azamî olarak, beş sermeye taksim olunabilir. Bu suretle her seneye ait olan bilanço'ya, o seneye isabet eden masarif miktarının derci lâzımgelir.» Ticaret Kanununun hükmüne mütenazır olarak kazanç vergisi kanununa konulan bu hüküm mucibince, şirket mukavelenamesinde veya heyeti umumiye kararında muayyen olan taazzuv masarifi olarak sanayi ve ticarete mahsus binaların tevsii ve vapurların tertibatının tanzimi gibi ticarî ve sınaî teşebbüsün inkişafına yarayan mühim masraflar Ticaret kanununun azamî beş senede imhasını emreylediği ilk tesisat hesabına geçirilir, ve bunlar haricinde kalan tamir ve idame masrafları da kâr ve zarar hesabının zimmet kısmına nakli lâzımgelen umumî masraflar meyanına kaydolunur. Bu hüküm anonim şirketlere aittir.

II) Mütedavil kıymetler:

Bu fasıl kasada, ve hesabı caride mevcut olan para

ları, matlûp senedatını ve cüzdanda bulunan esham ve tahvilâtı kayda mahsustur. Kasada ve hesabı caride bulunan Türk paralan aynen ve ecnebi paraları ile borsada kayıtlı ecnebi esham ve tahvilâtı bilânçonun tanzimi günündeki aynı ticarî yılın sonuncu günündeki borsa fiatı üzerinden geçirilir; bu takdirde itibarî kıymetlerle borsa kıymetleri arasındaki farklar, lehe veya aleyhe olmasına göre kâr ve zarar hesabının zimmet veya matlûp kısmına naklolunur. Borsada kayıtlı olmıyan ecnebi esham ve tahvilât borsalardan, borsalarda kayıtlı olmıyan yerli esham ve tahvilât da Ticaret odasından sorularak kıymetlendirilir. Matlûp senetleri ise üzerlerinde yazılı kıymetlerle geçirilir, matlûp senetlerinin üzerlerinde yazılı kıymetlerle, bilânçonun tanzimi günündeki hakikî kıymetler arasındaki iskonto farkı iskonto edilmesi istenildiği takdirde hasıl olacak fark - bilânçonun düyunat kısmında borçlar meyanında hususî bir hesapta gösterilir.

III)Stok emtia:

Kanunun 12 inci maddesinin 1 numarasının Ç fıkrası, stok emtiasının maliyet fiatı üzerinden bilânçoya geçirilmesini emreylemektedir. Bu hüküm esastır. Maliyet fiatının ne olduğunu aynı fıkra beyan eylemektedir. Bu beyena göre, emtiada maliyet fiatı, emtianın mubayaa fiatına, o mal için ardiye ve depoya girinciye kadar ihtiyar edilen masrafların ilâvesile hasıl olan fiattır. Fabrika ve imalâthanelerde maliyet fiatı, iptidaî maddelerin mubayaa fiatile, nakliyat ve fabrika ve imalâthaneye kadar olan sair masraflar ve el işi ücretlerinden ve umumî masraflardan o mala isabet eden kısımdan ibarettir. Kazanç kanununun maliyet fiatları hakkındaki bu tarifleri, ticarî teamüllere tamamen mutabıktır.

Stok emtiaya kıymet vermek hususunda, kanun bazı istisnâî hükümleri de muhtevidir.

1 — Ticaret borsaları bültenlerinde yazılı veya borsaya girebilecek olup ta henüz girmemiş olan maddelerin kıymetleri, ticarî yıl sonunda maliyet Hatlarına göre, artmış

veya eksilmiş bulunursa, maliyet fiyatları yerine ticaret borsaları bültenlerindeki kıymetler ve bültene henüz konulmamış ise ticaret odalarından alınacak kıymetler kaydolunur. Bu maddelerin ticarî yıl sonunda maliyet fiyatları artmamış ve eksilmemiş ise, bittabi, maliyet fiyatları ile derci lâzımgelir. Ticaret borsasından maksat, zahire ve eşya borsası demektir.

2 — Tütün işlerinde ticaret odalarının, tütün inhisar idaresinin de mütaleasını aldıktan sonra, bildirecekleri kıymetler, maliyet fiyatları yerine kabul olunur. Bu kıymetlerin bilançonun tanzimi günündeki kıymetler olacağı tabiidir.

3 — Yangın, zelzele, seylâp gibi fevkalâde hâdiseler neticesi olarak kıymetleri azalan sigortasız mallar için, ekspertiz edilmek şartile, kıymet azalması kabul olunur. Başka ahvalde ve sigortalı mallarda kıymet azalması kabul olunmaz. Ekspertiz edilmekten maksat, mahallî ticaret odasının eksper olarak kabul eylediği, şahıslara yaptırılan kıymet takdiri muamelesidir.

Stok emtiada esas hüküm -istisnâî haller hariç olarak- maliyet fiyatı olmasına göre mağaza ve depolarda fazla kalmak veya modaya tâbi bulunmak gibi sebeplerle kıymet azalması iddiası, malî bilançolarda mesmu değildir.

IV) Alacaklar:

Bu fasılda ticarethanenin alacaklı bulunduğu muhtelif hesaplar mevcuttur. Müşteriler hesabı, muhtelif borçlular bu meyandadır. Keza ticarethanenin muhtelif daire ve müesseselere tevdiatta bulunduğu mebalîğ ile kefalet akçeleri, temettü hissesine mahsuben verilen mebalîğ, peşin verilen kira ve sigorta masrafları, teminat ve depozito akçeleri buraya kaydedilir. Kanuna göre bu mebalîğin aynen bilanço'ya derci lâzımdır.

V) Meşkûk alacaklar:

Kanunun 12 inci maddesinin 1 numarasının D fıkrası, meşkûk alacakların, bilançonun mevcudat ve matlûbat kısı

mının da hususî bir hesapta gösterilmesini emreylemektedir. Meşkûk alacakların ne olduğunu kanun şöyle tarif ediyor: Bir alacağın ödenmesi lâzımgeldiği tarihten itibaren, en az iki yıl geçmiş iken tahsil edilmemiş bulunması halinde bu alacak meşkûk sayılır. Bu gibi alacaklar kısmen veya tamamen kâr ve zarar hesabına zarar kaydedilir. Sonradan tahsil olunanların üçte biri, tahsil edildiği yılın kâr ve zarar hesabına kâr sütununa kaydedilmek lâzımdır.

Bu hükme binaen, bir alacağın meşkûk kalacak halini alması için, tahsili lâzımgeldiği tarihten itibaren iki sene geçmiş olması icap eder. Bu müddetin geçmesinden sonra ticarethane bu suretle meşkûk alacak mahiyeti almış olan mebalîği meşkûk alacak hesabına nakleder. Bilânçonun tanzimi zamanında, bu alacaktan tamamının veya bir kısmının, imha edilmek üzere, kâr ve zarar hesabına nakline kanun cevaz vermektedir. Şu şartla ki, müteakip senede veya senelerde, bu suretle imha olunan alacaktan tahsilât vâkî olursa bunun üçte birinin kâr ve zarar hesabının kâr kısmına ithali kanunun emri iktizasındandır.

DÜYUNAT KISMI

İ) Sermaye:

Bilânçonun düyunat kısmında sermaye hesabının bulunması esastır. Sermaye hesabı bulunmayan bilânço kabul olunmaz. Kanunun 12 inci maddesinin 2 numarasının (A) fıkrası sermayeyi şöyle tarif ediyor: Sermaye teşebbüs sahibinin ticaret sicilline kaydettirdiği miktar ile; sonradan vergisi verilmiş kazancından veya sair surette sermayesine ilâve ettiği kıymetlerdir. Kanunun ibaresindeki (vergisi verilmiş kazancından) hükmü mühimdir. Bu hükme göre, bir ticarethane temettüünden veya ihtiyat akçesinden bir kısmını sermayesine ilâve edebilmek için evvelâ bunun kazanç vergisini vermiş olması icap eder. Aksi takdirde ilâve olunan fark, vergiye tâbi tutulacak kazanç miktarına ilâve edi-

lir. Kanun eshamlı şirketlerde, hisse senetleri bedelinden tahsil edilmiş olan miktarı sermaye olarak kabul eylemektedir. Binaenaleyh bu kabil şirketlerde, sermaye hisse senetleri üzerinde yazılı kıymetler değil, hissedarlardan tahsil edilmiş olan mebalığden ibaret olur.

II) İhtiyat akçesi:

Kanun, tescil edilmiş sermayenin (şirketlerde hissedarlar tarafından tediye edilmiş sermayenin) dörtte birine balığ oluncıya kadar safî kârdan % 5 ihtiyat akçesi ayrılmasını kabul eylemektedir. Ayrılacak ihtiyat akçeleri yekûnu bu hesaba göre dörtte birden fazlaya balığ olursa dörtte birden fazlası verginin hesabında safî kâra ilâve edilmek lâzımgelir. Şukadar ki kanunun muvakkat beşinci maddesi, yeni kanunun neşri tarihine kadar ihtiyata alınmış olan paraların sermayeye nisbeti ne olursa olsun dağıtma veya sermayeye ilâve ve tasfiye yapılmadıkça vergiye tâbi tutulmaz hükmünü de muhtevidir. Dörtte bir hududu, adi ve fevkalâde ihtiyat akçelerinin yekûnunu ifade eder.

Esas mukavelenameleri Hükûmetçe tasdik edilen şirketler, mukavelenamelerinde yazılı had dahilinde ihtiyat akçesini bilânçolarının düyunat kısmına geçirebilirler. Şukadar ki, ihtiyat akçeleri yekûnu tediye edilmiş olan sermayenin dörtte birini geçerse, fazlası safî kâra ilâve edilir.

III)Provizyon:

Kanunun 12 inci maddesinin 2 numarasının D fıkrasında; bankalar için, ihtiyat akçelerinden maada provizyon ayırmaları kabul olunmaktadır. İhtiyat akçeleri ile provizyon (karşılık), mahiyetleri itibarile birbirinden ayırdır. Provizyon ekseriyetle muhtemel zarara karşı ayrılacak bir para demektir. Günün İktisadî vaziyetleri nazarı dikkate alınarak bankalara bu yolda bir salâhiyet vermektedir. Meselâ meşkûk alacaklardan bir kısmının tahsil edilmemesi muhakkak görülür, fakat hakikî miktar tayin edilemez, meşkûk alacakların heyeti umumiyesi bilânçonun (mevcu-

dat ve matlubat)ı meyanında gösterilir, ve buna mukabil düyunat kısmında bir karşılık ayrılır.

Fıkrai kanuniyeye göre,

Heyeti umumiyeleleri Türkiyede toplanan ve Türkiyede kazanç dağıtan bankaların tediye edilmiş sermayelerinin % 50 sine ve heyeti umumiyeleleri Türkiyede toplanmayan ve Türkiyede kazanç dağıtmayan bankaların da Türkiyede sicilli ticarete tescil ettirdikleri veya Türkiyedeki işlerine tahsis eyledikleri sermayenin % 20 sine balığ oluncuya kadar muhtemel zarara karşılık olmak üzere kârlarından, ihtiyat akçelerinden maada, provizyon ayırmaları caizdir. Bu bir emri kanunî olmayıp bankalara verilen salâhiyettir. Bu yolda bir salâhiyetin istimali için heyeti umumiyeleler ister Türkiyede, ister Türkiye haricinde toplansın, heyeti umumiyelelerce verilmiş bir karar olmak lâzım ve tabiidir.

IV) Tahvilât:

Şirketlerin ticaret kanunu mucibince, çıkaracakları tahvilât, üzerlerinde yazılı kıymetlerle bilânçoda gösterilir. Bu tahvilât ticaret yılı içinde üzerinde yazılı kıymetlerden eksik veya fazla kıymetlerle imha edilmiş ise, aradaki fark lehe veya aleyhe olmasına göre kâr ve zarar hesabının matlûp veya zimmetine kaydolunur.

V) Borçlar:

Borçlar faslı altında, bütün borç senetleri dahildir. Bu borç senetlerinin, kıymet mukabili olması şarttır, muvazaa senetlerinin bilânçoda yeri yoktur. Kanunun 12 inci maddesinin 2 numarasının C fıkrasında, kıymet mukabili olan bütün borç senetlerinin, üzerinde yazılı kıymetlerle bilânço'ya yazılacağı tasrih kılınmıştır.

Ecnebi paralarile yazılmış olan borç senetleri ile hesabı cari borçları, bilânço tanzimi günündeki borsa fiatları üzerinden kayıt ve yazılı kıymetle borsa kıymeti arasında fark varsa bu farkın lehe veya aleyhe olmasına göre kâr ve zarar hesabının matlûp veya zimmetine geçirilmesi lâzım-

gelir. Borsada fiatı olmıyan ecnebi paraları, müesseseye Türk paralarile mal olduğu fiat üzerinden kaydedilir.

Kanunun 12 inci maddesinin 2 numarasının C fıkrasında, kanun veya şirketlerin umumî heyetleri kararile kıymetleri indirilmiş olan borç senetlerinin, indirildikleri kıymet üzerinden kaydolunacağı mevzuubahistir. Bu hüküm, mevcut bir tatbikata değil, tasavvur olunan bir ihtimale binaen kanuna konulmuş olmak icap eder. Şayet bu yolda bir hâdise olursa, tatbikat bu dairede cereyan edecektir.

Bilançoda görünen kâr veya zarar hesabı,

Bir bilânçonun muvazenesinin teminininden evvel, (mevcudat ve matlûbat) kısımile (düyunat) kısmı arasında görülen fark (kâr ve zarar) hesabının matlûbile zimmeti arasındaki farka müsavi olmalıdır. Filhakika bilânço ile kâr ve zarar hesabı, aynı hesap vaziyetini ayrı ayrı noktadan beyan eden vesikalar olup, her ikisi de, müessesenin sene sonunda vasıl olduğu neticeyi gösterirler.

Bilançoda eğer (mevcudat ve matlûbat) kısmı yekûnu, (düyunat) kısmı yekûnundan fazla olursa, müessese bu fark kadar kârda ve aksi halde yani düyunat kısmı yekûnu mevcudat ve matlûbat kısmı yekûnundan fazla olursa, müessesenin bu fark kadar zararda olduğu anlaşılır.

Nazım hesaplar:

Ticarî bilânçolarda, mevcudat ve matlûbat kısmı ile (düyunat) kısmında nazım hesaplar unvanı altında karşılıklı ve usulü muhasebe icabı açılmış ve her iki kısımdaki yekûnları yekdiğerine müsavi hesaplar mevcuttur. Nazım hesapların bilânçonun tarafeyninde yazılı rakamları hakikî bir kıymet ifade etmediğinden ve malî bilânçonun tanziminde, kazanç kanunu hükümleri dairesinde hakikî kametlerin bilânçoda ne suretle kayıt ve irae edileceği beyan edildiğinden ticarî bilânçodan çıkarılacak malî bilânçolarda bu yolda nazım hesapların gösterilmesine sebep ve mahal yoktur.

2) Kâr ve zarar hesabı cetveli

Kanunu 11 inci maddesi mucibince beyannameye kâr ve zarar hesap cetvelinin de merbut olması lâzımgelir. Kâr ve zarar hesap cetvelinde kâr sütunu (matlûp sütunu), müessesenin defterikebirindeki hesabatından kârla kapanan hesapların her birinden hasıl olan gayrisafî kazançları hesap itibarile yekunen ihtiva edecek ve zarar sütunu da (zimmet sütunu), zararla kapanan hesabattan mütevellit zararlarla, masarifi umumiye ve amortismanı muhtevi bulunacaktır.

Kâr ve zarar hesap cetvelinde, aşağıda yazılı tasnife riayet olunmak muvafıktır. Cetvelin,

Zimmet kısmında;

A) Umumî masraflar (ücretler, maaşlar ve teferruatı, sigorta, tenvir ve teshin, vergiler ve saire)

B) Satış masarifi (komüsyon ve seyahat masrafları, ambalaj, ilânat, akçe farkı ve saire gibi)

C.)Amortisman (kanunen amortismanı kabul edilen kıymetlere taallûk etmek şartile)

Ç) Muhtelif zararlar (faiz, iskonto, gayri kabili tahsil matlûbat, meşkûk alacaklar, ve sair müteferrik masraflar)

Matlûp kısmında:

A) Satış üzerinde hasıl olan kârlar,

B) Muhtelif kârlar (faiz ve diğer menfaatlar) gösterilir.

Kazanç Vergisi Kanununun 13 üncü maddesi, vergi tahakkuk dairesine verilecek kâr ve zarar hesap cetvelinde zarar kısmına geçirilmesinde veya ne suretle geçirileceğinde tereddüdü mucip olacak masraflar tadat ve tasrih eylememektedir. Bunların haricinde kalıpta kabul edilmeyecek olan masraflar, nizamnamede beyan edilecektir. Filhakika,

Yeni kanunun gerek Hükümet ve gerek İktisat, Maliye ve Bütçe encümenlerinden geçen projesinde, kâr ve zarar hesap cetveline girecek veya girmeyecek masrafların tadadı ciheti iltizam edilmiş iken lâyihanın Heyeti Umumiyye sev-

kinden evvel Dahiliye - Adliye Muhtelit Encümende yapılan son müzakeresinde, kâr ve zarar cetvelinin zarar kısmına girebilecek olan masrafların tadadile iktifa ve bu tadat haricinde kalanların zarar kısmında kabul olunmayacağı tasrih kılınmıştır. Dahiliye - Adliye Encümeninin mazbatasında bu cihet şöylece ifade edilmektedir. «Beyannameye tâbi mükelleflerde, kâr ve zarar hesabına ait cetvelin tanziminde, kâr hesabına ve zarar hesabına girecek ve girmeyecek hesapların iki ayrı gurup halinde sayılmasında mahzur görüldüğünden bu cetvelin tanziminde nazarı dikkate alınacak hususat toplu olarak bir arada yazılmış ve bu yazılanlar haricinde ve ezcümle ticaret kanunu mucibince şirketler hakkında kabul olunan istisnâî hal haricinde kalan geçmiş seneye ait zararların kabul edilmeyeceğinin tadadı gibi hususat nizamnameye bırakılmıştır.» Bu nizamname yapıncaya kadar tatbikat, aşağıda yazılı hükümler dairesinde cereyan edecektir.

Kâr ve zarar hesabı cetveline dahil olacak zararları, kanunun 13 üncü maddesindeki tasrihata ve encümenler mazbatalarına göre tetkik edelim.

1 — Umumî masraflar:

Umumî masraflar müessesenin senelik cirosu ile alâkadar olmıyan ve aşağı yukarı sabit kalan masraflara taallûk eder. Maaşlar, ücretler, sigorta, kira, muhabere, ilân, tamir, tenvir, teshin ve saire umumî masraflar meyanına dahildir.

Kanun, ticarethane veya müessese kira ile tutulmuş ise kirayı, kira ile tutulmuş olmayıpta bina da müessese veya ticarethane sahibinin malı ise bu takdirde bu binaya ait vergiyi veya kiraya verildiği takdirde getireceği kirayı masraf olarak kabul eylemektedir.

Sinaî müesseselerde bizzat fabrikada istihdam olunan memurlar ve müstahdemlerin maaşları ve ücretleri, fabrikanın kirası, tenvir, teshin ve sair masraflar, fabrikanın sarfettiği mahrukat, kuvvei muharrike bedeli ve sair imalât hesabına dahil olan masraflar, kâr ve zarar hesabının zimmet kısmında işletme masrafları olarak görülür.

Kanun umumî masraflar meyanına girecek kira hakkında hususî bir hükmü ihtiva eylemektedir. Müessese ve ticarethane eğer isticar edilmiş ise bu takdirde kira bedeli masraflar meyanına dahil olur. Müessese ve ticarethane eğer müessese ve ticarethane sahibinin tasarrufu altında ise bu takdirde kanun mükellefi muhayyer bırakmaktadır; mükellef isterse o bina için tediye ettiği vergileri masraf olarak kaydedecek veyahut o bina kiraya verildiği takdirde gireceği kira bedeli kadar bir meblâğı masraf meyanına geçirebilecektir.

2 — Satış masrafları:

Bu masraflar satış için yapılan ve senelik satış miktarile mütenasiben artan eksilen bilumum masrafları ihtiva eder. Müessesenin emtia satmak için dolaşan seyyar memur ve müstahdemlerle vekilleri ve müesseselerine verilen maaşlar, ücretler ve aidat, seyahat masrafları, emtianın ambalajı ve şevki için yapılan masarif ve saire bu hesaba girer.

Kanunun 13 üncü maddesinin B fıkrasındaki ticaret ve mesleğe ait işler için yapılacak seyahat masrafları hakkında Adliye - Dahiliye Muhtelit Encümeni mazbatasında «seyahat masrafları içinde mükellefin yol parasından maada, seyahatin tabîi masraflarından sayılan otel, lokanta, hamal ve araba ve mümasili masrafların dahil bulunduğu» beyan edilmektedir. Mümasili masraflardan maksat ticarî muamelelere taallük eden masraflar olup eğlence masrafları buraya girmez.

3 — Amortisman:

Kanunun 13 üncü maddesinin E fıkrası amortismanı tahsis edilmiştir. Bu maddeye göre:

A)	Binalarda	%	4
B)	Fabrika binalarında	%	6
C)	Makineler ve alât ve edevatı	%	8
Ç)	Deniz nakliye vasıtalarında:		
1	— 300 tondan yukarı olanlarda	%	5
2	— 300 ton ve 300 tondan aşağı olanlarda	%	10

D) Bütün kara nakliye vasıtalarında % 25

Nisbetinde senevi amortisman kabul olunur.

Gayri menkûl için amortisman payı kâr ve zarar hesabına zarar geçirildiği takdirde ayrıca kira kabul olunmaz.

İmtiyazlı anonim şirketlerde, tesisatın imtiyaz müddetinin sonunda bedelsiz olarak Devlet veya Devletçe tensip olunan bir teşekküle intikali imtiyaznamesi icabından bulunduğu ve imtiyaz veya esas mukavelenamesinde sermayenin itfası için senelik muayyen bir miktar ayrılması gösterilmiş olduğu takdirde kabul olunur. Bu halde, başkaca amortisman nazarı itibare alınmaz.

Kanunun kabul eylediği bu amortismanlardan maada - anonim şirketlere ait ilk tesisat masrafları hariç olmak üzere - amortisman kabul olunmaz. Mobilya amortismanı ancak, kanunun 15 inci maddesinin C fıkrasında yazılı vaziyete münhasırdır.

4 — Muhtelif zararlar:

Bu kısma dahil olacak ve olmayacak masraflar aşağıda gösterilmiştir:

A) Kanun sermaye için faiz kabul eylemektedir. Kollektif şirketlerde azanın, komandit şirketlerde komandit azaların veya bunların usul ve furuu ile karı veya kocanın şirkete ikraz edecekleri para, sermaye sayılır. Binaenaleyh bunlar için de faiz kabul olunmaz.

B) Geçmiş seneye ait zararlar kabul olunmaz. Şukadar ki Ticaret Kanununun 463 üncü maddesi mucibince, şirketlerin zararları tasfiye olunmadıkça temettü tevzi olunamayacağından kanunun 13 üncü maddesinin I fıkrasında Ticaret Kanunu hükmüne göre şirketlerin geçmiş seneye ait zararlarından kapatılmıyan kısmı karşılamak için kârdan tefrik yapılması kabul olunmuştur.

C) Meşkûk alacakların zarar meyanına kaydı kabul olunmuştur. Meşkûk alacakların ne olduğu kanunun 12 inci maddesinin 1 numarasının D fıkrasında tasrih kılınmış ve yukarıda bilânço bahsinde buna dair izahat verilmiştir.

C) İlâma veya borç ödemekten aciz vesikasına müstenit olarak tahsili kabil olmyan alacaklar kanunun 13 üncü maddesinin Ç fıkrası mucibince kabul olunur,

D) Sigorta şirketlerinde, bilânçonun tanzimi zamanında tesviyesi derdest olan tazminat karşılığı kanunun 13 üncü maddesinin D fıkrası mucibince kabul olunur.

E) İlane ve teberrular masraf olarak kabul olunmaz. Şukadar ki menafii umumiyeye hadim cemiyetlere makbuz mukabilinde verilen ianelerle teberrular kanunun 13 üncü maddesinin F fıkrası mucibince kabul edilir.

F) Bir müessese veya ticarethanenin memur ve müstahdemlerine verdiği tekaüt maaşları masraf olarak kabul edilmez. Şukadar ki kanunun 13 üncü maddesinin G fıkrası mucibince müstahdemler gibi vergiye tâbi tutulmak şartile müessesenin eski memurlarına verilen tekaüt maaş ve ücretleri masraf meyanında kabul edilir. Müstahdemler için verilen sigorta bedelleri de aynı surette ve kanunun 13 üncü maddesinin H fıkrası mucibince zarar meyanında gösterilebilir.

G) Alelûmum para cezaları; ticarî teşebbüs sahibi ve efradı ailesi tarafından ticaretleri mevzuuna dahil mevattan aynen veya nakten istifa olunan ihtiyaçları ticarî muamele ve faaliyetlerinden mütevellit olmıyarak münhasıran şahsa taallûk eden tazminat kâr ve zarar hesabının zarar kısmında gösterilecek olursa kabul olunmaz.

Masrafın tevsik edilmiş olması lâzımgelir. Kanunun 13 üncü maddesinin son fıkrasına göre masarîfın tevsiki faturalar, ticarî muhabere evrakı ve ticarettde kullanılan sair evrak ile olur. Tevsiki mutat olmıyan müteferrik masraflar için (kahve parası, süpürge, kova ve emsali, hamaliye, araba, otomobil ücretleri gibi) vesika aranmaz.

Merkezleri ecnebi memleketlerde olan müesseselere ait hususî hükümler

Kanunun 13 üncü maddesi, kâr ve zarar hesabının za-

rar sütununa geçirilecek masrafların beyan ve tavrızi sırasında merkezleri ecnebi memleketlerde bulunan müesseseler hakkında, umumî hükümlere ilâveten hususî bazı hükümler de vazeylemektedir. Bu hükümlere göre:

1 — İstikraz edilecek paranın faiz ve komisyonu

A) Ana merkezleri ecnebi memleketlerde bulunan şirket ve müesseselerin münhasıran Türkiyede çalışan şube veya teşekkülleri için, bu şube ve teşekküllerin ticaret sicilline tescil ettirilmiş olan sermayelerinden başka, bu sermayenin iki misline kadar istikraz edecekleri paranın faiz ve komisyonun kâr ve zarar hesabının zarar sütununa kay dokunabilir. İstikraz münhasıran Türkiye şube ve teşekkülüne ait bulunduğunun ticarî evrak ve muhaberat ile tevsiki lâzımdır.

B) Eğer istikraz ana merkezi tarafından Türkiyede veya Türkiye dışında bulunan bütün şube veya teşekküller için yapılmış ise, bu istikraza ait faizden ana merkezin tesviye edilmiş sermayesine nazaran, Türkiye şube veya teşekkülünün tescil edilmiş sermayesine isabet edecek miktarı, kâr ve zarar hesabının zarar sütununda gösterilebilir.

Yukarıda gerek A gerek B fıkrasında kabul edilecek faiz miktarı yüzde beşi ve komisyon miktarı da Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının yaptığı muameleler dolayısıyla vermekte olduğu komisyon vasatî haddini tecavüz edemez.

Merkez Bankasının vermekte olduğu komisyon vasatî haddi başkaca bildirilecektir.

2) Kredi hesabı carileri:

Ana merkezi ecnebi memlekette bulunan şube ve teşekküllerin merkezlerde olan kredi hesabı Carilerinin faiz ve komisyonu, merkez ile Türkiye şube veya teşekkülleri arasında karşılıklı ve aynı miktarda olmak ve faiz ile komisyon tutarı Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası iskonto haddini tecavüz etmemek şartile kâr ve zarar hesabının

zarar sütununda gösterilmesi caizdir. Merkez Bankasının iskonto haddi, Bankanın her hafta neşrolunan vaziyeti hesabiyelerinde yazılıdır.

3) Ana merkezin umumî masraflarına iştirak hali;

Ana merkezleri ecnebi memleketlerde bulunan şirket ve müesseselerin Türkiyede çalışan şube ve teşekküllerinin, ana merkezin umumî masraflarına iştirak için kârlarından ayıracakları miktar kabul olunur; şu şartla ki şube veya teşekküle isabet eden hissenin, ana merkezin tasviye edilmiş sermayesi yekûnu ile Türkiye şube veya teşekkülünün tescil edilmiş sermayesi arasında mütenasiben ayrılmış olduğunun tevsik edilmesi şarttır.

4) Zarara iştirak hali;

Türkiyede çalışan ecnebi şube veya teşekküllerin ecnebi memlekette bulunan ana merkezin zararını kapatmak üzere kârlarından hisse ayırmaları ve bunları umumî masrafları meyanında göstermeleri kabul olunmaz.

Hesaplarını bir merkezde toplıyan müesseseler:

Kanunun 10 uncu maddesine göre, şubelerini yıllık hesaplarını ve bilânçolarını bir merkezde toplıyan teşebbüsât erbabı ve müesseseler, yalnız bir beyanname ve bilânço ve kâr ve zarar hesabının cetvelini tanzim ederek bunları, bütün muamelelerinin toplandığı mahallin varidat dairesine verebilirler. Bu takdirde şubeler, kazanç beyannamelerinin mensup oldukları müesseselerin idare merkezi tarafından verileceği hakkında, bir ihbarname tanzim ve merkezlerine gönderdikleri hesap hulâsalarının suretlerini bu ihbarnameye bağliyerek bulundukları mahallin Varidat dairesine beyanname verilmesi zamanında, makbuz mukabilinde, vermeğe mecburdurlar.

Kanunun bu hükmü şubelere taallûk etmektedir. Şube-

den maksut olan esasen muhasebesi olupta, beyannamelerin bir merkezden verilmesi icap eden müesseselerdir. Satış mağazası vaziyetinde olupta muhasebesi bulunmayan cüzülerin merkezlerine gönderdikleri hesap, faturalar ve satış bordrolarından ve masarif cetvellerinden ibaret kalacağından bu kabil hâdiselerde aranacak hesapta, merkeze gönderilen cetvellerden ibaret bulunacağı aşîkârdır. Muhasebesi olan şubelerde ise, mahallî varidat dairesine verilecek hesap hulâsaları, muhasebeye müsteniden tanzim olunan ve merkeze gönderilen hesapların aynı olması şarttır.

Hesaplarını merkezlerinde toplıyan bu gibi şubeler ve mağazalar, ticaret kanunun mucibince tutulacak defterlerle defteri kebir yerine yalnız (kazanç muamele defteri) tutmakla iktifa edebilir. Kazanç muamele defterlerinin şekli başkaca bildirilecektir,

Kanunun 99 uncu maddesine nazaran, şubelerinin yıllık hesaplarını bir merkezde toplıyan mükellefler. Kazançlarının her şubeye düşen miktarını beyannamelerinde ayrıca meşruhat şeklinde gösterirler. Şubelerinin bulundukları yerlerin mahallî idarelerine ait vergi hisseleri bu miktarlara göre hesap Ve tahsillerini müteakip alâkadarı dairelere tevzi olunur. Bu tevziatın nakit muhasiplerinin hesaplarında ne suretle irae ve muamelâtı kaydiyenin ne tarzda icra edileceği başkaca tebliğ olunacaktır.

Malî bilânçolar üzerinde yapılacak tetkikat, (safî kazançları üzerinden vergiye tâbi tutulacak mükellefler hakkındaki talimatname) de yazılı esaslar dairesinde idare ve temin olunacaktır.

Kâfi nüshası gönderilen bu umumî tebliğden mülhakata da irsali tavsiye olunur.

Maliye Vekâletinden:

Öz:

Şirketlerin kazanç vergilerinin sureti tarh ve tahsili H

Muhtelif şirketlerin kazanç vergilerinin ne suretle tarh ve tahsil olunacağına bazı mahaller maliye memurlarınca tereddüt edilmekte olduğu anlaşıldığından keyfiyet aşağıda tavzih olunmuştur.

Kazanç vergisine tabiiyet noktasından şirketleri iki kısma ayırmak icap eder:

1 - Safi kazançlarını beyanname ile bildirmeğe mecbur olanlar.

2 - İşgal ettikleri mahallerin gayrisafî iratları üzerinden vergiye tâbi tutulanlar.

1 - Birinci kısma dahil olan şirketlerin hangileri olduğu kanunun 6 inci maddesinde beyan edilmiştir. Bu madde hükmüne göre:

A) Merkezleri Türkiyede bulunan anonim, komandit, limitet ve kazanç dağıtan kooperatif şirketler ve bunların şubeleri,

B) Merkezleri ecnebi memlekette bulunan, yukarıda sayılı şirketlerin Türkiyedeki şubeleri kazançlarını beyanname ile bildirmeğe mecburdurlar.

Kanunun 9 uncu maddesi kazanç beyannamelerinin her malî yıldan önce gelen mart ayı ve eshamlı şirketlerde nisan ayı içinde verileceğini göstermiştir. Bu şirketlerden hangilerinin eshamlı ve hangilerinin eshamsız olduğu hakkında (7) numaralı umumî tebliğde izahat verildiğinden burada tekrarına lüzum görülmemiştir.

Bunlardan anonim, eshamlı komandit ve eshamlı kooperatif şirketler nisan ayı ve limitet, adi komandit ve eshamsız kooperatif şirketlerde mart ayı zarfında geçmiş takvim yılı muamelâtından mütevellit kazançlarını bir beyanname ile alâkalı varidat idaresine bildirmeğe ve beyannamele-

rine kanunun 11 inci maddesi mucibince bilânçolarile kâru zarar hesabı cetvellerini rapetmeğe mecburdurlar. Beyanname, bilanço ve kâru zarar hesaplarının ne suretle tanzim olunacağı (12) numaralı umumî tebliğde tafsilen izah edilmiştir.

Kanun, 4 üncü maddesinin 2 numarasının B fıkrasında anonim, eshamlı ve eshamsız komandit ve limitet şirketlerde verginin, bu şirketlerin hükmi şahsiyetlerinden aranacağını ve (C) fıkrasında Türkiyede yerleşmiş ecnebi müesseselerin vergileri, bunlar şube halinde ise müdürleri, değilse salahiyetli mümessilleri namına tarholunacağını tasrih etmiştir.

Binaenaleyh bu şirketlerin vergileri, merkezleri Türkiyede ise hükmi şahsiyetleri namına ve merkezleri ecnebi memleketlerde ise Türkiye şubelerinin müdürleri namına tarholunur.

Vergilerinin sureti tarhı noktasından bu şirketler, diğer beyannameye tâbi mükellefler arasında kanun bir fark ihdas etmemiştir; yalnız (7) numaralı umumî tebliğde de izah edildiği üzere eshamlı şirketler safi kazançları üzerinden % 11 nisbetinde vergiye tâbi tutuldukları halde, eshamsız şirketler, diğer ticarî ve sınai teşebbüsler erbabı gibi müterakki nisbette vergi ile teklif edilmişlerdir.

Yeni kanun bu noktada, eski kanuna nazaran mühim bir fark vücuda getirmiştir:

Malûm olduğu üzere eski kanunda, eshamlı şirketlerin vergisi safi kârın heyeti mecmuası üzerinden değil, şirketin nizamname ve bilânçoları mucibince her hisseye isabet ve tevzii takarrür eden miktarlar üzerinden tarhedileceği gösterilmekte idi. Yeni kanun, 31 inci maddesile merkezleri içerek Türkiyede bulunsun, gerek ecnebi memleketlerde olsun, eshamlı şirketleri sureti umumiyyede safi kârları üzerinden % 11 nisbetinde vergiye tâbi tutmuştur. Eski kanun zamanında, eshamlı şirketlere vergi tarhedilebilmesi için, şirket nizamname ve bilânçosu mucibince her hissedara bir temettü tevzi edilmesi takarrür etmiş bulunmak lâzımgeliyordu. Eğer şirket safi kârlarından hissedarlara temettü dağılmıya-

rak, bu kârın heyeti mecmuasını ihtiyata nakletmeğe karar vermiş ise bundan vergi alınamıyordu.

Yeni kanun 31 inci maddesile bu usulü kaldırmış ve eshamlı şirketlerde, bir takvim yılı muamelâtından hasıl olan safî kârın, ister hissedarlara tevzi edilsin, isterse tamamı ihtiyata alınsın, % 11 nisbetinde vergiye tâbi bulunacağını tasrih eylemiştir.

Eshamsız şirketlere gelince, bunlar da kanunun 32 inci maddesi mucibince safî kârlar üzerinden müterakki nisbette vergiye tâbidirler. Bu şirketlerin safî kârı hissedarlara tevzi edip etmemeleri, vergi tarhı noktasından haizi ehemmiyet değildir.

Varidat İdareleri, kanunun 39 uncu maddesi mucibince, kendilerine tevdi olunan beyanname ve bilânçolarda yazılı safî kâr miktarına göre, 31 ve 32 inci maddelerde gösterilen nisbetler dairesinde tarhı icap eden vergileri hesap ve beyannameye müstenit ilk tarhiyat olduğunu zikrederek ihbarname ile şirketlere tebliğ ederler; vergi şirketlerin safî kârı üzerine mevzu olduğundan, nisbetlerin tatbikinde bittabi safî kârın heyeti mecmuası nazarı dikkate alınmak icap eder.

Verilen beyanname ve bilânçolarla kârı zarar hesap cetvelleri muhteviyatı kanunun 41-45 inci maddelerinde münderiç ahkâma tevfikân tetkik ve sıhhati tebeyyün ettirilir.

Kanun verginin tahsiline taallûk eden yedinci babının 73 üncü maddesinde tahakkuk ettirilen vergilerin biri haziran diğeri birinci kânun aylarında olmak üzere iki taksitte tahsil olunacağını ve 75 inci maddesinin son fıkrasında da beyannameye müstenit ilk taharriyatta taksit müddetlerinin girmesile tahsilin başlayacağını göstermiştir. Ancak anonim, eshamlı komandit, kazanç dağıtan kooperatif ve limitet şirketlerin vergileri hakkında 74 üncü madde ile hususî hüküm konulmuştur; hüküm şudur:

«Anonim, eshamlı komandit ve kazanç dağıtan kooperatif ve limitet şirketlerde, her hisseye düşen vergi, hissedarlara tevzi sırasında mahsup edilmek üzere bilânçonun heyeti umumiyyede tasdikini müteakip bu şirketlerce hesap

edilerek haziran ayı içinde şirketlerin bağlı oldukları varidat dairesine bildirilir ve aynı günde tediye olunur.»

Kanunun bu maddesindeki «her hisseye düşen vergi» kaydından, yukarıda izah edildiği şekilde şirketlerin hükmi şahsiyeti namına tarh ve ihbarname ile tebliğ olunan vergiden her hisseye isabet eden miktar anlaşılmalıdır.

Bu şirketlerde, diğer mükellefler gibi, kendilerine tarh olunan vergiye kanunun 61 inci maddesi hükmü dairesinde itiraz etmek hakkını haiz bulunduklarından itirazları haziran içinde tetkiki itiraz komisyon kararına iktiran ederek vergileri vâcibülifa bir halde gelmiş ise, bu suretle tahakkuk eden vergilerin eğer itirazları henüz neticelenmemiş ise ilk tarhiyat olarak kendilerine ihbarname ile tebliğ edilen miktarın, her hisseye isabet edenleri haziran içinde alâkalı varidat idaresine bildirilerek aynı günde tediye edilmesi iktiza eder. Şirketlerin vergilerinin tahsili için hususî hüküm kabul edilmiş olduğundan bu vergiler için taksit kaydı cari değildir.

Adi komandit şirketlerin vergilerinde tahsil için hususî hüküm konulmadığından, bu şirketlerin vergileri umumî hükümler dairesinde ve taksit zamanlarında tahsil edilmek icap eder.

2 — Gayrisafi iratları üzerinden vergiye tâbi olan şirketler :

Bunlar, kanunun 4 üncü maddesindeki hükme nazaran hususî ve adi şirketlerle kollektif şirketlerdir. Bu şirketlerin mahiyetleri hakkında (7) numaralı umumî tebliğde izahat verilmiştir. Kanun, bunları vergiye tabiiyet noktasında, ferdi teşebbüslerden ayırmamış ve kazançlarını beyanname ile bildirmeğe mecbur olanlar arasına almamıştır. Binaenaleyh bunların vergileri, 17 inci madde mucibince tayin olunacak gayrisafi iratları üzerinden iştigallerinin nev'i itibarile 34 üncü maddede dahil olacakları fıkırada yazılı nisbetlere göre hesap ve 46 inci madde mucibince ihbarname ile tebliğ olunur.

Dördüncü maddedeki umumî hükme göre, hususî ve adi şirketlerin vergileri, bunları idare eden şahıs namına, kollektif şirketlerde ise şirket mukavelenamesile tayin olu-

nan müdür namına, mukavelenamede müdür tayin kılınmamış ise filen idare eden namına tahakkuk ettirilir.

Bu şirketlerin, beyanname vermeği tercih etmeleri halinde haklarında 47 inci madde ahkâmı tatbik olunur. Bu takdirde bunların da ihbarı takip eden sene martında beyanname vermeleri ve buna bilanço ve kârü zarar hesap cetvelini raptetmeleri mecburî olur.

Kanunun dördüncü maddesi, beyanname vermeği tercih eden kollektif şirketlerde her şirketin hissesi ayrı ayrı vergiye tâbi tutulacağını göstermiştir. Binaenaleyh bu şirketlerin, beyannamelerinde safî kârdan her şerikin hissesine isabet eden miktarını da ayrıca göstermeleri ve ledelhace bunu şirket mukavelenamesile de tevsik etmeleri şarttır.

Bu şirketlerde vergi müterakki nisbet üzerinden hesap ve nisbetler safî kârın heyeti umumiyesine tatbik edilecekse de, dördüncü maddenin 2 numarasının (A) fıkrası hükmü mucibince kollektif şirketlerde vergi nisbetinin her şerike isabet eden hisselere tatbik olunması lâzımgelir.

Kanunda bu şirketlere tarholunan vergilerin tahsili için hususî bir hüküm konulmamış olduğundan, bunlar namına matruh vergilerin, umumî hükümler dairesinde, her taksite isabet eden miktarı taksit zamanlarında alelusul tahsil olunmak icap eder.

Bu dairede muamele ifası ve kâfi nüshalarının mülhakata da irsali temenni olunur.

Maliye Vekâletinden:

2395 numaralı Kazanç Vergisi Kanunu hakkındaki (1) numaralı ve 1/4/1934 tarihli umumî tebliğ [*] zeyildir: 2395 numaralı Kazanç Vergisi Kanununun muvakat üçüncü maddesinde, 1934 malî yılı vergileri için bu kanunun tarh ve tahakkuka ait hükümleri neşrini müteakip tatbik olunacağı zikredildikten sonra, bu kanun hükümlerine göre

* 1 numaralı umumî tebliğ 1-5-1934 tarih ve 2689 sayılı Resmi Gazetedir.

işgal edilen mahallerin gayrisafi iratları vergilerine matrah ittihaaz olunan mükellefler ile mütedavil sermaye üzerine iş yapanlardan ikraz ve istikraz, ve banka muamelelerde iştigal edenler ve kambiyo ve nukut ve mücevherat üzerine iş yapanların ve eczacıların vergileri bu kanun dairesinde gayrisafi irat üzerinden yeniden tarholunur. denilmiştir.

Şu suretle bu madde ile iki esaslı hüküm vazedilmiş bulunmaktadır.

1) 2395 numaralı kanun, 101 inci maddesi mucibince 1 haziran 1934 tarihinde mer'iyet mevkiine gireceği halde 1934 mali yılı vergileri için tarh ve tahakkuka ait hükümleri (yani muvakkat tarhiyat, resen tarhiyat, beyannamelerin sureti tetkiki, beyannameliiler haricinde kalan mukim ve seyyar mükelleflerde vergi matrahı, bunun sureti tayini, tebligat itirazat, tetkiki itirazat velhasıl verginin kabili tahsil bir hale getirinciye kadar geçireceği safhalar ve kanunî muameleler) nesrini müteakip tatbik olunacaktır.

2) 2395 numaralı kanun hükümlerine göre işgal ettikleri mahallerin gayrisafi iratları üzerinden vergiye tâbi tutulacak mükellefler (yani kanunun 6 ve 7 ve 8 inci maddeleri haricinde kalan mukim mükellefler) ile mütedavil sermaye üzerine iş yapanlardan ikraz ve istikraz ve banka muamelelerde iştigal edenler ve kambiyo ve nukut ve mücevherat üzerine iş yapanların ve eczacıların vergileri, bu kanun hükümleri dairesinde yeniden tarholunacaktır.

Mütedavil sermaye üzerine iş yapan ticaret erbabı pek kesir ve mütenevvi olduğu halde kanun bunlardan yalnız ikraz ve istikraz ve banka muamelelerde iştigal edenlerle kambiyo ve nukut ve mücevherat üzerine iş yapanları ve eczacıları bu hükme tâbi tutmuştur. Ancak (I) numaralı umumî tebliğin esnayı tabında (mütedavil sermaye üzerine iş yapanlardan), ibaresi (mütedavil sermaye üzerine iş yapanların) şeklinde hatalı olarak basılmış ve fakat, anlaşılması pek kolay olan bu tabı hatasının umumî tebliğin II işaretli bendinin (B) fıkrasındaki izahatla da keyfiyet anlaşılabilceğinden tashihine lüzum görölmemişti.

Halbuki bazı mahallerde, kanunun 3 üncü muvakkat maddesi sarahatine mugayir olarak, mütedavil sermaye üze

rine iş yapanların, nev'i iştigal ve ticaretleri her ne olursa olsun ve işgal ettikleri mahallerin gayrisafî iratları ne miktara balığ bulunursa bulunsun, umumî tebliğdeki bu hatalı tabire istinaden gayrisafî iratları üzerinden tesisi mükellefiyetleri cihetine gidildiği istihbar olunmuştur. Bu tarzı muamele kat'iyen yanlış ve kanun ahkâmına muhaliftir.

Malûm olduğu üzere 755 numaralı kanunun 3 üncü muaddel maddesinin 5 numaralı fıkrasında yazılı mütedavil sermaye üzerine iş yapanlardan ikraz ve istikraz, ve banka muamelelerde iştigal edenler ve kambiyo ve nukut ve mücevherat üzerine iş yapanlar ve bilûmum eczahaneler ve müteahhitler, beyanname esasına göre ve senelik ciroları üzerinden vergiye tâbi tutulmuşlardı. 2395 numaralı kanun bunlardan ikraz ve bankacılık muameleleriyle iştigal edenleri 7 inci maddesi mucibice beyanname esasına ve safî hasılatlarına göre, ve 8 inci maddesile müteahhitleri kendilerine tediye yapıldığı sırada vergilerinin tevki, diğerlerini de işgal edilen mahallin gayrisafî iradı üzerinden vergilerinin tarhı usulüne tâbi tutmuş olduğundan, eski kanundan yeni kanuna intikal devresinde münhasıran mezkûr 3 üncü maddenin 5 inci fıkrasında sayılanlar - müteahhitler hariç - hakkında hususî bir hüküm vazeylemiştir, yani bunları, eski ve yeni kanunda tâbi tutuldukları mükellefiyet şekilleri her ne olursa olsun 1934 malî yılı vergileri için gayrisafî irat esası üzerinden vergi ile mükellef kılmıştır. Bunlar haricinde kalan mükellefler, kanunun umumî hükümleri dairesinde muamele göreceklerdir. Yani yeni kanunda beyanname esasına tâbi iseler, mart 1934 zarfında verdikleri beyannameler üzerin- eden, gayrisafî irat üzerinden vergiye tâbi tutulana kadar iseler, o şekilde vergileri tarholunacaktır.

Binaenaleyh gayrisafî iradı 2.000 lira ve daha fazla mahallerde icrayı ticaret eden bir manifaturacı mütedavil sermaye üzerine iş yapanlardan olduğu halde muvakkat üçüncü maddede zikredilen mütedavil sermaye üzerine iş yapanlar meyanına dahil bulunmadığından, kanunun 7 inci maddesi mucibince beyanname esasına göre vergiye tâbi tutulacaktır.

Bu dairede muamele ifasile, şimdiye kadar buna muhalif olarak yapılan muamelelerin tashihi ve (1) numaralı umumî tebliğin (1) işaretli bendinin (B) fıkrasının da bu suretle düzeltilmesi tamamen tebliğ olunur.

Öz:

Münhasıran alım yapan ecnebi müesseselerinin kazanç vergisi H.

2395 numaralı yeni Kazanç vergisi kanununun 2 inci maddesinin tavzihine dair yazılan (3) numaralı umumî tebliğde Türkiyede münhasıran alım yapmak ve almış olduğu malları tamamen ecnebi müesseselerin tâbi olacakları mükellefiyet seklinin izahı sırasında, bu suretle münhasıran alım yapmak üzere teessüs eden veya teessüs etmeksizin alım yapan müesseseler, eğer bu işi resen yapmakta iseler komisyoncu, mubayaacı gibi muamele görürler; memurlardan birini göndermek suretile yapmakta iseler bu memur hizmet erbabı gibi vergiye tâbi tutulur denilmiştir.

Bu izahatın, tamamen maksadı kanunu ifade etmediği ve bazı mahallerde tereddüdü mucip olduğu carî muhabereden anlaşıldığı gibi bu hususta yeniden bazı izahat verilmesi faideli görülmüştür.

Kanunun ikinci maddesi Türkiyede satım veya alım - satım yapmak üzere yerleşmiş olan ecnebi müesseseleri mevzuu bahsetmiş ve münhasıran alım yapmak üzere teessüs edenler bu maddenin şumulü haricinde bırakılmıştır. Dahiliye, Adliye Muhtelit Encümeninin mazbatasında kanunun ikinci maddesinden satım veya alım - satım yapanların anlaşılması lâzımgeleceği zikredilerek yalnız alım yapan müesseselerin komisyoncu veya mubayaacı veya memur ve müstahdemleri delâletile bu işi temin ettiklerine ve Türkiyede satışları olmadığına göre bu suretle muamele yapanların.

mükelefiyetleri, komisyonlar ve hizmet erbabı gibi olacağı tasrih olunmuştur.

Yalnız alım yapmak üzere çalışan müesseselerin vaziyeti :

1 — Türkiyede bu hususun temini için şube küşat ve depo ve mağazalar tedarik etmek suretile yerleşme,

2 — Türkiyedeki mubayaatını, mahsul mıntakalarına muayyen zamanlarda seyyar memur göndermek suretile icra,

3 — Türkiyede bir komisyoncu marifetile ve bir komisyon mukabilinde mubayaa suretile üç şekilde tezahür edebilir.

Bunlardan birinci ve ikinci tarzda yapılan mubayaalar müessesece resen yapılmış olmak demek olacağından, bu müesseseler mubayaa dolayısıyla Türkiyede yerleşmiş ecnebi müesseseler gibi vergi tarhına mahal olmayıp, her iki halde de mubayaa ile meşgul olan memur ve müstahdemleri, kanunun umumî hükümleri dairesinde aldıkları paralar üzerinden vergi ile teklif etmek icap eder.

Birinci tarzda Türkiyede şube açan depo, mağaza ve sair sabit tesisat vücude getiren müesseseler, Türkiyede mubayaa ettikleri mevaddı buralarda yalnız depo etmek veya bazı tütün şirketlerinde olduğu gibi, tütünün, esnayı şevkte bozulmamasını teminen yaprakların tasnifi, çürük ve bozukların ayıklanması, malın cins cins balye haline getirilmesi gibi, sınaî mahiyet arz etmiyen ve yalnız bir tertip ve tasniften ibaret olan bir ameliyeye tâbi tutmaktan başka imal ve tasfiye şeklinde bir teşebbüs icra etmezler ise bunlara alım ile iştigallerinden dolayı vergi tarhına mahal yoktur. Ancak bu müesseseler, Teşviki Sanayi Kanununun birinci maddesinde tarif edilen şekilde bir sınaî müessese vücude getirir ve mubayaa ettikleri malları bu müessesede şekli ahara kalbederek ihraç ederler veya satınaldıkları malı, kısmen Türkiyede de satarlar ise bu takdirde kanunun 2 inci

maddesi hükmü dahiline vergiler ve o suretle vergiye tâbi tutulurlar.

Üçüncü tarzda, yani Türkiyede tedarik ettikleri bir komisyoncu marifetile, mubayaat icra ettikleri takdirde, bu komisyoncu aldığı komisyon üzerinden ve 7 inci maddenin 1 inci fıkrasına ithalen vergiye tâbi tutulmak iktiza eder. Bu komisyoncunun hakikî veya hükmi bir şahıs olması ve yalnız bu müessese namı hesabına mubayaat icra etmesi veya muhtelif müesseselerin komisyonculuğunu deruhte etmiş bulunması vaziyeti değiştiremeyeceği gibi mubayaa ettiği malların bedeline sarfedilmek üzere, ecnebi müesseseden nakit veya banka kredisi alması da müessesenin memuru vaziyetine girmesini icap ettirmez.

Bu üç şekilde, Türkiyede alım yapmakla iştigal eden müesseselerin ruhsat ve unvan tezkeresi almak mecburiyetinde olup olmadıkları da bazı mahallerden sorulmaktadır.

Kazanç Vergisi Kanununun 79 uncu maddesi bu kanunla vergiden müstesna tutululardan ve hizmet erbabı ile karne almaları lâzımgelenlerden maada bütün mükelleflerin ruhsat tezkeresi almağa mecbur olduklarını ve 83 üncü maddesi de Türkiyede yerleşmiş sayılmıyan müesseselere bedava ruhsat tezkeresi verileceğini tasrih eylemiştir.

Kanunun bu hükümlerine göre hizmet erbabının ve 3 üncü maddede vergiden müstesna oldukları zikredilen eşhas ve müessesatın ve 80 inci maddede karne alacakları gösterilmiş olanların haricinde kalan bilûmum mükelleflerin ruhsat tezkeresi almaları lâzımgelmektedir.

Mevzuubahs müesseseler Türkiyedeki alım tarzlarına göre:

1 — Şube halinde icrayı faaliyet ettikleri takdirde, sınaî mahiyette bir teşebbüs icra etmiyorlar ise kanunun 83 üncü maddesi mucibince kendilerine bedava ruhsat tezkeresi verilmesi, şayet Türkiyede yerleşmiş sayılmayanlarını icap ettirecek şekilde sınaî tesisat vücade getirmişler ise bu tak-

dirde 82 inci maddenin A fıkrası hükmüne tevfikan yirmi beş liralık ruhsat tezkeresi almaları lâzımgelir.

2 — Seyyar memur veya memurlar vasıtasile mubayaa yapıldığı takdirde, bunlar hizmet erbabı olduklarından ruhsat tezkeresi almalarına lüzum yoktur.

3 — Mubayaa bir komisyoncu vasıtasile yapılmakta ise bu komisyoncu keza 82 inci maddenin A fıkrası hükmü dairesinde yirmi beş liralık bir ruhsat tezkeresi almak mecburiyetindedir.

Memlekette yalnız alım yapmakla meşgul olan ecnebi müesseseler hakkında bu dairede muamele ifası ve kâfi nüshalarının mülhakata da irsali temenni olunur.

Öz:

Vesaiti nakliye işletenlerle emanetçi
ve nakliyecilerin kazanç vergileri H.

Gündelik gayrisafi kazançları üzerinden vergiye tâbi tutulacak mükellefler hakkındaki (5) numaralı umumî tebliğin (1) işaretli bendinde mukim bir halde yani yazıhane sahibi olarak vesaiti nakliye işletenlerin kanunun 34 üncü maddesi mucibince yazıhanelerinin gayrisafi iratları üzerinden vergi ile mükellef tutulacaklarına dair olan hükmün bazı mahallerce yanlış tatbik edildiği cari muhabereleden anlaşıldığından keyfiyet aşağıda tavzih edilmiştir:

1 — 2395 numaralı Kazanç Vergisi Kanunu, karada ve denizde vesaiti nakliye işletenleri iki maddesinde derpiş etmekte ve bunları 300 tondan fazla ve noksan olmalarına göre iki kısma tefrik eylemektedir.

300 tondan fazla gemi ve vapur işletenler, yukarıda bahsolunan (5) numaralı umumî tebliğin (1) işaretli bendinde de gösterildiği 'özere kanunun 7 inci maddesinin birinci fıkrası mucibince, işlettikleri vapur ve gemilerin miktarı her ne olursa olsun, beyanname usulü dairesinde vergiye tâbidirler.

Denizlerde, nehir ve göllerde 300 tondan aşağı gemi ve karada her nevi vesait işletenler de kanunun 20 inci maddesinin A fıkrasında mevzuubahs edilmiştir. Fıkrai kanuniyede bu kabil vesait işletenlerin mukim veya seyyar olduklarına göre tefrik yapılmıyarak, aleliltlak bütün nakil vasıtası eshabı, mezkûr fıkranın dairei şümulüne alınmış olduğundan ister mukim, yani yazıhane ve idarehane sahibi olarak, ister seyyar surette vesait işletenlerin, kanunun 20 inci ve müteakip maddeleri mucibince gündelik gayrisafi kazançları üzerinden vergiye tâbi tutulmaları iktiza edeceği aşikârdır.

2 — Kanunun 34 üncü maddesinin Ç fıkrasında yazılı nakliyecilere gelince:

Bunlar, bir ücret mukabilinde aharın eşyasını nakle tavassut eden nakliye komisyoncularıdır.

Kanun, 7 inci maddesinin birinci fıkrasile bu kabil komisyonculardan beynelmilel nakliyata tavassut edenleri, beyanname usulile vergiye tâbi tutmuş ve bu işi memleket dahilinde icra eden yazıhane ve depolarının gayrisafi iratları- halinde icra eden hakikî ve hükmi şahıslarda 34 üncü maddenin (Ç) fıkrasile yazıhane ve depolarının gayrisafi iratlarının % 35 i nisbetinde vergi ile mükellef bulundurmıştır.

Ancak nakliyeciliği, 6 inci maddenin birinci fıkrasında yazılı şirket halinde icra edenler, ile yazıhane ve depolarının gayrisafi iratları iki bin lira ve daha fazla olanların, kanunun umumî hükümleri dairesinde beyanname usulüne tâbi olmaları tabiidir. Bunlar haricinde kalan nakliyeciler de gayrisafi irat esasına göre vergiye tâbi bulundurmamak icap eder.

Bu dairede muamele ifasile şimdiye kadar buna muhalif muamele yapılmış ise tashihi ve kâfi nüshalarının mülhakata da irsali temenni olunur.

Muamele Vergisi Kanunu hakkında Maliye Vekâletince yapılan umumî tebliğ

I

Muamele Vergisi Kanunu ahiren tadil edilmiş ve muaddel şeklini gösteren nüshaları gönderilmiştir.

Umumî talimatnamesi tanzim edilinceye kadar, mülhakat maliye dairesince yapılması lâzımgelen muamele ve alınacak tedbirlerin esaslı hatları hakkında malûmat husulü için berveçhizir izahat verilmiştir:

1) Eski kanunda kuvvei muharrike kullanan sınaî müesseselerin 10,000 liraya kadar olan cirosu haricinde kalan muameleleri vergiye tâbi idi. Yeni hükme göre, kuvvei muharrike kullanan ve kullanmayan her nevi sınaî müesseselerin muayyen ciro muafiyeti olmaksızın bilûmum muamelâtı vergiye matrah itihaz edilmiştir.

Buna nazaran; sınaî müesseselerce verilecek beyannamelerde satış kıymeti üzerinden (mevaddı iptidaiye tenzilâtı çıktıktan sonra) vergi tarholunacaktır.

Sınaî müesseselerin şu suretle tasnifi mümkündür:

A) Teşviki Sanayi Kanunundan istifade eden ve kuvvei muharrike kullananlar,

B) Teşviki Sanayi Kanunundan istifade eden ve makine, motor gibi kuvvei muharrikesi olmayanlar,

C) Teşviki Sanayi Kanunundan istifade etmeyen ve kuvvei muharrikesi olanlar,

D) Teşviki Sanayi Kanunundan istifade etmeyen ve kuvvei muharrikesi olmayanlar,

Yeni kanuna göre, bu kısımlara dahil bilûmum sınaî müesseseler vergiye tâbidir.

Ancak, kanunun istisnalara taallûk eden 2 inci maddesinin O fıkrasında, kuvvei muharrike istimal edenlerden beş beygire kadar kuvvei muharrikesi olanlar, kuvvei muharrike istimal etmeyenler de en fazla on amele kullanan küçük hırfet müesseseleri, ev sanatları ve halı imalâthaneleri vergiden muaf tutulmuştur.

Şukadar ki yine bu fıkrada gösterildiği gibi trikotaj, mücevherat, ıtriya, plastik eşya, karyola ve nikelaj fabrika ve imalâthaneleri, sun'î veya tabii ipek mensucat ve çorap fabrikaları, on ameleden daha az müstahdemini veya beş beygirden aşağı kuvvei muharrikesi olsa da yine vergiye tâbi tutulacaklardır. (Ev sanatları hakkında Kazanç Kanunu tatbikatı sırasında 10 numaralı umumî tebliğde izahat verilmiştir.)

2) istisnalar:

Kanunun 2 inci maddesinde, istisnalar kısmen tadil edilmiş ve evvelce, tamamen vergiden muaf olanlardan bazıısı yeni kanunla vergi mevzuuna alınmış veya muafiyeti tahdit olunmuştur.

A) İnhisar maddeleri evvelce olduğu gibi müstesna tutulmuştur.

B) Ötedenberi, istihlâk vergisine tâbi tutulduğu için muamele vergisinden muaf olan şeker gibi glikoz mamulâtı da istihlâk vergisi alınacağı için muamele vergisinden müstesna bulunmuştur.

C) Tasirhane, tasir ve pirina fabrikaları mamulâtı Türkiye mahsulâtını işlemek şartile evvelce olduğu gibi vergiden muaftır.

D) Evvelce bilûmum ip ve iplik fabrikaları istisnaya dahil iken yeni kanunla, yalnız halı ipliğinin imalâthane ve boyahaneleri, kendirden yapılmak şartile ip, sicim ve halat imalâtı muaf tutulmuştur. Şu halde, pamuk ipliği ve yün ipliği yapan müesseselerin bu işleri vergiye tâbidir.

E) Kuru yemişleri ve hububatı, nebatî ve hayvanî mahsulâtı kabuk ve çöplerinden pamuğu çekirdeğinden ayıran ve temizliyen müesseseler esas itibarile istinaya girmekle beraber bunlar arasından çeltik fabrikaları kuş tüyü, sun î yün ve sun î pamuk imalâthaneleri ve alelilâk bu fıkra yazılı imalâtı yalnız tasnif eden yerler vergiye tâbi bulunmuştur.

G) Mevaddı harbiye imalâtı ve bahrî inşaat vergiden muaftır. Alâtı ziraiyeyi imal veya tamir eden müesseseler ve alelumum makine tamirhaneleri, münhasıran bu işleri yaptıkları takdirde vergi mevzuuna girmezler. Şu halde, bilfarz dikiş makinesi tamir eden bir müesse aynı zamanda bu makineleri imal etse yahut alâtı ziraiye tamirhaneleri, aynı zamanda demirkapı, parmaklık imalâtile de meşgul olsa istisnadan istifade edemez.

K) Evvelce mutlak surette eleksiz un fabrikaları ile ekmek, tuğla, kiremit ve hizar fabrikaları istisnaya dahil iken yeni hükme göre, istisna yalnız yel ve su ile işliyen eleksiz, valssiz küçük değirmenlere hasredilmiş, diğer un

değirmen ve fabrikaları şehir ve kasabalar haricinde de olsa vergiye tâbi bulunmuştur.

Tuğla, kiremit fabrikaları da böyledir. Halen yalnız adı tuğla harmanları, fırınlar ve münhasıran ekmek yapan fabrikalar müstesna bulunmaktadır.

Hızır fabrikaları, eski kanun tatbikatında müşkül vaziyetler ihdas etmekte ve kereste fabrikalarıyla bazı ahvalde karıştırılmakta idi. Yeni kanunda yalnız tomruktan kereste yapan ve yumurta talaşı çıkaran hızırlar nazarı dikkate alınmış, ağacı biçmekle beraber temziliyen veya rende ile oluk açan müesseseler bunun haricinde bırakılmıştır.

N) Yeni kanun, her nevi maden cevherleri ve yıkanmış, yıkanmamış maden kömürleri için muafiyet kabul etmiş olduğundan kok biriket ihraç, tathir, tasfiyesi ameliyeleri vergiye tâbi bulunmuştur. F, H, I, J, L, M fıkralarına dahil muamelât ve mamulât eski hükümler dahilinde cereyan edecektir.

Ancak eski kanunun istisnaları meyanında (M) fıkrasında yazılı eşya ile (J) fıkrasında yazılı demir sanayiine mensup eşyanın muafiyeti de kaldırılmıştır.

3) Verginin matrahı;

Kanunun 5 inci maddesine göre Muamele Vergisinin matrahı, sınaî müesseselerde vergiye tâbi her nevi mamulâtın satış kıymetidir. Buda çuval, sandık, kutu gibi zarf ve kap için sıklet ve kıymetten tenzilât yapılamaz.

Bu itibarla, un, çimento, bisküvi fabrikaları mamulâtının veya kap, çuval ile satılması mutata olan diğer eşyanın satışında, çuval, kutu bedeli veya darası diye bir miktar tenzili ve matrahın tenkisi caiz değildir.

Evvelce olduğu gibi mamûl maddelerdeki iptidai mevaddın satış bedelinden tenzili yeni kanunda da kabul edilmiştir. Ancak bunda iki noktanın nazarı dikkate alınması icap eder:

A) Eski kanunun 5 inci maddesi hükmüne göre; mamûl maddelerde nekadar mevaddı iptidaiye bulunduğu buna ait cetvel delâletile anlaşılarak bundan muayyen miktarının (% 20 veya 40 ı) tenzil edilerek matrah tayin edilmekte idi.

Yeni kanun hükmüne göre iki defa hesap muameleline mahal kalmadan mamûl maddelerin sınıf ve nevilerine göre, bir kalemde tenzilât yapıp bakiyesi matrah addolunacaktır. (Her maddeden yapılacak tenzilâtı gösteren cetvel gönderilmek üzeredir.)

B) Mamûl maddelerin hariçten gelen ve Muamele Vergisinden istisna edilmiş olan iptidâî maddeleri için esasen tenzilât yapılmıyarak satış kıymeti tamamen matrah addolunur.

(Teşviki Sanayi Kanununa göre, iktisat Vekâletince hazırlanan mevaddı iptidaiye muafiyetile, hariçten celbolunan maddeler gümrük resmi ve muamele vergisinden müstesnadır. Bu suretle ithale dilen iptidâî maddelerden istifade eden müesseseler, ithal sırasında esasen vergiden muaf tutulmuş oldukları cihetle tekrar tenzilât yapılmıyacağı kanunda sarahaten gösterilmiştir. Bu maddeler hakkında başkaca malûmat verilecektir.)

Sigorta şirketlerde banka ve bankerlerin muamelâtı ve tutacakları defterler hakkında yeni kanunda bir değişiklik yoktur. Eski tebligat ve kanunun sarahati dahilinde muamele yapılır. Ancak, banka ve bankerlerin yapmış oldukları kambiyo muameleleri dolayısıyla uhdelerinde kalan acıyo miktarı evvelce kabili tayin olmadığı için vergi beyannamelerine göre tarhedilip, bilâhare acıyonun katiyetle tayinde meşgul olunmamak üzere yeni kanunda (acıyo) muamele yekûnunun binde biri olarak mutlak surette kabul edilmiştir.

İthalât eşyasının muamele vergisi, eskiden olduğu gibi gümrüklerde eşyanın ithali sırasında gümrük resmile birlikte alınması şekli devam edecektir, ithalât eşyasının kıymetinin tayini; tahakkuk şekil ve evrakı ve tahsil hususları, Gümrük ve İnhisarlar Vekâletince gümrük idarelerine tebliğ edilmek üzeredir.

4) Verginin tahakkuku:

İlk tahakkuk muamelesinde sınaî müesseseler, banka ve bankerler için mühim tadilât yoktur, itiraz halinde yapılacak muamele değişmiştir.

Sınaî müesseseler, evvelce olduğu gibi, imâl ettikleri

maddelerden, her ay içinde, peşin veya veresiye sattıkları, yahut satılmak üzere komisyoncuya veya şubelerine gönderdikleri malların nevi, miktar, fiyatlarını ve varsa tenzili lâzım iptidaî maddeler kıymetini defter kayıtlarına göre, beyanname ile nihayet ertesi ayın on beşinci günü akşamına kadar bildireceklerdir.

Yeni hükme göre bu beyannameler iki nüsha olacak ve bunlardan birisi müessesede kalacaktır. Evvelce sınaî müesseselerin mamulatından, satılmak üzere gönderdikleri miktara ait kıymetler kendi kanaat ve hesaplarına göre beyannamelerde, gösterilmekte, ancak, hakikî satış bedelinin daha fazla veya noksan olması mümkün bulunmakta idi. Bu mahiyetteki eşyanın verilecek beyannamede (satılacak fiyatı) gösterilmekle beraber, bilâhare satışı icra edilince, hakikî fiyatı göstermesi lâzımgelen ve müessesede beyannameye rapten fiyatın aynı olup olmadığını tetkik: ve mürakabeye yardım edecektir.

Muamelâtını kısmen memleket haricine sevkeden müesseselerin bu kısım mamulâtı evvelce de vergiden muaf idi. Yeni kanunun 9 uncu maddesine göre: bir kısım mamulâtını dahilde satan, bir kısmını da harice sevkeden müesseselerin bilûmum mamulâtı için evveleminde vergi tahakkuk ettirilmesi, kanunda gösterilen şekiller dahilinde, bir kısmının harice sevkolunduğu tebeyyün edince, tenzili, aksi halde vergisinin defaten tahsili lâzımgeleceği cihetine ehemmiyetle dikkat edilmesi muktazidir.

5) Kanunun muvakkat birinci maddesi hükmüne göre, gerek istisnadan mükellefiyet sahasına girdikleri ve gerek yeniden tesis olundukları için muamele vergisine tâbi olmaları lâzımgelen müesseseler kanunun mer'iyetinden itibaren on beş gün zarfında muamele ve iptidaî maddeler defterlerini tasdik ettirmeğe ve muamelelerini de bu defterlere kaydetmeğe mecburdurlar.

Bunlardan muamele defteri ötedenberi tutulması mutat ve malûm olan defterdir, iptidaî maddeler alım ve sarf defteri de sınaî müesseseler için kanunun 20 inci maddesile yeniden kabul edilmiş bir defterdir. Bunda mevaddı iptida- iyenin nerelerden, ne suretle ve hangi tarihler, ne miktar be-

del ile alınmış, her imâlde ne miktarının sarfedilmiş veya harice verilmiş olduğunu gösterir malûmat bulunacaktır. (Bu defterin şekil ve mahiyeti başkaca bildirilmektedir.)

Kanun, 1 hazirandan itibaren tatbik olunacağına nazaran bu mecburiyetin mükelleflerce bilinmesi münasip olur. Her nekad kanun Resmî Gazete ile ilân edilmiş olmakla beraber Ankara, İstanbul, İzmir, Adana, Samsun, Trabzon, Mersin gibi yerlerde gazete ile ilânı lâzımdır. Mükelleflerce getirilecek defterlerin vakit kaybedilmeksizin varidat dairelerince tasdik ve temhir edilmesi icap eder.

6) Kanunun 2 inci muvakkat maddesinde, kanunun neşriden evvelki zamana ait olarak tahakkuk etmiş olan vergilerin bu kanun hükümleri dairesinde tahsil olunacağı ve tahakkuk etmemiş olanların da bu kanuna göre tahakkuk ettirilerek tahsil edileceği mezkûrdur.

Kanunun neşri 15/5/1934 tarihinde olduğuna göre, bu tarihten evvel verilen beyannamelere göre tahakkuk muamelesi bitmiş ve tarafeyne ehli vukuf, itiraz veya temyiz komisyonlarına müracaat edilmemiş olan ahvalde, vergi 23, 25, 26 inci maddelerde yazılı hükümler dahilinde istifa edilir.

Henüz tahakkuk etmemiş olan vergilerde, bu kanunun hükümleri dahilinde ve halen bulunduğu safhaya göre, kanun yolları serlevhası altındaki maddeler mündericâtına nazaran muamele olunması, meselâ ehli vukufça, karar verilmiş ise, Kazanç Kanununa göre yeniden teşekkül eden tetkiki itiraz komisyonlarınca tetkik edilmesi icap eder. Muayyen ahvalde resen yapılacak tarhiyatta, Matrahlar Kanununun 21 inci maddesinde gösterilen heyetler tarafından yapılır. Bu heyetler 12 inci maddede yazılı hallerde kıymet ihtilâfını da tetkik eden Kazanç Vergisi Kanununun 43 üncü maddesinde yazılı olup resen tarhiyatta matrahı tayin etmesi lâzımgelen heyetlerdir.

Muamele Vergisi Kanununun tetkikatında 21 inci maddede derpiş edilen vaziyetlerde yapacağı tetkikata müsteniden matrahı tayin eder.

Kanunun diğer hükümleri hakkında ayrıca tebligat yapılacaktır.

Bu tebliğin süratle mülhakata da tamimi temenni olunur.

Muamele Vergisi Kanunu hakkında Maliye Vekâletince yapılan umumî tebliğ

II

Öz:

2430 numaralı kanunun beşinci maddesinde yazılı mevaddı iptidaiye tenzilât cetvelinin gönderildiği ve istimal tarzı H.

1 — 2430 numaralı Muamele Vergisi Kanununun beşinci maddesinde sınaî müesseselerin vergi matrahı bu müesseseler mamulâtının satış kıymeti olduğu zikredildikten sonra bu kıymetten her sene Maliye ve İktisat Vekâletlerince müştereken tertip ve İcra Vekilleri Heyetince tasdik ve ilân edilecek cetvelde mevaddı iptidaiye payı olarak gösterilen nisbetler dahilinde bir kalemde tenzilât yapılacağı ve matrahın bu tenzilâttan sonra kalacak miktar olduğu gösterilmiştir.

Maddede zikrolunan bu cetvel ahiren İcra Vekilleri Heyetince 2/915 numaralı ve 26/6/1934 tarihli kararname ile tasdik edilmiştir. Mezkûr cetvel bu umumî tebliğin sonuna ilâve olunmuştur.

(1) inci umumî tebliğin 3 üncü fıkrasında da izah edildiği üzere bu cetvelde yalnız miktarlar, mamulâtın satış kıymetlerinde, mevcut olan mevaddı iptidaiye kıymetini göstermektedir. Binaenaleyh artık 1860 numaralı kanunun tatbiki sırasında olduğu gibi evvelâ satış kıymeti üzerinden cetvel mucibince mevaddı iptidaiye miktarı, ve müteakiben de bu miktarın umumî nisbet olan %20 veya 40 kı bulunmak

gibi iki ameliye icrasına mahal olmayıp, cetvelde yazılı miktar her ne ise satış kıymetinden o miktarı bittenzil bakiyesi vergiye matrah ittihaz olunacaktır. Bilfarz haziran 1934 ayında 8760 liralık satış yapan bir un fabrikasının vergisi, cetvelde un için % 10 tenzilât nisbeti gösterilmiş olduğundan $\frac{8760 \times 10}{100} = 876$ tenzilât miktarı olup satış yekûnundan tenzil olunursa: $8760 - 876 = 7884$ lira vergi matrahı tayin ve bu matrah üzerinden $\frac{7884 \times 10}{100} = 788$ lira 40 kuruş vergi olarak tahakkuk ettirilmek icap eder.

2 — Mevaddı iptidaiye tenzilâtı, bu maddelerin hariçten ithal veya dahilden ihzar ve mamul hale ifrağında, evvelce verilmiş olan vergi ve resme munzam bir vergi konmaması zaruretinden mütevelit olduğundan kanunun beşinci maddesinin ikinci fıkrasında da yazılı olduğu veçhile, hariçten gelen ve gümrüklerde muamele vergisinden muaf olarak geçirilenine vaddı iptidaiye için, bu maddelerle mamul eşyadan tenzilât yapılmaz.

1934 malî senesi için muhtelif sınaî müesseseler için 2/153 numaralı kararname ile kabul olunan muafiyeti gösterir bir liste de raptolunmuştur. İstanbul, İzmir, Ankara, Bursa, Konya, Erzurum, Kuşadası, Ayvalık, Milâs, Bayındır, Balya, Asıyozgat ve Yahşıhan (Ankara) şehir ve kasabalarında bu sınaî müesseselerin mamulâtından, muafen ithal olunan miktarın tenziline mahal olmadığından bu müesseseler mamulâtı hakkında bu suretle muamele ifası lâzımgelir,

3 — Kanunun 2 inci muvakkat maddesi, bu kanunun nesrine kadar tahakkuk etmemiş olan vergilerin bu kanuna göre tahakkuk ettirileceği hükmünü muhtevidir.

Bu hükmün, gerek beyannamesi haziran 1934 ayında verilmesi lâzımgelen mayıs 1934 ayı vergilerine, gerek 1933 malî senesi nihayetine kadar olan zamana ait olup beyanname harici kalmış veya tarhedildiği halde satış kıymetine mal memurlarınca itiraz edilmiş olması gibi veya diğer her

hangi bir sebeple tahakkuk etmemiş yani tahakkuk muamelesi yapılmamış olan vergilerin kâffesine tatbik edilmek lâzımgelir.

Fıkrai kanuniyedeki «bu kanuna göre» tabiri, verginin tarh ve tahakkuk muamelelerine, yani usule taallûk etmektedir. Binaenaleyh her ne şekilde olursa olsun, kanunun mer'iyete girdiği tarihten evvelki zamanlara ait olup ta tarh tahakkuk muameleleri 1 haziran 1934 tarihinden sonraya kalmış olan vergilerde esas mükellefiyet, eski kanun hükümleri ve usule ait muamelelerde yeni hükümler dairesinde cereyan edecektir. Yani sınaî müesseselerin on bin liralık ciro muafiyetleri nazarı itibara alınacağı gibi, satış kıymetinden tenzil edilmesi lâzımgelen mevaddı iptidaiye payı da 1860 numaralı kanuna merbut cetvel üzerinden ve mezkûr kanunun beşinci maddesinde musarrah nisbetler dairesinde ayrılacaktır. Binaenaleyh haziran 1934 ayı zarfında verilmiş olan mayıs 1934 ayma ait beyannameler üzerine bu esas dairesinde vergi tarhedilmek icap eder. Ancak tarhedilecek olan bu vergilerin mükelleflere tebliği, vâki itirazların ve temyiz taleplerinin tetkiki, ehli vukuf heyetinin teşkili, resen tarhiyat gibi muameleler yeni kanun hükümleri dairesinde icra olunur.

4 — Bu umumî tebliğ ile gönderilen mevaddı iptidaiye tenzilât cetveli 1 haziran 1934 tarihinden itibaren vâki olan satışların vergilerine tatbik olunacaktır. Cetvelde tenzilât miktarı gösterilmemiş veya hiç ismi zikredilmemiş olan muamelâtın satış kıymetlerinden hiç bir tenzilât icra edilmiyerek, tamamı vergiye matrah ittihaz olunacaktır.

5 — Kanunun beşinci maddesinde boyahane ve tamirhaneler için hususî bir hüküm kabul edilmiştir. Bu müesseselerde vergi matrahı, müşteriiden alınan boyama ve tamir ücretidir. Binaenaleyh bu müesseselerin birinci maddede gösterilen iptidai maddeler alım ve sarf defterini tutmalarına mahal yoktur. Alacakları ücretleri doğrudan doğruya muamele defterlerine geçirmeleri icap eder.

Kanundaki bu hususî hüküm, münhasıran boyahane ve

tamirhanelere taallük etmekte olduğundan bunlar haricinde, müşteri tarafından verilecek mevaddı iptidaiyeyi bir ücret mukabilinde mamul hale ifrağ eden trikotaj ve marangoz fabrikalarile değirmenlerin ve sair sınaî müesseselerin vergileri imal ettikleri maddelerin, mümasili piyasa satış kıymeti üzerinden umumî hükümler dairesinde tahakkuk ettirilmek iktiza eder. Bu kabil müesseseler ister münhasıran ücretle iş yapsınlar; ister kendi hesaplarına imalâtta bulunmakla beraber aynı zamanda ücretle de iş kabul etsinler, hüküm aynıdır.

**2430 numaralı Muamele Vergisi Kanununun 5 inci maddesine
tevfikan hazırlanan mevaddı iptidaiye tenzilât cetveli**

1 — Toprak sanayii

Tenzilât nisbeti

	Yüzde
Çimento	0
Su kireci	0
Alçı	0
Kireç -	0
Kiremit	0
Tuğla	0
Çini mozaik	10
Beton malzeme	10
Ksiloit	10

Bilumum madenler

2 — Demir sanayii

Dökümhaneler	0
Demir tel	60
Demir boru	50
Çivi	60

	Tenzilât nisbeti Yüzde
Toplu iğne	50
Nal nalça	50
Civata ve perçin	50
Demir eşya	50
Demir karyola	50
Demir fiçı	50
Demir terazi	50

3 — Demir sanayimden gayri maden işliyen sanayi

Teneke ve teneke kutu	30
Bakır kap	30
Kova ve galvanizli kova	30
Musluk	30
Sair teraziler	30
Sair madenî eşya	50
Kurşun boru	50
Bakır tel	50
Harf dökümü	25
Kurşun tüp	10
Galvanizli saç	65

4 — Tahta sanayii

Doğrama ve marangoz	10
Mobilye	10
Ahşap araba	10
Tahta kutu	0
İncir kasası	0
Kundura kalıbı	0
Karoseri	10

5 — Kimya sanayii

Kimyevî ve tıbbî müstahzarat	20
Eroin ve morfin	0
İtriyat	20
Hamızı karbon	10
Müvellidülhumuza	0
Tıbbî pamuk	10

	Tenzilât nisbet Yüzde
Debagat hülâsası	20
Çivit ve boya	20
Sabun (her nevi)	10
Asfalt	5

6 — Gıda maddeleri sanayii

Elekli un	10
Değirmenli makarna ve şehriye fabrikaları	0
Değirmensiz müstakil makarna ve şehriye	50
Konserve	10
Sucuk ve emsali	0

7 — Dokuma sanayii

Yünlü mensucat	25
Yünlü fanilâ	22
Yalnız ipek flatör fabrikası	0
Flatör ve büküm fabrikaları	0
Yalnız büküm fabrikaları	70
Flatör büküm ve dokuma fabrikaları	0
Büküm ve dokuma fabrikaları	50
Büküm ve dokuma fabrikalarının bükümsüz mamulâtı	70
Yalnız dokuma fabrikaları	70
Pamuk ipliği	0
İpliğini kendi yapan fabrikalarda dokumalar	0
İpliğini hariçten veya diğer fabrikadan alan fabrikalarda dokuma	50
Trikataj jarse	20
Pamuk fanilâ	15
Yün çorap	20
Pamuk çorap	15
Fantazi çorap	10
Kaytan ve fotin bağı	15
Balık ağı	15
Şapka ve keçe	20
Hazır elbise	20
Kefenlik	20
Çuval	20

	Tenzilât nisbeti Yüzde
Makara ve yumak	20
Şapka tezyini	20
Sun'î çiçek	15

8 — Kâğıt ve teferruatı sanayii

Klişe	20
Zarf ve defter	25
Mukavva kutu	10
Kese kâğıdı	20

9 — Deri sanayii

Kösele vakete	12
Vidala	6
Fantazi deriler ve mobilya derileri	6
Glase	6
Meşin ve sahtiyan	6
Kundura	20
Deriden sair eşya	20
Kauçuk	5

10 — Müteferrik sanayi

Çeltik	0
Kuş tüyü	0
Sunî pamuk ve yün	0
Baston ve şemsiye	10
Kablo	65
Pil ve akimülâtör	20
Gramofon plâğı	20
Ayna ve aynatraş	5
Tarak	20
Soğuk hava ve buz	0
Sırma ve klaptan	20
Sepet	15

**1934 malî senesi bidayetinde mevcut ve müessese olan sınaî .
müesseselerden 2/153 saydı kararnameye göre iptidaî madde
gümrük muafiyetinden istifade edebilecek olanların listesi**

Sıra No.	Mevaddı ipti- daıyenin nevi	Muafi- yetNo.	İsmi	Fabrikanın Adresi	Cinsi
1	Pamukipliği	2 200	Osman Atıf B.	İstanbul Sul- tan hamamı	Fanila
		1 838	Duhani İsmail	Yeşildirek, İs- tanbul	“
		1 833	Koyuncu za- deler ve Ş.	İstanbul, Fin- cancılar yokuşu	“
		1 971	Lebip Mısırlı	İstanbul Mah- mutpaşa	“
		1 025	İbrahim Tahir	İstanbul Yeşildirek	“
		2 191	Melih Zeki ve şürekâsı	İstanbul Yeşil- direk	“
		691	Abdurrahman Muhlis	İstanbul Fin- cancılar	“
		72	Ali ve Mehmet Haydar	İstanbul Mah- mutpaşa	“
		76	Osman Ziver	İstanbul Mah- mutpaşa	“
		29	Edip Hikmet ve Suat	İstanbul Rıza paşa yokuşu	“
		976	Abdurrahman Lûtfi	İstanbul Mah- mutpaşa	“
		2 316	Manceri ve Beso	İstanbul Bey- oğlu	“
		2 125	Adnan Sadık	İstanbul Mah- mutpaşa	“
		2 040	İbrahim Naim	İstanbul Çenberli taş	“
		647	Jan Yontof Ayıntabi	İzmir	“
		19	Dilberzade kardeşler	İstanbul Mah- mutpaşa	“

Sıra No.	Mevaddı ipti- daiyenin nevi	Muafi- yetNo.	İsmi	Fabrikanın Adresi	
		560	İsmail Hakkı	Bursa	„
		1 473	Ali Rıza	İzmir	„
		1509	Silleli Süleyman	Konya	„
2	Ham demir		Sırrı ve Ş.		
		235	Dapey birader- ler	İstanbul Bey-Madeni yoğlu Feriköy eşya	
		744	İstinye tamir havuzları tez- gâhları T.A.Ş.	İstanbul İs- tinye	„
		198	Zümre zade	İstanbul Ha- liç	“
3	Süflör dö kar- bon, triklore- tilen	433	Şakir Samoel Ben- basat	İstanbul, Uzun çarşı	„
		1149	Johen Fraser	Milas	Prina yağı
		1181	Hasan Reis	Kuşadası	“
		102	Prina yağı sa- nayii T. A. Ş.	İzmir	„
		194	Rabeno Politi	İzmir	“
		787	Naci Bey ve orakları	İzmir Bayın- dır	“
		1078	Emin zade kardeşler	Ayvalık Gü- müşlü	“
4	Demir çubuk	2116	İktisadî ve sı- naî tesisat ve işletme T.A.Ş.	İstanbul Ay- vansaray me	Telçek-
5	Kiyanosu Sodyom çamyağı Tiyo Karbonililit ksantat dö potas Amil Ksantat Kibritiyeti Tutya Kibritiyeti nuhas.Kibritiyeti hadit Karboniyeti sodyom	984	Balya Karaaydın madenleri kiralama ve işletme T.A.Ş.	Balıkesir Bal-Kurşun ya flotasyon	

Sıra No.	Mevaddı ipti-daiyenîn nevi	Muafi-yetNo.	İsmi	Fabrikanın Adresi	Cinsi
6	Ham demir Demir levha Demir çubuk ve şerit çelik levha Çelik ve çubuk ve şerit Çubuk levha, şerit veya boru halinde bakır ve pirinç külçe levha Çubuk veya tel halinde alümiyum Tutya ve halitaları; külçe	2251	Nuri paşa	İstanbul Pangaltı	Alüminyum matra, çelik başlık ve gaz maskeşi
		198	Zümre zade Şakir	İstanbul Haliç	Sanayi harbiye ve maddeniyi
		1325	Asrî fabrikalar	Asi Yozgat nahiyesi	
		1596	»	Ankara	
		307	»	İstanbul	
		308	»	Erzurum	
		309	»	İstanbul	Mevaddı harbiye
		310	»	Ankara	Yahşihan
		311	»	Ankara	
		312	»	Ankara	
		313	»	Ankara	
7	Antrasit tozu	1 459	Türk çimentosu ve kireççi A. Ş.	İstanbul Bakırköy	Çimento
		631	Ankara çimentoları T. A. S.	Ankara 8ci kilometre	„
		179	Bakırköy çimento fab. T. A. Ş.	İstanbul Bakırköy	“

Sıra No.	Mevaddı ipti-daiyenin nevi	Muafi-yetNo.	İsmi	Fabrikanın Adresi	Cinsi
8	Demir saç levha	2053	Turmasan	İstanbul Balat	Galvanizli saç
9	Kasarsız Jüt ipliği	1939	Salamon Rekanati	İstanbul Şişli	Jüt mensucat Karışık
10	Bakır tel	1862	Josef Bassan	Bursa	Mensucat
		1619	Kauçuk ve Kablo fab. T. A.Ş.	İstanbul Fındıklı	Kablo

Emniyet işleri Umum Müdürlüğü

Ş. II

Hususî No. 2167

Fuhuşla ve fuhuş yüzünden bulaşan zührevî hastalıklarla mücadele nizamnamesinin bazı maddelerini değiştiren nizamnamenin mer'iyete konulması hakkında İcra Vekilleri Hey'etinin kararnamesi ile ilişik nizamnamenin suretleri leffen gönderilmiştir, efendim.

24/9/934

12/11/933 tarih ve 15264 sayılı kararnameye zeyildir:

Fuhuşla ve fuhuş yüzünden bulaşan zührevî hastalıklarla mücadele nizamnamesinin bazı maddelerini değiştirmek üzere hazırlanıp Şûrayı Devletçe görölerek 27/8/934 tarih ve 17162 sayılı tezkere ile gönderilen ilişik nizamnamenin mer'iyete konulması, İcra Vekilleri Heyetince 27/8/934 te tasvip ve kabul olunmuştur.

27/8/934

12/11/933 tarihli fuhuşla ve fuhuş yüzünden bulasan zührevî

**hastahıklarla mücadele nizamnamesinin bazı maddelerini değiştiren
nizamname**

Madde 1 — Nizamnamenin 20 inci maddesinin B fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

B - 21 yaşını ikmal etmiş olmak.

Madde 2—Nizamnamenin 79 uncu maddesi aşağıda yazılı şekilde değiştirilmiştir.

Yası 21 den aşağı olan kadınları evine kabul eden veya fuhuş için ziyaretçilere çıkararı umumi ev sahibinin hanesi bir ay müddetle kapatılır. Ve kendisi hakkında Ceza kanununun 436 inci maddesine göre takibat yapılır.

Madde 3 — Nizamnamenin 14 üncü maddesinde yazılı 10 uncu ve 11 inci maddeler 7 inci ve 8 inci ve 84 nc madde yazılı 106 ncı madde rakkamı 113 olmak üzere tashih edilmiştir.

Madde 4 — şûrayı Devletçe görülen bu nizamname neşri tarihinden muteberdir.

Madde 5 — Bu nizamnamenin icrasına icra Vekilleri Heyeti memurdur.

ř. III

Sayı: 8341

Asrımızda her millet, kendi hava emniyetini korumak için deta yarış edercesine her çareye baş vurmakta ve belerinin dolgun bir kısmını bu işe tahsis etmektedirler. Bundan sonraki harplerde bütün ülkenin korunması ve insanların yaşıyabilmesi ve sulha muzaffer kavuşabilmesi bilhassa havadan yapılacak hücumlara karşı koyacak ve onları kovacak tayyare filolarının varlığına bağlıdır. Bu çok ince

hakikati vaktinde sezen hükümet ve milletimizin bu uğurda yerinde

gösterdiği hamiyet ve fedakârlık ve candan alâka sayesinde bugün yurdumuzun havalarındaki uçuşlarını; göğsümüz kabarak seyrettiğimiz tayyare filolarımızı günden güne adedini çoğaltmak mecburiyetindeyiz. Son zamanlarda bazı meslek mensuplarının kendi isimlerini taşıyacak tayyareler satın alarak orduya hediye etmek için hayırlı ve faideli teşebbüslere giriştikleri öğrenilmektedir.

Memleket işlerinde şimdiye kadar daima ön safta yürüyen polis mensuplarının kuruluşundanberi Tayyare Cemiyetine hayırlı ve faideli yardımlarda bulundukları esasen bilinmektedir. Ancak bu dağınık yardımları bir yerde toplayarak - Polis - ismini taşıyacak bir tayyarenin satın alınması ve orduya hediye edilmesi millî ve vatanî bir hizmet olarak düşünülmüş ve muvafık görülmüştür.

Mukaddes mesleğimizin şerefli adını aziz yurdumuzun göklerinde dolaştıracak olan bu tayyare; fedakâr arkadaşlarımızın orduya kıymetli bir hatırası olarak kalacaktır. Bunun temini için de; kadromuza mensup memurların her ay aslî maaşlarının yüzde birini ayırmak suretile üç senede bu işin başarılabacağı ummaktayız.

Esasen memurlarımız, bulundukları yerlerde tayyare şubelerinin azası olduklarına göre, oraya verdikleri parayı, bundan sonra yukarıda gösterilen nisbet dahilinde ödemeleri ve her şubede polis mensuplarından her ay toplanacak paranın bir tayyare için muayyen olan tutarı buluncıya kadar umumî merkezde bu namda sütunu mahsus açılmış olduğundan badema paranın doğrudan doğruya Tayyare Cemiyeti Umumî Merkezine göndermeleri; bu hayırlı maksadın husulüne kâfi gelecektir.

Hamiyet ve feragatlarla her zaman müftehir bulunduğumuz meslek arkadaşlarının bu teklifi kabulleri halinde kendilerinden bu şekilde rızalarıyla muvafakat senedi alınması ve tayyare şubelerinden her ay merkeze gönderilecek paradan Umumî Müdürlüğün de haberdar edilmesini ve

bu vatanî vazifenin lâıyk olduğu ehemmiyetle takip ve teminini bilhassa

rica ederim efendim.

12/9/934

Mahallî İdareler U. M.

Öz:

Satışı kolaylaştırmak H.

Sayı: 117/130

Millî iktisadın inkişafına yardım etmek ve halkın mübrem ihtiyaçlarına tekabül eden memleket mahsulât ve mamulâtının ucuz Hatlarla içpazarlarda satışını kolaylaştırmak maksadile son zamanlarda Devlet Demiryolları eşya ücretleri üzerinde yüksek nisbette tenzilât yapıldığı halde bazı maddelerin satışlarında eski yüksek Hatların tatbikine devam edilmekte olduğu ve halk lehine Şimendifer idaresinde yapılan fedakârlığın fevkalâde bir kâr olarak bazı eşhas elinde toplanmakta bulunduğu,

Diğer taraftan seyahat arzu ve ihtiyacını uyandırmak kasdile tertip edilen tenezzüh trenlerine rağbet edenlerin tenezzüh yerlerinde istirahat imkânlarından mahrum bulundukları ve oradaki esnaf ve satıcıların hiç bir mürakabeye tâbi olmaması yüzünden seyahat edenlerin mutazarrır oldukları.

Millî iktisadımızı canlandırmak ve şehir ve köy halklarını birbirlerine yaklaştırmak kasdile yapılan tenzilâtlı tam randıman verebilmesi yukarıda yazılan hususların mahalli idarelerce yakından takip ve mürakabe altına alınmasile kabil olacağı ve bunun için de Vilâyet ve Belediyelerce müessir tedbirler alınmasının temini Nafia Vekâletinin iş'arına atfen Yüksek Başvekâlet makamından bildirilmektedir.

Tamimen tebliğ olunur efendim.

3/9/934

Öz:

Belediyelerin dört senelik faaliyeti
H.

Sayı: 117/138

1580 sayılı Belediye kanunu tatbikatının ilk dört senelik devresi bitmek üzeredir.

Yeni intihabata başlarken yeni kanunun tatbikatının geçen dört senelik verimlerini anlamak Belediye teşekküllerinin faaliyetini ölçmek bakımından lüzumlu görülmektedir.

Yeni Belediye Kanununun tatbıkında kendilerine büyük vazifeler verilen idare âmirlerinin mesailerine iştirak ettikleri belediye uzuvlarile temas ederek bağlı cetvelde işaret edilen hususlar hakkında hakikî rakamlara dayanan malûmatın toplanması ve her vilâyet merkez belediyesi başta olmak üzere Alfabe sırasile Vilâyetlerce bir cetvel doldurularak intihabın ikmalinden evvel ve müstacelen gönderilmesini rica ederim efendim.

15/9/934

Belediyenin dört senelik faaliyeti

1 — Yeniden yapılan mezbaha,

Tamir edilen mezbaha.

2 — Yeniden açılan sokak (Kaldırım, parke, asfalt)

Tamir edilen sokak (Kaldırım, parke, asfalt).

3 — Yeniden açılan meydan.

4 — Yeniden yapılmış iskele

Tamir edilmiş iskele.

3 — Yeniden yapılmış köprü ve

Tamir edilmiş köprü.

6	— Yeniden açılmış pazar yeri.
7	— Yangın söndürmeğe ve yangının önüne geçmeğe yarar teşkilât: itfaiye.
8	— Yeniden yapılan çeşme ve su yolları Tamir edilen çeşme ve su yolları
9	— Yeniden yapılan aydınlık işleri : Elektrik, hava gazı, petrolal aydınlatma.
10	— Hazırlanan müstakbel plân ve şehir haritası var mıdır ?
11	— Yeniden yapılan kanalizasyon ve lâğımlar. Tamir edilen kanalizasyon ve lâğımlar.
12	— Yeniden tesis edilen hastane, eczane, dispanser. Tamir edilen hastane, eczane, dispanser.
13	— Yeniden yapılan kaplıcalar. Tamir edilen kaplıcalar.
15	— Yeniden açılan spor sahaları. İslâh edilen spor sahaları.
15	— Yeniden açılan spor mahalleri. İslâh edilen spor mahalleri.
16	— Yeniden açılan eğlence yerleri: Bahçeler, parklar, mesireler, tiyatro ve sinemalar. Asrileştirilen bahçeler, parklar, mesireler, tiyatro ve sinemalar.
17	— Yeniden açılan haller: Un, sebze ve meyva halleri, Tamir edilen un, sebze ve meyva halleri.
18	— Tesis edilen müzeler.
19	— Yeniden açılan kütüphaneler ve okuma odaları.
20	— Sergi ve panayır yerleri.

21	— Yeniden yapılan ucuz evler.
22	— Belediye faaliyetinin diğer mühim eserleri.
23	— Mahalli belediyesince yukarıda yazılanlardan başka ifa olunan hizmetler.
24	— 930, 931, 932, 933 senelerinde yukarıda yazılı müsbet işler için sarfedilen paranın tutarı.

Öz:

Yangın söndürme hakkındaki
malûmata dair

No: 117/40

8/4/934 tarih ve 117/40 sayılı umumî tahrirata zeyldir.

Yangın söndürme vasıtalarına ihtiyacı olan bir çok belediyelerimizin bu vasıtaları mübayaa ederken mutahassısları bulunmadığından ihtiyaçlarını tamamen karşılayacak tipler seçemedikleri ve bu yüzden sarfedilen mühim mebalığın beklenen faideyi temin edemediği yapılan tetkikattan anlaşılmıştır.

Bu vasıtaların belediye bütçesi müsaadesine göre sayam tavsiye evsafı haiz olan tecrübe edilmiş tipleri hakkında hazırlanan fenni rapor bu hususta malumat istiyen belediyelere bildirilmek üzere bağlı olarak gönderildi efendim.

26/9/934

Yangın söndürme vasıtaları hakkında malûmat

Kullanabilecekleri İtfaiye vasıtaları bakımından belediyelerimizi iki kısma ayırmak lâzımdır: Bunlardan birisi

varidatı en ufak motörlü yangın söndürme vasıtasını dahi tedarik etmeğe

kâfi olmayacak kadar az olan belediyeler diğer İkincisi de varidatları motörlü vesaiti kifayet edecek belediyelerdir.

1 — Varidatları motörlü vesaiti kifayet edemiyecek belediyeler için ancak el ile işler tulumbalar tavsiye edilebilir. Esasen bu belediyeler pek ufak olduğundan bir veya birkaç el tulumbası maksadı temin eder.

Bu tulumbaların umumî evsafı şu olmalıdır.

1 — Tulumba hem su emmeli hem de su vermeli yani alavereli olmalıdır

2 — Tulumbanın sandığı iki milimetrelik saçtan olmalıdır.

3 — Su hâzinesi bulunmalı.

4 — Silindirin iç kutru takriben 110 milimetre ve piston hareketi 340 milimetre olmalıdır.

5 — Tulumbanın iki tane hortum ağzı bulunmalıdır.

6 — Tulumbanın asgarî 6 metre 52 milimetrelik telli lâstikten hortumu olmalıdır. Bu tulumbalar için 50 metresi yedek olmak üzere iki yüz metre 52 lik keten veya kenevir hortum almak münasip olur.

İşbu tulumbalar İstanbulda Fincancılarbaşı 7 numarada Kanarye efendi ve Uzunçarşıbaşıda Yangın tulumbacısı Gabriyar efendi tarafından yapılır.

Tulumba bu efendilerden 6 metre ala hortumile birlikte ve İstanbulda teslim edilmek üzere 150 - 170 liraya temin edilebilir.

2 — Varidatları motörlü vesait kullanmağa kifayet eden belediyeler arasında aşağıdaki tasnifi yapmak gerektir.

A: Düz arazi üzerinde suyu bol ufak belediyeler,

B: Arızalı arazi üzerinde suyu kıt ufak belediyeler,

C: Düz arazi üzerinde suyu bol büyükçe belediyeler,

D: Arızalı arazi üzerinde kâin ve suyu uzaktan getirtmek mecburiyetinde olan büyükçe belediyeler,

E: Büyükçe teşkilâta ihtiyaç gösteren büyük belediyeler,

A: Bu gibi belediyelerde suyu uzaktan getirtmek ve

yükseklere çıkarmak mevzuubahs olmadığından ufak ve hafif bir tek motopomp maksada kifayet eder.

Bu motopompun umumî evsafı şöyle olmalıdır.

1 — 15-20 beygir küvetinde iki zamanlı Brouer motörile mücehhez olmalı.

2 — Tulumba paslanmağa mütehammil fosfort bronzdan bir kademeli santrifüş tulumba olmalı ve beş atmosfer tazyik altında dakikada asgarî 600 litre, 7 atmosfer tazyik altında dakikada asgarî 300 litre su vermeli.

3 — Suyu 8 metre derinlikten emebilecek kudrette bir hava tahriye cihazı mevcut olmalı ve bu cihaz su halkalı tulumba cinsinden olmamalı.

4 — Tulumbanın iki adet tazyik hortum ağzı olmalı ve bu ağızdaki rakorlar 70 lik hortuma göre olmalıdır.

5 — Motopomp heyeti umumiyesi hem araba üzerinde çalıştırmak hem de kolayca indirilerek çalıştırmak kabil olacak şekilde iki tekerlekli bir araba üzerine oturtulmuş olmalıdır.

6 — Motor soğutma suyunun tulumbanın su caketı kısmından geçerek soğutulmuş olması, doğrudan doğruya tulumbanın emdiği sudan bir miktar alarak soğutulmuş cinsine tercih edilmelidir.

Bu tulumbalar için 100 metresi 25 metre uzunluğunda 70 lik ve 200 metresi 20 şer metre uzunluğunda olmak üzere 52 lik hortum almak ve 70 lik hortumların lâzım olan miktarını tulumbaya bağladıktan sonra 4 ağızlı tevzi parçası ianesile icabında 4 adet 52 litre su vermek ve yangını 4 hortum ile söndürmeği temin etmek kabil olur. Şu halde motopompun manumetre, takım, 8 metre alahortum gibi umumî teçhizatından maada, bir adet 70 lik hortum rakoruna uyacak veçhile muhtelif ağızlıklı lans,

4 adet 52 lik hortum rakoruna uyacak veçhile muhtelif ağızlıklı lans,

2 adet bir danesi yedek olmak üzere bir tarafı 70 lik hortum rakoruna uyacak veçhile diğer tarafı ise 4 adet 52 lik hortum bağlanacak musluklu rakorlarla mücehhez tevzi parçası,

Böyle bir motopompun bedeli teferruatile birlikte gümrüksüz 1000 - 1200 liradır. Tecrübe edilmiş ve mümessili Türkiyede mevcut markalar şunlardır.

1 — Kılape fabrikası mamulatından, mümessili Sirkeçide Mehmet Hayri bey Ahmet Rüştü zade,

2 — Mağirus fabrikası mamulatından mümessili, Ali Nuri ve Şürekâsı. Galata Hazaran sokak.

3 — Rozenbaver fabrikası mamulatından mümessili, Halit Salih bey Galata Danup han.

B: Arızalı arazide ve suyu kıt belediyelerde hem suyu uzaklardan getirmek ve hem de yüksek yerlere çıkarmak mevzuubahs olduğundan tedarik edilecek tulumbanın atmosfer tazyiki biraz fazla olmak mecburiyeti vardır.

Bu gibi belediyelere zamanla ikinci bir motopomp tedarik ederek su naklim teshil etmeleri tavsiye olunur.

Tedarik edilecek motopompların umumî vasıfları şu olmalıdır.

1 — 25 - 30 beygir kuvvetinde iki zamanlı Brouer motorile mücehhez olmalı.

2 — Tulumba paslanmağa mütehammil Fosforbronzdan ikikademeli santrifuş tulumba olmalı ve 6 atmosfer tazyik altında 800 litre, 10 atmosfer tazyikte dakikada 600 litre ve 12 atmosfer tazyikte dakikada 400 - 500 litre su vermeli ve zammı tazyik 15-18 atmosfer olmalıdır.

A kısmında 3-6 maddelerde yazılan evsaf bundada bulunmalıdır.

Bu tulumbalar için 200 metre 25 şer metre uzunluğunda 70 lik hortum ile 200 metre 20 şer metre uzunluğunda 52 lik hortum tedarik etmek ve 70 lik hortumu yangın yerine kadar su getirmek için istimal edip burada 4 ağızlı tevzi parçası vasıtasile yangına 4 hortumla girmek icap eder.

Bu motopompun da diğerinde olduğu gibi normal teçhizatından başka bir adet 70 lik hortum rakoruna uyacak bir lans,

4 adet 52 lik hortum rakoruna uyacak bir lans.

2 adet bir danesi yedek olmak üzere bir tarafı 70 lik hortum rakoruna uyacak diğer tarafından ise dört adet 52

lik hortum bağlanacak musluklu rakorlarla mücehhez tevzi parçası verilmelidir.

Böyle bir motopompun gümrüksüz İstanbulda teslim fiyatı 1700 - 2000 liradır. Tecrübe edilmiş ve mümessili Türkiye'de bulunmuş markalar şunlardır:

- 1 — Köbe fabrikası mamulâtı Ahmet Rüştüzade Hayri bey,
- 2 — Mağirus fabrikası mamulâtı Ali Nuri Galata Hazaran sokak,
- 3 — Rozenbaver fabrikası mamulâtı Halit Salih bey Danup han.

C: Düz arazi üzerinde suyu bol büyükçe belediyeler aynı zamanda sokaklarını da sulayacak İtfaiye teçhizatına malik olmalıdırlar. Bu belediyelerin İtfaiye teşkilâtı büyük şehir İtfaiye teşkilâtının bir cüzitammını teşkil etmelidir. Binaenaleyh buralarda,

1 — Etraf ve diğer söndürme levazımını nakline mahsus bir efrat nakil arabası,

2 — Evsafı aşağıda yazılı bir arazoz,

3 — Şehrin büyüklüğüne göre adedi değişen motopomp,

Arazozların umumî evsafı,

1 — Arazozlar, şasisi 3000 kilo faideli hamule taşıyacak kudrette olmalı ve çerçeve genişliğine takviye edilmiş ve alçak çerçeve sisteminde bulunmalıdır.

2 — Motor, yüklü arazoza saatte asgarî 40 kilometre sürat verecek ve % 20 meylindeki yokuşları çıkabilecek kudrette olmalı.

3 depo 2000 litrelik ve maktâi dört köşe olmalıdır. İçi bölmelere ayrılmış ve pasa dayanıklı bir boya ile boyanmış olmalıdır. Suyun seviyesini gösteren bir müşir bulunmalı ve tankın üstünde bir insanın içeri girmesine müsait bir kapaklı menfez bulunmalıdır.

4 — Karoseri: Şoför mahalli açık olmalı ayrıca daha dört kişinin oturmasına mahsus bir yer ve arka tarafta hafif bir motöre mahsus bir mahal ve tank üzerinde 1000 metre hortum alabilecek iki çıkırık bulunmalıdır.

5 — Tulumba: Şasenin önünde ortasında veya arkasında olabilirse de önde olması şayanı tercihtir. Tulumba Fosfor bronzdan iki kademeli olmalı 8 metre derinlikten su emebilecek bir emme cihazile mücehhez bulunmalıdır. (Bu cihaz Gajejektör olabilir) kudreti 5 atmosfer tazyik altında dakikada 800 litre 10 atmosfer tazyik altında dakikada 400 litre su verecek kabiliyette olmalıdır.

Suyu doğrudan doğruya yangına, tanktan yangına, doğrudan doğruya tanka veya sulama tertibatına verebilmeli ve ön tarafta alçak tazyik ile sokak sulama tesisatı bulunmalı. Motor, soğutma suyunun tulumba su caketı haricinden geçerek soğutulmuş olması şayanı tercihtir.

Fiyatı bu evsafı haiz bir arazozün bedeli 4000 - 7000 lira arasında tahavvül eder. Bu fiyat farkı şasi bedeli arasındaki fiyat farkile teçhizat bedelleri arasındaki farktan ileri gelir.

Tavsiye edilecek tipler:

1 — Bens: Mümessili Galata Assıkrozyoni generali hanında Krozer efendi.

2 — Fiyat mümessili Taksimde Telpyano müessesesi-

3 — Fort: Taksimde Kâtipzade Sabri bey,

4 — Mağirus: Galata Hazaran han Ali Nuri

5 — Rozenbaver: Galata Danuk han Halit Salih bey.

Efrat arabası adi kamyonunun hususî ihtiyaca göre içinde bir motopomp tesbit edecek bir yer bulunan muaddel seklidir. Bu araba Fort kamyonu olarak tesbit edilebilir.'

Motopomp evsaf ve mümessilleri A fıkrasında izah edilmiştir.

D Arızalı arazide ve suyu kıt büyükçe belediyelerde aynı zamanda sokakları sulama ihtiyacındadırlar. Buralardaki teşkilât bir cüzitamdır. Tavsiye edilecek vesait şunlardır.

1 — Su eğer pek kıtsa evsafı aşağıda yazılı iki arazoz

2 — Efrat ve eşya arabası,

3 — Kuvvetli bir veya müteaddit motopomp,

Arazoz: Bilûmum evsafı C fıkrasında yazılı olana uy-

gun bulunmalı yalnız tulumba kudreti beş atmosfer ve dakikada 1000 litre 15 atmosferde dakikada 400 - 500 litre su verecek mertebede bulunmalıdır.

Bedelleri ve tavsiye edilecek tipler ve efrat arabası C fıkrasında bahsedilenlerin aynıdır. Motopomp iki tekerlek üzerinde olduğu gibi arazoz veya kamyonet üzerinde takılabilmelidir kudret ve evsafı B fıkrasındakilere uygun olmalıdır.

E — Büyük şehirler için yukarıdaki tiplerden ihtiyaçlarına göre birini tercih etmeleri tavsiye olunabilir. Bunların tesellümünde fevkalâde itina etmek ve şehrin hususiyetine öre bir tip seçmek muktazidir.

Öz:

Tahsilat vasatısı 30 hin liradan fazla olan Belediyelerin Divanın murakabesine tâbi tutulacağı H.

No: 291/165

2514 numaralı Divanı Muhasebat Kanununun 68 inci maddesi mucibince Vilâyet hususî idareleri ve bu kanun mer'iyete girdiği seneye tekaddüm eden üç senelik bütçelerdeki varidatın tahsilât miktarlarının vasatısı 30 bin lira ve daha yukarı olan belediyelerin muhasip hesaplarla kat'î hesapları ikinci derecede Divanı Muhasebatın tetkik ve murakabesine tâbi olacağından mezkûr maddenin belediye hesaplarına taallûk eden fıkrasına tevfi kan 1931, 1932 ve 1933 seneleri zarfındaki varidat tahsilât vasatısı 30 bin ve andan yukarı bulunan belediyelerin bu senelerdeki varidat tahsilatını ve bunların vasatısını ayrı ayrı sütunlarda gösterir merbut (1) numaralı nümune veçhile Vilâyetinizce varidatları bukadar olan bütün belediyeleri ayrı ayrı ihtiva eder bir surette tevhit edilecek bir cetvelin ve belediye muhasibinin ismi ile muhasiplik memuriyetine mübaşeret tarihini gösterir kezalik ilişik (2) numaralı nümune gibi Vilâyetçe tevhit edilecek diğer bir cetvelin kısa bir zamanda Vekâle-

timize gönderilmesi ve bu muhasipler arasında vukubulacak tebeddülâtın da Divanı Muhasebat Kanununun 34 üncü maddesi hükmüne tevfikân muntazaman Divana bildirilmesi tamimen tebliğ olunur efendim.

10/9/934

Nümune - (1)

Belediyenin ismi	Tahsilat			Vasatisi
	1931	1932	1933	

Numune (2)

Belediyenin ismi	Muhasibin ismi	işe başladığı tarih
---------------------	-------------------	------------------------

Nüfus İşleri U. M.

Ş. I.

Sayı: 18280/7940

7/8/934 tarihli ve 15033/6599 sayılı tamimimizin 15 inci maddesindeki (Adî iskân haddi derecesinde toprak verilmiş ise) ibaresi (adî iskân haddi derecesinde toprak verilmemiş ise) olacaktır. Bu suretle tashih edilmesi ve muktezalarının derhal tatbiki ehemmiyetle matlûp olan bu tamim ayrıca kaymakamlıklara da gönderilmiş olduğundan yukarıda yazılan şekilde tashihat yapılması lüzumunun acilen Vilâyetiniz kazalarına tebliği ve azamî gayret ve himmet sarfedilerek eski iskân işlerinin bir an evvel intacı tamimen rica olunur efendim.

17/9/934

Sayı: 17944/7506

2510 numaralı İskân Kanununun 17 inci maddesine ilişik Toprak tevzi cetvelinin 3 üncü bendinde yerlilere de bağ ve meyvelik yapmak üzere 5 yeni dönüme (Dekara) kadar toprak verileceği ve bunu iki yılda imar edenlere yeniden 10 dönüme kadar verilmek icap edeceği gösterilmiştir.

Kanunun 39 uncu maddesinde de bu toprakların meccanen imar edenlere bırakılacağı ve imarı müteakip kendisine tapu verileceği yazılmıştır.

Kanunun 23 üncü maddesinde de iskân Kanununa göre verilecek toprak ve yapılara temlik salâhiyeti Vali ve Kaymakamlara verilmiş bulunmaktadır.

Kanunun bu hükümlerine istinat edilerek kanunda kast ve takip edilen gayeye göre hazırlanmış olan bağ ve meyvelik dağıtım talimatnamesinden () [*] nüsha ilişik

olarak gönderilmiştir.

* Bağ ve meyvelik yeri dağıtım talimatnamesi 78 sayılı İdare mecmuasında neşredilmiştir.

Aşar devrinde bilhassa «Gegeri» öşür yüzünden memleketin bir çok yerlerinde; hele orta ve doğu kısımlarında bağlar ve meyveliklerin kökledilmiş ve uzun harp senelerinde de kalan yerlerin çoğunda da bunlar harap olup gitmiştir.

Memleketin kazanç yolunda bağcılık ve meyvacılığın tuttuğu mevkiden sarfı nazar halkın gıdası ve memleketin umumî sağlığı ve güzelliği bakımlarından bağların ve meyveliklerin oynadığı rol kolaylıkla göze çarpar.

Bugün ekseriyetle geri ve küçük kasaba kenarları boş ağaçtan bağlık ve bahçelikten mahrum çorak ve hattâ çöl manzarasını andırmaktadır. Kiremit te kullanılmıyarak duvarı ve üstü toprak olan köylerde ise gerek uzaktan ve gerek yakından bütün manzara bir toprak yığını göstermekte olup bütün manasiyle kasvet akıttıcı bir hal almıştır.

Memleketin bu çorak yüzünü ağartacak ve en güzel şekilde şereflendirecek ve halkı da daha gıdalı ve bakımlı yaşatacak âmillerden birisi hiç şüphe edilmez ki bağlar ve bahçelerdir.

Gerek köylerde ve gerek kasabalarda ve hattâ şehirlerde halkımızın bir çoğu vakitlerini boş geçirmektedir. Bu boş vakitlerini öldürebilmek için muhtelif şekillerde ve hattâ kumar mahiyetinde çeşit çeşit oyunlara dalmakta, safahata düşmekte ve hattâaralarında türlü türlü dövüşler, kavgalar çıkmaktadır.

Halk mesai bakımından böyle bir çok boş vakitlere malik olduğu gibi her şehir, her kasabanın, her köyün kenarından itibaren geniş geniş topraklar boş ve bakımsız durmaktadır.

İşte memlekette is başında bulunan bütün arkadaşlara, bütün Devlet memurlarına düşen ve hemen bir çok işlerin üstünde yüksek bir yurt vazifesi tutulması icap eden bir vazife halkın bu boş zamanını yurdun bu boş topraklarını imara sarfettirmek ve anları ve boş duran mesai kudretlerini semerelendirerek bir taraftan daha bakımlı ve gıdalı ve

diğer taraftan daha paralı ve daha düzgün ve mamur yerlerde yaşatmaktır.

İşte «Bağ ve meyvelik yeri dağıtım talimatnamesi» yurdun bu üstün işini görmek, yurdu tedavi ederek memleketi daha mamur ve daha güzel bir hale koymak maksadile yapılmıştır.

Bu talimatnamenin iyi tatbikinde memlekete ve halka getireceği yüksek menfaatler kolaylıkla kabili takdir olduğundan idare arkadaşlarımızın bu ehemmiyeti iyi takdir ederek bu işe bütün ehemmiyetle sarılacaklarına Vekâlet emin bulunmaktadır.

Yüksek bir imar faaliyet sahası açan bu talimatnamenin tatbikatı adım adım takip edilecektir. Bunun için her üç ve altı aylık ve yıllık raporlarda bu imar faaliyetlerinden bütün tahsilâtiyle bahsedilecektir.

İdare arkadaşlarının idare kudret ve kabiliyetlerini ölçmede büyük nisbette göz önünde tutulacak olan bu imar faaliyetlerinin dikkatle takibi hususu Mülkiye Müfettişlerine de tebliğ edilmiştir.

Tatbikatının iyi ve güzel semereleri aziz yurdumuzu şenlendirecek olan bu talimatnamenin ehemmiyeti nisbetinde tatbikatına dikkat ve gayret sarfını ehemmiyetle rica eylerim efendim.

13/9/934

—————

17982/7842

18/7/934 tarih ve 13350/5944 sayılı tamime ektir.

1 — 2510 numaralı İskân kanununun tatbikatına ait evelce gönderilmiş bulunan «Muhacir ve mültecilerin kabulü ve kaydı ve nakli» hakkındaki talimatnameden ayrı olarak «İskân talimatnamesi» ve «İskân toprak talimatnamesi»

namıyla iki nevi talimatnameden () [*] adet gönderilmiştir.

2 — Bunlardan iskân talimatnamesi muhacirleri ne yolda iskân edileceklerini ve «İskân toprak talimatnamesi» de muhacirler için ne yolda toprak tedarik edilip ne suretle dağıtılacağını göstermektedir. İskân kanunu muafiyetlerinden istifade yollarını gösteren nizamnameden ayrıca tebliğ olunacaktır.

3 — Bu üç talimatname ve bir nizamname ile 2510 numaralı iskân kanununun iskân işlerine ait talimatnameler tamamlanmış olmaktadır. Bu kanun ve talimatnamelerden sonra eskiden âdi iskân hakkında tatbik edilmekte bulunmuş olan bütün emirnameler, talimatnameler ve nizamnamelerin hükümleri ortadan kalmış bulunmakta olduğundan bundan sonra iskân işlerinde bu yeni kanun ve nizamname ve talimatnameler hükümleri tatbik olunacaktır.

4 — Bu talimatnameleri göndermiş olmak 18/7/934 tarih ve 13350/5944 sayılı tamimle istenilmiş bulunan tezlerden sarfinazar edilmemiştir. Bu tezlerin eylül başına kadar Vekâlete verilmesi beklenilmekte olup bunların cümlesi ayrı ayrı tetkik olunacak bunun üzerine gönderilmiş talimnamelerde lüzum görülecek tadiller yapılacak ve icap ederse ayrı talimnamelerde ihzar edilip gönderilecektir.

5 — Umumî Müfettişliklere, bütün Vekâletlere ve Mülkiye Müfettişliğine tebliğ olunmuştur efendim.

15/9/934

Vilâyetler İdaresi U. M.

* İskân toprak talimatnamesi ve İskân talimatnamesi 78 sayılı İdâre mecmuasında neşredilmiştir,

Ş. I

Öz:

Eserleri mevcut bulunan memurların sicillerine konulmak üzere eserlerinden ikişer nüshasının gönderilmesine dair

Sayı: 11791

Merkezden mansup Dahiliye memurlarının Vekâlette mevcut sicillerindeki şahsî halleri ve memuriyet safhaları yeni sicil nizamnamesi mucibince sicil karnelerine işlenmekte olduğundan 15/6/932 tarih ve 6179 sayılı tamime ekli olarak gönderilen listenin 8 inci maddesinde de yazıldığı veçhile eserleri mevcut bulunan memurların sicil dosyalarına konulmak ve karnelerinde işaret edilmek üzere her nüshasından ikişer adedinin bir an evvel gönderilmesi tekrar tamimen tebliğ olunur efendim.

Bütün vilâyetlere ve malûmaten Birinci ve Trakya Umumî Müfettişliklerine yazılmıştır.

16/9/934

Ş. II

Öz:

Resmî binaların inşaat veya tamirlerinde takip edilecek İdarî usuller H.

Sayı: 3950

2443 numaralı Nafia Vekâletinin teşkilât ve vazifelerine dair kanunun 9 uncu maddesi hükmüne göre resmî binaların inşa veya tamirlerinde takip edilecek İdarî usulleri

gösterir talimatnamenin tasdikine kadar muteber olmak lazere Nafia Vekâletinden Vilâyet Başmühendisliklerine verilen emrin bir sureti leffen gönderilmiştir.

Buna göre muamele ifası tamimen temenni olunur efendim.

Vilâyetlere, Umumî Müfettişliklere yazılmıştır.

5/9/934

Vilâyet Başmühendisliklerine verilen emir suretidir.

2443 numaralı kanun mucibince resmî binaların inşa ve idareleri ile murakabeleri Vekâletimiz vezaifi meyanına girmiştir, Bu binaların inşa veya tamirlerinin ne suretle idare edileceği ve bu hususta takibi lâzımgelen İdarî usulleri gösterir bir talimatname hazırlanmış tetkik ve tasdik edilmek üzere yüksek İcra Vekilleri Heyetine takdim edilmek üzere bulunmuştur. Bu talimatnamenin tasdikine kadar aşağıdaki şekilde muamele ifası lâzımdır.

2443 numaralı kanunun 9 uncu maddesi hükümlerine göre resmî binalar iki kısma ayrılmıştır. Biri; inşa veya tamirlerine ait tahsisatları doğrudan doğruya umumî bütçeden verilen binalar, diğeri inşa veya tamirlerine ait tahsisatları belediyeden, Vilâyet hususî idarelerinden, mülhak bütçelerden, sermayesi Devletle müşterek müesseselerden temin edilen binalardır.

Birinci kısma ait binaların fennî evrakının tanzimi, inşaatının idare ve murakabesi ve kabul muamelelerinin yapılması Nafia Vekâletlerine ve dolayısıyla Vilâyetlerdeki teşkilâtına aittir.

İkinci kısma ait inşa veya tamiratın keşif bedeli elli liradan fazla olanların icap eden fennî evrakı ait olduğu daire ve müesseselerce hazırlandıktan sonra tasdik edilmek üzere Vekâletimize gönderilmesi lâzımdır. Bu kısma ait ve

keşif bedeli elli bin liradan dun olan işler Nafia Vekâletinin ve Vilâyetlerdeki teşkilâtlarının mesai ve vazifeleri haricindedir.

Birinci kısma ait işlerin fennî evrakı hazırlandıktan ve tasdik edildikten sonra münakaşası yapılmak üzere işin taallûk ettiği salâhiyettar makama verilir. Bu makam tarafından münakaşa yapıldıktan ve mukavelesi akit ve teati edildikten sonra mevkii tatbika konmak üzere bütün dosya veya tasdikli bir sureti Vilâyet Başmühendisliklerine verilerek ve Başmühendislikçe işin idare ve murakabesi temin edilecektir.

Masraf yekûnu iki yüz elli liraya kadar olan cüz'i tamiratın (tahsisatı müteferrika ve yahut bütçeye mevzu inşaat ve tamirat tertibinden temin edilen keşif talep ve anzimine hacet gösterilmeksizin iş taallûk ettiği daire tarafından yaptırılacaktır.

Keşif bedeli iki yüz elli liradan bin liraya kadar olan inşaat veya tamiratın evrakı keşfiyesinin tasdik edilmek üzere merkeze gönderilmesine lüzum yoktur. Bu gibi işlerin idare ve murakabesi ve kabul muameleleri Başmühendislikçe yapılarak ikmal edilecektir,

Keşif bedeli 1000 liradan fazla işlerin keşifleri tasdik edilmek üzere merkeze irsali iktiza eder. Bu gibi evrak tasdik edildikten sonra Nafia Vekâletinden işin ait olduğu daireye münakaşa veya pazarlığı yapılmak üzere gönderilecektir. Mukavelesi akit ve teati edildikten sonra mevkii tatbika vaz'ı için Vilâyet Başmühendisliklerine verilecektir.

İnşaat mevsimi geçmeden Devlete ait binlerce binaların inşa veya tamirleri için konulan tahsisatın sarfının temini vilâyetlerdeki teşkilâtımızın sâyü gayretlerine tevdi edilmiştir.

Milyonlarca lira kıymetindeki Devlet binalarının tamirleri yapılarak hüsnü muhafazalarının temini bütçelere konulan tahsisata göre yenilerinin millî his ve duygularımıza ve üslûbumuza göre vücade getirilmesi Vekâletimizin ve Vilâ-

yetlerdeki teşkilâtımızın uhtesine tevdi edilmiş bir vazifei asliyedir.

Buna göre teemmül edilerek Devlet binaları işlerinin tıpkı şöse ve köprüler işlerimiz gibi ciddiyetle takibi ehemmiyetle rica olunur efendim.

Ş. IV

Öz:

Umum Mütেকaidini askeriye cemiyeti takvimleri H.

Sayı: 4136

Umum Mütেকaidini askeriye cemiyeti tarafından yıllardanberi olduğu gibi 1935 senesi için dahi çıkarılmış olan takvimlerin tercihan satın alınması Başvekâlet yüksek makamından 19/9/934 tarih ve 6/2770 sayılı tezkere ile iş'ar buyurulmuştur.

Tamimen tebliğ olunur efendim.

Vilâyetlere ve Umumî Müfettişliklere yazılmıştır.

22/9/934

934 hususî idare bütçelerinin adi, fevkalâde ve umum varidat yekûnlarını gösterir cetveldir.

	Adi bütçe yekûnu	Fevkalâde bütçe yekûnu	Umum varidat yekûnu
A.			
Afyon	376,295 21	142,054 79	518,350
Amasya	171,464 80	71,071	242,535 80
Ankara	1,073,818 89	680,955	1,754,773 89

	Adi bütçe yekûnu		Fevkalâde bütçe yekûnu		Umum varidat yekûnu	
Antalya	369,207		357,878	18	727,085	18
Aydın	537,579	39	111,736		649,315	39
B.						
Balıkesir	769,487		290,213		1,059,700	
Bayazıt	139,514		62,695		202,209	
Bilecik	200,275		81,148		281,423	
Bolu	249,240		108,960		358,200	
Burdur	76,015		129,267	02	205,282	02
Bursa	731,835		230,640		962,475	
Ç.						
Çanakkale	324,593	26	134,728	39	459,324	
Çankırı	236,798	54	85,567		322,365	54
Çoruh	161,718		138,818		300,536	
Çorum	227,940		129,772		357,712	
D.						
Denizli	367,746		177,261		545,007	
Diyarbakir	267,871	30	119,878	70	387,750	
E.						
Edirne	470,825		63,859		534,684	
Elâziz	203,869		165,111		368,980	
Erzincan	142,299	27	58,407	73	200,707	
Erzurum	277,335		325,640		602,975	
Eskişehir	296,132		117,186		413,318	
G.						
Gaziantep	278,499		82,808		361,307	
Giresun	249,518	83	185,416		434,935	17
Gümüşane	155,045		47,801		202,846'	
İ.						
İçel	356,020		116,080		472,100	
Isparta	202,858		91,515		294,373	
			629,531 H, İdare			

	Adi bütçe yekûnu	Fevkalâde bütçe yekûnu	Umum varidat yekûnu
İstanbul	2,689,252	220,000	3,538,783 Be-
		849,531 lediye	dahil değildir.
İzmir	1,325,031	203,472	1,528,503
K.			
Kars	206,421	125,168	331,589
Kastamonu	440,914	241,798	682,712
Kayseri	264,842	184,958	449,800
Kırklareli	252,842	40,094	292,936
Kırşehir	166,791	71,096	237,887
Kocaeli	526,491	93,787	620,278
Konya	722,251	223,128	945,379
Kütahya	340,813 15	143,681	484,494 27
M.			
Malatya	323,441	168,172	491,613
Manisa	570,791	269,739	840,530
Maraş	127,005 14	108,909	235,914 54
Mardin	149,744 29	78,588 31	228,332 60
Muğla	292,259	102,670	394,929
Muş	154,164 83	47,718 17	201,883
N.			
Niğde	288,162	131,641	419,803
O.			
Ordu	247,455	177,077	424,532
S.			
Samsun	414,725	94,138	508,863
Seyhan	510,971	228,639	739,610
Siirt	99,168	68,354	167,522
Sinop	220,724	135,577	356,301
Sivas	304,072 67	317,209 33	621,282
T.			
Tekirdağ	327,234	90,431	417,665

	Adi bütçe yekûnu	Fevkalâde bütçe yekûnu	Umum varidat yekûnu
Tokat	306,711	352,910	659,621
Trabzon	304,733	125,047	429,780
U.			
Urfa	207,486	58,614	266,100
V.			
Van	137,904	82,886	220,790
Y.			
Yozgat	292,642	153,127	445,769
Z.			
Zonguldak	389,551	285,445	674,996
	21,518,391	57 9,560,071	62 31,078,466
Adi	21,518,391	57	
Fevkalâde	9,560,071	62	
	31,078,463	19	
(*)		3	21
	31,078,466	40	
(*) Beyanı Giresun			
Çanakkale		34	
Kütahya	2	35	
Maraş	0	12	
	0	40	
	3	21	Varidata nazaran noksan

BELEDİYELER BANKASI

Bankanın Umumî Heyeti içtimai — Heyette okunan İdare Meclisi raporu — Mürakip raporu — Bilanço — Belediyelere verilen borç ve yapılan kefalet — Gümrük % 10 larının Belediyelere tevzi listesi.

Belediyeler Bankası Umumî heyeti 3 Eylül 934 pa-

zartesi günü saat 15 te Divanı Muhasebat içtima salonunda Divanı Muhasebat resisi Seyfi Beyin riyaseti altında Şûrayı Devlet ve Divanı Muhasebat ikinci reisleriyle Dahiliye Vekâleti erkânından ve Banka sermayesinden en çok iştirak hissesi olan 10 Belediye reisinden mürekkep olarak alelâde şekilde içtima etmiş, ve bankanın geçen 933 senesi hesap devresine ait idare meclisi raporu, bilânço ve hesabatını bittetkik ittifakla kabul ederek Banka idare meclisinin zimmetinin ibrasına, safî kârdan sermayeye ayrılan yüzde 34 ten hasıl olan paranın fevkalâde ihtiyat akçesi olarak tefrikine ve raporda gösterilen safî kârın nizamname mucibince tevziine karar verilmiş ve 934 senesi hesap devresi için de eski Ankara meb'usu İhsan Bey murakip intihap olunmuştur.

3 Eylül 934 tarihinde alelâde içtimaa davet olunan Umumî heyet ruznamesi şu maddeleri ihtiva ediyordu:

- 1 — Bankanın ilk hesap devresine ait idare Meclisi ve mürakip raporlarının okunması,
- 2 — 1933 senesi bilânçosunun tasdiki ve idare Meclisinin ibrası,
- 3 — 1934 senesi için bir murakibin seçilmesi.

Türkiye Cümhuriyeti Belediyeler Bankası 1933 senesi birinci hesap devresine ait İdare Meclisi raporu

Muhterem Efendiler;

Bankamızın istisnaen yedi aylık kısa bir devreyi ihtiva eden ilk hesap senesinin neticelerini gösteren raporumuzu, bilânço ve kâr ve zarar hesabına birlikte esas nizamnamemizin 46 inci maddesine tevfiikan yüksek heyetinizin tetkik ve tasvibine arz ediyoruz.

1580 numaralı Belediye kanununun 131 inci maddesinde yazılı hükme göre belediyelerin bütçelerinden ayıracakları ihtiyat akçelerinden teşekkülü kabul edilmiş olan

Banka 2301 numaralı kanunun birinci maddesi ile Belediyeler Bankası namı altında olmak Ve bir buçuk milyon liranın toplandığı tarihte teşekkül etmiş addolunmak ve on beş milyon Türk lirası sermayesile hükmi şahsiyeti haiz bulunmak üzere 99 sene müddetle teşkil edilmiştir.

Millî mücadeleyle müteakip teessüs eden Türkiye Cümhuriyetinin; adlî, malî, İktisadî ve medenî bir çok canlı ve feyizli eserleri arasında memleketin muhtelif yerlerinde Bankacılık da başlı basma itimi ve İktisadî bir mevki tutmuş ve kanaatımızca bu hal, millet ve memleketteki iktisat ve tasarruf fikir ve duygularının sarsılmaz bir imana bağlandığını göstermekte bulunmuştur. Bu cümleden olmak üzere Türkiye dahilinde bulunan bütün belediyeler, kanunun emrettiği % 5 ihtiyat ve iştirak hisselerini 931 senesinden itibaren bütçelerinden tefrik ederek Dahiliye Vekâleti yüksek makamınca gösterilen bankalara tevdi etmek suretile (Belediyeler Bankası) nın bir an evvel teşekkülünü teshil etmişlerdir.

Belediyelerimizin bir çok ihtiyaçları arasında ve bilhassa İktisadî buhrana rağmen kanunun emrettiği Bankanın filen teşekkülüne muktezi sermayeyi bütçelerinden ayırmak suretile gösterdikleri yüksek duyguyu takdirle karşılarken her belediyenin kendi muhitinde hâlen muhtaç olduğu ve âtiyen muhtaç olacağı su, elektrik, fennî mezbaha, sinema, park, doğum evi ve emsali bir çok medenî ve zarurî tesisat ve ihtiyacatın temin ve tatminine yardım edecek olan (Belediyeler Bankası) nın vücade getirilmesindeki amelî faydayı vaktinde gören Hükümetimizin bu hayırlı icraatını da temiz duygularla selâmlarız.

Belediyelerin Teşrinievvel 933 tarihine kadar ihtiyat ve iştirak hissesi olarak Bankalara tevdi ettikleri mebalığın yekûnu 1,576,509 liraya balığ olması üzerine 2301 numaralı kanunun birinci maddesinin son fıkrasındaki sermaye miktarı dairesinde Bankamız teşekkül etmiş ve Cümhuriyetin onuncu yıl dönümüne müsadif 29 Teşrinievvel 1933 ta-

rihinde açımila merasimi yapılarak gayet mütevazı tesisat ve asgarî bir kadro ile 1 Teşrinisani 1933 tarihinde filen işe başlamıştır.

Bankamızın malî serçesi Haziranında başlayıp Mayıs nihayetinde bitecek ise de ilk sene, Bankanın teşkil tarihinden başlayarak Mayıs sonunda hitam bulacağı, esas nizamnamemizin 32 inci maddesi hükmü icabından bulunduğu cihetle Bankamız; 1. Teşrinisani 933 tarihinden Mayıs 934 tarihine kadar yedi aylık müddet içinde bankanın kuyut ve defterlerinin tesis ve teşkiline ve esas nizamnamenin 11 ve 27 inci maddelerinde emrolunan talimatnamelerle sair vazaifin ve belediyelerin istikraz, avans ve kefalet taleplerinin sureti müracaatlarına mütedair ana hatlarının ihzar ve ifasına müteallik muameleleri ikmal ve intaç etmiştir.

Belediyeler Bankası kanunu ile bunun suverî tatbikiyesi hakkındaki esas nizamnamemizin sarîh hükümlerine göre Bankanın teşekkül maksadı ve esas vazifesi, münhasıran belediyelerin, şehirlerin tanzim ve tesis işlerinde yapacakları esaslı âmme hizmetleri için muhtaç olacakları parayı ikraz etmek, kısa ve uzun vadelerle avans ve carî hesaplar açmak veya bunlara tavassut ve kefalet etmek ve belediyelerin gayrimenkul malları ile memurlarının bilâvasıta veya doğrudan doğruya sigorta ettirilmesini temin eylemekten ibaret olup, sair ticarî işlerin icrasına ve eşhas ve müessesata, ikrazata müsaade edilmemiştir. Bu itibarla faaliyet sahası dar ve mahdud olan ve henüz müstakil ve şeraiti tahaffuziyei cami bir binası olmıyan bankamızın mevcut sermaye tahsilâtı, teati olunan itilâfname dairesinde muhtelif gelirler mukabilinde Bankamızın veznedarlık vazifesini deruhte etmiş olan İş Bankasına verilmiştir.

Bu yedi aylık müddete taallûk eden bütün banka muamelâtının hüsnü cereyanında İş Bankasının gösterdiği teşkilât ve dürüstlüğü memnuniyetle kaydederiz.

Yukarıda da zikrettiğimiz veçhile esas nizamnamemizin 60 inci maddesinde; Banka, Belediye mallarının ve memur-

ların umumî kanunlar hükümleri dairesinde bilâvasıta veya doğrudan doğruya sigorta (ettirilmesini) temin eder diye yazılmış olup iktisat Vekâletiyle bu hususta cereyan eden muhabereye nazaran nizamnamenin sarahati veçhile, Bankanın doğrudan doğruya sigorta şirketi hal ve vazında harekete salâhiyetkar olmadığı ve yalnız acenta sıfatile sigortalıların teminine tavassut edileceği ve bankanın mükerrer sigorta ve mürakabe kanunlarının hükümleri haricinde kalamıyacağı anlaşılmıştır. Bankamız bu noktai nazara henüz iştirak etmemekle beraber; gerek harik, gerek hayat sigorta isleri başlı başına bir iş ve bir fen olup belediyelerimizin hâlen ne miktar sigortalanması lâzım malları olduğu ve bunların bankaya temin edeceği kâr ve zararın netice ve akibetleri hakkında henüz toplanmış vâzih malûmat olmadığı cihetle hem bankaca esaslı bir tecrübe yapılmış ve umumî malûmat edinilmiş olmak, hem de geçecek zamanı faydasız ve kârsız geçirmemek maksadiyle belediye mallarının ve mülklerinin harik sigortası, bankanın ve belediyelerin menfaatine uygun prim mukabilinde Anadolu ve İstanbul Umum Sigorta Türk Anonim Şirketlerde yapılan iki senelik bir mukavelename ile acentalık alınmıştır.

Belediye memurlarının sigortalanmasına gelince: Sigortanın alâkadar olduğu mevzuat itibarile memurlar için sigorta şeklinin kabulü, memurlardan alınacak muayyen yrimlerden bir kısmının memleket haricine gitmesini istilzam edecektir.

Bankamızca bu şekil pek muvafık görülmeyip önümüzdeki senelerde belediye memurlarının hayat sigortalarının sureti icrasını daha esaslı tetkiklere tâbi tutarak bu bapta bazı müesseselerde mevcut tecrübe ve mevzuatlardan istifade etmeğe çalışacağız.

Bankamızın yedi aylık faaliyetine ait şu umumî mülâhaza ve mütaleayı serdettikten sonra bilânçomuzun muhtelif hesaplarına ait rakamları ve muameleleri ile kâr ve zarar hesabının harekâtını icmalen arz ediyoruz:

1 — Banka hesabı muameleleri

Bankamızın teşekkülüne takaddüm eden tarihte ihtiyat ve mecburî iştirak paralarından:	527,647 L. Ziraat B. 1.048,862 L. İş B.
Ve gümrük % 10 larından ki. ceman:	614,061 L. İş B. 2,190,570 Lira mevcut idi.
Bankamızın teşekkül tarihi olan 1 Teşrinisani 1933 tarihinden 31 Mayıs 1934 akşamına kadar:	2,786,815 liralık tahsilât olup bu suretle
Umumî mevcudumuz:	4,877,385 liraya balığ olmuş
Ve 1933 hesap devresi içinde ikrazat ve tevziat ile sair umumî masarîf için:	1,987,584 lira sarfolunarak
31 Mayıs 1934 akşamında:	2,898,801 lira 52 kuruş İş bankasında mevcut kalmış.
ve bunun, 500,000 lirası muayyen vade ve faiz ile Ziraat Bankasına nakledilmiştir.	

2 — Sermaye hesabı

Yukarıda da arzolunduğu veçhile 2301 numaralı kanunun birinci maddesi mucibince Belediyeler Bankası için kabul olunan esas sermaye, icabında bir misli arttırılmak üzere 15,000,000 liradan ibarettir.

1580 ve 2301 numaralı kanunlar hükmünce Belediyelerin varidat ve tahsilatlarından ihtiyat ve mecburî iştirak hisssesi olarak Bankaya verecekleri % 5 lerin yirmi sene devam edeceğine göre Belediyelerden her sene 700 küsur bin lira raddesinde bir meblâğın tahsili lâzımdır.

Belediye kanununun neşrinden sonra bazı belediyelerce 930 senesinden itibaren varidatlarından ihtiyat akçesi olarak 130,000 kûsur lira radesinde Bankalara tevdiatta bulunulmuş ise de Dahiliye Vekâleti yüksek makamile bilmuhabere mutabık kalındığı veçhile mezkûr ihtiyat akçelerinin, Belediye kanununun mevkii mer'iyete girdiği tarihi takip eden senei mâliyeden itibaren tahsili mukazı bulunmasına mebni 930 senesinde alınan meblâğı mezbur, aynı belediyelerin müteakip senelere ait borçlarına nakil ve mahsup edilmek suretile tashihi muamele olunarak umum belediyeler için 931 senesinin mebdе olması kabul edilmiştir. Bu suretle 31 Mayıs 933 tarihine kadar belediyelerden nakten ve mahsuben yapılan sermaye tahsilatı 2,325,473 lira 14 kuruştan ibaret olup bazı belediyelerin gönderdikleri tahakkuk cetvellerine nazaran 931, 932, 933 senelerinden elyevm borçlu oldukları 265,172 Uranını da tahsili takip olunacaktır.

3 — İkrizat ve kefalet hesapları

933 hesap devresi içinde Bankaca belediyelere vâki olan ikrazat ve kefalet miktarı bilânçoda görüldüğü veçhile pek cüzidir. Bu sene içinde istikraz ve kefalet için bankaya müracaat eden belediye (53) adet olup bunların istedikleri borç para ve kefalet miktarı da 1,385,401 lira raddesinde ise de talep ve müracaatların kısmı mühimmi banka kanunu ile esas nizamnamemize uygun bulunmadığı için intaç edilmemiştir. Yukarıda umumî mütalea ve izahat arasında bilmünasebe arzolunduğu veçhile bankamızın 933 senesindeki faaliyet devresi yedi aydan ibarettir. Bu müddet içinde bir taraftan bankanın kuyut ve defterlerinin ihzar ve tesisine çalışılmış, diğer taraftan da bankaya müracaat edecek belediyelerin talep şekilleri ve istikraz ve kefalet esas olan ana hatları peyderpey tesbit edilerek tamimen belediyelere tebliğ edilmiş ve bu sebeple kanunun ve esas nizamnamenin çizdiği çerçeve dahilinde ancak sene sonlarında müracaatlar yapılarak bankamızın tam faaliyeti 934 malî sene

sinde başlamış ve bunlardan on beş belediyenin müracaatı tekemmül ederek 7 belediye 127,369 lira ikraz ve 23,900 liraya kefalet edilmiş ve mütebaki 8 belediye de 159,884 liranın ikraz olunacağı taahhüt olunmuştur.

4 — % 10 Gümrük resmi hesabı

Hesaplarımızda gümrük resminden %10 Belediye hissesi namile mukayyet mebalîğ, 31 Mayıs 933 tarih ve 2256 numaralı kanun mucibince ilga olunan Duhuliye resmine mukabil Gümrük tarife kanununa bağlı tarifede yazılı gümrük resimlerine Belediyeler hissesi olarak zammolunan %10lardır. Bu resim, gümrük idarelerince her ay tahsil ve ertesi ayın on besine kadar Dahiliye Vekâleti Celilesi emrine olarak Bankamız namına İş Bankasına yatırılmaktadır. Her üç ayda bir defa Vekâlet müşarünileyhaca nüfusları nisbetinde yapılan tevzi defteri esas tutularak toplanan hasılat Bankamızca Belediyelere gönderilmektedir.

Bu resimden, 1 Haziran 933 tarihinden 31 Mayıs 934 tarihine kadar 3,273,276 lira tahsil edilmiş ve bu müddet içinde 2,807,598 lira Ziraat ve İş Bankaları vasıtasile Belediyelere nakten veya mahsuben gönderilerek mütebaki 465,678 lira 4 üncü tevzie bırakılmıştır.

Gümrük %10 ları Belediyeler hissesi, Belediyelerin kısmı mühimmi için esaslî ve faydalı bir varidat menbâi olmakla beraber Bankamızdan istedikleri borç para veya kefalet için ekseriyetle karşılık gösterilmeğe ve hissei iştirak borçlarını da bundan mahsubettirmeğe elverişli ve sağlam bir gelir olduğu cihetle Belediyelerimiz bu eserimden her suretle müstefit olmaktadırlar.

5 — Kâr ve zarar hesabı

Bilânçoya bağlı kâr ve zarar hesabı hülâsasından da anlaşıldığı veçhile Belediye kanunu ile Banka kanununun meriyete girdiği tarihten itibaren toplanan ihtiyat ve iştirak

hisselerinden ilk hesap devresi gayesine kadar elde edilen temettüattan bilûmum masarif ve amortismanların tenzilinden sonra kalan safî kâr 55,091 lira 99 kuruştur.

Bankamız esas nizamnamesinin 56 inci maddesi hükmüne göre bu safî kârdan;

% 20 hesabile ihtiyat akçesine	11.018,40 lira ve
% 3 » İdare Meclisi heyetile u-	
mum müdürlüğü	1.652,75 lira ve
% 3 » Umum müdürden maada	
banka memurlarına	1.652,75 lira ve
%40 » Belediyelere	22.036,79lira ve
%34 » Banka sermayesine	18.731,30 liranın

Tefrik ve tevzii icap etmektedir. Binaenaleyh zikrolunan safî kârın yukarıda arzolunduğu şekilde ve tevziine müsaade buyurulduğu takdirde 1 Teşrinievvel 1934 tarihinden İtibaren icabı ifa olunacak ve İdare Meclisi Heyeti ile memurlara ait kısım, her birinin ücret ve müddeti hizmetlerine ve belediyelere ait temettüat dahi nakten verdikleri % 5 iştirak hisseleri nisbetine göre ve kanunî vergiler tevkif olunduktan sonra dağıtılacaktır.

Esas nizamnamenin mezkûr 56 inci maddesi hükmünce safî kârdan banka sermayesine tefrik olunan % 34 ten bir kısmının heyeti aliyenizce fevkalâde ihtiyat akçesi olarak teşkil olunabileceğinden 933 devresine ait mezkûr % 34 ten bir miktarının fevkalâde ihtiyata ayrılması tensip buyurulduğu takdirde miktarının tayin buyurulmasını rica eyleriz.

Yine esas nizamnamenin 34 üncü maddesi hükmüne göre birisi Dahiliye Vekâletince diğeri Heyeti umumiyece intihap ve tayin olunmak üzere bankanın iki mürakibi bulunması lâzım gelmekte idise de raporumuzun kısmı mahsusunda izah olunan sebepten dolayı bankamız 1 Teşrinisani 933 tarihinde teşekkül etmiş ve bu devre için yalnız Dahiliye Vekâleti yüksek makamınca bir mürakibin tayini imkânı görülebilmıştır.

Bu itibarla 934 hesap devresine mahsus olmak üzere Yüksek heyetinizce münasip görülecek ikinci mürakibin intihap ve idare Meclisinin de ibra buyurulmasını dileriz.

Sözlerimize nihayet verirken sabık Umum Müdür İsa Beyin 19 Mart 934 tarihinde vukubulan irtihalini teessürle burada tekrarlar ve bankamızın teşekkülünde ve kuruluşunda değerli hizmetleri görülmüş olan merhumun kıymetli hatırasını taziz eylemeği bir vazife sayarız efendim.

6/8/1934

İdare Meclisi

Murakıp raporu

Belediyeler Bankası Yüksek Umumî Heyetine

1 — Belediyeler Bankası 2301 numaralı kanuna müsteniden teessüs etmiştir. Bankanın ilk sermayesi Türkiye Cumhuriyeti dahilindeki bütün belediyelerin senevi varidatının tahsilatından verilen % 5 lerden müteşekkildir.

Banka 1 Teşrinisani 933 tarihinde teşekkül etmiştir. Hini teşekkülde Bankalarda toplanmış nakdi 1,576,509 lira idi.

933 senei mâliyesinin hitamında Banka sermayesinin tahsil edilmiş kısmı 2,325,473 lira 14 kuruşa baliğ olmuş ve Belediyeler zimmetinde natahsil kalmış kısmı da 265,172 lira 10 kuruştan ibaret bulunmuştur.

Dahiliye Vekâleti Aliyesinin müzaheret ve Bankanın ikdamatı mütevaliyesi sayesinde bu senei maliye zarfında taahhüdât bakiyesinin tamamı tahsil edileceği muhakkaktır.

Bankanın ilk teşekkülü senesi olması, daha ziyade teessüs ve taazzuv ile meşgul bulunması hasebile Belediyelere yaptığı ikrazat pek mahdud olmuştur. Bilhassa Banka ni

zamnamesine istinaden belediyeler emlakının sigortası ile iştigale başlaması cayı şükrandır.

2 — Bankanın 933 senei mâliyesine ait muamelâtı umumiyesi tarafından murakabe ve bütçesi tetkik edilmiş, muamelâtı umumiyenin bir intizamı tam dahilinde cereyan eylediği kuyudat ve hesabatin vesaike müstenit bulunduğu ve istihdam edilen memurunin kadrolara mutabık olduğu anlaşılmıştır.

3 — Müessesenin ayrıca veznesi olmadığı ve vezne muamelesini ber mucibi mukavele İş Bankası ile yapmakta olduğu ve bankalardaki mevduat ile kuyudatin daima mutabık bulunduğu görülmüştür.

4 — Heyeti İdarenin mukarrer bulunan içtimalarını muntazaman aktettiği ve nizamnamenin uhtelerine tahmil ve tevdi eylediği vezaifi ifa ve mukarreratı vakıayı infaz eylediği görülmüştür.

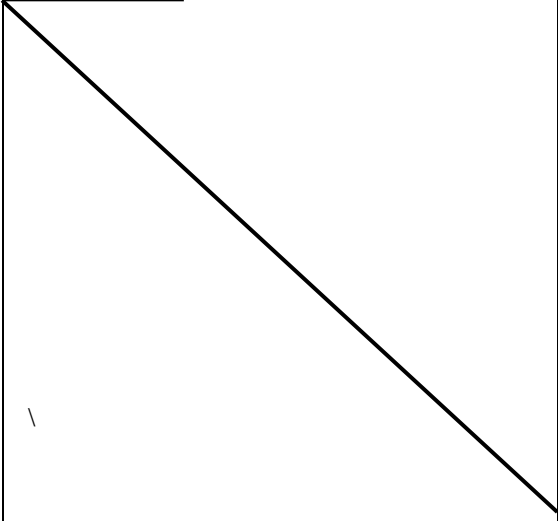
3 — Tanzim edilen bilânçonun muvafık ve kuyudata mutabık bulunduğu ve bilânçoğa nazaran hasıl olan safi temettüün 55,091 lira 99 kuruştan ibaret bulunmakla nizamnamenin 56 inci maddesi mucibince işbu temettüün alâkadarlara tevziine ve ihtiyat akçesi ile sermayeye zammına müsaade buyurulması Heyeti Umumiyenin tasvi âlisine arz olunur efendim.

Murakıp

Adlı

1933 Hesap senesinin

Zimmet

T. L.		T. L.	
Masraflar:			
Maaşat ve Ücretler	29. 910. 84		
İdare masrafları	2. 376. 01		
Vergi ve harçlar	103. 00		
Sair masraflar	2.546.67	34.936	52
Amortismanlar		289	64
		35.226	16
Kâr		55.091	99
			
Yekûn...		90.318	15

**U. İctimai münasebetile çekilen telgraflara
Büyüklerimizin cevapları**

İstanbul:

Büyük Reiscümhur Hazretlerine;

Cümhuriyet sınırları içindeki Belediyelerin yapacakları -yeni imar işleri için lâzım olacak parayı temin için yüksek direktifleri üzerine kurulmuş olan Belediyeler Bankasının Şûrayı Devlet ve Divanı Muhasebat Reisleriyle Dahiliye Vekâleti erkânından ve on Belediye reisinden mürekkep umumî heyeti bugünkü toplantısında derin saygı ve sevgilerinin arzına bendenizi memur etmişlerdir efendim.

Divanı Muhasebat Reisi

Seyfi

Divanı Muhasebat Reisi Seyfi Beyefendiye

Ankara

Hakkımda gösterilen temiz duygulara teşekkür eder muvaffakiyetler dilerim efendim.

Reiscümhur Gazi M. Kemal

Büyük Millet Meclisi Reisi Kâzım Paşa Hazretlerine;

Şehir ve kasabalarımızın yüksek Türk medeniyetine örnek olacak şekilde güzelleştirilmesi için kurulmuş olan Belediyeler Bankasının Şûrayı Devlet ve Divanı Muhasebat Reisleriyle Dahiliye Vekâleti erkânından ve on belediye reisinden mürekkep umumî heyeti bugünkü toplantısında saygı ve sevgilerinin arzını bendenize tevdi etmişlerdir efendim.

Divanı Muhasebat Reisi

Seyfi

Divanı Muhasebat Reisi Seyfi Beyefendiye

Ankara

Heyetinizin hakkımda izhar ettiği samimî duygulara teşekkür eder ve muvaffakiyetler dilerim efendim.

B. M. Meclisi Reisi

Kâzım

İstanbul:

Büyük Başvekil İsmet Paşa Hazretlerine;

Şehir ve kasabalarımızın yüksek Türk medeniyetine örnek olacak şekilde güzelleştirilmesi için kurulmuş olan Belediyeler Bankasının Şûrayı Devlet ve Divanı Muhasebat Reisleriyle Dahiliye Vekâleti erkânından ve on Belediye reisinden mürekkep umumî heyeti bugünkü toplantısında saygı ve sevgilerinin arzını bendenize tevdi etmişlerdir efendim.

Divanı Muhasebat Reisi

Seyfi

Dahiliye Vekili Şükrü Kaya Beyefendi Hazretlerinle

Türk şehirlerinin modern yaşayış tarzına en iyi uyacak ve halkın bugünkü ihtiyaçlarını en münasip surette karşılayacak derecede güzelleştirilmesi için kurulan Belediyeler Bankası umumî heyeti bugünkü toplantısında samimî saygı ve sevgilerinin zatı âlilerine arzını benden rica etmişlerdir efendim.

Divanı Muhasebat Reisi

Seyfi

**Belediyeler Bankası Umumî Heyeti ve Divanı Muhasebat Reisi
Seyfi Beyefendiye**

Ankara

Umumî heyetin iltifatlarım bildiren telgrafınızı memnuniyetle aldım Belediyeler Bankası eğer bu memleket şehirlerinin imarına faydalı olacak bir eser telâkki ediliyorsa siz de bilirsiniz ki müessese şeflerimizin ilhamının ve teveccühkâr müzaheretlerinin bir eseridir. Belediyeci arkadaşlarımla Zatı riyasetpenahilerinin bu vesileyle hakkımda gösterdikleri nazikâne iltifata teşekkürlerimi sunarım efendim.

Dahiliye Vekili

Şükrü Kaya.

Bankanın ikraz ve kefalet vaziyeti

27/9/934 tarihinde bankanın ikraz ve kefalet vaziyeti şu şekilde idi:

28 belediyeye ikraz ve kefalet olunmasına idare meclisince karar verilen miktar yekûnu 617967 lira idi. Bundan Çanakkale belediyesine 12,000 lira ikraz ve 15974 liraya kefalet, Bigaya 11,000 liraya ikraz. Çoruma 22670 lira ikraz. Fethiyeye 20,000 lira ikraz, Karamanlıya 1000 lira ikraz, Araca 2465 lira ikraz, Develiye 15,000 lira ikraz Ereğliye 15,000 lira ikraz, Karamana 6904 lira ikraz, ve 13096 lira kefalet, Kastamonu 60,000 lira ikraz, Bartın 40.000 lira ikraz, Urfaya 35,000 lira ikraz, Haymanaya 3.000 lira ikraz, Elâzize 40,000 lira ikraz, Diyarbekire 50.000 lira ikraz, ve 13744 kefalet, Elmalıya 3214 lira ikraz İslâhiyeye 2,000 lira ikraz, Sarıkamışa 2,000 lira ikraz, Seydişehre 4,000 ikraz, Lâpsekiye 4,300 ikraz, Gürüne 1.500 ikraz, Bayındıra 25,000 ikraz, Giresona 40,000 ikraz, Sinirkende 1,200 ikraz, Çaya 15,000 ikraz, Sivrihisara 1.500 ikraz, Hendeğe 2,400 ikraz ve Ermeneye de 5,000 ikraz ve 10,000 liraya da kefalet için karar verilmiş ve bun-

lardan 15 belediyeye 339,544 lira ikraz ve kefalet muamelesi intaç edilmiştir.

Bunlardan Çanakkaleye 12,000 lira ikraz ve 15974 liraya kefalet, Çoruma 2,250 lira kefalet, Karamanlıya 1,000 lira ikraz, Araca 2,465 lira ikraz, Ereğliye 15,000 lira ikraz, Karamana 6,904 lira ikraz, ve 13,096 lira kefalet Kastamonuya 60,000 lira ikraz, Urfaya 19,407 lira ikraz, Haymanaya 3,000 ikraz, Elâzize 40,000 ikraz, Diyarbekire 137,744 lira kefalet, Elmalıya 3,214 lira ikraz, Sarıkamışa 2,000 lira ikraz, Seydişehir 4,000 ikraz, Gürüne 1,500 lira ikraz yapılmıştır.

İkraz ve kefalet yapılması için karar verilen 28 belediyeye 617,967 liradan 15 belediye için muamelesi intaç edilmiş bulunan 339,554 lira tenzil edilince 13 belediyeye de mütebaki 278,413 liralık ikraz ve kefalet muamelesi kalmaktadır ki bunların da muameleleri ikmal edilmek üzeredir.

% 10 Gümrük hisseleri

933 senesi % 10 Gümrük hisselerinden nüfus nisbetinde belediyelere tevzi edilmek üzere Belediyeler Bankasına 3,654,713,37 lira yatırılmış ve 933 senesinde

3,561,840,00 lirası belediyelere tevzi edilmiştir.

Hesap bakiyesi olan 92,909,37 lira da 934 senesi birinci tevziatıyla beraber tevzi edilmek üzere hıfz olunmuştur.

Yüzde onlardan nüfus nisbetinde belediyelere yapılan tevziat şöyledir:

Belediyelerin ismi	Lira	K
Afyonkarahisar	22,430	—
Aziziye - Emirdağ	3,800	—
Bayat	2,063	—
Bolvadin	7,633	30

Belediyelerin ismi	Lira	K
Çay	4,095	90
Dinar	2,621	20
Sandıklı	6,753	60
Şuhut	3,605	70
Amasya	11,980	10
Gümüş	3,057	70
Gümüşhacıköy	5,890	90
Merzifon	10,896	20
Ankara	71,791	40
Ayaş	3,188	30
Bâlâ	869	80
Beypazarı	5,079	40
Çubuk	1,344	—
Güdül	3,274	20
Haymana	1,412	30
Kalecik	3,762	10
Karaşar	1,950	40
Keskin	4,764	70
Kızılcahamam	512	50
Nallıhan	902	—
Polatlı	1,478	10
Şerefli köçhisar	2,410	20
Şıhlar	3,423	80
Antalya	16,928	50
Akseki	2,546	50
Alanya - Alâiye	4,535	70
Elmalı	3,983	—
Finike	759	20
Kaş - Andifli	395	40
Korkuteli - İstanoz	3,138	—
Manavgat	626	50
Serik	1,184	50
Aydın	11,505	70
Atça - Klavuzlar	3,244	10
Bozdoğan	3,724	10
Çine	2,893	60
Germencik	2,112	10

Belediyelerin ismi	Lira	K
Karacasu	3,695	—
Karapınar	2,019	50
Kuyucak - Horsunlu	1,924	60
Nazilli	8,950	50
Söke	8,917	—
Umurlu	2,112	20
Yenipazar	3,063	30
Balıkesir	24,428	80
Alibey	2,658	10
Altınova	2,912	50
Ayvalık	12,990	40
Balya	5,205	40
Bandırma	10,540	10
Bigadiç	3,762	10
Burhaniye	5,138	50
Edincik	4,981	—
Edremit	11,726	70
Erdek	4,853	90
Gönan	8,999	60
Havran	3,311	—
Kepsut	3,346	80
Sarıköy	3,196	10
Sındırgı	2,288	60
Susıgırlık	5,288	—
Tursunbey	2,941	60
Bayazıt - Karaköse	4,047	80
Bayazıt	3,771	—
Diyadin	618	50
Eleşkirt	367	40
Malazkirt	652	20
Tutak	416	50
Bilecik	3,436	10
Bozüyük	6,462	40
Gölpazarı	864	30
İnönü	3,065	50
Osmaneli	2,170	30
Pazarcık	4,512	30

Belediyelerin ismi	Lira	K.
Söğüt	2,346	60
Bolu	6,924	50
Akçaşehir	3,744	20
Akçakoca	-----	-----
Düzce	5,687	70
Gerede	3,956	30
Göynük	1,638	90
Mudurnu	2,826	50
Burdur	12,332	80
Belönü - Çeltikçi	2,888	—
Bucak	3,282	10
Karamanlı	2,683	90
Tefenni	1,708	—
Bursa	58,991	10
Büyüksusurluk	2,337	80
Gemlik	5,807	—
İnegöl	11,285	80
İznik	2,054	30
Karacabey - Mihaliç	7,127	70
Mudanya	4,787	90
M. Kemalpaşa - Kirmastı	12,542	70
Orhaneli - Abranoz	883	20
Orhangazi - Pazarköy	2,038	50
Yenişehir	6,248	10
Çanakkale	8,172	50
Ayvacık	1,509	40
Bayramiç	2,648	—
Biga	7,605	40
Bozcaada	1,564	10
Eceabat	836	30
Ezine	3,974	30
Gelibolu	5,226	50
İmroz	2,011	90
Lapseki	2,233	80
Çankırı	8,490	70
Atkaracalar	1,973	70

Belediyelerin ismi	Lira	K.
Çerkeş	3,129	10
Ilgaz - Koçhisar	1,728	10
Kurşunlu - Karacaviran	1,775	10
Dümelli	1,884	50
Çoruh - Rize	13,152	10
Artvin	2,822	30
Borçka	465	70
Hopa	2,471	60
Mapavri	2,696	10
Pazar	498	10
Şavşat	375	20
Çorum	18,946	90
Alaca - Hüseyinabat	1,981	60
İskilip	10,098	—
Mecitözü	2,096	50
Osmancık	3,965	20
Sungurlu	5,036	90
Denizli	15,073	40
Acıpayam - Garbikaraağaç	1,907	90
Akalan	1,852	10
Bekilli	3,547	90
Boldan	6,029	30
Çal	2,569	90
Çivril	2,688	—
Güney	6,056	10
Hançalar	2,184	80
Honas	2,275	20
Kadıköy	5,506	90
Kale	2,779	80
Kızılcabölük	3,556	60
Kızıllhisar	5,245	60
Sarayköy	4,383	80
Süller	2,696	—
Tavas - Yerküme	6,896	60
Yeşilyuva	3,555	50
Zeyve	2,511	80

Belediyelerin ismi	Lira	K.
Diyarbakir	30,248	10
Çermik	2,871	40
Hani	1,800	80
Kulp - Pasur	426	60
Lice	6,570	60
Osmaniye	2,873	50
Silvan - Miyafarkin	2,499	50
Edirne	33,279	90
İpsala	2,304	20
Kavaklı	522	60
Keşan	4,734	40
Uzunköprü	8,031	80
Elâziz	18,445	60
Baskil	368	60
Çemişkezek	1,857	60
Erganimadeni	2,179	20
Harput	6,901	10
Hozat - Dersim	1,204	60
Geban	543	80
Mazkirt	551	70
Nazimiye	943	40
Ovacık	320	50
Palu	3,552	30
Pertek	2,021	80
Erzincan	15,457	40
Cimin	2,193	70
Kemah	1,525	—
Kığı	763	80
Kuruçay	258	—
Pülümer	601	80
Refahiye	659	90
Erzurum	29,568	10
Çat	—	—
Ersis	2,182	50
Hasankale - Pasinler	3,037	60
Hınıs	1,527	40
İspir	1,147	80

Belediyelerin ismi	Lira	K.
Oltu	1,152	20
Tercan - Mamahatun	965	80
Tortum	1,060	70
Yusufeli - Öğdem	158	70
Eskişehir	30,816	30
Mihalıççık	1,450	20
Muttalip	2,688	30
Seyitgazi	1,652	30
Sivrihisar	5,747	90
Gaziantep	37,986	10
İslâhiye	1,359	90
Kilis	21,610	30
Nizip	6,758	10
Pazarcık	1,098	60
Giresun	11,410	80
Alucra	518	—
Bulancak - Akköy	2,698	20
Görece	5,716	60
Şebinkarahisar	6,805	10
Tirebolu	3,238	50
Gümüşane	2,444	90
Bayburt	7,076	30
Kelkit - Çiftlik	1,256	—
Şiran - Karaca	502	50
Torul	1,060	70
İçel - Mersin	20,891	40
Anamur	1,679	10
Gülnar	614	—
Mut	1,344	30
Silifke	4,608	10
Tarsus	21,173	80
Isparta	15,218	50
Atabey	3,039	90
Eğridir	4,234	20
Keçiborlu	2,888	—
Senirkent	6,418	80
Süçüllü	3,536	50

Belediyelerin ismi	Lira	K
Şarkıkaraağaç	3,920	50
Uluborlu	4,638	40
Yalvaç	7,104	10
İstanbul	671,871	90
Çatalca	3,014	20
Kartal	2,511	90
Maltepe	2,636	90
Pendik	2,499	50
Silivri	2,466	—
Şile	1,739	40
Yalova	1,118	70
İzmir	147,690	50
Adagide	3,451	80
Alaçatı	4,925	30
Armutlu	1,411	20
Bademiye	2,500	60
Bayındır	9,120	—
Bergama	13,215	80
Birgi	2,692	70
Buca	2,496	—
Bornova	5,269	10
Çeşme	3,083	40
Dikili	2,447	—
Eskifoça	3,671	70
Karaburun	705	60
Kemalpaşa	4,060	10
Kınık	6,452	30
Kuşadası	5,079	40
Menemen	9,130	30
Ödemiş	16,012	20
Parsa	2,389	—
Seferihisar	4,176	20
Seydiköy	1,862	—
Şirince	2.150	10
Tire	17,926	50
Torbalı	1.698	10
Urla	8,577	60

Belediyelerin ismi	Lira	K.
Kars	13,184	50
Ardahan	2,299	70
Arpaçayı - Zarûlşat	340	60
Çıldır	518	—
Göle	576	—
Kağızman	3,478	60
Posof	1,081	90
Sarıkamış	4,181	70
İğdır	.3,565	60
Tuzluca	1,067	40
Kastamonu	13,973	90
Ağlı	3,148	20
Araç	642	10
Cide	1,569	70
Daday	1,228	—
İnebolu	5,446	50
Küre	1,013	70
Taşköprü	3,193	90
Tosya	9,287	60
Kayseri	37,958	—
Bünyan	3,897	10
Develi	9,124	60
Erkilet	2,813	30
Hacılar	4,810	30
İncesu	3,948	50
Karahisar	5,063	70
Ortahisar	2,500	60
Pınarbaşı	3,025	30
Talaş	2,840	—
Ürgüp	4,320	10
Yahyalı	4,791	20
Kırklareli	12,392	10
Babaeski	2,922	70
Demirköy	455	60
Lüleburgaz	5,108	30
Pınarhisar	3,349	10

Belediyelerin ismi	Lira	K.
Üsküp	2,453	80
Vize	2,922	60
Kırşehir	12,234	50
Avanos	3,845	80
Çiçekdağ	697	80
Hacıbektaş	2,788	70
Genezin	2,334	40
Kaman	2,583	30
Mucur	3,500	90
Kocaeli - İzmit	14,049	70
Adapazarı	21,644	90
Danca	2,760	80
Gebze	2,746	20
Geyve	2,112	10
Hendek	4,665	10
Kandıra	2,552	—
Karasu - İncili	1,132	10
Karamürsel	2,216	10
Sapanca	2,699	40
Konya	45,392	60
Akşehir	8,919	30
Akviran	2,717	20
Argıthan	2,706	10
Aşağı çığıl	2,362	20
Beyşehir	2,471	80
Bozkır	1,371	—
Cihanbeyli - İnevi	1,373	30
Çumra	2,463	90
Derbent	2,438	—
Doğanbey	2,545	40
Doğanhisar	3,231	80
Ereğli	7,175	60
Ermenak	6,171	—
Hadım	705	70
İlgın	2,875	80
Kadınhanı - Saiteli	3,235	20

Belediyelerin ismi	Lira	K.
Karaman	7,852	20
Karapınar - Sultaniye	4,262	10
Kulu	2,333	30
Manastır	2,496	20
Pirlerkondu	2,741	70
Seydişehir	3,625	90
Sille	2,480	50
Kütahya	16,573	60
Emet	2,600	10
Gediz	5,539	20
Simav	4,924	10
Karahallı	3,138	—
Şaphane	2,209	40
Tavşanlı	4,498	80
Ulubey	2,747	40
Uşak	16,204	20
Malatya	19,579	90
Adıyaman	8,296	40
Akçadağ	1,698	—
Arapkir	6,508	20
Besni - Behisni	6,731	40
Darende	5,764	60
Eskimalatya	2,576	50
Hekimhan	1,987	10
İsmetpaşa	5,475	50
Kâhta	798	40
Keferdiz	1,950	40
Kemaliye	3,346	80
Polatköyü	1,982	70
Petürge	2,112	20
Manisa	27,688	50
Akhisar	17,372	—
Alaşehir	6,893	30
Demirci	5,247	80
Eşme	906	50
Gölmermere	2,235	—
Gördes	2,765	30

Belediyelerin ismi	Lira	K.
Kırkağaç	9,416	10
Kula	8,333	30
Palamut - Yayaköy	1,882	30
Salihli	6,901	10
Soma	3,506	50
Turgutlu - Kasaba	15,807	80
Maraş	24,259	20
Andirin	529	30
Efsus	3,023	10
Elbistan	6,196	60
Göksu	2,413	60
Mardin	21,356	90
Cizre	5,132	80
Dirik	2,549	70
üstel	2,671	40
Gercüş	1,781	90
Kızıltepe	447	80
Midyat	3,759	80
Nusaybin	2,735	10
Savur	2,256	20
Muğla	9,685	—
Bodrum	4,117	—
Datça - Dadya	1,301	90
Fethiye	2,979	50
Kökabat - Ula	3,201	70
Köyceğiz	1,126	50
Marmaris	1,981	60
Milas	7,050	60
Muş	4,103	70
Bitlis	8,687	—
Bulanık	748	—
Bingöl		—
Çapakçur	1,163	40
Genç - Varamerik	810	60
Mutki	181	10
Sasun	968	10
Solhan	388	70

Belediyelerin ismi	Lira	K
Varto	687	90
Niğde	9,082	30
Acem	2,009	50
Arapsun	1,924	60
Aksaray	7,042	90
Avcular	1,885	60
Bor	8,410	20
Derinkuyu	2,116	60
Eskil	3,227	40
Gelveri	2,037	40
Kemerhisar	3,697	40
Koyunlu - Adımusun	2,679	40
Maden	4,369	40
Nar	2,357	90
Nevşehir	12,913	40
Ortaköy	2,907	—
Ulukışla	2,530	90
Üçhisar	2,135	70
Ordu	7,878	90
Fatsa	2,401	40
Mes'udiye	638	70
Ünye	5,222	30
Vona - Perşembe	1,939	20
Samsun	29,117	30
Alaçam	2,842	20
Bafra	7,852	20
Çarşamba	5,916	50
Havza	3,140	30
Kavak	—	—
Lâdik	4,496	50
Terme	1,980	50
Vezirköprü	5,222	—
Seyhan - adana	69,744	20
Bahçe	642	10
Ceyhan - Kısaltı	7,022	70
Dört Yol	6,745	80
Erzin	4,512	20

Belediyelerin ismi	Lira	K.
Feke	446	70
Kadirli	2,373	40
Karaisalı	690	—
Kozsan	5,053	60
Osmaniye - Cebelibereket	4,767	80
Saimbeyli	426	70
Siirt	14,235	—
Beşiri	354	10
Beytüşşebap	341	90
Eruh	580	60
Garzan	1,400	—
Pervari	738	—
Şirvan	384	30
Şırnak	2,842	20
Sinop	4,804	60
Ayancık	1,112	—
Boyabat	3,476	30
Gerze	3,503	10
Sivas	28,525	60
Divriği	4,595	90
Gürün	3,852	50
Hafik	1,359	90
Kangal	1,602	10
Koyulhisar	1,743	90
Suşehri	2,759	70
Şarkışla	2,577	70
Yıldızeli	1,973	70
Zara	4,512	30
Tekirdağ	13,809	70
Çerkesköy	2,794	30
Çorlu	7,618	90
Hayrabolu	3,605	70
Malkara	3,733	10
Saray	2,380	—
Şarköy	2,261	70
Tokat	19,611	—

Belediyelerin ismi	Lira	K.
Artuva	538	30
Erbaa	5,398	50
Niksar	6,116	30
Reşadiye	1,109	90
Turhal	2,199	40
Zile	14,021	80
Trabzon	23,646	40
Akçaabat - Polathane	2,891	40
Maçka - Gevzilik	1,008	20
Of	687	80
Sürmene	3,072	30
Vakfikebir	204	50
Urfa	28,719	80
Birecik	8,736	—
Haran - Akçakale	548 30	
Hilvan	576	20
Siverek	14,386	80
Sürüş	1,487	10
Viranşehir	2,261	70
Yaylak	955	60
Van	6,700	10
Adilcevaz	2,257	30
Ahlat	1,619	90
Başkale	480	20
Erciş	2,698	30
Gevaş	1,089	80
Gavar	618	50
Hakkâri - Çülemelik	768	10
Kâzımpaşa - Saray	757	10
Muradiye	1,319	70
Şıtlak	138	70
Yozgat	10,575	80
Akdağmadeni	2,134	50
Boğazlıyan	2,918	20
Çandır	2,346	50
Çayırsayhi - Akdağ	2,154	70

Belediyelerin ismi

Lira

K

Sorgun - Yeşilova	1,674	70
Zonguldak	13,736	—
Bartın	8,332	10
Devrek	2,389	—
Karadeniz - Ereğli	4,972	—
Safranbolu	5,007	80
Yekûn	3,561,804	—

Eylül 934 ayı içinde İdarî teşkilâtta vukubulan tebeddülata ait cetveldir.

1 — Bursa Vilâyeti:

Gönü, Sarıbeyatik, Sarıbeycedit, Sarıbeyislâm ve Dömberes köyleri Mustafa Kemal paşa kazasından alınarak Karacabey kazasına raptedilmiştir.

2 — Amasya Vilâyeti:

Gümüş hacıköy kazasının Büyük Düğenci, Küçük Düğenci, Kışladere ve Araphacı köyleri bu kazadan alınarak Çorum Vilâyetinin Mecitözü kazasına bağlanmıştır.

3— Balıkesir Vilâyeti:

İvrindi nahiyesine bağlı Kayapa köyü bu nahiyeden alınarak Osman köy nahiyesine bağlanmıştır.

4 — İzmir Vilâyeti:

Karaburun kazasına bağlı Balıkova köyü bu kazadan alınarak Urla kazasına bağlanmıştır.

3 — Mardin Vilâyeti:

Derik kazasına bağlı Selmi nahiyesinin merkezi Mişkinan köyüne nakledilmiş ve bu nahiyesinin adı Mişkinan olarak değiştirilmiştir.

Selmi nahiyesinin mülhakatını teşkil eden 59 köyden aşağıdaki bir numaralı cetvelde isimleri yazılı 27 köy Derik kazasına

ilhak ve iki numaralı cetvelde gösterilen 36 köy Derik kazasından alınarak Mişkinan nahiyesine bağlanmıştır.

1 numaralı cetvel

1 — Belluti	10 — Maşmaş	19 — Şerbi
2 — Deşi	11 — Demirli	20 — Muhat
3 — Ruşat	12 — Alibey	21 — Telcuma
4 — Çıldız	13 — Güder	22 — Bismare
5 — Küförlü	14 — Kondefi	23 — Dede
6 — Ayncl	13 — Musagevir	24 — Şehveret
7 — Kubil	16 — Gözberii şarkî	25 — Siçoman
8 — Bizdoğan	17 — Gözberii garbî	26 — Toppuzgöl
9 — Summaki	18 — Çekerem	27 — Aynsilk

2 numaralı cetveli

1 — Mişkinan	13 — Germnik	25 — Köseveli
2 — Sadan	14 — Tiltin	26 — Susik
3 — Gelek	15 — Mermi	27 — Peyamlı
4 — Girhanik	16 — Göledarı	28 — Gölgenin
5 — Şibiülya	17 — Alavuş	29 — Hilili
6 — Şibisüflâ	18 — Kalaycık	30 — Gaydük
7 — Arbon	19 — Kızıl	31 — Balfis
8 — Bahdinan	20 — Ayndevli	32 — Selmi
9 — Kânisurik	21 — Hedbi	33 — Daracük
10 — Kırbakarri	22 — Anteri	34 — Kızılatşan
11 — Harbaraş	23 — Ernebi	35 — Hoboşi
12 — Remmuk	24 — Girisuri	36 — Arbete
	Surikân	

6 — Kocaeli Vilâyeti

Gebze kazasının Ayrımcı köyü bu kazadan alınarak vilâyet merkez kazasına bağlanmıştır.

7 — Konya Vilâyeti:

Karaman kabasının Başkışla nahiyesine bağlı Sarıhacılar köyü bu kazadan alınarak Hadım kazasının Bademli nahiyesine bağlanmıştır.

8 — Gaziantep Vilâyeti:

1 — Merkez kazasına bağlı aşağıda isimleri yazılı köyler merkezden alınarak Pazarcık kazasına bağlanmıştır.

Aşağı ve yukarı hörcüklü

Bediran

Gelinbuğday

Dağdağancık

Sarıl

Telpizek

Ardıl

2 — Pazarcık kazasına bağlı aşağıda isimleri yazılı köyler bu kazadan alınarak Maraş vilâyetinin merkez kazasına bağlanmıştır.

Tevekkelli

Rumoğlu

Aşağı kuyumcular ve yukarı kuyumcular

Tahtalıdedeler

Çolakaliçiftliği

Mustafaçavuşçiftliği

Kocalar

28/8/934 ten 26/9/934 tarihine kadar Dahiliye

Vekâletince ikmal edilen

Tekaüt ve Yetim maaşları

İsim ve memuriyeti	Nev i tahsis
Giresun hususî muhasebe müdürü Emin B.	Tekaüt
Hafik nahiyesi müdürü Bahri B.	Yetim
İsim ve memuriyeti	Nev i tahsis

İstanbul belediyesi 3 üncü daire müdürü Neşet B.	»
İstanbul belediyesi köprü tahsildarı Mehmet Ef.	Tekaüt
İstanbul belediyesi Yeniköy zabıta belediye memuru Enver Ef.	Yetim
İstanbul belediyesi Demirbaş eşya memuru İsmail Haki Ef.	Tekaüt
İstanbul belediyesi Darülaceze tahsildarı ve mübayaa memuru Ali Osman Ef.	Yetim
İstanbul belediyesi Haseki hastanesi mübayaa memuru Ali Osman Ef.	»
İstanbul belediyesi köprü tahsildarı Salâhattin Ef.	Tekaüt
İstanbul belediyesi Zat işleri müdürlüğü kâtibi Şükrü Ef.	»
Ürgüp Nüfus memuru Mehmet Ef.	Yetim
Bayezit hususî muhasebe tahsildarı Feyzullah Ef.	Tekaüt
Üsküdar tephirhanesi hesap memuru Derviş Ef.	Yetim
Şivelen nahiyesi müdürü Abdürahman Rahmi Ef. ikramiye	»
Acıpayam tahrirat kâtibi Abdürahman Hakkı Ef. ikramiye	Tekaüt
Elâziz hususî muhasebe müdürü Rifat B.	»
Lâdik hususî muhasebe memuru Ragıp Ef.	»
Malatya hususî muhasebe müdürü Ömer Fehmi B.	»
Hüdavendigâr eski valisi Ali Osman B.	»
Bursa hususî muhasebe tahsildarı Ahmet Sıtkı Ef.	Yetim
Aydın hususî muhasebe tahsildarı Ali Rıza Ef.	»
Uluborlu hususî muhasebe tahsildarı Ali Rıza Ef.	Tekaüt
Tavas hususî muhasebe memuru Mehmet Kemal E.	»
Vize nüfus memuru Hayrullah Ef.	»
Boğazlıyan kaymakamı İbrahim B.	Yetim
Konya evrak memuru İsmail Ef.	Tekaüt
Iğdır nahiyesi müdürü Şevki B.	»
Acıpayam hususî muhasebe 2 inci kâtibi İsmail Ef.	Yetim

İsim ve memuriyeti	Nev i tahsis
Kavak nahiyesi nüfus memuru Mustafa Nail Ef.	Tekaüt
Kayseri hususî muhasebe tahsildarı Mehmet İrfan Ef.	Yetim
Niğde valisi Hüsnü B.	»
Çorum nahiyesi müdürü Hüseyin Avni B.	Tekaüt
Mahreç nahiyesi müdürü Hüseyin Vehbi B.	»
Balıkesir encümen ikinci kâtibi Aptülkadir Ef.	»
Taşoz sancağı tahrirat müdürü Hilmi B.	Yetim

—

Gayri Resmî kısım

Holândada İdarî kaza

Holândada kuvvetlerin tefriki, 1798 ihtilâlinden doğan bir kanun ile ilân edilmiş idi. Lâkin, 1814 ten itibaren, hukuku esasiyemiz bu tefrikin bütün neticelerini tatbik etmemiştir. Holânda hukukunun vazettiği kaideler şunlardır:

a) Teşriî kuvvet hükümet (Kral ve nazırları) ile eta jenero (etats generaux) tarafından el birliğile ifa olunur.

b) Hükümet (La Couronne) - Kral ile nazırları - icrayi hükümet eder. Alçak memleketler krallığı meşrutî ve parlemanter bir saltanat olduğu cihetle, kral icrayi saltanat eder, fakat icrayi hükümet edemez. Devletin idaresi, parlömentonun murakabesi altında, nazırlar tarafından ifa olunur.

c) Adalet, krallığın her tarafında, kral namına fakat kralın iradesinden tamamen müstakil olarak, tevzi edilir. İdarî ve adlî sultaların birbirinden tefriki kaidesi ta iptidadan tesbit edilmiştir.

Salâhiyetleri itibarile, devlet hükûmetile vilâyet ve komünler idaresi üç türlü vazife ifa ederler: teşriî, İdarî, adlî, Bizi burada alâkadar eden cihet, merkezî ve mahallî idarenin ifa ettiği İdarî ve kazaî muzaaf vazifedir, imdi, gerek merkezî ve gerek mahallî idarede, hukuku esasiyemiz filî idare ile kazaî idare (Administration Contentieuse) nin tefriki kaidesini tamamilen tatbik etmemektedir. Bu tefrikin daima sarahatla beyan ve ifade edilmiş olmamasında bir mahzur görmüyoruz. Lâkin cari sistemin mudil ve karışık olduğu da muhakkaktır. Çünkü:

1 — İdarî kazanın bir kısmı idare memurlarına (kral-

lık makamı, nazırlar mahallî idareler: PROVİNCIALES ET COMMUNALES) mezduttur;

2 — İdarî kazanın diğer bir kısmı İdarî hâkimlere, yani alelade mahkemelerden ayrı, İdarî mahkemelere tevdi edilmiştir; hatta bu mülkî hâkim, bir çok ahvalde, İdarî hakim sıfatını almaktadır;

3 — İdarî kazanın üçüncü bir kısmı vardır ki, umumiyetle, bildiğimiz mahkemelere verilmiştir.

Devlet, vilâyetler ve komünler ancak kendi organları ile hareket edebilirler, Prensip itibarile, idare - teşriî kuvvet ile adlî kuvvetten farklı olarak - devletin, vilâyetin veya komünün mes'uliyetini deruhde etmektedir. Mes'uliyet (şahsî hükmi) sıfatile idareye terettüp etmekle beraber, vuku bulan kanunsuzluklar bir memurun şahsî hatasına atfî isnat olunduğu zaman, süpürülmez. Bu merkezî ve mahallî idare çok karışıktır ve bizim İdarî kazamızın karışıklığı, filî idaremizin karışıklığından münbaistir. Binaberin aşağıdaki farkları nazarı itibara almak icabeder:

İDARÎ KAZANIN BİRİNCİ KISMI: İdare memurlarına tevdi edilen kaza.

1. Holandanın idare müesseselerinde 1814 ten beri hiç bir tadilât yapılmamıştır. Krallık makamı merkez idaresinin de şefidir. Merkez idaresinin bazı İdarî muamelâtı halen bile krallık makamınca ifa edilmekte, ve bu muameleler aleyhine - ki parlâmentoya karşı bir nazırın mes'uliyetile ifa olunur - mafevke müracaatı kanunumuz kabul etmemektedir.

2. Merkez idaresinin nazırlar tarafından ifa edilen bir takım İdarî vazifeleri vardır. Kanunlar, emir ve kaidelerinin icrasını krallık makamına değil, nazırlara tevdi ettiği zaman, şahsan ehemmiyeti haiz kazaî bir takım İdarî muameleler ile bu vazifeler kuvveden fiile çıkar. Bu takdirde hususî kanununun tayin ve tahdit suretile, nazırın muamelesi aleyhine bir müracaatta bulunmak hakkını vermesi mümkündür. O halde, nazırın yaptığı muameleyi ıslah edebilmesi itibarile, krallık makamı bizzat İdarî hâkim sıfatını alır. Lâkin krallık makamının bundan daha geniş bir kazaî

vazifesi vardır. Bir takım hususî kanunlar, ile şahsî bazı âmme hukukunu merkezî ve mahalli idarenin muamelâtına karşı müdafaa

etmeği uhdesine almıştır. Holandanın bu İdarî kazası, idare olunana karşı umumî sultanın faikiyetini temin maksadı ile tesis edilmiş değildir. Krallık makamının bu İdarî kazasına müteallik kıtas ile alelâde mahkemelerin kıtası hakikatte birbirinden esaslı surette farketmez, çünkü her ikisi de daima şahsî hakları müdafaa etmeği uhdelerine almışlardır.

Devletin merkezi idaresi bazı ahvalde mahallî anasır ve vilâyetler organları vasıtasile ifa olunur. İdare olunanlar için teminat teşkil eden noktalardan biri, krallık makamınca İdarî kaza şeklinde ifa olunan kontroldür. Gaye, kazaî işleri kâgüzar ve az masraflı bir mahkemeye, Krallık makamına tevdi etmektir. Demek ki krallık makamının kazaî mahiyette bir takım adlî muamelât ile kuvveden fiile çıkan kazaî bir vazifesi vardır ki hâdisattaki ihtilâfları meydana çıkarak karara bağlar. Hâkim gibi hüküm veren krallık makamı, ihtilâfları hal için, kazaî bir istişareye muhtaçtır. Bu istişarî rey, Şûrayı Devletin İdarî kaza komitesi tarafından verilir. Şûrayı Devlet, İdarî bir meclistir; Şûrayı Devletin İdarî kaza komitesi bir mahkemedir ki karar (arrét) vermez (kazayı niyabî), belki krallık makamına karşı rey beyanile iktifa eder (Kazayı mevkuf), imdi, muhakemesi usulü 1861 tarihli kanunun mevzuunu teşkil eden bu komitenin istişarî mahiyette bir kazaî salâhiyeti vardır (1) .

(1) 1861 tarihinde Fransanın Şûrayı Devlete müteallik 1831, 1845, ve 1852 tarihli kanunlarını taklit ettik. Bilâhare şube namını alan, Fransa Şûrayı Devlet idari kaza komitesi ihtilâfa sebep olan İdarî maddede evrak üzerinde muhakeme icrasile ve bütün İdarî kazaya ait raporları ihzar ile muvazzaf idi (Fransa kanunu, madde: 18). Bilâhare (bizde olduğundan farklı olarak) Şûrayı Devlet evvelâ umumî heyet halinde, sonra İdarî şubelerden alınan muavinlerin İdarî kaza şubesi he-

3. Krallık makamının İdarî hakimlisi daha ileriye varmamaktadır. Malümdür ki, kanun kanunu mucibince komün meclisi bütçeyi tanzim

etmek salâhiyetini haizdir. Vilâyetlerden gönderilen murahhaslar, bu halde, bir İdarî vesayet ifa ederler; şu kadar ki bütçeyi tadil edemezler, yalnız tasdikten istinkâf edebilirler. Krallık makamı, Şûrayı Devlet idari komitesinin reyini aldıktan sonra, keyfiyeti istinafen hükme bağlar, fakat karar verirken komün bütçesini islah ve tensik edemez.

Kırallık makamı, vilâyet ve komünler heyetleri tarafından kanuna yahut âmme menfaatına muhalif olarak ittihaz edilen bütün kararları, Şûrayı Devletin müttefikan reyini aldıktan sonra, hiç bir muhakeme usulüne tebaiyet etmeksizin, feshü iptal edebilir. Buna umumiyetle «feshü iptal davası» denilmez. Lâkin, bazan yapıldığı gibi, «İdarî kaza» tabiri, hukukî bir mesele hakkında âmme hizmetini gören bir memurun hüküm verdiği bütün faraziyelere tatbik edilerek, en geniş manasile alınırsa, görülür ki, bu «İdarî kaza», yalnız bir takım hâdiselere münhasır kalır; öyle hâdiseler ki mafevk makamın feshü iptal hakkını istimal için dayandığı sebep, bir kanunsuzluktur.. Kırallık makamının kudreti İdarî bir kaza ifasından da ileri gitmektedir.

yetine iltihakı ile teşekkül eden alenî : Publique heyet halinde reyini vermekte idi. Bu sistem 1872 tarihine kadar devam etti. Kralın veya imparatorun kararı bu reye mutabık olmadığı takdirde, esbabı mucibeye müstenit olması ve kanunlar mecmuasına dercedilmesi lâzım idi. Şûranın reyine mütabaat etmemek hakkına dair Vivien meclisi meb'usunda diyordu ki: «Kanunlara yazılmak üzere bulunan bu hak .ancak bütün bütün istisnâ mahiyette bazı ahvalde ve Şûrayı Devletçe pek çirkin bir suiistimal vukuu takdirinde tatbik edilmelidir.» Fiiliyatta, ta iptidadan beri, Devlet reisleri, Şûrayı Devletçe tanzim edilen hüküm projelerini, hiç bir şey tadil etmeksizin, imza ile iktifa etmişlerdir; o suretle ki, kazayı mevkuף prensipine rağmen, hakikatte hüküm veren Devlet reisi değil, Şûrayı Devletti. Bizde (yani Holandada) Şûrayı Devlet reyini doğrudan doğruya Krallık makamına arz etmektedir.

4. Ekseriya, nazır, parlâmentonun murakabesi altında, icra kuvvetini o suretle ifa eder ki kanun, onun yaptığı işlere karşı mafevke

müracaat hakkını vermez. Bu ahvalde, müdür (ADMINISTRATEUR) ve hâkim sıfatı ile karar veren, nazırdır. Bazan da, idare olunanlar için, bir takım hususî teminat bulunur. Kanunun hükümlerine göre, bu takdirde hâkim sıfatını haiz olan nazırın, hukukî bir mutalea beyan etmekle mükellef bir komisyonun reyini alması iktiza eder. Eğer bu komisyon hususî bir kanunu tatbikinden mütehaddis ihtilâfları tetkike memur ise beyan edeceği mütaleanın şekli kazaî kara için bir proje teşkil edebilir. Bu hâkimler (MAGİSTRATS) bildiğimiz hâkimler (JUGES ADVISEURS) değildir; tayin ve terakkileri kavaidi mahsusaya tâbi değildir.

Aşağıdaki misal, bu suretle muamele yapılması sebebinin izah edecektir, işsizliğe karşı teminat hakkındaki nizamname, bu hususta vukubulacak ihtilâf at ve münazaatın hallini İş (TRAVAIL) nazırına tevdi etmiştir. Nazır, hukukî mahiyette bir komisyonun reyini almağa mecburdur; Lâkin, kat'î surette karar veren, HAKİM - NAZIR dır ve verdiği kararın aleyhinde hiç mahkemeye müracaate imkân yoktur, ister maddî meseleler, ister hukukî meseleler için olsun.

Bu suretle, bir çok ahvalde, İdarî kaza nazıra mahsus bulunmuş oluyor. Yaptığı işler aleyhine mafevke müracaat edilemez, ancak af hakkından istifade olunabilir. Lâkin siyasî bir adam olan nazırın idareye bakmağa vakti olmadığı gibi hüküm ve karar vermeğe de vakti yoktur. Fiiliyatta, adli vazifelerinin ifasını - tıpkı İdarî selâhiyetlerinin icrası gibi - bir takım memurlara tevdi eder. Şu hale göre, idare olunan lüzumu kadar himaye edilmiş midir? Ekseriya «Nazır»: anonim bir avuç memurlardan ibarettir.

5. Bir vilâyetten memur edilen bir daimî murahhaslar heyeti (ETATS - DEPUTS) kanununun tarifâtına göre, nihaî derecede karar verir. Fiili idare hem bir kazaî idaredir. Kanunun tarifine göre, Krallık makamı istinaf hâkimidir.

İDARÎ KAZANIN İKİNCİ KISMI: İdarî hâkimlere mevdu İdarî kaza.

Ekseriya, merkez idaresi bir komisyon veya organlara, yahut başka İdarî heyetlere müracaat eder. Bunların ihdası

iki katlı bir düşünceye cevap vermektedir. Öyle bir takım organlar ihdas

edilmek isteniliyor ki, idarece ittihaz edilmiş olan tedbirler, orada salâhiyetle müzakere olunsun; sonra isteniliyor ki bu organların bazıları fiilî idarede meslekî menfaatların bir nevi mümessili olsunlar.

Bu sistem karışıktır. Bu suretle, meselâ, mülkî ve askerî pansiyonların idaresi «Burgerlijke Pensioenraad» ve «Militaire Pensioenraad» e verilmiştir, ihtilâf zuhurunda, kanun, Ütreht şehrinde oturan ve bir istinaf mahkemesi teşkil eden «Centralen raadvan Beroep» nam heyete vaki talepleri rüyet etmek salâhiyetini vermektedir. İçtimâî sigortalara müteallik kanunların birçoğu hususî teşekküller marifetile ve sonra merkezde müteşekkil bir İdarî heyet vasıtasile tatbik edilmektedir. Bu fiilî idarenin organları yanında, kanun diğer bir takım organlar ihdas etmiştir, ki kazaî vazife bunlara verilmiştir. İdarî bir mahkeme, sigorta namzetleri tarafından vaki talepler üzerine - hem birinci derecede, hem son derecede - karar verebilir. Azası, bu hususta ihtisas sahibi olan istinaf mahkemesi Ütreht'tedir.

Bize göre, mahdud bazı işler için, salâhiyet noktai nazarından her türlü teminatı verebilen hususî bir hâkimin bulunması, oldukça tabîî bir keyfiyettir, imdi, mahkûmiyet tehlikesine koşmağı kabul eden Devlet değil, ahiren teşkil edilen hususî mahkemeler, yalnız bunlar, İdarî hâkimlerin şahısları aleyhine vuku bulacak müracaatları kabul edebilirler.

Birçok kanunlar, şurada burada, şerait ve ihtiyacata göre, muhtelif tipte, çabuk iş görür mahiyette bir takım İdarî organlar teşkil etmişlerdir, doğrudan doğruya alınan vergiler idaresi gibi. Adi mahkemelerin teftişinden hariç kalan bu organların muamelâtını kanun noktai nazarından murakabe için, gene kanun ile hususî bir takım mahkemeler ihdas olunmuştur, bunların salâhiyetleri mahduttur.

Bununla beraber, bu İdarî kazanın bir kısmı, (doğrudan doğruya cari vergiler, ecnebilerin hukuku âmmesi, hayır müesseselerinin tasnifi gibi) İdarî mahiyette bazı ih-

tilâfları hallü hasmeden mülkî veya âdi mahkemelere tahsis olunmuştur.

Bazı ahvalde, mülkî mahkemenin usulü mahkemesi basitleştirilmiştir, lâkin idari kaza vazifesini gören bu mahkemelerin mukarreratı aleyhine vaki müracaatlar (istinaf veya temyiz) temyiz mahkemesine arz olunur. «İdarî. salâhiyeti haiz mülkî hâkimlerimiz» vardır. Bu suretle, kanun tarihine göre, fakirler hakkındaki kanun üç türlü hayır müessesesi (umumî müessese; dinî müessese; hususî müessese) tanımaktadır ki her birinin usul ve kaidesi başka başkadır. Bu müesseselerin tasnifi bahsında ihtilâf zuhur ettiğinde, fakirler kanunun tarifine göre, mülkî hâkim karar vermeğe salâhiyettardır.

İdarî kazanın üçüncü kısmı: Umumiyetle adliye memurlarına verilen idari kaza.

Bütün idarei umumiyeler (administrations publiques), bütün idarei merkezîyeler, bütün idarei mahalliyeler muameleleri itibarile gerek kanunların himayesi altında bulunan meşru menfaatleri ihlâl ve gerek idare olunanların şahsî haklarını pamal etmek muhatarasına maruzdurlar. Prensip itibarile gerek kuvvei teşriiye, gerek kuvvei adliye devletin naktî mesuliyetini deruhde etmezler; kuvvei teşriiye, fazla olarak, vilâyet ve komünlerin Mes'uliyetini de kabul etmez. Devlet, vilâyet ve komünler kendi namlarına yapılan muamelâtın dolayı mesuldürler. Vaki olan zararın sebebi muayyen bir memurun yaptığı bir kaidesizlik olması Mes'uliyetin süpürülmesini icap etmez.

1815 tarihli kanunu esasi (madde 165) mucibince: «Tasarrufa yahut tasarrufun münbais hukuka, itibara, yahut hukuku medeniyyeye müteallik ihtilâflar münhasıran mahkemelerde faslû hasmolunur». Bu kanun, adlî salâhiyeti ihtilâfın mevzuunu teşkil eden maddeye göre (ferdin şahsî hukukunu ihlâl) tayin etmekte ve bu zararın hâkim tarafından kanunu medenî ahkâmınca mı, yoksa hukuku âmme kaidelerince mi takdir edilmesi lâzım geldiğini araştırmaktadır. (Misal: Menafîi umumiye için istimlâk; imtiyaz; memurların maaşı).

idarenin mes'uliyeti mevzuu bahsolunca, ihtilâfın hallini alelâde hâkime tevdi ediyor. Aşağıdaki ahvalde olduğu gibi:

a) İdare bir ferdin medenî bir hakkını ihlâl ederse;

b) Kanun vazının idare olunanları himaye için koyduğu bir hukuk âmme kaidesini ihlâl ederek, idare olunanlardan birinin meşru menfaatim pamal ederse. Meselâ: Bir komün belediye reisi, beygirinin âmme için tehlikeli olduğuna hükmeder. Bir âmme kuvveti olmak itibarile, hayvanın bir tehlike teşkil etmemesine rağmen, belediye reisi hayvanın itlâfını emreder. Zararü ziyan isterim. Adliye hâkimi buna bakmağa salâhiyettardır. Komün zararü ziyanımı ödemeğe mecburdur.

İdarenin mes'uliyeti kanunu medenî ile tanzim edilmiştir.

Kuvvei adliye, bu hususta ancak medenî bir hak ihlâl edildiği vakit müdahale eder. Eşhasa verilen müracaat hakkı, zararü ziyan istemek üzere mahkemelerde dava açmaktan ibarettir.

Hukukçular bu ihtilâfları medenî «işler» gibi telâkki etmektedirler. Kuvvei adliye İdarî muameleye müdahale salâhiyetini haiz değildir. Yalnız bir zararü ziyan kabul eder. Çünkü idare olunanın uğradığı zarar ve hasarın nakden tazmininden başka bir şey emredemez. idare olunan için daima açık bir müracaat kapısı vardır; memur veya idare organı (Devlet, Vilâyet, komün) mahkeme huzuruna çıkmağa mecburdur. Hâkimin bu salâhiyetinden kurtulmak için, memur, mafevkten emir aldığı beyan ile itiraz edemez.

Holandada, Devletin menafii veya menafii umumiye mevzuu bahsolunca vatandaşı hususî bir hukuk sahasına sevkeden fransız usulü idaresine benzer bir hukuku idare yoktur.

Hükümetin bir muamelesi, yahut vilâyet, komün veya merkez idaresinin bir muamelesi idare olunanı himaye için mevzu kanunun bir kaidesini ihlâl suretile, idare olunanın şahsî bir hakkına yahut meşru bir menfaatına zarar iras ettiği vakit, hâkim bir zarar ve ziyan takdirine salâhiyettardır-

Devletin, vilâyetlerin ve komünlerin de nakdî Mes'uliyeti prensipi

hukuku hususiyeden istinbat olunmuştur; tatbiki usulleri çoktur. 1900 tarihinden itibaren, adliye mahkemeleri hâkimleri fertlerin hukukunu müdafaa etmeği uhdelerine almışlardır. Bunlar yavaş yavaş tekâmül eden yeni bir muhakeme usulü tesis etmişlerdir. Hiç şüphesiz, bu bir kazayı niyabidir. Tabii burada idarenin cemaata karşı doğrudan doğruya mes'uliyetleri mevzuu bahis değildir, mevzu bahis olan Devletin, vilâyet veya komünlerin üçüncü şahısları yahut idare olunanlara karşı nakdî Mes'uliyetleridir.

İdare, hukuku âmme hâkimine tâbidir denilemez,. Adliye mahkemelerinin idare memurlarına ihtar ve tenbihlerde bulunmak suretile fiili idare vazifelerine doğrudan doğruya müdahale etmeleri memnuiyeti teşkilâtı esasiye kanununda yazılı değildir. Maamafih bu, bizim âmme hukukumuzun bir kaidesidir. Kezalik, bizde, bir takım hukukşinaslar hüküm vermek keyfiyeti her hususa bir ve ayni olduğu cihetle bir ve ayni kuvvei adliyeye tevdi icabettiğini beyan etmektedirler. Fakat diğer taraftan, diğer bir takımları İdarî davalar için yalnız bir kazayı İdarî istemektedirler. Bunlar idarenin her muamelesine karşı, hatta idare olunanın ferdî hakkını ihlâl eden her hükümet muamelesine karşı bir müracaat yolu kabul edilmesini isterler. Bizim sistemimiz karışıktır, bunu idarenin ve hükümetlerin her türlü muamelâtına karşı bir müracaat yolu kabulüyle ikmal etmek mümkün değildir.

C. W. DE VERIES

Roterdam âli ticaret
mektebi profesörü

ALİ KEMALİ

Mütercimi:

Şehirler ve mahallî idareler toplantıları.

—3—

Belçikalı profesör (Max) Liyon toplantısı için şehirler birliği tarafından hazırlanan suallere cevaben Belçikadaki bilgi kuruluşlarını saydıktan sonra devam ediyor:

Belçikanın Liege ve Gamd hükümet Üniversitelerinde iki senede İdarî bilgiler namzetliği vesikası veren bir kısım ile buna ilâveten bir senelik dersten sonra İdarî bilgiler doktoru unvanını veren kısım vardır. Bununla beraber bu tahsil devresi bütün idare memurlarını alâkalandıran umumî malûmat olup (Lyon) toplantısının asıl mevzuu olan nazarı ve ameli ihtisas işile, doğrudan doğruya alâkadar değildir.

Bundan başka (Bruxelles) de hususî bir mektep aynı dersleri haftada on saat üzerinden akşam dersleri olarak okutmaktadır.

* * *

(Teknisyen) lere gelince:

Belçika belediyeçiliğinde de bu iş yeni bir şeydir. Hukuk doktorları, tabipler, hastabakıcılar, mühendisler, mimarlar, itfaiyeciler, belediye zabıtası ve polisler, arşivciler, müze muhafızları gibi bir çok belediye memur ve müstahdemleri bu san ata alınabilir. Bunlardan hiç birisi, belediyeçilikteki hizmetleri için ayrıca hazırlanmış değildirler. Halbuki her birisi belediye hizmetleri noktasından ayrı ayrı malûmatı haiz olmalı, - umumî bilgileri haricinde belediyeçilik noktasından ihtisas kursları görmelidir.

Belediyeçilik bilgileri için böyle yüksek bir müessese olmadığını nazarı dikkate Belçika şehirler ve belediyeler birliği, şehirciler cemiyetinin yardımile bu işi başarmak istedi ve aşağıdaki ders kursu açıldı:

1 — Umumiyetle şehircilik kursu (Altı ders)

- 2 — İnşa ve iskân kursu (9 ders),
- 3 — Normalisation (5 ders),
- 4 — Şehir içtimaiyatı (7 ders),

Bundan başka 1926 - 1927 senesindenberi Brükseldeki güzelleştirme san'atları yüksek Enstitüsü de kurslar açmaktadır.

Bruxelles serbest Üniversitesinde kendi hesabına bu işle meşgul olmak istemiş ve Paristeki şehircilik Enstitüsünün programına yakın bir şekilde işe hazırlanmıştır.

Birinci senenin programı şöyle olacaktır:

- 1 — Şehirlerin tekâmülü, büyümesi, genişlemesi, işleminin çoğalması,
- 2 — Şehir san'atı,
- 3 — Belediye mühendisliği san'atı,
- 4 — Şehirlerin ve mintakaların İçtimaî, İdarî, siyasî ve iktisadî

kuruluşu,

Bunlara ilâveten bir Jeoloji ve topografya kursu (mimar, mühendisler ve idarecilere mahsus) bir de iptidaî inşaat kursu ile (idarecilere mahsus) iptidaî hukuk kursu

(mimar ve mühendislere mahsus) açılacaktır.

İkinci senede:

Bu sene içinde birinci sene derslerinin tatbikatı görülecek ve ihtisasa doğru gidilecektir.

* * *

Tatbikî bilgiler fakültesi, geçen sene ikinci kânundan beri belediye mühendisliği san'atı derslerini ayrı bir programla aşağıdaki şekilde göstermeğe başlamıştır.

- 1 — Mühendislik noktai nazarından şehircilik (Umumî yollar, nakil vasıtaları, gidiş geliş vesaire),
- 2 — Kuru ve sulu süprüntülerin taşınması, boşaltılması vesaire,
- 3 — İçilir su, gaz, elektrik tevziatı,
- 4 — Muhtelif mevzular (Şehir şofajı) vesaire.

* * *

(Rus raporu)

Belediyecilik bilgileri hakkındaki birinci sorguya ait Rus raporu Leningrad malî bilgiler eski profesörü V. Tverdokhleboff tarafından yazılmıştır.

Profesör, belediyecilik bilgilerinin istisnâi ehemmiyetten bahsettikten sonra Budunlar arası şehirler ve mahalli idareler birliğini, bu meseleyi müzakere mevzuu olarak aldığından dolayı tebrik ediyor.

Profesör, Rusya için bir rapor yazmaktan ziyade, bütün dünyadaki belediyecilik İlmî tetkiklerini münakaşa ederek birinci suale İlmî mahiyette bir cevap veriyor. İngiliz, Fransız usullerini beğenmiyor. Alman belediyecilik tedrisatını takdir ediyor.

Neticede diyor ki:

- 1 — Belediyecilik ilmi diye bir bilgi yoktur. Ancak, belediye idaresinde çalışan adamlar için lüzumlu malûmat vardır.
- 2 — Bu malûmat fennî ve İktisadî malûmatı ikmal edecek mahiyette bir ihtisas teşkil etmelidir.
- 3 — Hukuk fakülteleri kendi mevkilerini iktisat fakültelerine terketmeğe mecburdur, (Belediye hizmetleri için ihzari mektep gibi),
- 4 — Belediyecilik kursları, mühendisler, doktorlar veya iktisatçılar için ayırmak lâzımdır.
- 5 — İhtiyarî kursların çoğaltılması tavsiye olunmalıdır.
- 6 — Bu kurslar için İktisadî lâboratuvarlar lâzımdır.
- 7 — Belediyecilik malûmatı kendi sahasındaki ilmi faaliyetin makûsü olursa semere verir.

* * *

Rusyadaki Belediyecilik bilgileri hakkında ikinci bir rapor vardır. Bu rapor, binalar Enstitüsü şehircilik profesörü (Drahomauov) tarafından yazılmıştır.

Profesör diyor ki:

Rusyada belediyecilik bilgileri son derece ihtisaslandırılmış ve muhtelif gurupların yüksek fennî malûmat müesseseleri arasında taksim edilmiştir.

Birinci iktisat gurubu; iktisatçıları hazırlar, meskûn mintakalar

iktisadiyatına müteallik millî iktisat plânları hazırlayıcılar (Saratov plân Enstitüsü) ; içtimaiyat ve kültür müessesesi (Moscou plân Enstitüsü, Voronege, Kharkiv ve merkezi Asya Enstitüleri) ; Sivil mühendislik ve belediye iktisadiyatı Enstitüleri bunlar arasındadır.

Bütçe, maliye ve malî iktisat mütehassısları Moskova, Leningrat, Kazan, Sarato Enstitülerinde ve Sibiryada bulunan iki Enstitüde yetiştirilir.

Aynı enstitüler, tasarruf ve kıredi mütehassıslarını da yetiştirmektedir. Rostov Enstitüsünde mesken inşası ve belediye iktisatçısı ve maliyecisi yetiştirir.

Binalar ve şehircilik gurubu da mühimdir:

A — Moskova ve Leningrattaki meskenler ve umumî binalar mimarlarını yetiştiren müesseseler ile Moskova, Leningrat, Bakü, Harhof, Giyef ve merkezi Asyada belediye binalarile sınaî inşaat enstitüsü,

B—Şehir mimarları için, Moskova mimarlar enstitüsü ve Tomsk ile Giyef ve merkezî Asya inşaat enstitüleri ve Leningrattaki belediye mühendisleri enstitüsü,

C — Şehirlerin islâhı mütehassısları için Moskova belediyeler iktisadiyatı enstitüsü ve şehir nakliyatı için Leningrat ve Kazan belediye iktisadiyatı enstitüsü ve şehirlerin ağaçlanması ile yangına karşı müdafaa mutahassısları için Leningrattaki müesseseler.

D — Su tevziatı ve kanalizasyon mutahassısları için sekiz merkezdeki enstitüler,

E — Moskova mesaha fennî enstitüsü,

Bütün bu müesseselerden başka Leningrat güzel san'atlar akademisi Giyef güzel san atlar enstitüsü, mimarlarla şehircileri hazırlar. Nihayet, Moskovada bulunan belediyecilik ve mimarlar akademileri, birincisi belediye iktisadiyatı mutahassıslarını, İkincisi de şehirciliğe ait sivil mühendisleri yetiştirir.

Memleketin muhtelif yerlerindeki inşaat enstitülerinde 1/ İkinci kânun /1933 tarihinde 17,332 talebe vardı. Yüksek fen tahsili enstitülerinin Rusyadaki inkişafı hakkında u-

mumi, bir fikir verebilmek üzere denilebilir ki bu işlere 1929 da 123,4

milyon ruble safedilmekte iken bu tahsisat 1934 de 910,1 milyona çıkmıştır. 9

* * *

(Alman Raporu)

Lyon toplantısının birinci sorgusu olan belediyecilik bilgileri hakkındaki birinci meseleye dair olan Alman raporu, Alman belediyeler birliği reisi doktor Kurt Yeserich tarafından yazılmıştır.

Profesörlerin fikirlerince:

Umumiyetle ilmin bugünkü vaziyeti hesaba katılmadan bir belediyecilik ilminden bahsedilemez, insan hayatı ile münasebetli muhtelif ilimlerin oynadığı hususî rollere ait dikkate şayan tetkikler neticesi olarak herkes kani olmuştur ki, her ilim bir işe dair olan meselelerin çok muhtelif olmasına rağmen yalnız değişmez. Ve umumî hakikatlerle kanunların tanınması maksadına doğru gidilmiştir. Bu netice, bir taraftan ilmi tetbikattan uzaklaştırmış, diğer taraftan birbirile irtibatı olmayan ihtisasları doğurmuştu. Halbuki bugünkü, ilim düşüncesi yeniden hakikate ve tetkika dönüyor.

Belediyecilik ilminin mevzuu doğrudan doğruya belediyedir. Komünü maddî olarak düşündüğümüz zaman iki mesele karşısında kalırız. Bunlardan birisi fennî, diğeri siyasidir. Fennî meseleler umumiyetle birbirine benzer veya aynı evsiftadır ve yalnız siyasî meselelerden tamamen ayrıdır. Siyasî kısma gelince, bu muhtelif memleketlere göre ayrılır. Fakat bu ayrılık İlmî tetkik sahasında çalışma birliği yapmaya mâni olacak kadar müşkülât göstermez.

Şimdiye kadar belediyecilik ilminin yalnız tatbikatta yaşamış ve fakat nazarî olarak tetkik edilmemiş olması kendisinin ilmi bir mevcudiyet olduğunu hiç bir zaman unutturmaz. Bununla beraber, sırf hukukî veya içtimai yahut yalnız İktisadî metodlarla bu mevzuu tetkik etmeğe kalkmak bir muvaffakiyet yolu değildir.

Yeni ilim telâkkilerine göre bilhassa Almanyada hayatın teşkilât birliği kısmına ve bunun haricî görünüşüne

mütezayit bir ehemmiyet atfedilmeğe başlanmıştır. Ve el ile

tutulabilecek açık hakikatlere doğru gidilmektedir. Bu ilim kelimesinin tam manasile siyasî vasıflara bürünmekte ise de irtibat noktasını da devletle halk teşkil eylemektedir. Belediyeler, millet ve devlet kadrosunda, ilmî düşüncelere hakikî bir mevzu teşkil edecek liyakatta müstakil bir taazudur. Böyle bir tetkik mevzuunun, ilmin hususî bir branşı kadrosuna alınması lâzımdır. Çünkü ilim, eski formüllerde olduğu gibi bugün yalnız muayyen branşlara taksim edilmiyor, fakat aynı zamanda kendi tettebbü mevzuunu teşkil eden maddelerin tabîî nizamını takiben sistematik surette ayrılmış kısımlarla tetkik ediliyor, işte bir belediyeçilik ilmi düşüncesi bundan doğuyor.

* * *

Hakikî bir belediye muhtariyetinin mevcudiyeti belediyeçilik ilmi için mutlaka elzem bir şey değildir. Fakat bu muhtariyet belediyeçilik ilminin sınırlarını tesbit için mühim bir şarttır. Çünkü müstakil bir teşekkül olarak muhtar belediye, mahsus bir ilim branşının mevzuu olabilir. Belediyeçilik ilmi hayat ile ilmi yanyana yürüdüğünü gösteren şayanı dikkat bir misaldir.

Aynı zamanda, belediyeçilik ilmi, bugün ilmin nasıl taksim edilmesi lâzım geldiğini vazih surette gösteriyor. Fakat aynı suretle, belediye, devlet ve halktan ayrı ve müstakil olarak yaşayamaz, ve bundan dolayı, diğer ilim şubelerini hesaba katmadan çalışmağa mülktedir olacak mücerret ve tek bir belediyeçilik ilmi olamaz. Binaenaleyh belediyeçilik ilmi siyasî ilimlerin mühim bir kısmını teşkil eden İdarî ilimler sahasındadır. Eğer belediyeçilik ilmi sistematik bir surette taksim edilecek olursa Lyon toplantısı suallerinde gösterilen şema (1) çok muvafık bir netice olur.

Belediyeçilik bilgisi komünün tesbitile menşeiini tetkik eder ve bu arada İçtimaiî rabitaları mevzuu bahseyleyler.

(1) Bu şema ilk yazımızda neşredilmiştir.

ibarettir. Yani bu faaliyetlerin teşekkülünü temsil eder.

Belediye siyaseti, belediyenin birbirine bitişik faaliyetleri arasındaki haricî bağlarla aynı san'atta ve yahut daha küçük veya yüksek san'atlardaki İctimaî teşekküllerle olan rabitaları tanzim eder. Yani bir belediyenin diğer belediye ile ve bir belediyenin şahıslarla, bir belediyenin ailelerle ev belediyenin sancaklarla vilâyetlerle ve devletle olan münasebetlerini ve en son olarak ta fırkalar, kiliseler, İktisadî ve meslekî teşekküller gibi İctimaî varlıklarla münasebetlerini tayin eder.

Bu saha, belediye ilmi, belediye idaresi ilmi ve belediye iktisadiyatı ilmi olarak müstakildir. Fakat umumiyetle İdarî siyaset, İdarî hukuk, İdarî malûmat gibi ikinci derecedeki taksimat ile beraber İdarî ilimlerden bir parçadır.

Aynı zamanda şöyle taksim edilebilir:

Belediye idaresi ilmi, belediye iktisadiyatı ilmi, belediye idaresi bilgileri (Belediye iktisadiyatı malûmatı), belediye idare hukuku (Belediye iktisadiyatı hukuku) ve belediye idaresi siyaseti (Belediye iktisadiyat siyaseti).

Belediye idaresi ilmi (ve iktisadiyatı) muhtelif ve müteaddit İctimaî mecburiyetlerden belediyeye ait vazifelerin nasıl ve hangi vasıtalarla yapıldığını tetkik eder. İhtiyaçların tatmini, yani belediye vazifelerinin ifası, aynı zamanda hem İdarî bir hâdise hem de İktisadî bir harekettir. Her ikisi arasında çok az bir fark vardır. Maksat ve gaye, İctimaî ihtiyaçları tatmin için sistematik bir surette faaliyet mevzuu bahistir. Aradaki fark, İdarî hareketin hizmet etmek emelile ve İktisadî hâdisenin de kazanmak maksadile yapılmış olmasıdır.

Mahallî mahiyetteki İdarî veya İktisadî malûmat ise İdarî veya İktisadî metotları tetkik eder.

olan münasebetlerini ve en son olarak ta fırkalar, kiliseler,

Bu kısım, hangi hukukî ve İktisadî kaidelere göre idare edileceğini mevzuu bahseder.

Belediyelerin malî siyaseti ilmi de belediyeçilik ilminden mühim ve müstakil bir parçadır. Umumiyetle ilim iktisada bağlıdır ve ihtiyaçların ilmidir. Belediye faaliyetleri için lâzım olan membarları ve bunların İktisadî surette faidelendirilmesi neye mütevakıf olduğunu tetkik eder.

Belediyeçilik malî malûmat ise; mahallî idarelerin malî teşkilâtını mevzuu bahseder.

Belediye malî hukuk ta varidatın faideli olarak nasıl kullanılacağını ve varidat membarları ihdasını tetkik eyler.

Bütün bu tetkikler ve taksimler gösterir ki belediyeçilik ilmi için mahsus enstitüler lâzımdır ve Paristeki Şehircilik Enstitüsü bu neviden çok güzel bir model olarak zikrolunabilir. Almanyada buna benzer enstitülerin ihdasına ehemmiyetle çalışılmaktadır. Berlin Üniversitesinde açılan belediyeçilik ilimleri enstitüsü bunlar için bir başlangıç sayılabilir.

* **

(İtalyan Raporu)

İtalyada belediyeçilik ilmi tetkiklerine dair olan İtalyan raporu (Bologne) Üniversitesi idare hukuku profesörü M. Vmberto tarafından hazırlanmıştır.

Profesörün verdiği malûmata göre

İtalyada bir belediyeçilik ilmi tanınmaktadır. Fakat hukukî, İktisadî ve fennî nazariyelerin, belediyelerin kuruluş ve işleyişlerinde hususî tatbik sahaları bulunduğu ve bu tatbikat kısımlarının yüksek mekteplerle Üniversitelerin programlarında yer alacak kadar mühim olduğu kabul edilmektedir. Profesör 3/Mart/ 1934 tarihli yeni İtalyan belediye kanununun bazı maddelerinde belediye âmir ve memurlarile kâtiplerinin memuriyete kabulleri ve bunlar için kurslar açılması ve kursa devam edeceklerden alınacak ücret ve verilecek vesikalardan alınacak harçlardan bahsettikten sonra (Bologne) Üniversitesi belediye kurslarındaki dersleri sayıyor :

- 1 — Hukuku esasiye ve hukuku umumiye,
- 2 — Mahallî idarelerin teşkilât ve vazifeleri,
- 3 — Vilâyetlerle belediyelerin İlmî teşkilâtı,
- 4 — Mahallî idare üzerinde hükümet murakabesi,
- 5 — İdarî ihtilâflar,
- 6 — Amele kanunları ve kooperatif hukuku,
- 7 — Mahallî idareleri alâkalandıran hususî hukuk,
- 8 — Mahallî idareler mâliyesi,
- 9 — Mahallî idareler istatistiği,
-] 0 — Mahallî idareler muhasebe usulü,
- 11 — Mahallî idareleri alâkalandıran ceza kanunu,
- 12 — İdare hukuku tatbikatı,

Diğer İtalyan Üniversitelerinde de bu şekilde kurslar vardır. Ve dersler tatilden istifade için Cumartesi ile Pazar günleri verilmektedir.

Kurs masraflarının bir kısmını Dahiliye Vekâleti ve bir kısmını Mahallî Belediyesi temin eder.

* * *

(Yunanistan Raporu)

Belediyecilik ilmi hakkındaki birinci mevzua dair olan Yunan raporu, Atina Hukuk Fakültesi idare hukuku müderris muavini M. Themistocle tarafından yazılmıştır.

Raportörün mütalaasına nazaran:

Bir ilim mevcut olabilmek için evvelâ mevzuu ve bundan sonra da ne gibi metotlarla tetkik edileceğini tesbit etmek lâzımdır. Bütün modern devletlerin faaliyet sahaları tetkik edilince, iki esas göze çarpar.

Bunlardan birisi merkezî, diğeri mahallidir. Mahallî işlerin idaresi usulü bu ilmin mevzuunu teşkil edebilir. Fakat evveleminde belediyecilik hakkındaki bilgilerin hepsini bir arada toplanması kabil olup olmadığı yahut bunların ayrılması icap edip etmediğini düşünmelidir.

Belediyeyi alâkalandıran hukukî malûmat her zaman için hukuk ilminin içinde kalacaktır. İçtimaî bilgilerde, belediyeden bahsedince kendi ilmile mevcudiyetini gaip edecek değildir. Fennî ve İktisadî bilgilerde aynı vaziyettir. Şu halde toplu bir belediyecilik ilmi yoktur ve olmayacaktır.

Bunların yalnız, Belediyecilik bilgileri kısımlarını tek bir noktai nazar etrafında ihtisaslandırmak dikkate değer neticeler verebilir.

Yunanistanda böyle bir belediyecilik ilmi için mahsus bir müessese yoksa da Atinada siyâsî ilimler serbest mektebi bu işi görebilir.

1931 ve 1932 senesinde Atina Üniversitesi, Yunanistan Mahallî idaresile Almanya ve Fransadaki Mahallî idare sistemlerde mukayesesine dair kurslar tertip etmiştir.

Atina politeknik mektebi her sene, modern şehirleri alâkalandıran büyük meseleler hakkında hususî kurslar açmakta Yunanistan fen odası şehircilik hakkında konferanslar hazırlamaktadır.

Nihayet, Yunanistan belediyeler birliği, bütün bu meselelerle yakından meşgul olmaktadır. Aynı zamanda birlik onüç senedenberi mahallî idareler mecmuasını neşretmekte ve bu suretle bütün azasına faideli malûmat vermektedir.

* * *

(Romanya Raporu)

Romanyalılar, Romanyadaki belediyecilik bilgileri hakkında bir rapor ve bütün dünyada belediyecilik ilminin nasıl okutulacağına dair diğer bir rapor vermişlerdir. Bunlardan birincisi Romanya şehirler birliği umum kâtibi Ioan Roban tarafından yazılmıştır.

Kâtibi umumî diyor ki:

Romanyada kendilerine Mahallî idare vazifeleri tevdi olunan vilâyetlerle belediyeler mutlak kazasında İdarî hizmet ile ihtisaslandırılmış hizmet teşkilâtını yapmışlardır. Buna göre memurlar ikiye ayrılır: Birisi idare âmir ve memurları, diğeri mutahassıslardır.

Mahallî idare teşkilâtına ait olan 1929 tarihli kanun bu memurların vazifelerini; tayin ve terfileri ve tekaütlükleri hakkında hükümleri muhtevidir. Mutahassıslara gelince, aynı kanunun 182 inci maddesi bunlar için mahsus kanunlar ve nizamlarla tesbit edilmiştir, diyor.

Bu tayin şekillerine göre Mahallî idare memurları için

mahsus bir belediyeçilik mektebinden mezun olmak şartı yoktur. Diğer ilim müesseselerinden mahallî idare malûmatı edinenler bu vazifelere girebilirler.

1929 kanunu, Mahallî idarelerin bütün faaliyet sahasına ait bilgileri okutacak bir mektep kurulmasını emretmiş ise de bu mektep henüz açılmamıştır. Şimdilik yalnız köy belediyelerine kâtip yetiştiren bir mektep vardır. Yarım asırdan beri tedrisatına devam eden devlet ilimleri mektebi ile umumî harpten sonra açılan İdarî ilimler Enstitüsü derslerinde de Mahallî idareler tetkik olunmaktadır.

Romanyanın ikinci raporunu profesör doktor Victor Dezni yazmıştır. Rapor üç esası ihtiva ediyor, raportör bugünkü vaziyet hakkında diyor ki:

Şehircilik, menşesine ait diğer branşlardan tamamile ayrılmış yeni ve müstakil bir ilim olmak üzeredir. Bu vaziyet, bundan yarım asır evvel (Sociologie) nin geçirdiği devrenin aynıdır.

Bu yeni ilmin adına şehircilik dediğimiz takdirde, bu belediyeçilikte yalnız fennî işleri hatırlatabilir. Halbuki şehir ilmi diyecek olursak, bu tabir, İdarî, İktisadî, İçtimaî, tarihî ve sıhhî sahalara dahi şamil olur.

Filhakika şehir ilmi (Lascience de la ville) teşekkül şartlarından, vazifelerinden ve taksimatından evvel yaşayan bir taazzu ve bir şahsiyettir ve bundan dolayı fen mekteplerde Üniversitelerin yanında şehircilik Enstitüleri kurulmalıdır. Bu Enstitülerde bu yeni ilmin teşkilâtı, prensipleri, metotları ve muadin branşları okutulmalıdır.

* * *

(İngiliz Raporu)

Belediyeçilik ilmi hakkındaki birinci mevzu dair olan İngiliz raporu, belediye memurları millî cemiyeti umumî kâtibi Mr. L. Hill tarafından hazırlanmıştır. Raportör eliyor ki:

İngilterede belediyeçilik ilminin inkişafı derecesini tesbit etmek üzere İngiliz belediyeler birliğine dahil bütün belediyelerle büyük Britanya Üniversitelerine aşağıdaki sualleri sormuştu.

Mahallî idareler: Mukayeseli surette kanun tetkikleri belediye içtimaiyatı, belediye memur ve müstehdemleri, istatistik, arşiv, maliye ve tasarruf sandıkları hakkındaki malûmat dahil,

2 — Şehircilik: Buna dair kanunlar, şehirlerin tanzimi, mıntaka şehirciliği, parklar, stadlar, bina nizamlarına dair bütün malûmat dahil,

3 — İskân: Fena yapılı ve kirli meskenler usulile mücadele, amele evleri, bahçeli evler mesaili dahil,

4 — Yollar ve geliş gidişin murakabası: Yol inşa ve tamirâtı ile yolların aydınlatılması ve yol işaretleri tetkikleri dahil,

5 — Toplu nakliyat: Tramvay, otobüs, yeraltı trenleri, belediye deniz ve hava limanları, kanallar dahil,

6 — Umumî sıhhat: Yiyecek işleri, çarşı ve pazarlar, mezbahalar, işsizlerin kontrolü, hastaneler, dispanserler, ana yurtları, sanatoryomlar, açık hava mektepleri, banyolar, havayı kirleten şeyler, gürültü ile mücadele, mezarlıklar, ölülerin yakılması, hastalıklara karşı alınacak tedbirler dahil,

7 — İçecek su temini, tevzii, temizlenmesi, filitresi,

8 — Lâğım suları ve bunların temizlenmesi, yolların temizliği, ev süprüntülerinin kaldırılması,

9 — Aydınlatma ve ısıtma işleri, gaz, elektrik tevziatı şehir ve köy merkezleri, tarifeleri,

10 — Yangın söndürme hizmeti,

11 — Polis vazifesi,

12 — Okutma faaliyeti: Mektep kütüpane, arşiv, müze, bayraklar, radyo, seyyah celbi, ticarî sergiler, tiyatrolar,

13 — İçtimai işler: İşsizlikle mücadele, umumî yardımlar, acizler ve yetimler evi,

14—İktisadî faaliyet: Reji usulile idare, imtiyaz şekliyle idare, belediye ve halk sermayesile karışık idare,

15— Köy idaresi sistemi,

16 — Umumî hizmetler: Merkez ve tarifnameleri,

Londra, Birmingham, Liverpool, mançister ve diğer üç şehir Üniversitelerinde muhtelif kurslar verilmektedir. Bu kurslarda gösterilen dersler:

1 — Muhasebe usulleri,

2 — Ecnebi memleketlerinde ve İngiliz müstemlikelerinde idare usulleri,

3 — Merkezi hükümet ve mahallî idareler,

4 — Umumî teşebbüsler ve umuma faideli hizmetler iktisadiyatı,

3 — Umumî idare,

6 — İçtimaî idare,

Londra belediyesine ait tali mekteplerle, kolejlerin propagandalarında doğrudan doğruya belediyeçilik ilmi hakkında ayrı ders yoksa, da İçtimaî tarih ve İngiltere idaresi kurslarında mahallî idare meselelerine temas edilmektedir.

Fen mekteplerinden birisi, mahallî idarelerde çalışacak sıhhiye memurları ile doktorlar için ayrı kurslar tertip etmektedir. Sıhhat ziyaretçileri, çocuk himayesinde çalışanlar, sıhhiye müfettişleri, et müfettişleri; iâşe müfettişleri bunlar arasındadır.

Northampton politeknik mektebi belediyelerde çalışacak mühendisler için ayrıca kurslar veriyor. Hatta edebiyat dersleri veren müesseselerden birisi mahallî idareler için ayrı bir sınıf açmıştır.

Londra belediyesinin akşam mekteplerinde meslekî olmayan, yarı meslekî olan, tam meslekî olan üç kısım kurslar vardır. Bunlardan son ikisinde mahallî idarelere ait malûmat verilir. Bilhassa tam meslekî olan kısımda: Belediye memurları ve belediye veznedarları kursu, mahallî idare kanunu ve nazariyeler kursu vardır. Kursların sonunda devam edenler imtihan edilir ve kazananlara birer vesika verilir.

Glasgow Üniversitesi, halkın belediye karşısında vazife ve haklarına dair bir kurs tertip etmektedir.

Glasgow School Of Social Study denilen İçtimaî tetkikler mektebi, üniversitenin himayesi altında devlet veya mahallî idare büroları memur namzetlerde mahallî idare teşekküllerinde aza olabilecek kimseleri yetiştirir.

Institute Of Municipal Treasurers and Accountants denilen belediye bilgileri enstitüsü mahallî maliye usullerinde vergi ve resimlerine dair çok geniş tetkiklerle uğraşmaktadır. Bunun için hususî bir komisyonu vardır. Mahallî maliye işlerini alâkalandıran tetkiklerde umumî idare enstitüsü ile de çalışma birliği yapar, aynı zamanda imtihanlara girmeye kolaylaştırmak üzere konferanslar tertibi için enstitü tarafından ayrıca cemiyetler kurulmuştur.

1882 de tesis edilen Incorporated Association of Rating and Valuation Officers müessesesi 1927 bir cemiyet haline konulmuştur. Bu cemiyetin maksadı vergilerin ve resimlerin tesbit ve tahmini için lâzım olan umumî ve fennî malûmatın inkişafına ve usullerinin ıslahına çalışmaktadır.

Aynı zamanda malî kanunların prensiplerine ve malî tatbikata ait tetkikleri takviye ve intihap hakkını haiz olanların kaydile jüri heyetlerinin listelerinin tanzimine, vergilerin tahsiline, muhasebe usullerine ait tetkikleri kolaylaştırmak ve bu işler için kurslar açmak, konferanslar tertip etmek ve bütün bunların tetkik vasıtalarını, kitaplarını, mecmualarını, raporlarını hazırlatmak, tetkikat yapanlara bunları ödünç vermek ve nihayet kendi azalarile idarelere vergi ve resimlerin tahmin ve tesbiti usulleri hakkında nasihat ve tavsiyelerde bulunmak bu teşekkülün ülkülerindendir.

National Association Of Local Government Officers denilen mahallî idareler millî birliği ise umumiyetle idareyi alâkalandıran meseleler ve büroların teşkilâtına, tarihine, iktisadiyatına dair tetkikler yapar ve İdarî, İktisadî, meslekî tetkikleri yapan azaları vasıtasile kurslar terip eder. Bundan başka her sene yaz vakitleri Oxford yahut Cambridgeda darülfünün profesörlerine mahallî idareleri Alâkalandıran mevzular hakkında konferanslar verir.

Mahalli idarelere ait mesailin tetkiki için Oxford de ayrı bir gurup teşkil olunmuştur. Bundan başka bir çok mesleki teşekküller vardır ki kendi azaları arasında sık sık toplantılar yaparlar ve mahallî idare faaliyetini alâkalandıran meseleler üzerindeki tetkikleri münakaşa ederler. Bu teşekküllerin sayısı yetmişe çıkar. Bu cemiyetler bazı mahallî mesele üzerinde mühim konferanslar da tertip ederler.

Son günlerde belediye birlikleri cemiyeti mesken meselelerini tetkik etmek üzere Londrada böyle bir konferans tertip etmiştir.

Institution Of Municipal and County Engineere denilen belediye ve vilâyet mühendisleri enstitüsü dört türlü vesika verir, şehircilik vesikası, belediye ve vilâyet mühendisliği vesikası ile umumî idare diploması bunlar arasındadır. Association Of Superintendents Of Parks and Botanis Gardens denilen nebatat bahçeleri ve parklar assosiyasyonu, bunların inkişafı ile müdür ve âmirlerinin malûmatını genişletmek için kurulmuştur.

Garden Gity and Town Planning Association denilen teşekkülün faaliyet sahası mahallî idare mesaisine çok yakındır. Uç vasıta ile mesken meseleleri, şehircilik işleri ve bir çok ahvalde mahallî idare teşkilâtile çalışma birliği yaparak halkı tenvir ediyor.

A – Gazete neşri suretile:

Town and County Planning ismindeki gazetesile iskân ve şehirdik hakkında makaleler yazdırır.

B - Konferanslar tertibi suretile:

Aynı mevzular üzerinde kış mevsimi konferansları tertip eder. Mahallî idarelerin istedikleri malûmat ve tavsiyeleri yapar.

C - Tetkik seyahatleri hazırlamakla:

H er sene muhtelif şehirleri azalarına gezdirmek suretile 'bir tetkik seyahati tertip eder. Bu seyahatlerde, kış konferanslarında mevzuubahs edilen mahallî idare işlerini yerlerinde tetkik için azalarına fırsat hazırlar.

Town Planning İnstitute bu enstitüde şehircilik mesele-

leri ve şehirlerin islahı ve aynı esaslara taallûk eden diğer işlerin tetkik ve neşri için teşekkül etmiştir.

* * *

Yollar, geliş gidiş ve umumî nakliyat:

İnstitution Of fighway Engineers namındaki müessese, yolların inşa ve tamirleri ile bunların malî masraflarının temini usullerini tetkik eder. Ve yol mühendisleri için imtihanlar tertip eyler.

İnstitute Of Transport denilen nakliyat enstitüsü bir 1919 da teşkil edilmiş ve 1920 Ağustosunda bir cemiyet haline konulmuştur. Maksudı nakliyat ilmi ve san'atının inkişafına, nakil vasıtaları tarifelerinin tenziline dair tetkikler yapmak ve bunlar için imtiyazlar tertip etmektedir.

Belediye tramvaylar ve nakliyat asosyasyonu 1902 de teşkil olunmuş ve 1911 de bir cemiyet haline konulmuştur.

Lâkin tramvaylarla hafif şimendiferler tesis ve idaresi, otobüs servisleri gibi belediyelerin, yahut diğer mahallî teşekküllerin işlettikleri bunlara benzer nakil vasıtalarının kurulması ve işletilmesini kolaylaştırmak için lâzım olan tetkikleri yapmak ve bütün bu işler için imtihanlar açmaktır. Aynı müessese her sene tecrübe mahiyetinde, bütün belediye nakil vasıtaları müstahdemleri arasında müsabakalar da tertip eder.

Bu müessesenin münhasıran ilim mesaili ile uğraşacak teşkilâtı yoktur. Bu hususta yukarıdaki nakliyat enstitüsünden istifade eder.

K. NACİ Kıcıman

